

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

**Σύγχρονες Μέθοδοι Παρακολούθησης Νομιμοποίησης
Χρηματικών Συναλλαγών**

της

Μαρία Έρρικα Σαλαμάνη

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Θεσσαλονίκη 2021

Αφιέρωσεις

Η εργασία αυτή αφιερώνεται στην οικογένειά μου και ιδιαίτερα στη μητέρα μου Βασιλική.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την παρούσα διπλωματική εργασία που εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική, αισθάνομαι τη βαθιά ανάγκη να ευχαριστήσω όλους εκείνους που συνέβαλαν με την πολύτιμη βοήθεια τους στην ολοκλήρωσή του.

Αρχικά θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον Διευθυντή του προγράμματος, αλλά και σε όλους τους καθηγητές του Προγράμματος για τις σημαντικές γνώσεις και τις πλούσιες εμπειρίες που αποκόμισα, καθώς και για την άψογη συνεργασία και βοήθειά τους.

Ξεχωριστά θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, που με στήριξε ηθικά και οικονομικά όλο αυτό το χρονικό διάστημα δίνοντας μου δύναμη και κουράγιο για να προχωρήσω και να υπερνικήσω κάθε εμπόδιο και δυσκολία προκειμένου να κατακτήσω το στόχο μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας μελετάται το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες τόσο σε διεθνές όσο και σε ελληνικό επίπεδο.

Γίνεται αναφορά στην περιγραφή του φαινομένου στις διαστάσεις, αλλά και στην ιστορική εξέλιξη του μέχρι και σήμερα.

Παρουσιάζονται επίσης τα θεσμικά όργανα, οι εποπτικές αρχές τα συμβούλια και οι Ευρωπαϊκές οδηγίες, σκοπός των οποίων είναι η αποφυγή και η καταστολή του φαινομένου.

Ακόμη παρουσιάζονται ενδελεχώς οι μέθοδοι προσκόμισης εσόδων που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες ώστε να τα νομιμοποιήσουν, δίνοντας έμφαση τις σύγχρονες μεθόδους μέσω της αξιοποίησης της τεχνολογίας αλλά και εφαρμογής καινοτόμων ιδεών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Τι είναι το ξέπλυμα χρημάτων.....	1
1.2. Ποιες είναι οι επιπτώσεις σε οικονομία και κοινωνία.....	4
1.3. Σκοπός της εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα.....	7
1.4. Δομή εργασίας.....	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1. Εισαγωγή.....	10
2.2. Έρευνες σχετικές με τη νομιμοποίηση χρηματικών συναλλαγών.....	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

3.1. Ορισμοί.....	16
3.2. Περιγραφή του φαινομένου και διαστάσεις.....	23
3.3. Ιστορική αναδρομή από την Ιταλία έως τη Ρωσία.....	27
3.4. Η εξέλιξη του φαινομένου ως σήμερα.....	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

4.1. Διεθνές Νομοθετικό πλαίσιο.....	46
4.2. F.A.F.T. η Σύσταση της Επιτροπής Οικονομικής Δράσης.....	49
4.2.1. Η «Σύμβαση της Βιέννης» και οι θεμελιώδεις ρυθμίσεις της.....	54
4.2.2. Ο Κώδικας Συμπεριφοράς της "Επιτροπής της Βασιλείας» και η πρακτική της τραπεζικής εποπτείας»	58
4.2.3. Διεθνής Αστυνομία – Interpol.....	61
4.2.4. Οι σκοποί της Συμβάσεως του Στρασβούργου.....	64
4.3. Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ.....	66
4.4. Το Δίκτυο των Μονάδων Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών "Egmont groups of financial Intelligence units".....	70
4.4.1. Η Έννοια της Μονάδας Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών	72
4.4.2. Η Αποστολή της Μονάδας Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών ...	73
4.5.Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο	76
4.5.1. Ο νέος Νόμος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Ν 3691/2008).....	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΦΑΣΕΙΣ, ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΤΕΝΙΚΕΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

5.1. Η νομιμοποίηση εσόδων ως εξελικτική διαδικασία.....	91
5.2. Το τελεολογικό μοντέλο.....	91
5.2.1. Τα μοντέλα των φάσεων.....	93
5.2.3. Το αμερικανικό μοντέλο των τριών φάσεων	95
5.3. Οικονομικές Μέθοδοι και Τεχνικές του Χρήματος.....	99

5.4.Τεχνικές νομιμοποίησης χρηματικών συναλλαγών στον τραπεζικό τομέα	106
5.5.Νομιμοποίηση εσόδων μέσω του ψηφιακού κόσμου - κυβερνοχώρου	117
5.6. Νομιμοποίηση εσόδων μέσω διαδικτύου τζόγου – καζίνο.....	122
5.7. Χρήματα μέσω κρυπτονομισμάτων Bitcoins.....	125

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ ΚΑΙ ΕΞΩΧΩΡΙΑ Η ΥΠΕΡΑΚΤΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

6.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός, περιγραφή του φαινομένου.....	131
6.2. Καθεστώς υπεράκτιων εταιριών στην Ελλάδα.....	136
6.3.Πλεονεκτήματα υπεράκτιας εταιρείας.....	137
6.4. Παράγοντες που καθιστούν μια χώρα ιδιαίτερα ελκυστική για το ξέπλυμα παράνομων κεφαλαίων- Γενικές διαπιστώσεις.....	139

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

PANDORA PAPERS.....	141
---------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Συμπεράσματα.....	146
Περιορισμοί	147
Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	148

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Τι είναι η νομιμοποίηση χρηματικών συναλλαγών

Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες περιγράφεται ως η διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με τέτοιο τρόπο ώστε η προέλευση τους να εμφανίζεται νόμιμη.

Σύμφωνα με ένα ακόμη ορισμό «ξέπλυμα χρήματος» ο οποίος συνηθίζεται να ονομάζεται και «μαύρο χρήμα» σχετίζεται με την νομιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από κάποια παράνομη δραστηριότητα. Παράλληλα αφορά και την μη δήλωση εσόδων που προέρχονται από νόμιμες δραστηριότητες. Και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται για οικονομικό έγκλημα (Δημήτραινας, 2009).

Στη διεθνή βιβλιογραφία η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, είναι γνωστή με τον αγγλικό όρο « money laundering ».

Στην Ελλάδα για πρώτη φορά γίνεται αναφορά στον όρο αυτό μέσω του νόμου 2145/1993 σχετικά με τη ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων, και μέσω της τροποποίησης του άρθρου 2 του Ν 2331/95 καταλήγουμε ότι ως ξέπλυμα χρήματος ορίζεται: «το σύνολο των πράξεων ή των παραλείψεων με τις οποίες αποκρύπτεται η πραγματική προέλευση και ο δικαιούχος των παράνομα αποκτούμενων περιουσιακών στοιχείων, με τρόπο ώστε, εμφανίζοντας ότι προέρχονται από νόμιμη οικονομική δραστηριότητα, να διατηρεί τον έλεγχο επ' αυτών»

Πολλές εγκληματικές πράξεις μπορούν να γίνουν αντιληπτές ως βλαπτικές για το δημόσιο είτε με την έννοια ενός συνόλου ατόμων στο πλαίσιο του οποίου δεν είναι δυνατός ο εντοπισμός μεμονωμένων θυμάτων είτε με την έννοια μιας κοινωνίας κοινών εννόμων αγαθών που απειλούνται από το έγκλημα. Τα εγκλήματα κατά της δημόσιας τάξης και της απονομής της δικαιοσύνης καθώς και μια σειρά εγκλημάτων διακινδύνευσης είναι κοινωνικά βλαπτικά, αφού απειλούν σοβαρά το κάθε μέλος της κοινότητας προσβάλλοντας την κοινή αίσθηση της εξασφαλισμένης ασφάλειας από την οποία εξαρτάται η καθημερινή ζωή των πολιτών. Κάποια εγκλήματα προσβάλλουν τους ίδιους τους πολιτειακούς θεσμούς

ζημιώνοντας συνολικά την κοινωνία, αφού αναιρούν τον ρόλο της πολιτειακής εξουσίας σε σχέση με την υπεράσπιση του δημοσίου συμφέροντος, ενώ άλλα αφορούν παράνομες και ανέντιμες συμπεριφορές που συνιστούν ή προκαλούν διακριτική μεταχείριση κάποιων σε βάρος των υπολοίπων μελών της κοινότητας. Το κατά πόσο μπορεί κάποιο έγκλημα να θεωρηθεί ότι ζημιώνει το δημόσιο συμφέρον εξαρτάται τελικά από την οπτική γωνία, δηλαδή αν εξετάζεται είτε μέσα από το πρίσμα της δημόσιας τάξης και της σταθερότητας είτε μέσα από το πρίσμα της έντιμης πρακτικής και της ισότητας.

Η πλέον πρόσφορη οπτική γωνία για την οριοθέτηση της έννοιας από εγκληματολογική άποψη, θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτή που θεωρεί τον δράστη ως επίκεντρο του προβληματισμού και στην οποία τίθεται ως κεντρικό ζήτημα ο βαθμός δυσκολίας για πλήρη διερεύνηση και εκτίμηση της ποινικά κολάσιμης πράξης.¹ Το γεγονός μάλιστα ότι για τη διάπραξη αυτής της κατηγορίας των εγκλημάτων που εμφανίζονται ως έκφραση των μηχανισμών του ιδίου του οικονομικού συστήματος² είναι αναγκαίο να συγκεντρώνονται στο πρόσωπο του δράστη εξειδικευμένες οικονομολογικές γνώσεις, προσδίδει στην προσπάθεια αποκρυστάλλωσης ενός – εγκληματολογικού καταρχήν – ορισμού, ιδιαίτερη σημασία. Τελικά προϋποθέσεις της επιστημονικής προσέγγισης της έννοιας «οικονομική εγκληματικότητα» δεν μπορεί παρά να αποτελούν τόσο η οριοθέτηση της οικονομικής εγκληματικότητας ως μιας διαφορετικής υφής προσβολής εννόμων αγαθών, όσο και η συγκεκριμενοποίηση των τρόπων διάπραξης, αποδίδοντας της ένα αυθύπαρκτο περιεχόμενο αδικού.

Ως έννομα αγαθά μπορούν να θεωρηθούν πέραν της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας κ.ο.κ. και αυτές οι (κατάλληλες) κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες χάρη στις οποίες καθίστανται δυνατή η επιβίωση και η προαγωγή ατόμων και ομάδων στα πλαίσια δεδομένης πολιτείας³. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια δεν αρκεί μια προσπάθεια ορισμού της έννοιας που περιορίζεται στις οικονομικές βλάβες ή στους σχετικούς με την οικονομία τρόπους έκφρασης της οικονομικής εγκληματικότητας⁴. Η οικονομική πλευρά κοινωνικά βλαπτικών συμπεριφορών, δεν χαρακτηρίζει κάποιο συγκεκριμένο άδικο που μπορεί να διαχωριστεί από άλλα ποινικά κολάσιμα είδη συμπεριφορών, αφού μόνο μέσω της συσχέτισης της εν λόγω συμπεριφοράς με τη βλάβη «διαπροσωπικών (κοινωνικών) εννόμων αγαθών» όπως της οικονομικής ζωής, γίνεται εφικτή η αντίληψη κάποιου συγκεκριμένου αδικού, το οποίο είναι σαφώς ανεξάρτητο από κάθε άλλου είδους περιουσιακή ζημία. Τα οικονομικά εγκλήματα μπορούν κατά συνέπεια να προσδιορισθούν στο πλαίσιο της μελέτης μας, ως αυτοί οι τρόποι συμπεριφοράς οι οποίοι βλάπτουν την εμπιστοσύνη (του καταναλωτικού κοινού) στην ισχύουσα οικονομική τάξη γενικά ή στα επιμέρους ιδρύματα της ειδικότερα, απειλώντας με

αυτόν τον τρόπο την υπόσταση και τον τρόπο λειτουργίας αυτού του οικονομικού συστήματος, ως εκ της ποσοτικής υπέρβασης των εκάστοτε τιθέμενων (νομικά) ορίων⁵. Η πραγμάτωση αυτών των πράξεων αποτελεί την οικονομική εγκληματικότητα⁶.

Οι όποιες επιφυλάξεις σχετικά με την απαιτούμενη βλάβη της εμπιστοσύνης στην ισχύουσα οικονομική τάξη και στα επιμέρους ιδρύματα της, όσο και για την απαιτούμενη διακινδύνευση ενός διαπροσωπικού εννόμου αγαθού, δεν φαίνεται να κλονίζουν τη θεωρητική βάση των παραπάνω. Θεωρείται πάντως αναγκαία η υπόμνηση ότι δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται κάθε είδους διακινδύνευση –στον τομέα αυτό- ως συμπεριφορά εκ προοιμίου αξιόποινη και χηρίζουσα κατασταλτικών μέτρων. Αντίθετα μάλιστα, αξιόποινη πρέπει να θεωρηθεί μόνο αυτή η συμπεριφορά, η οποία αξίζει της ηθικο-κοινωνικής αποδοκιμασίας, εφόσον έχει ως συνέπεια την πραγματική απειλή και τη σοβαρή βλάβη των κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων, όπως η νομιμοποίηση των εσόδων από ήδη τελεσθείσες εγκληματικές πράξεις, χωρίς πάντως να απαιτείται και η πρόσκληση άμεσης ή έμμεσης περιουσιακής βλάβης πολλών.

1.Προβλ. Κάτσιος Στ. (1998), σπ σς 273 και 274, στο οποίο υποστηρίζεται ότι το οικονομικό έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες προσβάλει το έννομο αγαθό της απονομής της δικαιοσύνης.

2.Προβλ. Σχρτ. Μανωλεδάκη Ι., ο.α.π. σ. 98, ο οποίος παραπέμπει στο Horozowski P., Economic Special-opportunity Conduct and Crime, 1980.

3.Προβλ. Βουγιούκας κ., Το ποινικό δίκαιον των ειδικών ποινικών νόμων, τόμος Δ Θεσσαλονίκη 1986,σ.106.

4.Προβλ. Lampe, Alb. W. (Hgb), Handwoerterbuch der Wirtschaftswissenschaft 9HdWW), Band 9,1982,σσ 310 επ. Ο Ανδρουλάκης απορρίπτει τις κατάλληλες συνθήκες και το πλαίσιο των κανόνων και των αρχών για την καλή λειτουργία των οικονομικών κλάδων και θεσμών, υποστηρίζοντας ως πληττόμενο έννομο αγαθό την δικαιοσύνη (fairness), η οποία πρέπει κατά την κρατούσα στοιχειώδη κοινωνική αντίληψη να διέπουν την κατανομή πλούτου και την απόκτηση οικονομικής άνεσης, προβλ. Ανδρουλάτης Νικ. «Γύρω από την Οικονομική Εγκληματικότητα» εισήγηση στο Δ'Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρίας Ποινικού Δικαίου. «τα οικονομικά εγκλήματα» Θεσσαλονίκη 1991, πρακτικά Συνεδρίου εκδ. σειρά της ΕΕΠΔ Νο 4 Αθήνα 1993 σς.10 επ.

5.Οπροβλ. Μανωλεδάκης Ι., ο.α.π. σ98 υποσ. 4

6.Προβλ. Harro o., Banketaetigkeit und Strafrecht, Koeln 1983, σς 170 επ. Επίσης Tiedemann, Wirtschaftsrecht und Wirtschaftskriminalitaet, band 1, σς 50 επ και Tuchtfeld E. (1978) “Die Bekaempfung der Wirtschaftskriminalitaet aus national – oekonomischer Sicht”, στο Goepfing H./Walder H.(Hgb), Wirtschaftskriminalitaet:Beurteilung der Schuldfaehigkeit,Kriminologische Gegenwartsfragen, band 13,1978, s.109.

1.2. Ποιες είναι οι επιπτώσεις σε οικονομία και κοινωνία

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ενισχύει τη διαφθορά και τη δωροληψία όχι μόνο στα ιδρύματα και τους οργανισμούς του χρηματοπιστωτικού τομέα αλλά και συνολικά σε ολόκληρους τομείς της οικονομίας. Επηρεάζει κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και χρηματοδοτικό οργανισμό μέσω του οποίου διοχετεύεται.⁷ Η νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων χρειάζεται επιπλέον τη συνεργασία νομικών επαγγελματιών όπως δικηγόρων και συμβολαιογράφων. Πρόκειται για ιδρύματα, οργανισμούς και επαγγέλματα που είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στις προσπάθειες των δραστών να τοποθετηθούν σε τομείς της αγοράς μέσω της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Πέραν τούτου είναι πιθανό αυτό καθαυτό το ίδρυμα ή ο οργανισμός να αποτελέσει κρίκο μιας εγκληματικής αλυσίδας, η οποία θα εμπλέξει διεφθαρμένους επαγγελματίες όπως δικηγόρους, τραπεζικούς, φοροτεχνικούς κ.ο.κ.⁸ ή διεφθαρμένους δημόσιους λειτουργούς αρμόδιους για την χρηματοπιστωτική εποπτεία. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις δημιουργούνται σοβαροί κίνδυνοι για την υπόσταση και την ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Πάντως οι πιθανές παρενέργειες του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος δεν περιορίζονται στον χρηματοπιστωτικό τομέα, αφού η κυριαρχία των δραστών σε επιμέρους οικονομικούς τομείς προσφέρει τη δυνατότητα μιας ολοένα και μεγαλύτερης εξάπλωσης της επιρροής τους στην οικονομική ζωή μιας χώρας, με αποτέλεσμα τον παραγκωνισμό των νόμιμων ανταγωνιστών εισάγοντας μια παρασιτική και αντιπαραγωγική επιχειρηματική προσέγγιση έξω από κάθε λογική υγιούς και ελεύθερου ανταγωνισμού. Τέλος, η ρευστότητα που προσφέρει μια ασφαλής διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απομόνωση και τον έλεγχο μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τα εγκληματικά συμφέροντα⁹. Μια αυξανόμενη οικονομική και πολιτική επιρροή οργανωμένων εγκληματικών συμφερόντων δεν θα επηρεάσει αρνητικά μόνο την οικονομία αλλά και ευρύτερα τον κοινωνικό ιστό καθώς και τα συλλογικά πρότυπα ηθικής και χρηστής συμπεριφοράς¹⁰.

7.Πρβλ. μ.ά.Schroeder,W.R. (2001). “Money Laundering, A Global Threat and the international Community’s Responsez” FBI Law Enforcement Bulletin, Vol.70, No 5, σσ.1-9

8. Πρβλ. Alldridge,P.(2002). “The moral Limits of the Crime of Money Laundering”. Buffalo Criminal Law Review, Vol.5, σσ.279 επ. (σ.308)

9.Πρβλ. Quirk, P.J. (1997) ό.π., σ.19.

10. Πρβλ. FATF (2008) “Basic Facts about Monery Laundering”. Δημ.στην ιστοσελίδα της FATF: www.fatf-gafi.org.

Η εμπειρική μελέτη σχετικά με τις παρενέργειες του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη βασίστηκε στην εργασία για τον υπολογισμό της οικονομικής ανάπτυξης του Barro¹¹. Οι υπολογισμοί του Barro στηρίχτηκαν στο ρόλο που παίζει το ΑΕΠ και το ανθρώπινο κεφάλαιο για την οικονομική ανάπτυξη χρησιμοποιώντας για το ΑΕΠ οικονομικά στοιχεία και δείκτες από 98 χώρες για το χρονικό διάστημα 1960-1985, και για το ανθρώπινο κεφάλαιο τα ποσοστά φοίτησης στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα διαφοροποιήθηκαν με την προσθαφαίρεση διαφόρων μεταβλητών, όπως ο ρυθμός των γεννήσεων, το κατά κεφαλή ΑΕΠ, ο προσδοκώμενος μέσος όρος ηλικίας, οι δημόσιες δαπάνες, η πολιτική αστάθεια, τα οικονομικά συστήματα και οι στρεβλώσεις της αγοράς.

Ο Quirk¹² επέκτεινε το μοντέλο αυτό αντικαθιστώντας το ανθρώπινο κεφάλαιο με τις παραμέτρους του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και της εγκληματικότητας. Σύμφωνα με τα πλέον σημαντικά ευρήματα του σε συνάρτηση με την παράμετρο των δημοσίων δαπανών, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι στενά και θετικά συνδεδεμένο με το ύψος των δημοσίων δαπανών. Όσο μεγαλώνει η κατανάλωση του δημόσιου, όπως λ.χ. μέσω της αύξησης του αριθμού των απασχολούμενων υπαλλήλων, τόσο αυξάνονται τα κρούσματα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη χρησιμοποίησε τις μεταβλητές των επενδύσεων και του ανθρώπινου κεφαλαίου αναφορικά με την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των βιομηχανικών χωρών. Η χρησιμότητα των συμπερασμάτων της μελέτης αυτής βρίσκει τόσο τα εμπειρικά όσο και τα γεωγραφικά της όρια τόσο στη μη επικαιροποίηση των δεδομένων όσο και στην ελασματικότητα των δεδομένων της εξίσωσης αναφορικά με την εγκληματικότητα¹³. Ως η πλέον επίκαιρη και κατά συνέπεια μελέτη σχετικά με τις παρενέργειες του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη μπορεί να θεωρηθεί η εμπειρική έρευνα των Ferwerda/Bosma.¹⁴ Η μελέτη χρησιμοποιώντας τα δεδομένα της μελέτης του Walker σχετικά με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος¹⁵ θεωρεί, όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη, εφικτό έναν διαχωρισμό των αποτελεσμάτων της εγκληματικότητας από εκείνων του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος¹⁶. Διαπιστώνεται δε η θέση, ότι ενώ η αύξηση του εγκλήματος έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της οικονομικής ανάπτυξης, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αντίθετα ενισχύει έστω και οριακά τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, με συνέπεια τα αρνητικά αποτελέσματα της εγκληματικότητας να υπερκαλύπτουν συνολικά τα θετικά αποτελέσματα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος¹⁷.

Η απειλή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος για αυτά καθαυτά τα οικονομικά μεγέθη δεν έγκειται άμεσα στον επηρεασμό μεταβλητών όπως οι εκροές, η απασχόληση ή η ανάπτυξη.

Ο κίνδυνος για την οικονομία αφορά μάλλον το αποτέλεσμα της αύξησης της εγκληματικότητας και /ή των παράπλευρων αρνητικών (αποσταθεροποιητικών) συνεπειών αυτής. Άλλωστε η (οικονομική) εγκληματικότητα αποτελεί μια από τις αιτίες των αρνητικών οικονομικών παρενεργειών που προκαλούν τη μείωση των ρυθμών της οικονομικής ανάπτυξης.

11.Πρβλ. Barro, R.J. (1991) "Economics growth in a cross section of countries". The Quarterly Journal of Economics, No 106, σς.407-443

12.Πρβλ. Quirk, P.J. (1996), ό.π.

13.Πρβλ. Quirk, P.J. (1996), ό.π.

14. Πρβλ. Quirk, P.J. (1996), ό.π., σ.20.

15. Πρβλ. Ferwerda, J. and Bosma, S. (2005) The effect of money laundering on economic growth". Paper for Onderzoekskeuzevak Economie van de Publieke, Sectoe, Utrecht of Economics δημ. Στην ιστοσελίδα [http: www.econ.uu.nl](http://www.econ.uu.nl).

16.Ο διαχωρισμός αυτός είναι μάλλον σε θεωρητική βάση δεδομένου ότι όπως αναφέρθηκε παραπάνω το έγκλημα εμπλέκεται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είτε με τη νομιμοποίηση των εγκληματικών εσόδων, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι αυτό καθαυτό έγκλημα και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μπορεί να είναι το ίδιο γενεσιουργός αιτία της εγκληματικότητας.

17.Σε κάθε πάντως περίπτωση λαμβάνοντας υπόψη ότι το η εγκληματικότητα είναι αδύνατο να αξιολογηθεί ανεξάρτητα από το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, θα μας κάνει ιδιαίτερα επιφυλακτικούς.

1.3.Σκοπός της εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα

Είναι κατανοητό ότι το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι στο προσκήνιο, ειδικά τα τελευταία χρόνια και εξελίσσεται μέρα με την μέρα. Σ' ένα ψηφιοποιημένο κόσμο με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας να καλπάζει και τους καινοτόμους τρόπους που βρίσκουν και εκμεταλλεύονται οι εγκληματίες, καθημερινά ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες εντοπισμού της παράβασής τους.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να συνεισφέρει στη διάνθηση της μελέτης του φαινομένου και να προσθέσει επιπρόσθετα βιβλιογραφικά και αρθρογραφικά στοιχεία που σχετίζονται με τα παράνομα κέρδη από εγκληματικές δραστηριότητες.

Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία γίνεται προσπάθεια να δοθεί απάντηση είναι τα παρακάτω:

Σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας είναι επαρκής η κανονιστική συμμόρφωση;

Ποιες σύγχρονες τεχνικές ξεπλύματος βρώμικου χρήματος βρίσκονται στην επιχειρηματικότητα;

Ποιος είναι ο λόγος που ακόμα και σήμερα τα εγκλήματα που διαπράττονται σε σχέση με την νομιμοποίηση των κεφαλαίων δε βγαίνουν στο φως;

1.4. Δομή εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία χωρίζεται σε (8) οκτώ κεφάλαια εκ των οποίων το πρώτο αφορά στην εισαγωγή.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η βιβλιογραφική επισκόπηση, όπου γίνεται συνοπτική αναφορά σε ακαδημαϊκά άρθρα και μελέτες τα οποία είναι δημοσιευμένα σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά. Οι μελέτες αυτές εστιάζουν στο φαινόμενο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δίνοντας έμφαση στην περιγραφή του φαινομένου, στο θεσμικό πλαίσιο, στις σύγχρονες μεθόδους αλλά και σε καινοτόμους τρόπους αντιμετώπισής του.

Στο τρίτο κεφάλαιο προσεγγίζεται το φαινόμενο εννοιολογικά δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην ιστορική εξέλιξη του φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα εστιάζει στην περιγραφή του φαινομένου, στις διατάξεις του και στην ιστορική του εξέλιξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται μια θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο και τις διαστάσεις του. Πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στους θεσμούς αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων όπως για παράδειγμα η επιτροπή οικονομικής δράσης (FAFT), η «σύμβαση της Βιέννης», η «επιτροπή βασιλείας», η “Interpol”, η «σύμβαση του Στρασβούργου» κ.ο.κ. Επίσης αξιοσημείωτη είναι και η αναφορά στο Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο και τα μέτρα που πάρθηκαν για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Στο πέμπτο κεφάλαιο το οποίο αποτελεί και το πιο σημαντικό μέρος της διπλωματικής εργασίας γίνεται μια ενδελεχή αναφορά στις φάσεις, τα μοντέλα και τις τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες ενέργειες. Το πρώτο μέρος πραγματεύεται τις φάσεις και τα μοντέλα που έχουν αναπτυχθεί σε διεθνές επίπεδο, ενώ στο δεύτερο μέρος τις σύγχρονες μεθόδους ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Το έκτο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί συνέχεια του πέμπτου, μιας και γίνεται συζήτηση για μια σύγχρονη μέθοδο ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, οι φορολογικοί παράδεισοι και η ίδρυση offshore εταιριών, ήταν αναγκαίο να αναλυθεί ξεχωριστά ως μια από τις πιο μη ανιχνεύσιμες από τις αρχές. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται λόγος για την περιγραφή του φαινομένου, τα πλεονεκτήματα ίδρυσης υπεράκτιων εταιριών αλλά και απαριθμούνται οι παράγοντες που καθιστούν μια χώρα ιδιαίτερα ελκυστική για την διάπληση παράνομων δραστηριοτήτων.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο αναλύεται μια σύγχρονη περιπτωσιολογική μελέτη “Pandora papers” ενώ στο όγδοο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα τελικά συμπεράσματα, οι περιορισμοί τους οποίους αντιμετώπισα κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας καθώς και οι προτάσεις μου για μελλοντική έρευνα γύρω από το φαινόμενο ξεπλύματος μαύρου χρήματος .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια αναφοράς στα νεότερα και σημαντικότερα επιστημονικά άρθρα και μελέτες που έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά, κυρίως στην διεθνή βιβλιογραφία αλλά και στην ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα. Γίνεται λόγος για μελέτες και έρευνες που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα του φαινομένου της νομιμοποίησης εξόδων από παράνομες ενέργειες. Οι περισσότερες μελέτες εστιάζουν στην περιγραφή του φαινομένου, στα όργανα αντιμετώπισης, σε σύγχρονες τεχνικές νομιμοποίησης των κεφαλαίων αλλά και καινοτόμους τρόπους αντιμετώπισης.

2.2. Έρευνες σχετικές με το ξέπλυμα βρώμικο χρήματος

Σύμφωνα με τον Normah Omar ,το ξέπλυμα χρήματος είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται γενικά από επαγγελματίες και ερευνητές για να απεικονίσει τη διαδικασία με την οποία οι δράστες συγκαλύπτουν τα παράνομα προϊόντα του εγκλήματος σαν να προέρχονται από νόμιμη πηγή (Hamin, Wan Rosli, Omar, & Pengiran Mahmud, 2013; Mohamed & Ahmad , 2012, Ping, 2008, Shanmugam, Nair, & Suganthi, 2003).

Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα παράνομα έσοδα που προέρχονται από αδικήματα όπως η απάτη, η διαφθορά, η δωροδοκία, η εγκληματική παραβίαση εμπιστοσύνης, η εμπορία ανθρώπων, οι πωλήσεις ναρκωτικών θα ξεπλένονται με δημιουργικά μέσα. Η φοροδιαφυγή είναι επίσης μια σημαντική αιτία παράνομων χρημάτων (Rafay & Ajmal, 2014)

Αναφέρει ότι σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουν ληφθεί πολλές πρωτοβουλίες για τον μετριασμό των αδικημάτων ξεπλύματος χρήματος (Nasir, 2020). Αυτό περιλαμβάνει τη θέσπιση νομοθεσίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την έκδοση διεθνών προτύπων κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών και την καθιέρωση διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των χωρών. Οι συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) εισήχθησαν στη συνέχεια ως κατευθυντήρια γραμμή για τις χώρες για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής νομικών, κανονιστικών και επιχειρησιακών

μέτρων, για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης, και άλλων συναφών απειλών για την ακεραιότητα των διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η Bonnie Buchanan αναφέρει στην έρευνα της με τίτλο «Money laundering a global obstacle» ότι υπήρξαν εναλλακτικές εκτιμήσεις ως προς το μέγεθος και την έκταση του προβλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ο Quirk (1996) παρέχει ένα ευρύ φάσμα εκτιμήσεων για το μέγεθος των υπόγειων οικονομιών, ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) - για παράδειγμα, Αυστραλία 4–12 τοις εκατό, Γερμανία 2–11 τοις εκατό, Ιταλία 10–33 τοις εκατό, Ιαπωνία 4–15 τοις εκατό, Ηνωμένες Πολιτείες 4–33 τοις εκατό.

Ο Walter (1990) ισχυρίζεται ότι η παραοικονομία αντιπροσωπεύει οπουδήποτε μεταξύ 7 και 10 τοις εκατό του ΑΕΠ μιας ανεπτυγμένης χώρας. Ένα πιο σοβαρό παράδειγμα παρέχεται για την παραοικονομία της Ιταλίας, η οποία εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει μεταξύ 10 και 50 τοις εκατό του ΑΕΠ της Ιταλίας. Σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες το μέγεθος της παραοικονομίας μπορεί να είναι σημαντικά υψηλότερο.

Ο Kumar (1996) παρέχει μια εκτίμηση για την Ινδία, όπου η άτυπη οικονομία έχει εκτιμηθεί ότι αντιπροσωπεύει μεταξύ 18 και 21 τοις εκατό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) της Ινδίας. Όσον αφορά το μέγεθος της παγκόσμιας παραοικονομίας, ο Kumar εκτιμά ότι η δραστηριότητα που σχετίζεται με το γκρίζο και βρώμικο χρήμα εκτιμάται σε περίπου 6 τρισεκατομμύρια δολάρια.

Ο Tanzi (1996) παρουσιάζει μια εκτίμηση 300–500 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ «βρώμικου χρήματος» που εισέρχεται στη διεθνή κεφαλαιαγορά κάθε χρόνο. Οι Schneider και Enste (2000) εκτιμούν ότι το μέγεθος της παραοικονομίας στις χώρες του ΟΟΣΑ κυμαίνεται από 5 έως 28 τοις εκατό του ΑΕΠ και 8-63 τοις εκατό του ΑΕΠ στις οικονομίες σε μεταβατικό στάδιο.

Ο Walker (1999) υπολογίζει ότι 2,85 τρισεκατομμύρια δολάρια σε έσοδα από παράνομες δραστηριότητες ξεπλένονται κάθε χρόνο, ιδιαίτερα μέσω των οικονομιών της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το συνολικό μέγεθος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες παγκοσμίως είναι μεταξύ 2 και 5 τοις εκατό του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Η διάκριση μεταξύ «καθαρών» χρημάτων -που κερδίζονται νόμιμα – και «βρώμικων» χρημάτων – που παράγονται στον εγκληματικό τομέα – είναι ένας άλλος τρόπος με τον οποίο οι ρυθμιστικές αρχές μπορούν να μειώσουν την κερδοφορία του εγκλήματος (Masciandaro, 2005 , Unger, 2007).

Τα «καθαρά» χρήματα μπορούν να καταναλωθούν, να μετατραπούν και να επενδυθούν, ενώ τα «βρώμικα» χρήματα μπορούν να καταναλωθούν μόνο. Το βρώμικο χρήμα, επομένως, έχει λιγότερες χρήσεις και επομένως αξίζει λιγότερο. Και έτσι, κάνοντας διάκριση μεταξύ καθαρού και βρώμικου χρήματος, οι ρυθμιστικές αρχές μπορούν να ενθαρρύνουν τη νόμιμη δραστηριότητα έναντι της εγκληματικής δραστηριότητας αναφέρει ο Killian J. McCarthy

Ως ακούσια συνέπεια, ωστόσο, η διάκριση μεταξύ «καθαρού» και «βρώμικου» χρήματος δημιουργεί μια νέα αγορά –την αγορά για το ξέπλυμα βρώμικου. Οι εκτιμήσεις υποδηλώνουν ότι έως και το 80% των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες – ποσό που εκτιμάται από τον ΟΗΕ ότι κυμαίνεται από 1600 δισεκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α. του UNODC (2011) παγκοσμίως – πιστεύεται ότι περνά από τα γραφεία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε ετήσια βάση . Ως εκ τούτου, ο εντοπισμός και η κατανόηση του υπεύθυνου ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι κεντρικής σημασίας για την αντιμετώπιση του εγκλήματος.

Τέλος ο Kishore Singh στην μελέτη του, προτείνει τη χρήση ανάλυσης συνδέσμων για την οπτικοποίηση τραπεζικών συναλλαγών που επηρεάζουν μια οντότητα, επιτρέποντας έτσι τον εντοπισμό πιθανής δραστηριότητας ξεπλύματος χρήματος. Η προσέγγιση ανάπτυξης πρωτοτύπων περιλαμβάνει τις ακόλουθες φάσεις: ανάλυση εργασιών, σχεδιασμός συστήματος, υλοποίηση και δοκιμή.

Το ξέπλυμα χρήματος μπορεί να περιλαμβάνει πολλές συναλλαγές, ενδεχομένως, από ξεχωριστά άτομα, σε πολλούς λογαριασμούς με διαφορετικούς ιδιοκτήτες σε διαφορετικές τράπεζες ή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Το ξέπλυμα χρήματος περιλαμβάνει τρεις φάσεις:

- τοποθέτηση
- τοποθέτηση σε στρώματα
- ενσωμάτωση

Τα χρήματα μπορούν να κατατεθούν σε διάφορους τραπεζικούς λογαριασμούς (τοποθέτηση). Οι συναλλαγές μπορεί να είναι δομημένες έτσι ώστε να αποφεύγεται ο εντοπισμός μέσω

κανόνων αναφοράς. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολλαπλά στάδια μεταφοράς για την απόκρυψη της πραγματικής προέλευσης και του τελικού προορισμού (layering).

Τα χρήματα μπορούν να μεταφερθούν μεταξύ λογαριασμών και εντός και εκτός της χώρας . Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μεταφορές αποκρύπτονται ως πληρωμές για αγαθά ή υπηρεσίες, δίνοντάς τους έτσι μια νόμιμη εμφάνιση. Στο τελικό στάδιο (ολοκλήρωση), τα χρήματα επανέρχονται στη νόμιμη οικονομία (AUSTRAC, 2011; Goldberg and Wong, 1998 ; Newman, 2007).

Σε μια προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οι FIU απαιτούν την αναφορά συναλλαγών σε μετρητά που υπερβαίνουν ένα καθορισμένο ποσό, για παράδειγμα 10.000 \$. Επιπλέον, οι σχετικές συναλλαγές στις οποίες το συνολικό ποσό υπερβαίνει το όριο παρακολουθούνται επίσης και αναφέρονται από τραπεζικούς υπαλλήλους (AUSTRAC, 2016 ; Goldberg and Wong, 1998).

Η λεπτομερής τήρηση αρχείων δημιουργεί μια διαδρομή ελέγχου, ωστόσο ο όγκος των συναλλαγών είναι μεγάλος. Οι προσεγγίσεις που μειώνουν το βάρος της υπερβολικής πληροφόρησης μπορεί να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα του εντοπισμού ύποπτων δραστηριοτήτων και να συμβάλουν στη συνολική προσπάθεια κατά του ξεπλύματος χρήματος (Singh and Best, 2016).

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες συσκοτίζει την πηγή, την ιδιοκτησία ή τη χρήση κεφαλαίων που προέρχονται από παράνομα μέσα. Ο εντοπισμός αυτών των παράνομων δραστηριοτήτων παρουσιάζει δυσκολίες που δεν συναντώνται σε άλλα χρηματοπιστωτικά δίκτυα (Bolton and Hand, 2002). Η εύρεση δομικών σχέσεων μεταξύ των συναλλαγών που αποκαλύπτουν το δίκτυο των οργανισμών και των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτές τις συναλλαγές, απαιτεί μια καινοτόμο προσέγγιση.

Μία από τις παλαιότερες τεχνικές για την παράκαμψη του κρατικού ελέγχου συμφωνα με τους Brigitte Unger & Johan den Hertog, μπορεί να γίνει ολοένα και πιο δημοφιλής σήμερα: η χρήση του διεθνούς εμπορίου για τη μεταφορά χρημάτων, μη ανιχνεύσιμα, από τη μια χώρα στην άλλη, μέσω πλαστών τιμολογίων ή ψευδώς δηλωμένων εμπορευμάτων.

Τα πλυντήρια μπορούν, για παράδειγμα, να δημιουργήσουν πλαστά τιμολόγια για υψηλά ποσά και να αποστείλουν εμπορεύματα χαμηλής αξίας ή να αντιστρέψουν αυτή τη διαδικασία ως τρόπο απόκρυψης παράνομων κερδών. Αυτές οι τεχνικές έλαβαν πρόσφατα προσοχή υπό τον τίτλο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες βάσει του εμπορίου.

Τον Ιούνιο του 2006, η FATF δημοσίευσε την πρώτη ολοκληρωμένη έκθεση για το ξέπλυμα χρήματος που βασίζεται στο εμπόριο, η οποία ανέφερε ότι «το διεθνές εμπορικό σύστημα υπόκειται σαφώς σε ένα ευρύ φάσμα κινδύνων και τρωτών σημείων που μπορούν να εκμεταλλευτούν εγκληματικές οργανώσεις και χρηματοδότες τρομοκρατίας» .

Τον Ιούνιο του 2008 η FATF δημοσίευσε τις βέλτιστες πρακτικές για το ξέπλυμα χρήματος που βασίζεται στο εμπόριο.

Πώς μπορεί κανείς να ανιχνεύσει το ξέπλυμα χρήματος που βασίζεται στο εμπόριο; Η οικονομική ανάλυση των εμπορικών δεδομένων μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη δεικτών κινδύνου για τον εντοπισμό ύποπτων χωρών συναλλαγών, ύποπτων εμπορευμάτων και για τον προσδιορισμό της κλίμακας του ξεπλύματος χρήματος που βασίζεται στο εμπόριο.

Ο Zdanowicz [46] ανέλυσε τα μηνιαία δεδομένα που περιέχονται στη βάση δεδομένων εμπορίου εμπορευμάτων των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτή η βάση δεδομένων παράγεται από το Υπουργείο Εμπορίου των Ηνωμένων Πολιτειών, Γραφείο Απογραφής και χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του εμπορικού ισοζυγίου των Ηνωμένων Πολιτειών. Προσδιόρισε ύποπτα εμπορεύματα, το μερίδιο των υπόπτων εμπορίου σε ξέπλυμα βρώμικου χρήματος για κάθε χώρα και το ποσό της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μεταξύ των ΗΠΑ και των χωρών στη λίστα παρακολούθησης της Αλ Κάιντα. Εκτίμησε ότι τα χρήματα που μετακινήθηκαν από τις ΗΠΑ μέσω υπερτιμημένων τιμών εισαγωγής ή υποτιμημένων τιμών εξαγωγής ανήλθαν σε 189 δισεκατομμύρια δολάρια το 2006, σε αντίθεση με τα 167 δισεκατομμύρια δολάρια το 2004.

Η μέθοδος του Zdanowicz είναι έγκυρη με την υπόθεση ότι οι τιμές των προϊόντων (και τα βάρη των προϊόντων) κατανέμονται κανονικά και ότι οι ασυνήθιστες τιμές έχουν εγκληματική πρόθεση και δεν αποτελούν, για παράδειγμα, απλώς ένα σφάλμα κράτησης από το τελωνείο. Για ένα ένα προϊόν, ας πούμε κέτσαπ, το οποίο σε τιμή εισαγωγής 0,14 \$ βρίσκεται κάτω από τα περιθώρια των συνηθισμένων τιμών κέτσαπ αυτής της χώρας, που είναι 0,51 σεντ \$ και 2,51 σεντ \$. Όλες οι συναλλαγές με τιμή κάτω του περιθωρίου 5% ή πάνω από το περιθώριο 95% ταξινομούνται ως ξέπλυμα χρήματος που βασίζεται στο εμπόριο. Ο Zdanowicz χρησιμοποιεί όχι μόνο τιμές χώρας, αλλά και παγκόσμιες τιμές και μέτρα διακύμανσης για να προσδιορίσει ασυνήθιστες συναλλαγές.

Η μέθοδος του Zdanowicz ενέπνευσε τους Unger και Ferwerda [36] να την επεκτείνουν και να την εφαρμόσουν στη μέτρηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στον τομέα των ακινήτων.

Τέλος σύμφωνα με τους Bart Custers , Jan-Jaap Oerlemans και Ronald Pool στην έρευνα τους που δημοσιεύτηκε στο European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, το Ransomware είναι κακόβουλο λογισμικό (κακόβουλο λογισμικό) που εμποδίζει την πρόσβαση στο σύστημα υπολογιστή ή τα αρχεία κάποιου στο σύστημα και στη συνέχεια απαιτεί να πληρωθούν λύτρα για το ξεκλείδωμα του υπολογιστή ή των αρχείων. Το Ransomware θεωρείται μία από τις κύριες απειλές στο έγκλημα στον κυβερνοχώρο σήμερα. Το Cryptoware είναι ένας συγκεκριμένος τύπος ransomware, το οποίο κρυπτογραφεί αρχεία σε συστήματα υπολογιστών. Τα λύτρα απαιτούνται συχνά σε bitcoin.

Σε περίπτωση που τα λύτρα δεν πληρωθούν ή οι εγκληματίες δεν παρέχουν κλειδί για να ξεκλειδώσουν τον υπολογιστή ή τα αρχεία, οι χρήστες υπολογιστών ενδέχεται να χάσουν τα έγγραφα και τις φωτογραφίες τους που είναι αποθηκευμένες στα μολυσμένα συστήματα υπολογιστών και τις συσκευές αποθήκευσης μετά τη μόλυνση με ransomware. Οι εταιρείες και οι κρατικές υπηρεσίες ενδέχεται να χρειαστεί να αναστείλουν προσωρινά τις δραστηριότητές τους εάν αποκλειστούν οι υπολογιστές και τα δίκτυα του γραφείου. Το Cryptoware μπορεί επίσης να μολύνει εικονικούς σκληρούς δίσκους, εξωτερικούς σκληρούς δίσκους, κλειδιά usb και δίσκους δημιουργίας αντιγράφων ασφαλείας. Οι οργανισμοί που δεν έχουν δημιουργήσει αντίγραφα ασφαλείας των αρχείων τους ενδέχεται να υποστούν σημαντική ζημιά μετά από μόλυνση με ransomware.

Σύμφωνα με την Europol, το Bitcoin είναι το κρυπτονόμισμα που χρησιμοποιείται πιο συχνά από εγκληματίες, το οποίο πιστεύεται ότι είναι συνέπεια της εξοικείωσης με την πελατειακή βάση. Ωστόσο, υπήρξε μια πιο έντονη στροφή προς νομίσιμα που προσανατολίζονται περισσότερο στην προστασία της ιδιωτικής ζωής. Τυπικά, το Monero γίνεται όλο και πιο δημοφιλές, επειδή εστιάζει στη δυνατότητα αντικατάστασης, το απόρρητο και την αποκέντρωση. Σε αντίθεση με το Bitcoin, το Monero χρησιμοποιεί ένα συγκεχυμένο δημόσιο βιβλίο, το οποίο δεν είναι προσβάσιμο σε τρίτους. Παρόλο που το Monero ήταν πέρα από το πεδίο της έρευνάς των είναι προφανές ότι είναι δυνατό για τους εγκληματίες του κυβερνοχώρου να ανταλλάξουν Bitcoin με Monero και να επιστρέψουν για να αποκρύψουν περαιτέρω την προέλευση των κερδών από ransomware.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

3.1.Ορισμοί

Αναφορικά με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος¹⁸ έχουν διατυπωθεί πολλοί ορισμοί. Πρόκειται για την έννοια που αφορά στη διεθνή πρακτική της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Αναμφισβήτητα, το χρήμα σε όλες τις μορφές και λειτουργίες του δεν είναι πάντοτε «καθαρό» με την μεταφορική έννοια του όρου αυτού. Στην ειδική βιβλιογραφία και αρθρογραφία καθώς και στις επίσημες εκθέσεις των διεθνών οργανισμών είναι συχνότατη η χρήση των όρων «βρώμικο χρήμα»(dirty money) ή «μαύρο χρήμα» (black money) και «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» ή απλά «ξέπλυμα χρήματος» και «ξέπλυμα» (money laundering, blanchiment de l'argent)¹⁹.

Ο όρος «βρώμικο χρήμα» χρησιμοποιείται για να δηλωθούν τα έσοδα ή οι πρόσοδοι ή το εισόδημα που προέρχεται τόσο από την παραγωγή και διακίνηση των ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όσο και από τη διάπραξη αρκετών άλλων σοβαρών ποινικών αδικημάτων. Αρκετές φορές ο όρος «μαύρο χρήμα» χρησιμοποιείται με την ίδια έννοια, αλλά επιβάλλεται να διευκρινιστεί ότι με αυτόν εννοούμε, κατά κανόνα, το χρήμα που προέρχεται ή προκύπτει από τη φοροδιαφυγή, την παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος, τη πολιτικο-κοινωνική διαφθορά, τις «μίζες», «τα λαδώματα» και τα «φακελάκια», τις ποικίλες αθέμιτες δραστηριότητες της παραοικονομίας και από άλλες τέτοιες πράξεις ή παραλείψεις που δεν συμπεριλαμβάνονται στον κατά νόμο ορισμό της «νομιμοποίησης» των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σε αντίθεση με τη νομοθεσία των ΗΠΑ και άλλων τρίτων χωρών

Είναι, επίσης, αναμφισβήτητο ότι τόσο το βρώμικο όσο και το μαύρο χρήμα έχουν ανάγκη από «καθάρισμα» ή «ξέπλυμα» για να καταστεί δυνατή η απόκρυψη της εγκληματικής ή παράνομης προελεύσεως του. Προφανώς ο κάτοχος, ο εξουσιαστής ή ο ιδιοκτήτης ενός περιουσιακού στοιχείου τέτοιας προελεύσεως επιθυμεί να λανθάνει της προσοχής του νόμου και του κοινωνικού συνόλου και να απολαμβάνει χωρίς κανένα κώλυμα και καμιά απειλή όλα τα οφέλη που παρέχει σε αυτόν το βρώμικο ή το μαύρο χρήμα σε κάθε περίπτωση.

Οπωσδήποτε αυτός έχει ισχυρό κίνητρο και την ανάγκη να κάνει ό,τι μπορεί προκειμένου να επιτύχει τους σκοπούς του.

Στην καθημερινή διεθνή πρακτική και ορολογία, ως ξέπλυμα χρημάτων νοούνται όλες εκείνες οι ενέργειες και διαδικασίες, οι πράξεις ή παραλείψεις που γίνονται δολίως προς το σκοπό να μεταμφιεστεί και να μεταβληθεί με κάθε μέσο ή τρόπο η ταυτότητα του παράνομα αποκτώμενου βρώμικου χρήματος, έτσι ώστε αυτό να προσλάβει την επιθυμητή νομιμοφάνεια, να φαίνεται δηλαδή ή να δίνει έστω την εντύπωση ότι αποκτήθηκε ή προέρχεται από νόμιμη αιτία ή πηγή. Αυτήν ακριβώς την προσπάθεια για τη μεταμπίεση, την αλλαγή της ταυτότητας και την πρόσδοση νομιμοφάνειας απαγορεύει σήμερα ο ποινικός νόμος σε όλα τα κράτη – μέλη της ΕΕ και στις τρίτες χώρες που συμμετέχουν στην ισχυρή ομάδα πίεσεως των Διεθνών Εμπειρογνομώνων του Financial Action Task Force (FATF και groupe d'Action Financiere – GAFI). Σε όλα αυτά τα μέλη της διεθνούς κοινωνίας των κρατών αλλά και πέρα από αυτά η διεθνής πρακτική του ξέπλυματος βρώμικου χρήματος έχει ποινικοποιηθεί. Το ξέπλυμα με την πιο πάνω έννοια συνιστά πλέον διάπραξη σοβαρού ποινικού αδικήματος, τιμωρούμενο αυστηρά με ποινές καθείρξεως ή φυλακίσεως και με στέρηση της περιουσίας των υπευθύνων.

Σύμφωνα με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως ποινικά ενδιαφέρουσα συμπεριφορά, παρουσιάζονται παρακάτω η φαινομενολογία και τα εγκληματολογικά χαρακτηριστικά του²⁰:

Η νομιμοποίηση εσόδων από προηγούμενη δραστηριότητα ή το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», όπως συνηθίζεται συχνά να περιγράφεται το φαινόμενο της νομιμοποίησης 20εσόδων, αφορά στην τύχη των εσόδων που δημιουργήθηκαν από και με την πραγμάτωση κάποιας εγκληματικής δραστηριότητας. Πραγματικά, αυτονόητη φαίνεται να είναι η επισήμανση ότι τόσο στον Ποινικό Κώδικα, όσο και σε διάφορους ειδικούς ποινικούς νόμους υπάρχει τυποποιημένος ένας μεγάλος αριθμός από «κλασικές» θα λέγαμε, περιπτώσεις εγκληματικών ενεργειών, οι οποίες, με βάση την τυποποίηση τους, τιμωρούνται είτε επειδή τελούνται με σκοπό την απόκτηση παράνομου κέρδους είτε επειδή δημιούργησαν ένα τέτοιο «παράνομο περιουσιακό όφελος» για το δράστη τους. Εξίσου αυτονόητη, ωστόσο, είναι και η υπενθύμιση ότι το ποινικό οπλοστάσιο της χώρας μας αντιμετώπιζε τους δράστες των εγκλημάτων αυτών, ως αυτουργούς των οικείων μορφών εγκληματικής συμπεριφοράς, με τις αντίστοιχες ποινικές κυρώσεις. Παράλληλα, μόλις χρειάζεται να αναφερθεί ότι ποινικές κυρώσεις υπήρχαν και υπάρχουν και για εκείνους που βοηθούσαν στο πλαίσιο μίας ιδιότυπης «συμμετοχικής δράσης» που άρχιζε μετά την πραγμάτωση του εγκλήματος (: το οποίο είχε

δημιουργήσει τα «παράνομα έσοδα») και στόχευε είτε στην κατεύθυνση της παροχής συνδρομής στο πρόσωπο του δράστη είτε στην κατεύθυνση διατήρησης της περιουσιακής ζημίας, που είχε προκληθεί, αλλά και «εξαφάνισης» του προϊόντος, που το προηγούμενο έγκλημα είχε δημιουργήσει. Είναι εξίσου φανερό ότι η συζήτηση γύρω από το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων δεν οφειλόταν ούτε σε δήθεν αποτελεσματικότητα των διατάξεων που υπήρχαν ούτε σε δήθεν αναποτελεσματικότητα των διατάξεων που υπήρχαν για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων για παράδειγμα της κλοπής, της ληστείας ή της υπεξαίρεσης ούτε, όμως, σε ανεπάρκεια των ποινικών κυρώσεων που προβλέπονται για το δράστη της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος ή εκείνον της υπόθαλψης του εγκληματία.

Η συζήτηση που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια προκύπτει ως συνέπεια της διαπίστωσης ότι η νομιμοποίηση εσόδων εμφανίζεται ως ένα δευτερογενές φαινόμενο οφειλόμενο στα τεράστια κέρδη που αποφέρουν τα πεδία της οργανωμένης εγκληματικότητας²¹. Πραγματικά, υπάρχουν σήμερα περιπτώσεις εγκλημάτων, όπως είναι το διεθνές εμπόριο ναρκωτικών, η πώληση όπλων, το λαθρεμπόριο ή και άλλες χαρακτηριστικές περιπτώσεις δράσης του οργανωμένου εγκλήματος²², όπως είναι η εκμετάλλευση λαθρομεταναστών, η λειτουργία κυκλωμάτων πορνείας, η εκμετάλλευση «εσωτερικών» εμπιστευτικών πληροφοριών ή οι απάτες με ηλεκτρονικούς υπολογιστές οι οποίες δημιουργούν με την πραγμάτωσή τους υπερβολικά κέρδη²³. Αλλά και ό,τι παραπάνω χαρακτηρίζαμε «κλασική» μορφή εγκληματικής δράσης μπορεί να αποφέρει εξίσου τεράστια κέρδη, στο μέτρο που πραγματώνεται με τη μορφή της οργανωμένης εγκληματικής δράσης. Για τα τεράστια αυτά κέρδη θα έπρεπε, βέβαια, στη συνέχεια ν' αναζητηθεί και να βρεθεί ένας ασφαλής τρόπος να τα απολαύσουν ο δράστης ή οι δράστες των εγκλημάτων που τα δημιούργησαν, δίχως ούτε οι ίδιοι να κινδυνεύουν να αποκαλυφθούν ούτε το υπερβολικό κέρδος που αποκόμισαν (:που δημιούργησε η εγκληματική τους δράση) να εισέρχεται μέσα στους μηχανισμούς της αγοράς με τρόπο τέτοιο, ώστε απ' μόνη την είσοδο του να συγκεντρώνει επάνω του την προσοχή (:και έτσι τελικά να προκαλεί τα ανταντακλαστικά του κατασταλτικού μηχανισμού). Αν, μάλιστα, αναλογιστεί κανείς ότι τα κέρδη των δραστηριοτήτων αυτών υλοποιούνται συνήθως σε μετρητά χρήματα, διαπιστώνει κανείς τόσο την «πιεστική» ανάγκη «ομαλής αυτής απορρόφησης» ενός μεγάλου όγκου παράνομου περιουσιακού προϊόντος, όσο και την – από την ευόδωση της ομαλής αυτής απορρόφησης εξαρτώμενη – οικονομική ενδυνάμωση και κοινωνική ενίσχυση του οργανωμένου εγκλήματος που το δημιούργησε²⁴. Η μεθοδολογία που ακολουθείται από το οργανωμένο έγκλημα προς την κατεύθυνση αυτή φαίνεται να είναι εκείνη της συγκάλυψης και της πρόκρυψης της πηγής του περιουσιακού προϊόντος, της

μεταβολής της μορφής του ή, ακόμη, της μετακίνησης και επένδυσης των κεφαλαίων σε σημεία τέτοια, ώστε να είναι μάλλον απίθανη η προσέλευση προσοχής σε αυτά. Αυτό στην πράξη θεωρείται ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί ιδίως με την εκμετάλλευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και μέσα από περισσότερα διαδοχικά στάδια²⁵, για παράδειγμα με τον κατακερματισμό, καταρχήν ενός μεγάλου χρηματικού ποσού σε μικρότερα και, κατ' αποτέλεσμα, λιγότερο ύποπτα ποσά τα οποία στη συνέχεια είτε τοποθετούνται σε λογαριασμούς Τράπεζας είτε χρησιμοποιούνται για την αγορά τίτλων και αξιογράφων και ακολούθως εισπράττονται και κατατίθενται σε άλλα μέρη και σε διαφορετικές μορφές τραπεζικών προϊόντων ή άλλων επενδύσεων. Με τον τρόπο αυτό διοχετεύονται τα μετρητά στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Εάν θα έπρεπε στο στάδιο αυτό να περιγράψουμε ένα στοιχειώδη πυρήνα συμπεριφοράς, στον οποίο να μπορεί να αποτυπωθεί η υιοθετούμενη μεθοδολογία, θα λέγαμε ότι πρόκειται για μια καταρχήν προσπάθεια «μεταμφιεσμένης» εισαγωγής των κερδών του εγκλήματος στο νόμιμο οικονομικό σύστημα. Στη συνέχεια σ' ένα δεύτερο στάδιο, μπορεί να εκδηλώνεται μέσα από μια προσπάθεια περαιτέρω απομάκρυνσης και αποσύνδεσης των κερδών αυτών από την αρχική πηγή με αλληπάλληλες αγοραπωλησίες επενδυτικών προϊόντων και μεταφορά χρηματικών ποσών σε λογαριασμούς τραπεζών ή σε λογαριασμούς τραπεζών άλλων κρατών, των οποίων το νομικό σύστημα δεν είναι θωρακισμένο θεσμικά με μέτρα που να εμποδίζουν το φαινόμενο αυτό²⁶. Στο στάδιο αυτό ο στοιχειώδης πυρήνας συμπεριφοράς, στον οποίο αποτυπώνεται η υιοθετούμενη μέθοδος, είναι το «γύρισμα» των κερδών (:πολλές και ποικίλες αλληπάλληλες συναλλαγές, έτσι ώστε αυτά να προκύψουν «ενισχυμένα» ως «προϊόντα των επενδύσεων»). Η επιτυχής έκβαση των σταδίων αυτών θέτει σε κίνηση τα τρίτο στάδιο που είναι πλέον η επιστροφή των χρημάτων αυτών ως σύνολο στη «νόμιμη» οικονομία συνήθως με επενδύσει σε ακίνητα, αλλά πολυτελή περιουσιακά στοιχεία ή επιχειρήσεις. Στο στάδιο αυτό ο στοιχειώδης πυρήνας συμπεριφοράς, στον οποίο αποτυπώνεται η υιοθετούμενη μέθοδος είναι η «ενοποίηση των κερδών»²⁷.

Ωστόσο, είτε διακρίνουμε την παραπάνω εξελικτική πορεία προς τη μονιμοποίηση των εσόδων που δημιούργησε το έγκλημα σε επιμέρους στάδια είτε όχι, το βέβαιο είναι ότι εδώ έχουμε να κάνουμε με μια σύνθετη διαδικασία μέσω της οποίας επιδιώκεται να αποκρύβει η παράνομη «πηγή», να μεταμφιεστεί το «προϊόν» και να εμφανιστεί το τελευταίο ως «νόμιμο» περιουσιακό στοιχείο. Έτσι, δε είναι τυχαίο το γεγονός ότι σε μεγάλο βαθμό συγκεντρώνει αποδοχή ο ορισμός σύμφωνα με τον οποίο «Ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία στην οποία

κάποιος αποκρύπτει την ύπαρξη, την παράνομη πηγή ή παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζει ώστε η προσέλευση τους να φαίνεται νόμιμη»²⁸.

Εξάλλου κάθε μέρος υιοθετεί όσα νομοθετικά ή άλλα μέτρα αποδεικνύονται αναγκαία για να προσδώσουν χαρακτήρα ποινικού αδικήματος σύμφωνα με την εσωτερική του νομοθεσία στις παρακάτω πράξεις, όταν αυτές διαπράττονται με πρόθεση:

α. Μετατροπή η μεταφορά περιουσιακών στοιχείων εν γνώσει ότι αυτά αποτελούν προϊόντα εγκλήματος, με σκοπό απόκρυψη ή κάλυψη της παράνομης προέλευσης της περιουσίας ή παροχή συνδρομής σε πρόσωπο που εμπλέκεται στη διάπραξη του κύριου αδικήματος, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του,

β. απόκρυψη ή κάλυψη της πραγματικής φύσης, προέλευσης, θέσης, διάθεσης, διακίνησης ή δικαιωμάτων σχετικών με περιουσιακά στοιχεία, εν γνώσει ότι αυτά αποτελούν προϊόντα εγκλήματος

και με την επιφύλαξη των συνταγματικών αρχών και των θεμελιωδών εννοιών του νομικού του συστήματος

γ. απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσιακών στοιχείων, εν γνώσει κατά το χρόνο της λήψης τους, ότι αυτά αποτελούσαν προϊόντα εγκλήματος,

δ. συμμετοχή σε οποιοδήποτε από τα αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο ή κάθε ένωση, συμφωνία, απόπειρα διάπραξης ή συνεργεία που συνίσταται σε παροχή συνδρομής, βοήθειας ή συμβούλων για την εκτέλεσή τους.

Προκειμένου να εφαρμοστεί η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου:

α. δεν ασκεί επιρροή αν το κύριο αδίκημα υπαγόταν στην ποινική δικαιοδοσία του Μέρους

β. μπορεί να προβλεφθεί ότι τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή δεν αφορούν τους δράστες του κυρίου αδικήματος

γ. η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία ενός από τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή μπορούν να συνάγονται από αντικειμενικές πραγματικές περιστάσεις.

3. Κάθε μέρος μπορεί να υιοθετήσει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για να προσδώσει χαρακτήρα ποινικού αδικήματος, δυνάμει του εσωτερικού του δικαίου, σε όλες ή ορισμένες

από τις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, σε όλες ή σε κάποια από τις ακόλουθες περιπτώσεις κατά τις οποίες ο δράστης:

A. όφειλε να υποθέσει ότι το περιουσιακό στοιχείο αποτελούσε προϊόν,

B. ενήργησε με σκοπό την κερδοσκοπία

Γ. ενήργησε με σκοπό να διευκολύνει τη συνέχιση μιας εγκληματικής δραστηριότητας.

4.. Κάθε μέρος μπορεί, κατά την απογραφή ή την κατάθεση της πράξης επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, με δήλωση προς το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, να δηλώσει ότι η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου εφαρμόζεται μόνο επί των κυρίων αδικημάτων ή των κατηγοριών κυρίων αδικημάτων που καθορίζονται στη δήλωση αυτή».

18.Γ. Τραγάκης «οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»

19. Αλβανικά,Αραβικά,Γερμανικά,Βουλγαρικά,Εβραϊκά,Δανέζικα,Ισπανικά, Ιταλικά,Ιαπωνικά,Κινέζικα,νορβηγικά Ολλανδικά, Πολωνικά Τουρκικά, Τσέχικα, Πορτογαλικά, Ρωσικά, Σουηδικά

20. Δημήτριάδης “Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος

21.Βλ. σε Παύλου, ναρκωτικά Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του Ν 1729/1987, εκδ. Δίκαιο & οικονομία, Π.Ν. Σακούλας, 1997, σελ.267, τη θέση ότι «Η παράνομη εμπορία ναρκωτικών προσφέροντας τεράστια κέρδη στους εμπόρους, δημιουργεί, όπως και τα άλλα πεδία της οργανωμένης εγκληματικότητας ένα δευτερογενές φαινόμενο, το «ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος». Βλ. επίσης Χλούπη, Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης, ΠοινΔικ.2000, σελ.369 επ.

22.Για την έννοια «οργανωμένου εγκλήματος» βλ πολύ αναλυτικά τις δημοσιευμένες στα πρακτικά του Ζ Πανελ.ΣυνΕλλΕταιρΠοινικΔικ που πραγματοποιήθηκε στην Κομοτηνή τον Οκτώβριο του 1998 με θέμα «το οργανωμένο έγκλημα από την σκοπιά του Ποινικού Δικαίου,(εκδ. Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα 2000) Εισηγήσεις των T.Weigend, οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού Δίκαιο, σελ.1 επ.,Λίβου, Οργανωμένο έγκλημα :Έννοια, τυποποίηση και προβληματική των κυρώσεων του οργανωμένου εγκλήματος, σελ.69 επ., Καλφάλη,, Μέτρα δικονομικού καταναγκασμού και οργανωμένο έγκλημα, σελ.91 επ., Μυλωνόπουλου, οργανωμένο έγκλημα και Διεθνές ποινικό Δίκαιο, σελ. 101

επ., Συμεωνίδου-Καστανίδου, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις, σελ. 117 επ., Α. Κωνσταντινίδη, τραπεζικό απόρρητο και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σελ. 131 επ., Καράμπελα, η νομοθετική και νομολογική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, σελ. 155 επ. Βλ. επίσης Δημητράτου, Οργανωμένο έγκλημα:

θεωρητική προσέγγιση ενός κοινωνικού και ποινικού προβλήματος, Ποιν/Χρον 1999, σελ. 300 επ., Παπαχαραλάμπους – Τσόγκα, «Οργανωμένο έγκλημα σε μια Ευρώπη με ανοιχτά σύνορα» Υπερ. 1996, σελ. 675 επ.

23. Βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις, σε Ποινικό Δίκαιο- Ελευθερία-Κράτος Δικαίου, τιμητικός τόμος Γ. Α. Μαγκάκη, 1999, σελ. 381 (=Πρακτικά του Ζ Πανελληνίου Συνεδρίου Ελλ.Εταιρ.Ποιν.Δικ., «το Οργανωμένο Έγκλημα από τη σκοπιά του Ποινικού Δικαίου» σελ. 117 επ) Βλ. και Λάζου, το οικονομικό έγκλημα στη σύγχρονη Ελλάδα. «Σκληρά» δεδομένα και βασικές συντεταγμένες, Ποιν.Δικ 2000 σελ. 655.

24. Οτι η «νομιμοποίηση των κερδών αυτών εμφανίζεται αντικειμενικά ως συμβολή στην ανάπτυξη και επέκταση του οργανωμένου εγκλήματος και ειδικότερα, ως ενίσχυση της δομής του οργανωμένου εγκλήματος η οποία, με αυτόν τον τρόπο αποκτά ταυτόχρονα οικονομική και κοινωνική ισχύ κι διευκολύνεται στην επέκταση της εγκληματικής της δράσης», δέχεται η Συμεωνίδου-Καστανίδου, Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις, ό.π. σελ. 382

25. Αυτή είναι και η βασική θέση της Financial Action Task Force on Money Laundering (: γνωστής με τα αρχικά F.A.T.F. για την οποία βλ. στη συνέχεια) σε σχέση με την υιοθετούμενη μεθοδολογία «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» στην οποία διακρίνει τρεις επιμέρους φάσεις και τις ονομάζει αντίστοιχα “placement stage” (: θα μπορούσε να αποδοθεί ως στάδιο «τοποθέτησης»), «layering stage” (: θα μπορούσε να αποδοθεί ως στάδιο στρωσίματος-απλώματος») και integration stage” (:θα μπορούσε να αποδοθεί ως στάδιο ενσωμάτωσης) «ενοποίησης»), βλ. αναλυτικότερα για το όλο θέμα «How is money laundered?» στην ιστοσελίδα http://oecd.org/fatt/Mlaundering_en.htm. Βλ. και Χλούπη, Νομιμοποίηση εσόδων, ό.π. σελ. 369

26. Βλ. και Zacharis/Papavizaw, Using the Organisation of American States to control international Narcotics trafficking and money laundering, RIDP 1986, σελ. 119 επ.

27. Την παρουσίαση περισσότερων μοντέλων και σταδίων με τα οποία γίνεται αντίληπτη η διαδικασία της νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες βλ. αναλυτικά σε Κάτσιου, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες εκδ. Σάκκουλα, 1998, σελ. 76 επ., όπου περαιτέρω παραπομπές σε Ackerman, Geldwascherei- Money laundering: Einai vergleichende Darstellung des Rechts und der Erscheinungsformen in den USA und in der Schweiz Zurich 1992 sel. 10 επ., Bernasconi, Finanzunterwelt, Zurich 1988, σελ. 30, Muller, Gergleichenrei: Motive-Formen- Abwehr, Winterthur 1992, σελ. 101 επ., Zund, “Geldwascherei: Mtotiven- Formen-Abwehr”, Der Schweizer Treuhander 9/1990, σελ. 403-408. Γενικότερα για τις μεθόδους και τεχνικές του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» βλ. και Ζέρβα, Εξωχώριες εταιρίες και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες ενέργειες, Ποιν.Δικ 2001, δρλ. 1046, Συμεώνοβιτς, «ξέπλυμα χρημάτων- Σχέση οργανωμένου εγκλήματος και πολιτικής», Ελλ.Δνη 1995, σελ. 296, Τραγάκη, οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Νομική Βιβλιοθήκη 1996, σελ. 249 επ., Χλούπη, Νομιμοποίηση εσόδων, ό.π., σελ. 369 επ. Βλ. επίσης, για το ίδιο θέμα και Baumgaerther/Triet, “geldwascherei: 1990, σελ. 56 επ., Krey/Dierlamm, “Gewinnabschopfung und Geldwasche”, JR 1992, . 354, Leip, Der Straftatbestand der Geldwasche, Berlin 1995, σελ. 7 επ.

28. Βλ. αναλυτικά Βασιλακόπουλου, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, (Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις), σε Το Ποινικό Δίκαιο στο Νέο Διεθνές Περιβάλλον» (2^ο Διεθνές Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων), εκδ. Σάκκουλα 2001 σελ. 116, και υποσημ. 3, Κάτσιου, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ό.π. σελ. 27 επ. και ιδίως υποσημ. 5 όπου παρουσιάζεται ο ορισμός της President’s Commission on Organized Crime (: The Cash Connection Washington. D.C., 1983, σελ. 7) σύμφωνα με το οποίο: “Money laundering is the process by which one conceals the existence, illegal source or illegal application of income and then disguises that income to make it appear legitimate”.

3.2. Περιγραφή του φαινομένου και διαστάσεις

Ενώ ο όρος «οικονομικό έγκλημα» χαρακτηρίζει τομέα δραστηριοτήτων και κατηγορίες πράξεων, ο όρος «οργανωμένο έγκλημα» αφορά τρόπους δράσης. Πέρα από τη δυνατότητα δράσης μεμονωμένων ατόμων, οι αυξημένες οργανωτικές και τεχνικές απαιτήσεις για τη διάπραξη των οικονομικών εγκλημάτων, όπως οι πιστωτικές απάτες και οι απάτες πιστωτικών καρτών, η κλοπή ταυτότητας²⁹, και η παραχάραξη, έχουν προωθήσει την εμπλοκή οργανωμένων εγκληματικών ομάδων. Επιπλέον κίνητρο για την ανάμιξή τους σε τέτοιες δραστηριότητες αποτελεί η εκτίμηση ότι, λόγω της δυσκολίας εντοπισμού των οικονομικών εγκλημάτων, οι πιθανότητες επιτυχίας υπερτερούν των κινδύνων του εγχειρήματος. Αναμφίβολα, η αυξανόμενη ένταση του οικονομικού εγκλήματος έχει άμεση σχέση με την διεθνοποίηση των συναλλαγών και τη διαφοροποίηση των επιμέρους οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι εξελίξεις αυτές, παρότι προσφέρουν νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη, εμπεριέχουν ένα δυναμικό απειλών προερχόμενο από την οργανωτική και τεχνική ικανότητα οργανωμένων εγκληματικών ομάδων να εκμεταλλευθούν τη διασυνοριακή εμβέλεια της σύγχρονης παγκόσμιας οικονομίας. Οι παράνομες αυτές δραστηριότητες παρότι συγκεντρώνουν πλούτο, αποτελούν εμπόδιο στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη δεδομένου ότι συνολικά δεν συνεισφέρουν στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος, αφού συνιστούν καταρχήν μια «μετακίνηση» νόμιμων κεφαλαίων στη σφαίρα εγκληματικών συμφερόντων. Επιπλέον αποθαρρύνονται οι επενδύσεις και αναστέλλουν τις νόμιμες οικονομικές δραστηριότητες. Τέλος, προκαλούν εκτροπή μεγάλου μέρους των ήδη περιορισμένων οικονομικών πόρων σε μηχανισμούς επιβολής του νόμου και της καταπολέμησης του εγκλήματος, μειώνοντας τη δυνατότητα χρηματοδότησης τομέων σημαντικών για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου κάθε κοινωνίας.

Παρά τις παραπάνω συνέπειες το οικονομικού εγκλήματος, η παράνομη δραστηριοποίηση αποτελεί μία εύλογη επιλογή των δρώντων σε χώρες όπου το δίκαιο πλαίσιο και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης λειτουργεί ανασταλτικά στην ανάπτυξη των αγορών και της οικονομικής ανάπτυξης. Η έμμεση ή άμεση εμπλοκή του δημόσιου τομέα στην οικονομική δραστηριότητα, οι γραφειοκρατικές απαιτήσεις του συστήματος διοίκησης και η περιπλοκότητα και ασάφεια του φορολογικού συστήματος αναστέλλουν τη λήψη αποτελεσματικών οικονομικών αποφάσεων, μετατρέποντας τη διαφθορά από πρόβλημα σε ενδημικό φαινόμενο με ευρύτατη κοινωνική αποδοχή. Τέλος η πολυνομία και η διασπορά συναρμοδιοτήτων σε διοικητικές υπηρεσίες καθιστούν τη διάπραξη οικονομικών

εγκλημάτων, όπως εκείνων κατά του περιβάλλοντος, την ευχερέστερη και την βραχυπρόθεσμα οικονομικότερη επιλογή.

Εφόσον λοιπόν, οικονομικές μονάδες εθίζονται σε ένα εγκληματικό οικονομικό περιβάλλον για την προώθηση των συμφερόντων τους, αναγκάζουν και τους ανταγωνιστές τους να χρησιμοποιήσουν τις ίδιες μεθόδους στην προσπάθεια να ανταπεξέλθουν στον αθέμιτο ανταγωνισμό. Κατά συνέπεια προκαλείται μια γενικευμένη κοινωνική στήριξη στην απόρριψη των κανόνων των νόμιμων συναλλαγών και στην αντικατάστασή τους με τους «άγραφους κανόνες» των παρανόμων συναλλαγών (διαφθορά, φοροδιαφυγή, απάτες σχετικά με τις κρατικές προμήθειες, καταπάτηση δημοσίων εκτάσεων, ρύπανση περιβάλλοντος, κοκ), η οποία σηματοδοτεί την αναίρεση του κράτους δίκαιου και την άρνηση της νομιμοποίησης οποιασδήποτε κυβερνητικής κανονιστικής παρέμβασης. Στην πράξη μια τέτοια κοινωνική συναίνεση δεν μπορεί παρά να στηρίζεται σε δίκτυα δημόσιων λειτουργών και ανεξάρτητων εξιδεικευμένων επαγγελματιών που είναι αναγκαία για τη διεκπεραίωση των οικονομικών συναλλαγών, όπως νομικά, φοροτεχνικά και λογιστικά επαγγέλματα. Πρόκειται για τα ίδια επαγγέλματα, που χαρακτηρίζονται από ένα θεσμοθετημένο ισχυρό επαγγελματικό απόρρητο και στα οποία έχει ανατεθεί λόγω της φύσης τους ο ρόλος του «θυροφύλακα» (gatekeeper) μ.α. της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και συστημάτων.

Το Διαμορφούμενο περιβάλλον από τη συστηματική διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων, χαρακτηρίζεται *ex natura* από την έλλειψη ανταγωνισμού και διαφάνειας. Το σύστημα δεν έχει πλέον τη δυνατότητα διάχυσης των αποτελεσμάτων της λειτουργίας της αγοράς, συμπεριλαμβανομένου ενός αποτελεσματικού, ορθολογικού και δίκαιου φορολογικού συστήματος, προκαλώντας μία ευρείας κλίμακας τεχνητή αναδιανομή και υπερσυγκέντρωση πλούτου σε μεμονωμένες ομάδες στο πλαίσιο μίας «θεσμοθετημένης» παραοικονομίας³⁰.

Οι ομάδες αυτές εξασφαλίζουν επιπλέον την «ασυλία» τους από το διεθνή ανταγωνισμό, λόγω της αποτρεπτικής επίδρασης που έχει για τους ξένους επενδυτές η έλλειψη εμπιστοσύνης στη λειτουργία του συστήματος και η κακή φήμη του. Άλλωστε η φήμη κάθε οικονομικού συστήματος, η οποία στηρίζεται στη προσδοκία τήρησης και επιβολής υψηλών νομοθετικών, κανονιστικών επαγγελματικών και ηθικών προτύπων, αποτελεί το βασικότερο στοιχείο έλξης των σοβαρών επενδυτών και των χρηματοπιστωτικών δρώντων³¹. Με την σύλληψη της έννοιας του εγκλήματος λευκού κολάρου (white-collar crime) ο Sutherland περιέγραψε κοινωνιολογικά τον δράστη του οικονομικού εγκλήματος (white collar)

υπογραμμίζοντας την υψηλότερη κοινωνική θέση (social status) του εγκληματία³² και προβάλλοντας ταυτόχρονα την ατομικότητα του. Ισχύει όμως η εικόνα αυτή και σήμερα; Θα μπορούσαμε με ασφάλεια να ισχυριστούμε, ότι στις ιδιαίτερα επικερδείς μορφές οικονομικής εγκληματικότητας, όπως λ.χ. στις πλαστογραφίες μετοχών, στις παραποιήσεις φαρμάκων, στις απάτες που αφορούν επιδοτήσεις ή επενδύσεις, κοκ. Έχει να κάνει με την εμφάνιση του ένας επαγγελματισμός³³ στις απαιτήσεις του οποίου δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο μεμονωμένος δράστης. Το οργανωμένο έγκλημα- ενθαρρυμένο από την αρχική αδυναμία αντίδρασης των δικωτικών αρχών σε τέτοιους εξιδεικευμένους τομείς- ανακάλυψε στην οικονομική εγκληματικότητα ένα νέο πεδίο δράσης, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται βάσιμα πλέον το κατά πόσο είναι δυνατός σήμερα ένας διαχωρισμός μεταξύ οικονομικής εγκληματικότητας και οργανωμένου εγκλήματος.

Ο στόχος ενός μεγάλου αριθμού εγκληματικών πράξεων είναι η παραγωγή κέρδους για τον δράστη ή τους δράστες, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συνιστά η μεθόδευση μεταμφίησης των εγκληματικών εσόδων με στόχο την αποκοπή τους από την πηγή προσέλευσης και την εμφάνιση τους ως νόμιμα. Ως αποτέλεσμα, ο εγκληματίας είναι πλέον σε θέση να εκμεταλλευτεί τα κέρδη χωρίς να διακινδυνεύει τη διασύνδεσή του με την προηγούμενη τελεσθείσα εγκληματική πράξη. Το λαθρεμπόριο όπλων, το λαθρεμπόριο εμπορευμάτων καθώς και οι δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος, όπως το εμπόριο ναρκωτικών και η σωματεμπορία παράγει μεγάλα έσοδα. Αλλά και άλλα σύγχρονα οικονομικά εγκλήματα, όπως η κατάχρηση, η χειραγώγηση μετοχών, η δωροδοκία-διαφθορά, το in-sider training, οι απάτες και το ηλεκτρονικό έγκλημα είναι ιδιαίτερα προσοδοφόρα, δημιουργώντας κίνητρο νομιμοποίησης.

Θα πίστευε κανείς, ότι ένας τομέας όπως η καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος δεν θα ενδεικνυόταν για διευθέτηση μέσω μιας εθελούσιας υποβολής σε κανονιστικά πρότυπα. Και αυτό διότι παρά την γενικευμένη πρόθεση αντιμετώπισής του φαινομένου και παρά την κατ' αρχή κοινή αποδοχή των επιδιωκόμενων στόχων, τέτοιας ποιότητας κανονιστικές πρωτοβουλίες, αφενός εκλαμβάνονται στις περισσότερες χώρες ως απόπειρα ανάμιξης ξένων κρατών στις εσωτερικές τους υποθέσεις, και αφετέρου προσκρούουν σε προβλήματα συνεργασίας και συντονισμού συνήθη σε κάθε έκφραση συλλογικής διακρατικής δράσης.³⁴ Κατά συνέπεια θα ήταν λογικό η επιβολή αυτών των ρυθμίσεων να συνοδεύονταν απαραίτητα με την απειλή επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη-συμμόρφωσης. Εφόσον διαπιστώνεται ότι κάτι τέτοιο δεν υπήρξε αναγκαίο, τότε το

σύγχρονο διεθνές καθεστώς για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος θα πρέπει να εκληφθεί ως χαρακτηριστικό παράδειγμα του κεντρικού ρόλου των η-υποχρεωτικών προτύπων στο πλαίσιο μιας νέας παγκόσμιας οικονομικής ρύθμισης και οργάνωσης. Όπως αναπτύσσεται στη συνέχεια, η επίμονη προσπάθεια του παγκόσμιου ρυθμιστή του προβλήματος να αναδείξει το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος σε «πρόβλημα» «διεθνούς χαρακτήρα» και «οικουμενικών διαστάσεων», του οποίου η λύση απαιτεί «εξειδίκευση», αφορά ακριβώς αυτήν την προαναφερθείσα άσκηση πειθούς στα κράτη για την αναγκαιότητα συμμόρφωσης τους.

---

29. Η κλοπή ταυτότητας (identity theft) αφορά τη συλλογή στοιχείων και την παραχάραξη των προσωπικών εγγράφων τους κυρίως για τη διεκπεραίωση χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

30. Προβλ. σχετ. katsios St. (2006) "Shadow Economy and Corruption in Greece", στο South – Eastern Europe Journal of Economics, ASECU, Vol. 4, No. 1, Spring 2006

31. Προβλ. σχετικ U.N 11th UN Congress on Crime Prevention and Justice, A/CONF.203/7, Bangkok 18-25 April 2005

32. Προβλ. Sutherland E. (1961) White Collar Crime, New York/Chicago/San Francisco/Toronto, London: Σε αντίθεση με το «μπλε κολλάρο» του εργάτη ο οποίος εργάζεται φορώντας τη μπλε στολή του εργοστασίου, το λευκό κολλάρο είναι αυτός ο οποίος φορώντας λευκό πουκάμισο και κουστούμι απασχολείται σε διοικητικές θέσεις, σχετ. πρβλ. και Ludwig J. (1992) Wirtschaftskriminalitaet, Fischer verlag, Frankfurt a M. για την οικονομική ανάλυση του οργανωμένου εγκλήματος πρβλ. μ.α. Hellman D/Alper N. (1990), Economics of Crime, Ginn Press N.York

33. Προβλ. Doermann U./Koch K./F./Risch H./Vahilekamp W. (1990) Organisierte Kriminalitaet- Wie Gross ist die Gefahr? BKA Forschungsreihe, Wiesbaden ss 98 επ.: Οι γνώμες των ειδικών που καταγράφηκαν σε σχετική έρευνα του Ιδρύματος Dtrphi συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι σαν κύριοι μελλοντικοί παράγοντες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη η περαιτέρω

επαγγελματοποίηση και διεθνοποίηση του οργανωμένου εγκλήματος σε συνδυασμό με ένα μεσο-μακροπρόθεσμο σχέδιο συγχώνευσης νόμιμων και παράνομων δραστηριοτήτων με στόχο την ανάδειξη του οργανωμένου εγκλήματος στη κυριότερη προωθητική δύναμη της οικονομίας

34.Προβλ. Κάτσισο Στ (2007) Διευρύνοντας στην Ευρώπη: Το ξέπλυμα Βρώμικου χρήματος ως παράγοντας της Οικονομίας και της Ασφάλειας στα Βαλκάνια», Τόμος Πρακτικών Συνεδρίου του Τμήματος Βαλκανικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας «Διαστάσεις της Μετάβασης και η Ευρωπαϊκή Προοπτική των Χωρών της Βαλκανικής» ,εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας Θεσσαλονίκη σελ. 373-39

3.3. Ιστορική αναδρομή από την Ιταλία έως τη Ρωσία

Η ιδιαιτερότητα του προβλήματος στην Ιταλία

Η Ιταλία αποτελεί επιβεβαίωση του κανόνα ότι σε κάθε χώρα προσιδιάζει μια έννομη τάξη που να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες, τις οποίες δημιουργεί η ιδιαιτερότητα της σε ό,τι αφορά την πολιτική, κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και ιστορική πραγματικότητα. Για το λόγο αυτόν πριν από τη θέσπιση νέων κανόνων δικαίου και τη λήψη ειδικότερων μέτρων σε μια χώρα, προπάντων για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, επιβάλλεται να γίνει πλήρης ανάλυση της καταστάσεως σχετικά με:

Πρώτον, την ισχύουσα νομοθεσία και, πιο συγκεκριμένα, η μορφή του νομικού συστήματος, την ποινικοποίηση της διεθνούς πρακτικής του ξεπλύματος, την υπογραφή και επικύρωση της Συμβάσεως της Βιέννης του 1988 για τα ναρκωτικά και τις ψυχότροπες ουσίες, την υποχρέωση ενσωματώσεως των αρχών και κανόνων της κοινοτικής οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, το καθεστώς που ισχύει στην κίνηση των κεφαλαίων από και προς το εξωτερικό κ.ο.κ.

Δεύτερον, το δικαστικό και το όλο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης.

Τρίτον, το τραπεζικό και ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα και προπάντων ως προς τον ορισμό και την έκταση εφαρμογής του τραπεζικού, επαγγελματικού και φορολογικό τα απόρρητου, καθώς και των κανόνων που ισχύουν για την προστασία του κύρους, της αξιοπιστίας και της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τέταρτον, την επάρκεια των διωκτικών αρχών ως προς την εκπαίδευση διαθέσιμα μέσα και την οργάνωση, την ύπαρξη δυνατότητας ή όχι άμεσης επεμβάσεως για την άσκηση του έργου τους κ.ο.κ.

Η ιταλική Βουλή ψήφισε το νόμο κατά της Μαφίας τον Αύγουστο του 1992, λίγο μετά τη δολοφονία των δικαστών Falcone και Borsellino.

Κύρια ρύθμιση του νόμου αυτού είναι η απαίτησή του οι αστυνομικές αρχές να συνεργάζονται στενά με τις τράπεζες ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την έρευνα και διευκρίνιση των ύποπτων συναλλαγών. Πρόσθετα, ο νόμος κατά της Μαφίας επιτρέπει τις μυστικές αποστολές των οργάνων των διωκτικών αρχών (undercover operations) για τον εντοπισμό εγκληματικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας για την ελεγχόμενη παράδοση ναρκωτικών σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ερευνών.

Η έκθεση του Υπουργείου των Εξωτερικών των ΗΠΑ για το 1993 περιλάμβανε σχετικά την ακόλουθη διαπίστωση.

Η Ιταλία, παρά τη νέα νομοθεσία κατά της Μαφίας και τη συμμόρφωση της προς την Κοινοτική οδηγία, γίνεται ολοένα και περισσότερο ένα από τα κύρια κέντρα ξεπλύματος στην Ευρώπη, όπως άλλωστε αποδεικνύεται από την υπόθεση Operation Green Ice.³ Οι κολομβιανές και άλλες νοτιο-αμερικανικές οργανώσεις που διακινούν την κοκαΐνη θέλουν να αναπτύξουν τις δραστηριότητες τους στην Ιταλία, όπου ήδη δημιουργήσει δίκτυα εισαγωγής και διακινήσεως του ναρκωτικού. Επίσης κεφάλαια που δημιουργούνται από την έξαρση των απαγωγών και εκβιάσεων χρησιμοποιούνται για την αγορά ναρκωτικών από τη Νότια Αμερική και πωλούνται πίσω στην Ιταλία. Κατ' αυτόν τον τρόπο ανακυκλώνονται οι πρόσοδοι του οργανωμένου εγκλήματος. Το γεγονός παραμένει ότι, η Ιταλία έχει μεν κάνει βήματα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και γενικά συμμορφώθηκε με τους αντικειμενικούς σκοπούς της Συμβάσεως της Βιέννης, αλλά πρέπει να λάβει πρόσθετα μέτρα προκειμένου να εφαρμόσει αποτελεσματικά τις νέες πολιτικές και το νέο νομοθετικό καθεστώς³⁶.

Είναι πανθομολογούμενο ότι η Ιταλία αντιμετωπίζει πολύ μεγάλα προβλήματα εξαιτίας των πολύ ισχυρών οργανώσεων που κινούνται στην παρανομία εδώ και δεκαετίες και αναπτύσσουν πολλαπλή δραστηριότητα, επωφελούμενες από τη διεθνή συγκυρία και ιδιαίτερα από το άνοιγμα των συνόρων, τη μεγάλη ζήτηση των ναρκωτικών, την κατάρρευση του καθεστώτος του υπαρκτού σοσιαλισμού και τη δημιουργία μεγάλου πεδίου δράσεως.

Έργα και ημέρες της Μαφίας

Ισχυρότερη είναι οπωσδήποτε η Σικελιανή μαφία, η οποία όχι μόνο ελέγχει ένα μεγάλο μέρος της διακινήσεως της ηρωίνης και της κοκαΐνης, αλλά αξιοποιεί ένα παγκόσμιο δίκτυο επιχειρήσεων επωφελούμενη από τη διαφορά των τιμών για αυτά τα ναρκωτικά στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη. Το ίδιο δίκτυο χρησιμοποιεί ακόμη και των αντιπραγματισμό, δηλαδή την ανταλλαγή αγαθών ή όπλων και άλλων πραγμάτων αντί ναρκωτικών διάρθρωση των

πολυεθνικών αυτών επιχειρήσεων του οργανωμένου εγκλήματος και η εξειδίκευση των δραστηριοτήτων της Μαφίας δεν έχει να ζηλέψει τίποτε από τις γνωστές πολυεθνικές επιχειρήσεις. Πολύ απλά, άλλοι διακινούν τα ναρκωτικά ή διεκπεραιώνουν τις ποικίλες παράνομες δραστηριότητες που δημιουργούν έσοδα και άλλοι ασχολούνται με τις εργασίες του ξεπλύματος αυτών των εσόδων. Πρέπει δε να τονιστεί ότι η Μαφία δεν νομιμοποιεί μόνο τις δικές της παράνομες προσόδους, αλλά και το προϊόν εγκληματικών πράξεων και άλλων διεθνών οργανώσεων της μορφής αυτής, όπως π.χ. των κολομβιανών καρτέλ.

Πράγματι έναντι της αμοιβής που δεν αποκλείεται να φθάνει και το 20% ή και περισσότερο των νομιμοποιούμενων ποσών, η Μαφία εγγυάται την ασφάλεια των «τοποθετήσεων» που κάνει για λογαριασμό άλλων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται επενδύσεις σε μετοχές, ομολογίες, ακίνητα και σε ποικιλόμορφες επιχειρήσεις που αποτελούν πρόσχημα και μέσα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Πολλές από αυτές τις νόμιμες επιχειρήσεις που ελέγχονται από το οργανωμένο έγκλημα είναι γνωστές και ευυπόληπτες. Η χρηματοπιστωτική και η οικονομική δραστηριότητα της Μαφίας έχει και διεθνή διάσταση, αφού είναι εξακριβωμένο ότι αυτή επενδύει στην Ισπανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, το Λιχτενστάιν, την Ολλανδία, την Ελβετία, ενώ όπως εξακριβώθηκε από την επιχείρηση “East Wash” συνεργάζεται με τη Ρωσική Μαφία. Ένας τομέας όπου δείχνει προτίμηση είναι οι οικοδομικές και οι κτηματομεσιτικές εργασίες.

Είναι χαρακτηριστικό της επαγγελματικής εξειδίκευσεως και του τρόπου ενέργειας (modus operandi) των μαφιόζικων επιχειρήσεων το γεγονός ότι, όπως αποδεικνύεται, οι μαφιόζοι μάνατζερς διευθύνουν εταιρείες που αποκτήθηκαν με εκβιάσεις και απειλές τοκογλυφικούς δανεισμούς, εκμετάλλευση καζίνο και πορνών, ή που δημιουργήθηκαν για να επωφεληθούν από τη λειτουργία μονοπωλιακών αγορών ή από την εύνοια και τη διαφθορά πολιτικών παραγόντων, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την εξασφάλιση των συμβάσεων προμηθειών και δημοσίων έργων.

Η σύγχρονη μορφή της τοκογλυφίας

Μια επιπλέον σημαντική εξέλιξη στο χώρο του οργανωμένου εγκλήματος είναι η εκμετάλλευση και η ολοένα μεγαλύτερη προσφυγή στις παλαιές πρακτικές και μεθόδους της τοκογλυφίας που εμφανίζει παλαιές πρακτικές και μεθόδους της τοκογλυφίας που εμφανίζει ανησυχητικά σημάδια εξάρσεως τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Οι μαφιόζοι αξιοποιώντας στο έπακρο τις γνώσεις και τις ικανότητες των νομικών, οικονομικών και φοροτεχνικών συμβούλων με τους οποίους συνεργάζονται σε μόνιμη βάση, έχουν αναγάγει

την τοκογλυφία σε συστηματική επιχειρηματική δραστηριότητα. Η παλιά φιγούρα του τοκογλύφου – Σάιλοκ ή του ‘καρχαρία’ (“Loan Shark”) έδωσε της θέση της στην εικόνα σοβαροφανών κυρίων που επίσημα ασκούν ένα άλλο αξιοπρεπές επάγγελμα, το οποίο όμως χρησιμεύει ως προκάλυψη για τη συστηματική διάπραξη σωρείας εγκλημάτων. Η τοκογλυφία σήμερα αποτελεί, όχι μόνο στην Ιταλία αλλά και διεθνώς, ένα ισχυρό επιχειρηματικό εργαλείο του οργανωμένου εγκλήματος για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, τη δημιουργία προβληματικών επιχειρήσεων που εξαγοράζει ή αφαιρεί από τους ιδιοκτήτες την ενδυνάμωση της οικονομικής δυνάμεως, τη διεύθυνση και εξασφάλιση της κυριαρχίας του σε μια ορισμένη περιοχή εκμεταλλεύσεως κ.ο.κ.

Όπως είναι επόμενο η ακριβής ποσοτική εκτίμηση των εσόδων της Μαφίας και των άλλων οργανώσεων είναι αδύνατη. Ωστόσο, το κεντρικό Ινστιτούτο Στατιστικής της χώρας υπολόγισε κατά το 1990 ότι τα έσοδα της Μαφίας ανέρχονται κατά προσέγγιση σε τρεισήμισι μέχρι έξι δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο, έναντι του συνόλου 10 μέχρι 12 δισεκατομμύρια δολάρια του συνολικού μεριδίου των προαναφερόμενων οργανώσεων της Σικελίας, της Νάπολης, της Καλαβρίας και της Απουλίας. Σημειωτέον ότι ο μερίδιο αυτό του οργανωμένου εγκλήματος εκτιμάται ότι είναι το 50% περίπου των καθαρών ετήσιων εσόδων που αποφέρει η οικονομική εγκληματικότητα στην Ιταλία. Το άλλο μισό «ενθυλακώνεται» από τους μεμονωμένους «εισοδηματίες» της υπόγειας οικονομίας, ο κύκλος εργασιών των οποίων είναι πολύ μεγάλος. Στα «έσοδα» της μορφής αυτής πρέπει να συνεκτιμηθεί και η ζημία του κοινωνικού συνόλου από τη φοροδιαφυγή και τη στρέβλωση του νόμιμο οικονομικού συστήματος.

Όλα δείχνουν ότι οι δραστηριότητες ξεπλύματος χρημάτων της Μαφίας και των άλλων οργανώσεων, που δραστηριοποιούνται κατ’ επάγγελμα στο οικονομικό έγκλημα υπό την ευρεία έννοια του όρου αυτού, όχι μόνο διευρύνονται αλλά και γίνονται πιο συστηματικές, εξειδικευμένες και διεθνείς³⁷ Πράγματι, υπάρχει μεγάλη διαφορά στις πρακτικές και τις μεθόδους ξεπλύματος που εφαρμόζε η μαφία στο παρελθόν. Γενικά το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι βαθιά ριζωμένο στη σικελιανή κουλτούρα που, ως γνωστόν ρίζωσε και στις ΗΠΑ. Πάντοτε οι μαφιόζοι φρόντιζαν μόνοι τους για τη νομιμοποίηση των εσόδων από τις παράνομες δραστηριότητες τους. Η προσφυγή στις υπηρεσίες έμπιστων ειδικών γινόταν μόνο όταν παρουσιάζονταν κάποια ανάγκη. Κατά κανόνα, οι μαφιόζοι της προηγούμενης γενιάς απέφευγαν περίπλοκα επενδυτικά σχήματα που δεν τα αντιλαμβάνονταν και για τα οποία έπρεπε να πληρώσουν προμήθειες σε άτομα που δεν ανήκαν στις οικογένειές τους. Αντίθετα επιζητούσαν να μεγιστοποιήσουν τα παράνομα έσοδά τους επιλέγοντας νόμιμες επιχειρήσεις

επί των οποίων ήταν σε θέση να ασκούν άμεσο έλεγχο και να αυξάνουν έτσι την οικονομική απόδοση.

Είναι γνωστό ότι οι μαφιόζοι πάντοτε είχαν προτίμηση στην απόκτηση διαμερισμάτων και επιλεγμένων ακινήτων, καταστημάτων(εστιατόρια, πιτσαρίες, κέντρα ψυχαγωγίας, πλυντήρια), εξαγωγικών και εισαγωγικών εταιριών κ.λ.π. Οι επενδύσεις σε μετοχές, ομολογίες, έντοκα γραμμάτια και γενικά σε τίτλους αξιών και ασώματα περιουσιακά στοιχεία ήταν γι' αυτούς κάτι το αόριστο και πολύ ασυνήθιστο. Όταν άρχισαν να επενδύουν στα χαρτιά αυτά δεν ήταν στην Ιταλία, αλλά στο εξωτερικό με ανθρώπους δικούς τους που είχαν μεταναστεύσει σε ορισμένες χώρες και είχαν καλή γνώση των τοπικών συνθηκών και κανονισμών.

Από την άποψη αυτή η Μαφία διέφερε από τα καρτέλ της Κολομβίας που στηρίχθηκαν από την αρχή στις εξειδικευμένες και περίπλοκες μορφές ξεπλύματος των επαγγελματιών του είδους. Τώρα και αυτή ξεπλένει τα έσοδα από τις παράνομες δραστηριότητες της χρησιμοποιώντας συστηματικά ειδικές εταιρίες ή ανεξάρτητα δίκτυα που προσφέρουν, έναντι ποσοστιαίας προμήθειας, επενδυτικές υπηρεσίες νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, όχι μόνο στη Μαφία αλλά και στην Καμόρα, την Ντραγκέτα, τη Χρυσή Κορώνα και άλλες τέτοιες οργανώσεις, τόσο στην Ιταλία όσο και στο εξωτερικό. Βασική προτεραιότητα σε οποιαδήποτε στρατηγική ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι η ίδρυση από την οργάνωση ειδικού τμήματος ξεπλυντών ή η αξιοποίηση ανεξάρτητων «επαγγελματιών» που δεν έχουν καμιά άμεση σχέση την εγκληματική δραστηριότητα που δημιουργεί τα παράνομα έσοδα. Ομολογείται ευρύτερα ότι οι ανεξάρτητες αυτές εταιρίες αναλαμβάνουν το ξέπλυμα παράνομων κεφαλαίων όπως ζητείται και συμφωνείται με τους ανθρώπους του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και με τα κέντρα της ποιοτικής και δημόσιας διοικητικής διαφθοράς, με τους μεγαλοφοροφυγάδες και με οποιανδήποτε έχει «λερωμένη τη φωλιά του» και επιθυμεί να αποφύγει τον κίνδυνο αποκαλύψεως της ταυτότητάς του ή της παράνομης πηγής και ύποπτης προελεύσεως των κεφαλαίων που κατέχει ή εξουσιάζει.

Οι πρακτικές της μαφίας πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη απ' τους υπεύθυνους πολιτικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες της χώρας μας οι βρίσκονται πολύ κοντά και μέσα στην ακτίνα δράσεως του οργανωμένου εγκλήματος και περιβάλλεται από την τουρκική, βουλγάρικη, σκοπιανή και αλβανική μαφία³⁸. Οι πρακτικές αυτές δεν έχουν σχέση μόνο με την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών, αλλά περιλαμβάνουν ευρύτερες περιοχές κοινωνικο-οικονομικών προσβολών, όπως π.χ. είναι η απόκτηση του ελέγχου συγκεκριμένων

κλάδων η περιοχών οικονομικής δραστηριότητας, η εισβολή του οργανωμένου εγκλήματος σε περιοχές της χώρας πλήττονται περισσότερο από την αποβιομηχάνιση, τη ύφεση και την ανεργία, ή σε περιοχές που εμφανίζουν προοπτικές τουριστικής ή οικιστικής αναπτύξεως. Συνηθισμένη είναι η πρακτική της εξαγοράς προβληματικών επιχειρήσεων, ακόμη και από το κράτος ή και από τράπεζες. Μια «γεύση», αρκετά πικάντικη και ακριβή αυτής της πρακτικής είχαμε και στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Από την έρευνα επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι από καιρό το οργανωμένο έγκλημα δείχνει ενεργό ενδιαφέρον και διεισδύει συστηματικά σε όλους σχεδόν και ιδιαίτερα στους αξιοποιήσιμους και στρατηγικούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Κατ' αυτόν τον τρόπο νομιμοποιεί καλύτερα τις παράνομες προσόδους του, αυξάνει τα κέρδη του από τις νόμιμες δραστηριότητες αποκτά μεγαλύτερη δύναμη και είναι σε θέση να επηρεάζει ακόμη και τις πολιτικές εξελίξεις κατά τις επιθυμίες και τα συμφέροντα του.

Γι' αυτό είναι ανάγκη μια χώρα που απειλείται πανταχόθεν από πρακτικές και μεθοδεύσεις του οργανωμένου εγκλήματος όπως οι παραπάνω, οφείλει να σημάνει συναγερμό όλων των υγιών στοιχείων και δυνάμεων της. Η θέσπιση σύγχρονων κανόνων δικαίου είναι το πρώτο βήμα. Το δεύτερο βήμα, ίσως και το δυσκολότερο, είναι η αλλαγή νοοτροπίας και φιλοσοφίας στην εφαρμογή αυτών των κανόνων και προπάντων η ύπαρξη σταθερής πολιτικής βουλήσεως με αποκλειστικό γνώμονα την προστασία του συμφέροντος της κοινωνίας και της ποινικής δικαιοσύνης.

Το Υπουργείο Εσωτερικών ανέφερε ότι κατά το έτος 1993 τα εκτιμηθέντα έσοδα των δικτύων του οργανωμένου εγκλήματος στην Ιταλία αποκόμισαν 47 δισεκατομμύρια δολάρια περίπου από την ενέργεια πράξεων λαθρεμπορίου, τοκογλυφίας, παρανόμων παιγνίων, λαθρεμπορίου όπλων, πορνείας. Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνονται οι πρόσοδοι των δικτύων αυτό από απάτες, ληστείες, εκβιασμούς και απαγωγές για λύτρα, ούτε τα έσοδά τους από τις νόμιμες επιχειρήσεις. Σε έκθεση που υποβλήθηκε στο FATF από το Ufficio Italiano del Cambi ομολογείται ότι:

Πρώτον, είναι ανέφικτη οποιαδήποτε προσπάθεια ποσοτικής εκτιμήσεως του προβλήματος, αλλά αυτό είναι τεράστιο σε μέγεθος.

Δεύτερον, οι επιχειρήσεις που ανήκουν, ελέγχονται και έχουν κάποια σχέση με το οργανωμένο έγκλημα είναι πλέον πολύ δύσκολο να καταγραφούν και να αδρανοποιηθούν. Η Σικελιανή Μαφία, η Ντραγκέτα της Καλαβρίας, Η Καμόρα της Νεάπολης η Χρυσή κορώνα της Απουλίας και οι άλλες οικογένειες των νονών και κάποιων έχουν κυριολεκτικά αλώσει

πολλούς νόμιμους επιχειρηματικούς κλάδους σε ορισμένες επιλεγμένες περιοχές. Έτσι μαζί με τις νόμιμες επιχειρήσεις ελέγχουν παράλληλα και όλο το φάσμα της υπόγειας οικονομίας, του παραεμπορίου και των εγκληματικών δραστηριοτήτων τους. Οι μέθοδοι είναι λίγο – πολύ γνωστοί: δωροδοκίες, εκβιασμοί και απειλές, διαφθορά των φορέων της δημόσιας εξουσίας, «ο νονός της σιωπής».

Τρίτον, η εκτεταμένη αυτή δραστηριότητα των μαφιόζων δεν επιτρέπει την ανάπτυξη της φανεράς ή νόμιμης οικονομίας, ιδιαίτερα στις περιοχές, όπου έχουν τον πλήρη έλεγχο. Έγκυροι Ιταλοί αναλυτές συμπεραίνουν ότι η υπανάπτυξη, η ανεργία και η γενική οικονομική καχεξία στη Νότιο Ιταλία και τη Σικελία έχουν άμεση σχέση με τον έλεγχο που ασκεί το οργανωμένο έγκλημα στις περιοχές αυτές, όπου η ανεργία είναι διπλάσια.

Τέταρτον, οι μαφιόζοι δείχνουν ξεχωριστή προτίμηση στον έλεγχο πιστωτικών ιδρυμάτων. Εξακριβώθηκε ότι μσα σε δύο χρόνια και συγκεκριμένα κατά το 1991 και 1992 είχαν διοριστεί Επίτροποι σε 22 Τράπεζες της νότιας Ιταλίας που είχαν καταληφθεί από τη Μαφία.

Αναμφισβήτητα Ιταλία είναι ένα από τα εξέχοντα κέντρα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην Ευρώπη. Είναι εξακριβωμένο ότι οι κολομβιανοί και οι άλλοι νοτιοαμερικανοί ταφικαδόροι της κοκαΐνης και του «κρακ» συνεργάζονται με τους Ιταλούς μαφιόζους και χρησιμοποιούν την Ιταλία καθώς και την Ισπανία σαν βάσεις για την ανάπτυξη της διακινήσεως των ναρκωτικών στην Ευρώπη και του ξεπλύματος των εσόδων από αυτήν τη δραστηριότητα. Όπως ήδη τονίστηκε, η Σικελιανή μαφία, η Καμόρα των Ναπολιτάνων και η Ντράκετα της Καλαβρίας καθώς και άλλες εγκληματικές οργανώσεις της Καλαβρίας παράγουν τον απίστευτο πλούτο τους από μια μεγάλη ποικιλία παράνομων δραστηριοτήτων. Όλα αυτά τα οργανωμένα δίκτυα χρησιμοποιούν το ιταλικό και διεθνές τραπεζικό σύστημα για τη νομιμοποίηση των προσόδων τους. Πρόσθετα, η Ιταλία είναι διαμετακομιστικός σταθμός για την κατάθεση των ναρκο - δολαρίων στην Ελβετία και σε άλλα τραπεζικά συστήματα. Σημαντικό μέρος της ρευστότητας αυτής, όπως αποκαλύφθηκε προερχόταν από την εκτεταμένη διαφθορά που απείλησε ολόκληρο το Ιταλικό κράτος και οδήγησε γνωστές κυβερνητικές αλλαγές και στην αντίδραση των Ιταλών ψηφοφόρων. Όπως ήταν επόμενο οι εξελίξεις αυτές επιδείνωσαν την κατάσταση σε ότι αφορά τη φοροδιαφυγή μεγάλης κλίμακας που αποτελεί πολύ μεγάλο πρόβλημα στη γειτονική χώρα.

Εκτός από τις τράπεζες χρησιμοποιούνται σήμερα πολλές άλλες μέθοδοι και επιχειρήσεις του εξωχρηματοπιστωτικού τομέα για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος στην Ιταλία, και σε άλλες χώρες που αποτελεί οπωσδήποτε πρότυπο μελέτης για όσους επιθυμούν να διδαχθούν ή

να ενημερωθούν για τον τρόπο καταπολεμήσεως του διεθνούς φαινομένου του ξεπλύματος. Υπάρχει κατ' αρχήν ένα πολύ σημαντικό μέρος του παράνομα κτώμενου χρήματος που, στο πρώτο στάδιο της νομιμοποίησής του, τοποθετείται σε έργα τέχνης, πολύτιμους λίθους, κοσμήματα, χρυσό σε πλάκες και νομίσματα και άλλους θησαυρούς που, ανάλογα με την περίπτωση, μετατρέπονται και ρευστοποιούνται σε άλλα περιουσιακά στοιχεία. Η ιταλική αστυνομία, για παράδειγμα, συνέλαβε οκτώ άτομα τον Ιανουάριο 1994, οι οποίοι έστειλαν ένα τόνο χρυσού το μήνα σε πλάκες από την Ιταλία στην Κολομβία μέσω Παναμά που αγοράζόταν με ναρκοδολάρια από τις ΗΠΑ και μεταφερόμενα μέσω διαφόρων τραπεζών του Μεξικού, της Ισπανίας και της Ελβετίας.

Οι παρακάτω μέθοδοι και πρακτικές από υποθέσεις των ιταλικών δικαστηρίων δίνουν μια ιδέα, όχι μόνο της ευρηματικότητας των οργανωμένων δικτύων του ξεπλύματος, αλλά και της φύσεως και της πολυπλοκότητας του αδικήματος της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:

- 1) Δύο Σικελοί ίδρυσαν στη Βενεζουέλα μεγάλη επιχείρησή εξαγωγής ναρκωτικών και ξεπλύματος των προσόδων αυτού του εμπορίου. Τα ναρκοδολάρια μεταφέρονταν σε εξωχώρια κέντρα για να ακολουθήσει η κίνηση των κεφαλαίων μέσω τραπεζικών λογαριασμών σε άλλες χώρες όπου δεν ίσχυαν συναλλαγματικοί και άλλοι έλεγχοι. Στην Ιταλία, όπου κατέληγαν, επενδύονταν σε ακίνητα.
- 2) Ο Michelangelo Aiello δημιούργησε την εταιρία εισαγωγών-εξαγωγών IDA την οποία χρησιμοποιούσε αφενός για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος της «οικογένειας» Bagheria (γνωστή από την υπόθεση Pizza Connection) και αφετέρου για εκτεταμένες απάτες των πριμοδοτήσεων της ΕΟΚ. Χρησιμοποιούσε τρεχούμενους λογαριασμούς σε πολλά πιστωτικά ιδρύματα στο όνομα προσώπων χωρίς προβλήματα με την αστυνομία ή στο όνομα εικονικών επιχειρήσεων και άλλων νομικών προσώπων.

---

35. Η επιχείρηση αυτή πέτυχε στους τεθέντες στόχους της χάρη στις συντονισμένες ενέργειες των αμερικανικών διοικητικών αρχών και την πολύτιμη συνεργασία των διοικητικών αρχών στην Ιταλία, στην Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, στον Καναδά, στα Νησιά Καϊμαν, στην Κόστα Ρίκα και στην Κολομβία. Με την εποπτεία και το συντονισμό των πρακτόρων της DEA (Drug Enforcement Administration)- οι οποίοι σημειωτέον βρίσκονται σε όλες τις χώρες του κόσμου μαζί με το άλλο εξειδικευμένο προσωπικό σε κάθε πρεσβεία των ΗΠΑ- καταβλήθηκε προσπάθεια σε διεθνές επίπεδο, όχι μόνο να συλληφθούν οι μεγάλοι τραπεζοκλέφτες της κοκαΐνης, αλλά να εξαρθρωθούν τα δίκτυα διακινήσεως και του ξεπλύματος των ναρκοδολαρίων.

Στην Ιταλία και μόνο εξακριβώθηκε το 1992 η ταυτότητα και ο ρόλος 40 και πλέον Κολομβιανών που συνδέονταν με την Cosa Nostra, την Camora και την Ndrangheta. Συνελήφθησαν 41 άτομα και ασκήθηκε δίωξη σε άλλα 100, ενώ

κατασχέθηκαν ναρκωτικά αγοραίας αξίας έξι τουλάχιστον εκατομμυρίων δολαρίων. Από την επιχείρηση Green Ice αποδείχθηκε, επίσης, ότι η Ισπανία εξελίσσεται σε μεγάλο κέντρο διακίνησης ναρκωτικών καθώς και ξεπλύματος και ότι προσελκύει κεφάλαια από τα καρτέλ της Κολομβίας και άλλες εγκληματικές οργανώσεις, μεταξύ των οποίων η Τουρκική μαφία. Σε τρεις μόνο έρευνες της «εθνικής Αστυνομίας» κατασχέθηκαν 330.000 δολάρια και συνελήφθησαν 12 άτομα, μεταξύ των οποίων ένας κολομβιανός ψηλά ιστάμενος στην ιεραρχία του καρτέλ Cali που είχε ξεπλύνει αρκετά εκατομμύρια μέσα σε 18 μήνες. Η ισπανική αστυνομία διέλυσε άλλο ένα οργανωμένο δίκτυο στο Cadiz που ξέπλυνε 75 εκατομμύρια δολάρια μέσω 70 τραπεζών. Όπως αποδείχθηκε το δίκτυο αυτό ξέπλυνε χρήματα κυρίως της τουρκικής μαφίας.

Στις ΗΠΑ η επιχείρηση Green Ice απέδειξε ότι μεγάλα κέντρα διακίνησης της κοκαΐνης και του κρακ ήταν οι πόλεις Houston, Miami, FT. Lauderdale, Chicago, New York, San Diego, Los Angeles και Angeles. Κατασχέθηκαν 55 εκατομμύρια δολάρια και διατάχθηκε το πάγωμα 140 τραπεζικών λογαριασμών, ενώ έγιναν πολλές συλλήψεις τραπεζοκλεψών και ξεπλυντών. Μεταξύ των συλληφθέντων ήταν κάποιος Rodrigo Camargo που ήταν διευθυντής στην Εποπτική Αρχή Τραπεζών της Κολομβίας.

Η επιχείρηση Green Ice επιβεβαίωσε τις στενές σχέσεις οικονομικής συνεργασίας του κολομβιανού καρτέλ Cali και της Μαφίας, η οποία ενεργούσε ταυτόχρονα ως εισαγωγέας της κοκαΐνης και ως επιχείρηση ξεπλύματος για τους Κολομβιανούς «βαρόνους» χρησιμοποιώντας σύγχρονα επιχειρηματικά και χρηματοπιστωτικά μέσα.

Μεταξύ άλλων οι ιταλικές διοικητικές αρχές έκλεισαν πέντε γνωστές επιχειρήσεις που είχαν ως κύριο αντικείμενο εργασιών το ξεπλύμα των ναρκοδολαρίων. Μια από αυτές ανήκε σε έναν έμπορο κρασιών από το χωριό Corleone της Σικελίας που είναι γνωστό από την ταινία «ο νονός». Ο εν λόγω έμπορος συνδεόταν με το διαβόητο Salvatore Riina αρχηγό της Cosa Nostra που συνελήφθη τον Ιανουάριο του 1993.

36. U.S. Department of State, Bureau of International Narcotics Matters, "international Narcotics Control Strategy Report". April 1993. Seite 522.

37. Η διεθνής διάσταση της δραστηριότητας του οργανωμένου εγκλήματος επαληθεύεται και από τις υπάρχουσες στατιστικές. Όπως αναφέρεται σε σχετική έκθεση για τη δράση του οργανωμένου εγκλήματος στη Γερμανία κατά το 1994 διαπιστώθηκε ότι οι δράστες εγκληματικών πράξεων κατά 59% ήταν ξένοι, με μεγαλύτερη συμμετοχή των Τούρκων. Από τις 121 δικαστικές υποθέσεις για το οργανωμένο έγκλημα, οι 13 αφορούσαν τη Σικελιανή Μαφία, οι 12 την καμόρα, οι 9 τη Ρωσική μαφία και 8 το Κολομβιανό καρτέλ Κάλι.

38. «.....Οι αμερικανικές υπηρεσίες έχουν επικεντρώσει τελευταία το ενδιαφέρον τους στη λειτουργία της αλβανικής μαφίας, τα πλοκάμια της οποίας παρουσιάζονται από την Ελλάδα, στον Καύκασο έως μικρές πόλεις της Αμερικής. Η αλβανική μαφία έχει εντυπωσιάσει τους ειδικούς με τον τρόπο λειτουργίας της, αλλά και τον εξαιρετικά γρήγορο ρυθμό ανάπτυξής της.

Σύμφωνα με πρόσφατη ανάλυση του περιοδικού Jane's Intelligence Review, που απηχεί πλήρως τα ενδιαφέροντα των δυτικών μυστικών υπηρεσιών, οι Αλβανοί «βαρόνου» έχουν αναμειχθεί στο λαθρεμπόριο όπλων, τη διακίνηση ναρκωτικών, τη μαζική πλαστογράφηση διαβατηρίων και διαρρήξεις... Τα μέλη της αλβανικής μαφίας συμπεριφέρονται με εκπληκτική στρατιωτική οργάνωση και πειθαρχία, επιδεικνύουν άγρια βιαιότητα που εκπλήσσει ακόμη και στην Αμερική και λειτουργούν σαν μια πολύ στενά συνδεδεμένη οικογένεια που αρνείται να καταδώσει οιοδήποτε από τα μέλη της.

Η διεθνής δράση της έχει επεκταθεί σε μια σειρά από χώρες και τομείς:

α) Στη συνεργασία με την Τουρκική μαφία για τη διακίνηση ναρκωτικών μέσω Βουλγαρίας, Σκοπίων και Αλβανίας στη Δ. Ευρώπη μετά την κρίση στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Αλβανοί ελέγχουν επίσης την αγορά ηρωίνης στην Ελβετία και την Γερμανία, ενώ έχουν αναλάβει υπεργολαβικά ορισμένες δραστηριότητες για λογαριασμό Τούρκων. Άλλα στελέχη της αλβανικής μαφίας έχουν διεισδύσει στο εμπόριο ναρκωτικών στις ΗΠΑ.....

Β) Η αλβανική μαφία έχει στήσει ένα δίκτυο ξεπλύματος παράνομου χρήματος από εταιρίες που λειτουργούν στην Ελλάδα, την Αλβανία και τα Σκόπια.....

Αμερικανοί αξιωματούχοι που γνωρίζουν το θέμα σε βάθος, τονίζουν πάντως ότι είναι βέβαιο ότι η επέκταση της αλβανικής μαφίας αποκλείεται να ελεγχθεί λόγω του τρόπου οργάνωσης και των άγριων μεθόδων που εφαρμόζει όταν εμφανίζεται.....»

(Καθημερινή», Κυριακή 19 Νοεμβρίου 1995, Ρεπορτάζ ανταπόκριση Α. Παπαχελά)

Το οργανωμένο έγκλημα και η πρακτική του ξεπλύματος στην Ανατολική Ευρώπη και τη Ρωσία

Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον των διεθνών οργανισμών εστιάζεται τώρα στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης που περιλαμβάνει τα κράτη του Βίσεγγραντ της κεντρικής Ευρώπης (Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία), της Βαλκανικής Χερσονήσου (Ρουμανία, Μολδαβία, Βουλγαρία, Σερβία, Σκόπια, Σλοβενία, Κροατία, Βοσνία, Αλβανία) και της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων κρατών και όχι μόνο.

Είναι γενικά γνωστή η όλη κατάσταση που συνθέτουν η πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα, οι υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού, οι αυστηροί συναλλαγματικοί έλεγχοι και η μαύρη αγορά συναλλάγματος, τα προγράμματα ιδιωτικοποίησης, η έλλειψη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, η σπανιότητα χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που να λειτουργούν με τις σύγχρονες προδιαγραφές σε ότι αφορά την πείρα και την ακεραιότητα των διοικήσεων και διευθυντικών στελεχών καθώς και την αποτελεσματική εποπτεία και τον έλεγχο της λειτουργίας τους. Οπωσδήποτε οι συνθήκες αυτές ευνοούν την ανάπτυξη της οικονομικής εγκληματικότητας και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Επισημαίνεται ότι οι δυνατότητες για την αντικοινωνική αυτή διεθνή πρακτική διευρύνονται στην Ανατολική Ευρώπη καθώς τείνει να εκσυγχρονιστεί το τραπεζικό σύστημα παρέχοντας υπηρεσίες ηλεκτρονικών μεταφορών κεφαλαίων, ελεύθερης ανταλλαγής νομισμάτων, πιστωτικών επιστολών, τίτλων αξιών στον κομιστή κ.α.

Για τη Βουλγαρία π.χ. στην έκθεση του Υπουργείου των Εξωτερικών των ΗΠΑ γράφονται τα εξής:

Η Βουλγαρία δεν είναι κέντρο ξεπλύματος χρημάτων από τα ναρκωτικά. Ωστόσο, υπάρχει διάχυτος ο φόβος ότι θα προσελκύσει γρήγορα κεφάλαια λόγω της ανεπάρκειας της τραπεζικής της νομοθεσίας και επειδή αποτελεί σημαντικό μέρος της «Βαλκανικής Οδού» (“Balkan Route”) μεταφοράς της ηρωίνης. Ο τραπεζικός τομέας αρχίζει να αποκεντρώνεται, αλλά η σχετική έλλειψη μετατρέψιμου κεφαλαίου αποτελεί σημαντικό εμπόδιο

διαμορφώσεως της Βουλγαρίας σε περιφερειακό χρηματοπιστωτικό κέντρο. Οι αρμόδιοι δηλώνουν πρόθυμοι στο να βοηθήσουν στις έρευνες για τον εντοπισμό δραστηριοτήτων ξεπλύματος και στην προετοιμασία νόμων. Δεν υπάρχουν μηχανισμοί για την άσκηση τραπεζικής εποπτείας και ελέγχου εκεί όπου θα μπορούσαν να εντοπιστούν συναλλαγές για ξέπλυμα. Γι' αυτό υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον και υποψία ότι η Ιταλική Μαφία, τα καρτέλ κοκαΐνης της Κολομβίας και τα άλλα συνδικάτα του εγκλήματος επενδύουν πιθανόν στη Βουλγαρία ή ότι ξεπλένουν παράνομα κεφάλαια μέσω βουλγαρικών τραπεζών³⁹

Ανάλογη και παρόμοια είναι η κατάσταση σε όλες τις άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Σε ότι αφορά τη Ρωσία και τις άλλες χώρες «της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων κρατών» τονίζεται από παντού η απειλή που προέρχεται από το οργανωμένο έγκλημα, που ενώ στο προηγούμενο καθεστώς ήταν πολύ περιορισμένο, με τη σημερινή οργανωμένη μορφή του αναδύεται πανίσχυρο. Επισημαίνεται κυρίως η άλωση του τραπεζικού συστήματος, οι διασυνδέσεις των Ρώσων μαφιόζων με δυτικο-ευρωπαϊκή αγορά ναρκωτικών και την απόκτηση εμπειριών στο ξέπλυμα, η εύκολη πρόσβαση στους τόπους παραγωγής ηρωΐνης και χασίς της Ασίας, η δημιουργία σχέσεων με την Ιταλική Μαφία και τα οργανωμένα δίκτυα σ' ολόκληρο τον κόσμο, η χαώδης οικονομική κατάσταση, η πολιτική αστάθεια και άλλοι λόγοι που ενδυναμώνουν τις εγκληματικές οργανώσεις στη μεγάλη αυτή χώρα και αφήνουν την πόρτα ανοικτή για τη διακίνηση των ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο όπλων, τη διάπραξη πολλών άλλων εγκληματικών πράξεων και για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος που προέρχεται ή παράγεται από αυτές τις δραστηριότητες.

Οι διακινητές ναρκωτικών και όλα τα οργανωμένα δίκτυα που κινούνται στην παρανομία αντιλήφθηκαν αμέσως ότι τα μεγαλύτερα κέρδη μπορούν να επιτευχθούν χωρίς κανένα κίνδυνο από την εκμετάλλευση των χρυσών ευκαιριών που παρέχουν αφειδώς οι ανύπαρκτες κυβερνήσεις στις αναδύμενες οικονομίες. Έτσι εξηγείται η ταχύτατη διείσδυση και κατάληψη βασικών τομέων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Ενδεικτικά και μόνο αναφέρεται ότι επίσημη έκθεση της Ρωσικής κυβέρνησης υπολογίζει ότι κάτι μεταξύ 70% με 80% των ιδιωτικών επιχειρήσεων και τραπεζών στη χώρα αυτή υποχρεώνονται να πληρώνουν για την «προστασία» τους. Επίσης εκτιμήθηκε ότι το 20% τουλάχιστον του πληθωρισμού στη Ρωσία οφείλεται στο κόστος που συνεπάγεται αυτή η προστασία καθώς και οι πληρωμές για δώρα και εκβιασμούς, χωρίς να υπολογίζονται οι επιπτώσεις στο κόστος ζωής από την άσκηση πολιτικής μονοπωλιακού καθορισμού των τιμών από τις επιχειρήσεις της «Μαφίγια». Η ίδια έκθεση αποκαλύπτει ότι περισσότερες από 40.000 ιδιωτικές επιχειρήσεις και 2.000 κρατικές επιχειρήσεις μόνο στη Ρωσία ελέγχονται από το οργανωμένο

έγκλημα. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των επιχειρήσεων αποκτήθηκαν αρχικά με προσόδους που ξεπλύθηκαν στο ρωσικό και διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Πρώτιστος στόχος των Ρώσων μαφιόζων ήταν η απόκτηση και ο έλεγχος τραπεζών. Εννοείται ότι όσοι τραπεζικοί και άλλοι πρόβαλλαν άρνηση έφυγαν από τη μέση. Πρόσθετα, διαπιστώνεται ότι οι πολυάριθμες τοπικές οργανώσεις έχουν διασυνδέσεις και συνεργάζονται με τους Ιταλούς, Αμερικανούς, Κολομβιανούς και άλλους φορείς του διεθνούς οικονομικού εγκλήματος.

Ελάχιστη προσπάθεια υπάρχει για τη μεταμπίηση των δραστηριοτήτων που συνδέονται άμεσα και έμμεσα με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Είναι συνηθισμένο το θέαμα ανθρώπων που ξαφνικά βρέθηκαν να είναι εκατομμυριούχοι, ανθρώπων που δηλώνουν ότι είναι ιδιοκτήτες εστιατορίων και συμπεριφέρονται σαν μεγιστάνες του πλούτου, οι οποίοι συνωστίζονται σε υπερπλήρη καζίνο και οδηγούν πολυτελή αυτοκίνητα όπως άλλοτε οι κολομβιανοί στο Μαϊάμι.

Ρωσική Μαφία

Κατά το 1992 οι αρμοδιότητες ασφάλειας της άλλοτε πανίσχυρης KGB ανατέθηκαν στον Υπουργό Ασφάλειας που έχει τώρα την ευθύνη για την καταστολή του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, του οργανωμένου εγκλήματος και ιδιαίτερα της οικονομικής εγκληματικότητας.

Από διασταυρούμενες πληροφορίες της Interpol, των αρμοδίων αρχών και των διεθνών οργανισμών οι κυριότερες ομάδες της Ρωσικής “Mafiya” έχουν πράγματι ενταχθεί στο παγκόσμιο δίκτυο διακινήσεως ναρκωτικών, επωφελούμενες από το συνεχώς υποτιμώμενο ρωσικό νόμισμα και τη δραστήρια μαύρη αγορά συναλλάγματος για το ξέπλυμα των εσόδων τους. Σύμφωνα με τις εκθέσεις των διεθνών αυτών οργανισμών τα ρούβλια πωλούνται στους διακινητές της Νότιας Αμερικής έναντι σκληρού νομίσματος σε τιμές μαύρης αγοράς. Οι εμφανιζόμενοι ως έμποροι, εισαγωγείς ή επενδυτές αγοράζουν με το συνάλλαγμα αυτό στο εξωτερικό της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων κρατών χρυσό, πετρέλαιο ή διαμάντια που μεταπωλούνται στις παγκόσμιες αγορές. Είναι γεγονός ότι καταβάλλονται προσπάθειες για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων κατά του οργανωμένου εγκλήματος στην ασταθή ακόμη αυτή περιοχή του κόσμου. Μεταξύ αυτών αναφέρονται τα πρώτα μέτρα που λήφθηκαν κατά το 1991 στον τραπεζικό τομέα και αφορούσαν κυρίως την άρση του τραπεζικού απορρήτου σε αρκετές περιπτώσεις, την απαγόρευση σε συνεταιριστικές και πολιτικές οργανώσεις και κυβερνητικές υπηρεσίες να λειτουργούν οι ίδιες πιστωτικά ιδρύματα και τη χορήγηση αδειών για τις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα.

Οι πιο προσοδοφόρες δραστηριότητες των Ρώσων μαφιόζων είναι η διακίνηση ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο όπλων, το εμπόριο κλεμμένων αυτοκινήτων, η εκμετάλλευση της πορνείας, η κλοπή έργων τέχνης και αντικών που φυγαδεύονται στο εξωτερικό, αρκετά άλλα οικονομικά εγκλήματα και κυρίως οι απάτες. Η Ρωσική μαφία εμφανίζει το πρωτότυπο των ευκαιριακών κακοποιών που λειτουργούν στις εγχώριες και διεθνείς αγορές ανάλογα με την περίπτωση.

Οι άνθρωποι της συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε τοπικό επίπεδο προσπαθώντας να ελέγξουν τη συγκεκριμένη περιοχή, από την οποία διώχνουν τους ανταγωνιστές τους. Σε διεθνικό επίπεδο χρησιμοποιούν την ικανότητά τους στο λαθρεμπόριο και σε οτιδήποτε παρουσιάζει ευκαιρία κέρδους, από αυτοκίνητα μέχρι όπλα και πυρηνικά ακόμη υλικά, από φάρμακα μέχρι πρώτες ύλες.

Οι Ρώσοι, Γεωργιανοί, Τσετσένοι και άλλες μαφίες επενδύουν τα έσοδά τους χωρίς κανένα κίνδυνο αφού δεν υπάρχει κάποιο σύστημα παρακολούθησής των επενδύσεων ή των κινήσεων κεφαλαίων. Οι ευκαιρίες για ξέπλυμα που αποτελούν κίνητρο για τους ξένους είναι καλύτερο κίνητρο για τους ντόπιους εγκληματίες, οι οποίοι συνεργάζονται με τους Κολομβιανούς και τους Ιταλούς μαφιόζους.

Η αιφνίδια μετάβαση από τη μια άκρη στην άλλη, από την ασφυκτική και αυστηρή πειθαρχία της κρατικής και κομματικής εξουσίας στην αχαλίνωτη ελευθερία της εποχής Γκορμπατσώφ, δημιούργησε όπως ήταν επόμενο τις συνθήκες εκείνες που εκτρέφουν και αναπτύσσουν το οργανωμένο έγκλημα πάντοτε και προπάντων στην εποχή μας. Κατά το 1993 η κατάσταση ήταν τόσο άσχημη και επικίνδυνη, ώστε ανάγκασε τον πρόεδρο Γιέλτσιν να δηλώσει, μεταξύ άλλων, ότι το «οργανωμένο έγκλημα έχει καταστεί η υπ' αριθμόν μία απειλή για στρατηγικά συμφέροντα της Ρωσίας και στην εθνική της ασφάλεια».

Ο διευθυντής του FBI (Federal Bureau of Investigations- ομοσπονδιακό Γραφείο ερευνών) κατέθεσε στη Μόνιμη Υποεπιτροπή Ερευνών της Γερουσίας ότι κατά το 1994 υπήρχαν στη Ρωσία 5.600 συμμορίες και οργανωμένα δίκτυα με 100.000 τουλάχιστον ενεργά μέλη. Το πρόβλημα που δημιουργούν στην ανοχύρωτη χώρα είναι κατά δέκα φορές σοβαρότερο από ό,τι είναι το πρόβλημα της Cosa Nostra στις ΗΠΑ.

Ο Υπουργός των Εσωτερικών της Ρωσίας παραδέχτηκε ότι πάνω από 3.000 μαφιόζικες οργανώσεις εξειδικεύονται στο ξέπλυμ βρώμικου χρήματος που συγκεντρώνουν από το οικονομικό έγκλημα υπό την ευρεία του έννοια.

Σε έκθεση των διεθνών εμπειρογνομόνων του FATF τονίζεται ότι το οργανωμένο έγκλημα στην Ανατολική Ευρώπη και ιδίως οι εγκληματικές οργανώσεις της Ρωσίας δεν αποτελούν μόνο εσωτερικό πρόβλημα της ευρύτερης αυτής περιοχής, αλλά δημιουργούν αντίστοιχα προβλήματα και σε άλλα κράτη, προπάντων στις γειτονικές χώρες και εκεί όπου υπάρχουν Ρώσοι εμικρέδες (Αυστρία, Φιλανδία, Γερμανία, ΗΠΑ κ.α.). Έχει διαπιστωθεί σε αρκετές υποθέσεις ότι δισεκατομμύρια δολάρια ύποπτης προελεύσεως φυγαδεύονται από την Ανατολική Ευρώπη και τη Ρωσία προκειμένου να ξεπλυθούν και να επενδυθούν στη Δύση. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις παράνομων κεφαλαίων που δημιουργούνται σε δυτικές χώρες και επιστρέφουν στη Ρωσία.

Οι αρμόδιες αρχές των ΗΠΑ διαπίστωσαν το 1994 ότι οι Ρώσοι μαφιόζοι είχαν δημιουργήσει στη χώρα αυτή τουλάχιστον 24 οργανωμένα δίκτυα με μεγάλο κύκλο εργασιών και με διασυνδέσεις, όχι μόνο στη Βόρειο Αμερική, αλλά και με τις εγκληματικές οργανώσεις στην Ιταλία, την Κολομβία, την Ασία κ.λ.π. Εκείνο που ανησυχεί ιδιαίτερα τις αρμόδιες αρχές και τη διεθνή κοινή γνώμη είναι ότι σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώθηκε η διακίνηση πυρηνικών υλικών (πλουτώνιο και εμπλουτισμένο ουράνιο). Πράγματι, η Bundeskriminalamt, δηλαδή η ομοσπονδιακή Αστυνομία της Γερμανίας, ανέφερε 41 περιπτώσεις λαθρεμπορίου τέτοιων ραδιενεργών υλικών κατά το 1991 που έφτασαν τις 241 υποθέσεις το 1993. Αλλά και το FBI ερεύνησε άλλες περιπτώσεις για την πώληση πυρηνικών υλικών από την Ανατολική Ευρώπη και ορισμένες δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως 1

Πρόσθετα, οι Ρώσοι μαφιόζοι έχουν δημιουργήσει εξωχώριες ή υπεράκτιες επιχειρήσεις καθώς και εταιρίες εισαγωγών – εξαγωγών σχεδόν σε όλες τις χώρες που μετέχουν στην “Ομάδα Κρούσεως” του FATF για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Έτσι, ανοίγονται λογαριασμοί στα πιστωτικά ιδρύματα ανά τον κόσμο στο όνομα των εν λόγω εταιριών και το παράνομο χρήμα διακινείται μέσω των λογαριασμών αυτών από τράπεζα σε τράπεζα και από χώρα σε χώρα, Η συνηθέστερη δικαιολόγηση των μεταφορών βρώμικου χρήματος σε αυτές τις περιπτώσεις είναι ότι τα σχετικά ποσά αποτελούν πληρωμές για τις εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων προς και από τη Ρωσία. Παράλληλα, διαπιστώνεται ότι ομάδες Ρώσων προβαίνουν σε εκτεταμένες επενδύσεις σε ακίνητα, ξενοδοχεία και τουριστικά συγκροτήματα, εστιατόρια κ.λ.π. σε αρκετές χώρες της Δύσεως.

3.4. Η εξέλιξη του φαινομένου ως σήμερα

Εκτός από τις προαναφερόμενες απειλές και ζημιογόνες επιδράσεις στο κοινωνικό σύνολο από την άμεση και έμμεση διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος στην οικονομική ζωή ενός τόπου, η πρακτική του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος επηρεάζει αρνητικά την ικανότητα των κυβερνήσεων να εφαρμόζουν με επιτυχία μέτρα δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Είναι επόμενο όταν ένα σημαντικό μέρος των χρηματο-οικονομικών αξιών ελέγχεται ή είναι επενδυμένο από το οργανωμένο έγκλημα, οι βασικοί δείκτες της οικονομικής δραστηριότητας χάνουν την αξιοπιστία και τη χρησιμότητα τους σε ότι αφορά τη διαμόρφωση και εφαρμογή αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής. Ασφαλώς οι παράγοντες που επηρεάζουν και οδηγούν στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων των πολυεθνικών επιχειρήσεων το εγκλήματος διαφέρουν ουσιαστικά από εκείνους που κατευθύνουν τη λειτουργία των νόμιμων επιχειρήσεων. Είναι διαπιστωμένο ότι οι παράνομες αυτές επιχειρήσεις χρησιμοποιούνται κυρίως για τη διευκόλυνση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, την ανακύκλωση του και την περαιτέρω ανάπτυξη της εγκληματικής δραστηριότητας. Οι διευθύνοντες τις επιχειρήσεις του οργανωμένου εγκλήματος δεν αποφασίζουν π.χ. με βάση τους αναμενόμενους ρυθμούς του πληθωρισμού όταν επενδύουν σε χρεόγραφα και μετοχές, κατά αποκλειστικότητα στον κομιστή, ούτε λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις αποδόσεις των ομολογιακών δανείων και των εντόκων γραμματίων. Εκείνο που επηρεάζει καθοριστικά τις αποφάσεις αυτές είναι η εξασφάλιση της ανωνυμίας των επενδυτών, η αποφυγή της εκθέσεως των τελευταίων στον κίνδυνο κάπου να αφήσουν κάποιο ίχνος της ταυτότητας τους και η ευκολία διενέργειας των συναλλαγών αυτών.

Γι' αυτό η κινητικότητα και η μαζικότητα που χαρακτηρίζει τις εισφορές και εκροές των κεφαλαίων παράνομης προελεύσεως, συναρτάται απόλυτα από την ασφάλεια των εν λόγω κεφαλαίων από την άποψη αυτή. Έτσι οι ενδιαφερόμενοι παρακολουθούν προσεκτικά τις υπάρχουσες θεσμικές ρυθμίσεις και την πιθανή λήψη μέτρων ελέγχου από τις νομισματικές αρχές. Στη Ρωσία συνέβη αρκετές φορές μέσα σε μια ημέρα τα συνδικάτα του οργανωμένου εγκλήματος να προκαλέσουν νομισματική κρίση και συνθήκες υπερπληθωρισμού, αποσύροντας απότομα από το τραπεζικό σύστημα δισεκατομμύρια δολλάρια και εξάγοντας τα ποσά αυτά από τη χώρα.

Τόσο οι αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες οικονομίες όσο και στις αναπτυγμένες χώρες η αξιοπιστία της ασκούμενης νομισματο-πιστωτικής, συναλλαγματικής και οικονομικής πολιτικής ασθενεί σοβαρά όταν ο χρηματοπιστωτικός τομέας βρίσκεται υπό την επήρεια και τον έλεγχο του οργανωμένου εγκλήματος. Τα κεφάλαια που επενδύονται και διακινούνται από αυτό έχουν συνήθως δηλητηριώδη επίδραση στην κοινωνική ευημερία, σε μια εποχή όπου οι επενδυτικές αποφάσεις στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας και ο βαθμός της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας για το δανεισμό της από τις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων επηρεάζονται σημαντικά από την έκταση της διεισδύσεως και της υπονομεύσεως της συγκεκριμένης χώρας από τα οργανωμένα δίκτυα της παρανομίας.

Βραχυπρόθεσμα, η προσέλκυση των προσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μπορεί να φαίνεται αβλαβής και ίσως ευεργετική, ιδιαίτερα όταν υπάρχει ανάγκη για την αντιμετώπιση μεγάλων ελλειμμάτων στη δημοσιονομική διαχείριση και στο ισοζύγιο πληρωμών. Αλλά τελικά η μείωση του ελέγχου των προοπτικών αρών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα οδηγεί, κατά κανόνα, σε κλονισμό της εμπιστοσύνης σ αυτό, σε οικονομικά σκάνδαλα πρώτου μεγέθους και σε απώλεια του κύρους και της αξιοπιστίας των τραπεζών και των άλλων χρηματοπιστωτικών φορέων. Έτσι, τα όποια βραχυχρόνια οφέλη από την εισροή κεφαλαίων ύποπτης ή εγκληματικής προελεύσεως εκμηδενίζονται και πληρώνονται πολύ ακριβά. Πρώτα από όλα μειώνεται αισθητά η δυνατότητα προσφυγής στα νόμιμες πηγές χρηματοδοτήσεως των ιδιωτικών επιχειρήσεων, ενώ ο δανεισμός του κράτους από τις επίσημες διεθνείς χρηματαγορές γίνεται επαχθέστερος καθώς υποβαθμίζεται η πιστοληπτική ικανότητά του. Πράγματι, κατά τον καθορισμό των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων μιας χώρας πρέπει να επιλέγεται και να εφαρμόζεται μια οικονομική πολιτική με μακροπρόθεσμη προοπτική, ένα πρόγραμμα του στηρίζεται πρώτιστα σε νόμιμες πηγές χρηματοδοτήσεως και όχι στο χρήμα που προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες.

Ζωντανό παράδειγμα προς αποφυγή και συμμόρφωση αποτελεί η μαγική εικόνα της Κολομβιανής οικονομίας. Η χώρα της «κοκαΐνης» όπως είναι γνωστή διεθνώς η Κολομβία εμφανίζει στις διεθνείς στατιστικές εντυπωσιακό ετήσιο αριθμό αναπτύξεως εδώ και 4 τουλάχιστον δεκαετίες. Ωστόσο, με υπέδαφος πλούσιο σε σμαράγδια, χρυσό, πλατίνα, νικέλιο, λιγνίτη και πετρέλαιο και με συνεχή εισροή δισεκατομμυρίων δολαρίων κάθε χρόνο από το λαθρεμπόριο της κοκαΐνης και τις εξαγωγές καφέ και των άλλων πρωτογενών προϊόντων, η χώρα αυτή της Λατινικής Αμερικής εμφανίζει τα χειρότερα σημάδια πολιτικο-κοινωνικής διαφθοράς και οικονομικής υποαναπτύξεως.⁴⁰

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ούτε να κλείνουμε τα μάτια και τα αυτιά μας σε ότι αφορά τις καταστρεπτικές συνέπειες που υπέστησαν και δοκιμάζουν ακόμη οι περισσότερες χώρες του κόσμου από τον ύπουλο εχθρό του λαθρεμπορίου των ναρκωτικών που έδωσε τεράστια ώθηση στην ανάπτυξη και διεύρυνση των δραστηριοτήτων του οργανωμένου εγκλήματος. Είναι κοινό μυστικό ότι με το βρώμικο χρήμα είτε εξαγοράζονται συνειδήσεις είτε εξαλείφονται οι ευσυνείδητοι. Πολιτικοί, δικαστικοί, αστυνομικοί, δημόσιοι λειτουργοί, τραπεζικοί, δημοσιογράφοι δωροδοκούνται και αναγκάζονται να «σιωπήσουν» από μισθωμένους κακοποιούς.

Οι γενικότερες εξελίξεις και τάσεις που αφορούν άμεσα ή έμμεσα και επηρεάζουν τη διεθνή οικονομία έχουν σημαντική αιτιώδη σχέση ή συνάφεια με το φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην εποχή μας.

Μια πρώτη διαπίστωση της έρευνας αποκαλύπτει τεκμηριωμένα την ύπαρξη μιας αδιάκοπης τάσεως για τη διεθνοποίηση της παραγωγής αγαθών και παροχής υπηρεσιών πάσης φύσεως και συνακόλουθα στην ολοένα και μεγαλύτερη ολοκλήρωση μεταξύ των διαφόρων εθνικών οικονομιών, όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και διεθνώς, δηλαδή πέρα από την ενιαία αγορά της Ευρώπης, χρηματοπιστωτική και μη χρηματοπιστωτική. Αρκεί να σημειωθεί ότι κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου αναπτύχθηκε περισσότερο από 160% και το παγκόσμιο εισόδημα γύρω στα 90%. Υπολογίζεται σχετικά ότι κατά μέσο όρο οι εθνικές οικονομίες είναι σήμερα κατά τριάντα φορές περισσότερο ανοικτές στον έξω κόσμο από ότι ήταν κατά το τέλος της δεκαετίας του 1960.

Παράλληλα διαπιστώνεται σημαντική αυξητική τάση ολοκλήρωσεως των διεθνών χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών. Για παράδειγμα, το στοκ τω διεθνών τραπεζικών δανείων αυξήθηκε από 5% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος των βιομηχανικών χωρών σε περισσότερο από 20% το 1993. Ομοίως, το στοκ των ομολογιών, σε ευρωνομίσματα και άλλα νομίσματα, που εκδόθηκαν έξω από τη χώρα του εκδότη αυξήθηκε από 3% το 1982 σε 10% το 1992. Πολύ μεγάλη επέκταση σημειώθηκε και στις άμεσες επενδύσεις, π.χ. από 20 δισεκατομμύρια δολάρια το 1970 σε 160 δισεκ. Δολάρια το 1993. Επίσης, η ανάπτυξη των διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών είναι εντυπωσιακή, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως όπου καταργήθηκαν επίσημα οι περιορισμοί την κίνηση κεφαλαίων. Έτσι τώρα ο ημερήσιος κύκλος συναλλαγών στις αγορές συναλλάγματος ξεπερνάει το ένα τρισεκατομμύριο δολάρια, ενώ η αξία του παγκόσμιου εμπορίου συμποσούνται γύρω στα 3.800 δισεκ. δολάρια ετησίως.

Μια Τρίτη τάση είναι ο αυξανόμενος σε σημασία ρόλος που διαδραματίζεται στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές συναλλαγές από τους μη τραπεζικούς θεσμικούς και άλλους διεθνείς επενδυτές και κυρίως από τα Ταμεία Συντάξεων (Pension Funds), τους Οργανισμούς ή τα Ταμεία Επενδύσεων (Investment Funds), τις ασφαλιστικές εταιρίες κ.α. Εκτιμάται ότι τα 100 μεγαλύτερα ταμεία επενδύσεων της μορφής αυτής στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ διαχειρίζονται αποταμιεύσεις που υπερβαίνουν τα οκτώ τρισεκατομμύρια δολάρια.

Εξάλλου, η τεχνολογία της πληροφορικής και οι καινοτομίες στα χρηματοπιστωτικά εργαλεία, όπως είναι τα παράγωγα μέσα (derivatives), παρέχουν τη δυνατότητα ακόμη και σε μικρο-μεσαίου μεγέθους, αλλά πολύ εξειδικευμένες επενδυτικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον διερευνώμενο αυτόν τομέα, όπως είναι τα γνωστά ως (hedge funds), να κινητοποιούν μαζικά σημαντικά ποσά κεφαλαίων στις διεθνείς αγορές. Υπάρχουν σήμερα 800 τουλάχιστον τέτοια «Ταμεία» ή «Κεφάλαια» με συνολικό κεφάλαιο το καθένα που κυμαίνεται μεταξύ 50 και 100 δισεκατομμύρια δολάρια και τα οποία αναλαμβάνουν τη διαχείριση χρεών, δηλαδή ξένων κεφαλαίων μέχρι και δέκα φορές μεγαλύτερων από τη κεφαλαιακή τους βάση. Σημειωτέων ότι οι χρηματοπιστωτικοί αυτοί φορείς ιδρύονται, κατά κανόνα, στα εξωχώρια ή υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα (off- shore financial centers) όπου η εποπτεία και οι έλεγχοι είναι συνήθως ελάχιστοι.

Είναι διάχυτη η εντύπωση ότι οι παραπάνω τάσεις θα συνεχιστούν και ίσως να εντατικοποιηθούν. Αναμένεται στο προβλεπτό μέλλον να επιτευχθεί ακόμη μεγαλύτερη ανάπτυξη στον τομέα της πληροφορικής και των καινοτόμων τεχνολογικών εφαρμογών στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Επίσης, προβλέπεται να ολοκληρωθεί η εξάλειψη και των τελευταίων φραγμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και Διεθνώς(π.χ. μέσω της διαδικασίας της Γενικής Συμφωνίας Εμπορίου και Υπηρεσιών, GATS). Η απελευθέρωση της οικονομίας στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και στη Ρωσία, αλλά και στην Κίνα, θα αυξήσει πάρα πολύ το μέγεθος των παγκόσμιων αγρών.

Ασφαλώς αυτές οι εξελίξεις θα επιφέρουν πολλαπλά οφέλη στο οικονομικό πεδίο. Αλλά θα πρέπει να ομολογηθεί ότι θα περιπλέξουν σημαντικά το πρόβλημα της προσλήψεως και της καταπολεμήσεως της πρακτικής του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος,

Πράγματι, η μεγαλύτερη ευχέρεια με την οποία οι πρόσοδοι από παράνομες δραστηριότητες μπορούν σήμερα να μεταφέρονται στο εξωτερικό, αποτελεί πρόβλημα, όχι μόνο των ωρών προελεύσεως των κεφαλαίων, αλλά και των χωρών προορισμού. Όταν τα κεφάλαια αυτά

ανήκουν στο οργανωμένο έγκλημα και εισαχθούν στις τελευταίες αυτές χώρες όπου θα χρησιμοποιηθούν για τη ενέργεια «επενδύσεων» όπως ήδη συνέβη στη Ρωσία και αλλού, το άμεσο αποτέλεσμα θα είναι η μόλυνση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η αβεβαιότητα και η παρεμβολή πολλών εμποδίων στην αναπτυξιακή πορεία των οικονομικών αυτών. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός και η ανάπτυξη των ιδιωτικών πρωτοβουλιών απειλούνται σοβαρά όταν έρχονται σε αντίθεση με τα οικονομικά συμφέροντα των πολυεθνικών επιχειρήσεων του εγκλήματος. Οι πιο πάνω χώρες και γενικά τα κράτη του τρίτου κόσμου έχουν μεγάλη ανάγκη για την προσέλκυση κεφαλαίων από το εξωτερικό για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων αναπτύξεως, ενώ στερούνται νομοθεσίας και μηχανισμών για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Γι' αυτόν και για άλλους λόγους η καταπολέμηση της αντικοινωνικής αυτής πρακτικής συνδέεται στενά με την προαγωγή της οικονομικής προόδου και την εξάλειψη της ανεργίας και της πτώχειας. Πρόσθετα, πρέπει να συνειδητοποιηθεί απ' όλους ότι η καταπολέμηση αυτή με προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα γίνεται σαφώς δυσκολότερη καθώς το οργανωμένο έγκλημα διεισδύει συνεχώς σε διάφορους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

Η παγκοσμιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργανώσεως, εποπτείας και λειτουργίας του, η κατάργηση επίσης των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, η πληθώρα των επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων, η κατάργηση των συναλλαγματικών ελέγχων και η ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών διευκολύνουν σήμερα πάρα πολύ το οργανωμένο έγκλημα στο να προσδίδει την απαιτούμενη νομιμοφάνεια στα τεράστια έσοδα που συγκεντρώνει από τις παράνομες δραστηριότητές του.

---

40. «...Οι δύο νευραλγικοί τομείς της κολομβιανής οικονομίας η παραγωγή και εμπορία καφέ, καθώς και ο κατασκευαστικός τομέας, που κατά παράδοση δημιουργούν μεγάλες θέσεις εργασίας, αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα συρρίκνωσης. Η εισαγωγή δισεκατομμυρίων δολλαρίων «βρώμικου χρήματος» στην Κολομβία, από τις άνομες δραστηριότητες των καρτέλ της κοκαΐνης, οδηγεί σε συνεχείς ανατιμήσεις του πέσο, με συνέπεια να πλήττονται οι εξαγωγές της χώρας..... Από τα 33 εκατομμύρια κολομβιανών μόνο 4.000 φορολογούμενοι συνεισφέρουν το 80% φορολογικών εσόδων. Καθρέφτη της ισχύουσας κατάστασης αποτελεί η συρρίκνωση των ιδιωτικών καταθέσεων, ενώ είναι πλέον κοινό μυστικό ότι η Κολομβία αντιμετωπίζει οξύ πρόβλημα ρευστότητας, όπως επιβεβαιώνουν με κάθε ευκαιρία τραπεζικοί κύκλοι της Μπογκοτά. Εξαιτίας αυτού ακριβώς του γεγονότος η Κολομβία στηρίζει την ανάπτυξή της στα ξένα κεφάλαια(!). Οι μεγάλες πολυεθνικές

φορολογούνται με πολύ αυστηρά κριτήρια, ενώ παράλληλα αναγκάζονται να συντηρούν δαπανηρότερους ιδιωτικούς στρατούς, προκειμένου να εξασφαλίσουν την ασφάλεια του προσωπικού και των εγκαταστάσεων τους από τα τυφλά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

4.1. Διεθνές Νομοθετικό πλαίσιο

Η περίοδος 1988-1992 χαρακτηρίστηκε από μία πρωτοφανή κινητικότητα στο επίπεδο της διεθνούς συνεργασίας για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης των εσόδων από (κυρίως) το εμπόριο των ναρκωτικών. Ένας από τους πιο βασικούς λόγους για την εξέταση του πλαισίου των διεθνών κυβερνητικών οργανισμών (International Governmental Organizations) αποτελεί γεγονός, ότι ο παραδοσιακός πρωταγωνιστής της διεθνούς σκηνής, το εθνικό κράτος, παραχωρεί πλέον τον ρόλο του σε διεθνείς οργανισμούς, διεθνή κοινωνικά κινήματα και πολυεθνικές εταιρίες, ενώ σε άλλες περιπτώσεις υποσκάπτεται από το οργανωμένο έγκλημα. Η εφαρμογή πολιτικών οικουμενικής αλληλεξάρτησης είναι πλέον αναπόφευκτη, καθώς η πολιτική της καταπολέμησης της οικονομικής διείσδυσης του (οργανωμένου) εγκλήματος, ιδιαίτερα όσο αυτό επηρεάζει τις διεθνείς συναλλαγές και την εθνική ασφάλεια, αποτέλεσε ένα από τα κύρια θέματα ενδιαφέροντος της διεθνούς κοινότητας.

Κάτω από αυτό το πρίσμα, οργανισμοί, σαν την «Ομάδα των Επτά» πλέον αναπτυγμένων βιομηχανικών χωρών (Group of 7) επεξέτειναν βαθμιαία τις δραστηριότητες τους, από τα στενά οικονομικά ζητήματα σε προβλήματα όπως η τρομοκρατία, τα ναρκωτικά και η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Οι εξελίξεις αυτές σηματοδοτούν την ανάγκη εγκατάλειψης της βίας ως μέσο άσκησης μίας σύγχρονης διπλωματίας και την αναγνώριση της ανεπάρκειας των παραδοσιακών «εργαλείων» για την αντιμετώπιση των νέων δυσδιάκριτων κινδύνων που απειλούν την διεθνή πολιτική σταθερότητα ⁴¹. Η διεθνής συνεργασία μέσα από τη συμπληρωματική λειτουργία των εθνικών συστημάτων ελέγχου και εποπτείας είναι αυτή που μπορεί να δώσει εγγυήσεις για τη προστασία από το οργανωμένο έγκλημα. Η προοπτική δε μίας τέτοιας συνεργασίας, θα εξαρτηθεί πρώτιστα από την ικανότητα και την ευελιξία των ισχυρότερων κρατών να χρησιμοποιήσουν το “soft law” ως μέσο πειθούς των υπολοίπων χωρών και ως άξονα αξιοποίησης της επιρροής τους. Από την άλλη πλευρά, η επέκταση του σύγχρονου τραπεζικού τομέα, η αυτοματοποίηση και η είσοδος τη πληροφορικής στις οικονομικές συναλλαγές δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική ανίχνευση του

χρήματος. Παρά την δεδομένη αδυναμία ελέγχου του καθημερινού όγκου των συναλλαγών αυτών, έχει καταστεί πλέον δυνατή η αναπαράστασή τους.

Η απόφαση εκμετάλλευσης αυτών των δυνατοτήτων προς την κατεύθυνση της παρεμπόδισης μίας ανεξέλεγκτης πρόσβασης στο ηλεκτρονικό σύστημα πληρωμών και συναλλαγών, υπήρξε η στρατηγική επιλογή μετά την αποδεδειγμένη αποτυχία των παραδοσιακών μεθόδων *manu militari* στον τομέα των ναρκωτικών.

Σαν συνέπεια αυτών των εξελίξεων, πριν από κάθε απόπειρα συγκεκριμενοποίησης και διατύπωσης ενός (ποινικού) κανόνα δίκαιου για τη νομιμοποίηση παρανόμων εσόδων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η δέσμευση του νομοθέτη από τους ισχύοντες κανόνες διεθνούς δικαίου, οι οποίοι σηματοδοτούν τους πολιτικο-νομοθετικούς στόχους και τις συνέπειες που θα προκύψουν από την πραγμάτωσή τους. Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατό να εντοπισθούν τα έννομα αγαθά πάνω στα οποία θα βασισθεί μια εθνική ποινική διάταξη, που θα αφορά την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Η Σύγχρονη πραγματικότητα την οποία αντιμετωπίζει η παγκόσμια κοινότητα στον αγώνα της κατά της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μπορεί να παρομοιασθεί με την εναγόνια προσπάθεια του μυθικού Τιτάνα Άτλαντα, να κρατήσει στους ώμους του το σύμπαν καταδικασμένος από τον Δία. Παρά τα δυσβάσταχτα προβλήματα και τις δυσκολίες που θα δημιουργήσει το νέο νομικό καθεστώς, κυβερνήσεις και ιδιωτικό τομέας θα αναγκαστούν να προσαρμοστούν και να «κρατήσουν στους ώμους τους» το βάρος της εφαρμογής του σε πρώτη φάση στα αναπτυγμένες και αργότερα στις αναπτυσσόμενες και υποανάπτυκτες χώρες.

Ενόψει των έντονων παραβάσεων που συνεπάγονται τα εθνικά και διεθνή νομικά «οπλοστάσια» για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ανακύπτει και το ερώτημα σχετικά με την αναγκαιότητά τους. Η απάντηση που θα δοθεί εξαρτάται από το κατά πόσο υπάρχουν άλλοι καταλληλότεροι τρόποι μακροπρόθεσμης αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος και προστασίας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Πρόκειται για ένα ζήτημα που αναφέρεται σε ένα ευρύτατο φάσμα: από την ανάπτυξη μιας αποτελεσματικότερης πολιτικής στο ζήτημα των ναρκωτικών και της θέσπισης αποτελεσματικών προληπτικών μέτρων, έως τη χάραξη μιας οικονομικής στρατηγικής κατά του οργανωμένου παράνομου εμπορίου⁴² και της εφαρμογής ενός συνεπούς εποπτικού πλαισίου.

Οι ευρείας κλίμακας επεμβάσεις στις χρηματοοικονομικές αγορές, εκφράζουν όχι μόνο νέες τάσεις στο τομέα της οικονομικής πολιτικής και της πολιτικής στον τομέα του ανταγωνισμού, αλλά καθιερώνουν – σε μια εποχή απελευθέρωσης των χρηματο-οικονομικών αγορών- νέους κανόνες⁴³ σε σημείο που να μπορούμε να ισχυριστούμε, ότι ουσιαστικά δεν πρόκειται για απορρύθμιση (deregulation), αλλά για μία νέου τύπου επαναρύθμιση (reregulation) του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τέλος, η πλήρης κυριαρχία της πληροφορικής στα συστήματα πληρωμών, εκτός των πλεονεκτημάτων που αναμφισβήτητα προσφέρει, περιέχει ένα τεράστιο δυναμικό δυνατοτήτων ελέγχου της ιδιωτικής σφαίρας των ατόμων⁴⁴.

41.Χαρακτηριστική μιας τέτοιας εξέλιξης είναι η σειρά των σκανδάλων που συγκλόνισαν την ιταλική δημοκρατία κατά το 1993 στα οποία ενεπλάκησαν τουλάχιστον 5.500 επώνυμοι πολιτικοί, επιχειρηματίες και δημόσιοι υπάλληλοι και αφορούσαν ποσά δωροδοκιών και παράνομων προμηθειών τα οποία από τους πρώτους υπολογισμούς υπερέβησαν τα 10δισκ. Δραχμές. Κατά τη διερεύνηση αυτών των υποθέσεων αποκαλύφθηκαν οι στενές επαφές και η συνεργασία πολιτικών (πρωθυπουργών, υπουργών κλπ) δικαστικών και του Βατικανού με τη Μαφία και τη Καμόρα.

42.Pieth M., "Gewinnabschopfung bei Betaubungsmitteldelikten: Zu Hinter-grunden und Risiken der neuen Gesetzgebung", StV 1990, σς.558 επ. (σ. 561) Gilmore W., "Money Laundering: The International Aspect", The Gibraltar Lectures 1990 London 1991, σς.1 επ.

43.Βλ. Σύσταση υπ αριθμ. 25 της F.A.T.F., μέσω της οποίας γίνεται η απόπειρα περιορισμού της σημασίας και του ρόλου του ρευστού χρήματος.

44.Pieth M., "Zur Einfuhrung: Geldwascherei und Bekampfunh in der Schweiz", εις Pieth narj (Hgb), ο.α.π.1992), σ.27

4.2. F.A.F.T. η Σύσταση της Επιτροπής Οικονομικής Δράσης

Η επιτροπή οικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force F.A.T.F.) θεσμοθετήθηκε μετά από ομόφωνη απόφαση τα συνόδου των επτά κυριότερων βιομηχανικών κρατών (G-7)⁴⁵ κατά την Σύνοδο του Παρισιού στις 16 Ιουλίου 1989, με στόχο την έναρξη μίας συστηματικής και συντονισμένης προσπάθειας καταπολέμησης της νομιμοποίησης παρανόμων των εσόδων που προέρχονται από σοβαρά εγκλήματα, πέραν της εμπορίας των ναρκωτικών, και αφορούν τόσο τον τραπεζικό όσο και τον μη τραπεζικό τομέα⁴⁶. Μέλη αυτής της ομάδας είναι ειδικοί από τα επτά κράτη – μέλη, όπως και από όλα τα κράτη τα οποία επιθυμούν να λάβουν μέρος σ' αυτή⁴⁷. Η ομάδα εργαζόμενη, με μια ασυνήθιστη για διεθνή όργανα ταχύτητα, εξέδωσε εντός επτά μηνών από την σύστασή της μια εμπειριστατωμένη έκθεση η οποία περιέχει έναν κατάλογο 40 συστάσεων (Recommendations)⁴⁸ για δράση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, για τις οποίες η σύνοδος G-7 στις 23 Απριλίου 1990 στο Χιούστον έκανε έκκληση να εφαρμοστούν. Πρότεινε δε τρία καταρχήν γενικά μέτρα (1^η, 2^η και 3^η Σύσταση):

- 1) Την εφαρμογή της Σύμβασης της Βιέννης (ποινικοποίηση)
- 2) Οι (εθνικές) διατάξεις περί τραπεζικού απορρήτου⁴⁹ να μην εμποδίζουν την εφαρμογή των συστάσεων
- 3) Μία αυξημένη διακρατική συνεργασία και δικαστική συνδρομή

Οι συστάσεις της F.A.T.F. κατανέμονται σε τέσσερις κατηγορίες που αφορούν (α) το γενικό διάγραμμα, (β) τη βελτίωση των εθνικών δικαίων συστημάτων, (γ) τη βελτίωση του χρηματο-οικονομικού συστήματος και (δ) την ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας⁵⁰.

Η έκθεση αναφέρει επιπλέον ότι θα πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, έτσι ώστε να δοθεί η αρμοδιότητα στις αρχές να εξακριβώνουν τη ταυτότητα, να ανιχνεύουν και να αξιολογούν τα περιουσιακά στοιχεία που είναι αντικείμενα δήμευσης, να μπορούν να εκδίδουν προσωρινά μέτρα για να αποτρέψουν τη συναλλαγή, μεταβίβαση ή διάθεση αυτών και να λαμβάνουν τα κατάλληλα ανακριτικά μέτρα. Περαιτέρω, προτρέπει α κράτη να χρησιμοποιήσουν την επιβολή χρηματικών και αστικής φύσεως ποινών και την θέσπιση θεσμικών διαδικασιών, έτσι ώστε να ακυρώνονται οποιεσδήποτε συναλλαγές κατά τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη γνωρίζουν ή θα έπρεπε να γνωρίζουν, ότι το αποτέλεσμα της συναλλαγής θα έβλαπτε το δικαίωμα του δημοσίου να προβάλει οικονομικές απαιτήσεις⁵¹.

Την έκθεση προτείνει την καθιέρωση κανόνων που θα αναγκάζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εξακριβώνουν τη ταυτότητα του πελάτη τους και να διατηρούν αρχείο,

συμμορφούμενα δε με την Δήλωση Αρχών της Βασιλείας⁵² να μπορούν ή να υποχρεούνται να αναφέρουν στις αρμόδιες αρχές όλες εκείνες τις συναλλαγές που είναι ύποπτες διασύνδεσης με κεφάλαια προερχόμενα από εγκληματική δραστηριότητα⁵³.

Συνιστά περαιτέρω όπως οι αρμόδιες αρχές και ιδιαίτερα η Interpol και το Συμβούλιο Τελωνειακής Συνεργασίας (Customs Cooperation Council-CCC) να αναλάβουν την ευθύνη συλλογής και διαμονής πληροφοριών από και προς τις κρατικές αρχές, αναφορικά με τις σύγχρονες εξελίξεις και τις τεχνικές της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η Επιτροπή συνιστά να γίνει το ίδιο και με τις κεντρικές τράπεζες και τις εθνικές εποπτικές αρχές⁵⁴.

Σημαντική θεωρείται η υποχρέωση κάθε κράτους να διαθέτει με δική του πρωτοβουλία ή με αίτηση άλλου, κάθε πληροφορία σχετική με ύποπτες συναλλαγές ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν ανάμιξη σ' αυτές τις συναλλαγές⁵⁵ κατά τη παροχή των πληροφοριών θα πρέπει πάντως να λαμβάνονται υπόψη οι εθνικές διατάξεις περί απορρήτου. Τα κράτη ενθαρρύνονται να λάβουν μέρος σε ένα πλέγμα διακρατικών συμφωνιών, με άξονα ορισμένες κοινά αποδεκτές νομικές αρχές, προς εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατόν αποτελεσματικότητας της δικαστικής και διοικητικής συνδρομής⁵⁶, ιδιαίτερα δε να λάβουν σχετικά μέτρα για τα ζητήματα που άπτονται του ποινικού δικαίου. Σε αυτά περιλαμβάνεται η λήψη κάθε πρόσφορου μέτρου, σε περίπτωση αιτήσεων άλλων χωρών που θα αφορούν την ανίχνευση, το πάγωμα και τη δήμευση εσόδων ή άλλου είδους περιουσιακών στοιχείων που έχουν σχέση με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες⁵⁷ *. Επιπλέον στηρίζεται η δημιουργία διαδικασιών προς αποφυγή συγκρούσεων στις περιπτώσεις δίωξης υπόπτων σε περισσότερες από μία χώρα και η εναρμόνιση των διαδικασιών της δέσμευσης και κατάσχεσης, συμπεριλαμβανομένων και των περιπτώσεων επιμερισμού των κατασχεθέντων περιουσιακών στοιχείων^{57**}. Τα κράτη παροτρύνονται τέλος να θεσπίσουν διαδικασίες για την έκδοση (φυσικών) προσώπων κατηγορουμένων για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή άλλα σχετικά εγκλήματα^{57***}.

Η υιοθέτηση πολλών από τις συστάσεις F.A.T.F. από άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση (Euroean Union E.U.) και το Συμβούλιο της Ευρώπης (Council of Europe) και η αυτούσια αναφορά τους από άλλους, όπως η Επιτροπή Οικονομικής Δράσης της Καραϊβικής (Caribbean Financial Task Force-CFATF)^{57****}, αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα που μπορεί να έχει το “soft law”, προερχόμενο από κυβερνητικούς οργανισμούς με επιρροή.

Η ομοιότητα της αντιμετώπισης και η ταυτότητα των βασικών αρχών μεταξύ των συστάσεων της F.A.T.F., της Σύμβασης της Βιέννης του ΟΗΕ της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καταδεικνύει μία τάση μεταρρύθμισης του ισχύοντος μέχρι σήμερα καθεστώτος ισορροπίας μεταξύ των διεθνών οργανισμών, στην οποία σοβαρό ρόλο παίζει η ομάδα G-7.

Κατά τη δεύτερη συνεδρίαση της F.A.T.F. (F.A.T.F.-II)^{57*****} το έτος 1991 αποφασίστηκε η παράταση των εργασιών της, οι οποίες θα επικεντρωνόταν εφεξής στα παρακάτω σημεία ενδιαφέροντος:

- Σύνταξη απολογισμών δράσης και αξιολόγηση των μελών σχετικά με την ενσωμάτωσή και εφαρμογή των συστάσεων εκ μέρους των κρατών – μελών^{57*****}.
- Συντονισμός και εποπτεία των προσπαθειών, για την παρακίνηση τρίτων κρατών για την αποδοχή και εφαρμογή των συστάσεων.
- Επεξεργασία περαιτέρω συστάσεων και αξιολόγηση αντίμετρων, έτσι ώστε η Επιτροπή να λειτουργήσει ως ένα forum μελέτης των εξελίξεων των τεχνικών της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τόσο στον χώρο ευθύνης της όσο και διεθνώς και ως αποδέκτης πληροφοριών σχετικά με δικωτικές μεθόδους για την καταπολέμηση του φαινομένου.
- Ετοιμότητα για την διευκόλυνση της τρέχουσας συνεργασίας σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με άλλους οργανισμούς ή μεμονωμένες χώρες ή περιοχές, ιδιαίτερα όσον αφορά τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων.

Τον Ιούλιο του 1996, η F.A.T.F. μπαίνοντας στον έβδομο χρόνο λειτουργίας της, ανέλαβε πρωτοβουλία για την επέκταση του πεδίου και την ενδυνάμωση της ισχύος των συστάσεων της και την σύνταξη μιας έκθεσης για την τυπολογία της νομιμοποίησης των εγκληματικών εσόδων (F.A.T.F.-VII Report on Money Laundering Typologies). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ιδιαίτερη μνεία γίνεται στους κινδύνους χρησιμοποίησης του ασφαλιστικού και χρηματιστηριακού τομέα για νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων. Παράλληλα αποφάσισε την αναθεώρηση των κριτηρίων για την εκτίμηση της εφαρμογής κανονιστικών πλαισίων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εγκληματικών εσόδων από τρίτα κράτη μη μέλη. Ο πυρήνας της νέας αυτής πρωτοβουλίας, αφορά την αναθεώρηση των

συστάσεων σχετικά με τη τυπολογία των εγκλημάτων που καλύπτονται από τα νομοθετήματα, τους τύπους των ιδρυμάτων που είναι υποκείμενα των μηχανισμών εποπτείας και ελέγχου, καθώς και τις ευθύνες και τα καθήκοντα τους. Συγκεκριμένα οι αλλαγές που επηρέασαν εννέα συστάσεις συμπεριλαμβάνουν:

- Επέκταση του πεδίου των νομοθετημάτων έτσι ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα έσοδα από την τέλεση όλων των σοβαρών εγκλημάτων.
- Αναβάθμιση της αναφοράς υπόπτων συναλλαγών από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από εθελοντική σε υποχρεωτική.
- Απαίτηση επιβολής ελέγχων για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και σε μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- Εξέταση των ενδεχόμενων περιπλοκών της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω των τεχνολογιών πληρωμών του κυβερνοχώρου.

Ταυτόχρονα δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στο ρόλο των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταργήθηκε η υπ' αριθμ. 24 Σύσταση, η οποία ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ένα σύστημα αναφορών για συναλλαγές μεγάλων ποσών. Ανταποκρινόμενη δε στις παροτρύνσεις της Ένωσης Βρετανικών Τραπεζών (British Bankers Association – BBA) η F.A.T.F. αποφάσισε να ενσωματώσει στην πολιτική της, την αξιολόγηση και αναγνώριση των κανονιστικών πλαισίων τρίτων χωρών. Υπογραμμίζεται τέλος, η μη επικύρωση της Σύμβασης της Βιέννης και η μη εφαρμογή της υπ. Αρίθμ. 38 Σύστασης σχετικά με τη δέσμευση προερχόμενων από νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων κατόπιν αιτήσεως ξένων κυβερνήσεων, από αριθμό των κρατώ μελών της.

Παρά το ότι ορισμένες συστάσεις χαρακτηρίζονται από αντιφατικότητα και παρά τον σκεπτικισμό και τη διστακτικότητά πολλών κρατών μελών στην εφαρμογή αυτών των συστάσεων, είναι σίγουρο ότι μεσοπρόθεσμα η εργασία της F.A.T.F. θα έχει σοβαρές συνέπειες για τη τραπεζική πρακτική, τις μεθοδούς δίωξης αλλά και τη νομοθεσία των κρατών που θα αφομοιώσουν τα αποτελέσματά της.

---

45. ΗΠΑ., Ιαπωνία, Γερμανία, Μ. Βρετανία, Ιταλία, Καναδάς, με τη συμμετοχή του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

46. Σύσταση υπ' αριθμ. 9 της FAFT. Σημαντική επίσης εξέλιξη η σύσταση ομάδας εργασίας για την επεξεργασία ενός ενδεικτικού καταλόγου μη τραπεζικών ιδρυμάτων και άλλων επαγγελματιών α οποία λόγω της επαφής τους με ρευστό χρήμα θα πρέπει να καταστούν αντικείμενο των συστάσεων της FAFT (Σύσταση υπ' αριθμ. 11).

47.Ιδρυτικά μέλη υπήρξαν ο Καναδάς, η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιταλία, η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ. Μέχρι το Φεβρουάριο 1991 συμμετείχαν στη FAFTεκπρόσωποι 30 κρατών. Σήμερα είναι ενταγμένα τα εξής κράτη: Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Καναδάς, Δανία, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, τα κράτη μέλη του Συμβουλίου Συνεργασίας του κόλπου (Σαουδική Αραβία, Κουβέιτ, <Μπαχρέιν, Ομάν, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και Κατάρ), Χονγκ-Χονγκ, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σιγκαπούρη, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ως παρατηρητές παρίστανται όλοι οι διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται ενεργά στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι δεν λαμβάνει μέχρι σήμερα μέρος ούτε μια χώρα της Κεντρικής και Νοτίου Αμερικής, περιοχών γνωστών για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κυρίως από εμπόριο ναρκωτικών ουσιών.

48 Pieth M.(Hgb.), Dokumentation, ό.α.π. (1992),σς.179 επ.,Dietzi Hanspeter “Der Bankanfestellte als eidgenossisch konzessionierter Scherlock Holmes, Pieth Mark (Hgb),. ό. Α.π. (1992) σς 88 επ. Και Carl D./Klos J., ό.α.π. (1995), σσ 54 επ.

49. Συγκριτική ανάλυση στους . Carl D./Klos J Das Bankanfestellte in Europa und den USA, IWB F. 10, Gr. 8, σσ 129 επ.

50.Intriago C. International Money Laundering, Eurostudy Publishers, London 1991,σσ 16 επ.

51. Σύσταση F.A.T.F, υπ. Αριθμ. 8.

52. Σχετ. βλ. κατωτέρω 3^ο Μέρος , κεφ. Β/III

53.Σύσταση F.A.T.F. υπ. Αριθ. 16. Πάντως υπήρξε διάσταση απόψεων μεταξύ των μελών της FAFT για το εάν θα πρέπει η αναφορά να είναι υποχρεωτική ή όχι. Ορισμένες χώρες υποστήριζαν θερμά την άποψη ότι θα πρέπει να είναι υποχρεωτική, τουλάχιστον όσον αφορά σοβαρά εγκλήματα συνδυαζόμενη με την απειλή διοικητικών κυρώσεων.

54. Σύσταση F.A.T.F. υπ' αριθ. 31.

55. Με «δική του πρωτοβουλία» θα γίνεται ανταλλαγή πληροφοριών, οπότε κάποιο κράτος έχει υποψίες για συναλλαγές ή έχει κάποιες πληροφορίες για τις οποίες θέλει να ενημερώσει αρμόδια αρχή άλλου κράτους, ενώ κατόπιν αιτήσεως γίνεται, όταν ένα κράτος πάρει συγκεκριμένο αίτημα παροχής πληροφοριών από το αιτόν κράτος.

56. βλ. Συστάσεις FAFT, υπ. Αριθμ 33 και 34.

57. * βλ. Συστάσεις FAFT, υπ. Αριθμ 37 και 38.

**Σύσταση F.A.T.F. υπ' αριθ. 39

*** Σύσταση F.A.T.F. υπ' αριθ. 40. Η έκθεση προτείνει συγκεκριμένες διαδικασίες για την απλοποίηση της έκδοσης των εν λόγω κατηγορουμένων.

**** “Declaration and Program of Action” του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών στην Ixtapa του Μεξικό (17 Απριλίου 1990) και Caribbean Drug Money Laundering Conference” στην Aruba (10 Ιουνίου 1990).

***** Η F.A.T.F. βρίσκεται πλέον στην 7^η Συνεδρίαση της (F.A.T.F.-VII).

***** βλ. ενδεικτικά της έκθεση της Επιτροπής για την Ελλάδα, FAFT-V,Working Groups I and II Mutual Evaluation Report on Greece, Paris 1.04.1994 (εμπιστευτικό αδημοσίευτο έγγραφο).

4.2.1. Η «Σύμβαση της Βιέννης» και οι θεμελιώδεις ρυθμίσεις της

Η Σύμβαση της Βιέννης για τη διακίνηση των ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών υιοθετήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1988 και ισχύει ήδη αφού επικυρώθηκε από την πλειοψηφία των κρατών της διεθνούς κοινωνίας. Από την Ελληνική Δημοκρατία η επικύρωση έγινε με το Νόμο 1990/1991(ΦΕΚ Α' 193/16-12-91).

Κύριος σκοπός της Συμβάσεως της Βιέννης είναι η ουσιαστική προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων δικαστικών και διωκτικών αρχών σε παγκόσμιο επίπεδο, δηλαδή ανάμεσα στα μικρά και μεγάλα κράτη-μέλη του ΟΗΕ, με βάση τους κανόνες του διεθνούς δικαίου περί σεβασμού της κυριαρχικής ισότητας και της εδαφικής ακεραιότητάς τους. Εξαιρετική σημασία προσέλαβε το αυτούσια παρατιθέμενο άρθρο 3 της Συμβάσεως της Βιέννης, ιδιαίτερα για τον ορισμό του ποινικού αδικήματος της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες από τον κοινοτικό και εσωτερικό νομοθέτη.

Συνοψίζοντας τους λόγους της ξεχωριστής σημασίας που έχει για την ανθρωπότητα στη Σύμβαση της Βιέννης εναντίον των ναρκωτικών και των ψυχοτρόπων ουσιών που ισχύει πλέον ως κείμενο του διεθνούς δικαίου⁵⁸ παρατηρούμε τα ακόλουθα:

Πρώτον, για πρώτη φορά η διεθνής κοινότητα ανταποκρίθηκε όπως έπρεπε σε μια μορφή σοβαρού εγκλήματος που δεν γνωρίζει εθνικά όρια και δεν μπορεί να κατασταλεί με τη λήψη μέτρων μόνο σε εθνικό επίπεδο. Όλες οι χώρες της γης έχουν τώρα το θεσμικό πλαίσιο που τις διευκολύνει να βοηθήσουν η μια την άλλη στην ανίχνευση και τον κολασμό εγκλημάτων που διαπράττονται σε οποιοδήποτε τόπο. Υπάρχει τώρα η δυνατότητα διευκόλυνσης των διαδικασιών για την έκδοση των εγκληματιών και για την αμοιβαία δικαστική και διοικητική βοήθεια. Η ιδέα των εγκλημάτων «κατά τις ανθρωπότητας» ισχυροποιείται και επεκτείνεται, αφού τα θύματα από την παραγωγή και διακίνηση των ναρκωτικών είναι σ' ολόκληρο τον κόσμο και δεν υπάρχουν μόνο στις ζώνες των πολεμικών επιχειρήσεων. Πράγματι, το οξύτατο πρόβλημα των ναρκωτικών έχει παγκόσμια διάσταση. Υπάρχουν χώρες όπου τα ναρκωτικά καλλιεργούνται ή παρασκευάζονται, χώρες που χρησιμεύουν κυρίως για τη διαμετακόμιση, χώρες όπου καταναλώνονται, χώρες όπου ξεπλένονται οι πρόσοδοι από τη διακίνηση τους, χώρες όπου τα έσοδα αυτά χρησιμοποιούνται για τη διαφθορά των πολιτικο-οικονομικών ηγεσιών καθώς και την άλωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η μεγάλη αλυσίδα της διανομής και κυκλοφορίας έχει παγκόσμιο χαρακτήρα, όχι μόνο σε ότι αφορά το χρήμα, αλλά και τα ναρκωτικά. Γι' αυτό η μη ενεργός συμμετοχή στη διεθνή μάχη κατά της μαστιγας αυτής δεν σημαίνει ότι μια χώρα επιλέγει να τηρήσει ουδέτερη στάση,

αφού μια τέτοια επιλογή έρχεται σε κατάφορη αντίθεση με τα έννομα συμφέροντα τις θιγόμενης διεθνούς κοινότητας των κρατών.

Δεύτερον, η προσέγγιση των αρχών και κανόνων της Συμβάσεως αυτής του ΟΗΕ είναι «επαναστατική» υπό την έννοια ότι καλεί όλα τα κράτη να αλλάξουν θεμελιώδεις αντιλήψεις που αφορούν το ποινικό δίκαιο και τον τρόπο ερμηνείας και εφαρμογής των κανόνων του. Κατά πρώτιστο λόγο, μετατοπίζει την έμφαση από τους κατηγορούμενους ως άτομα προς τα οργανωμένα δίκτυα όπου τα άτομα αυτά ανήκουν και προς τις οικονομικές βάσεις των εν λόγω δικτύων της παρανομίας. Εισάγεται σαφώς η ιδέα ης κατασχέσεως και της δημεύσεως υπέρ του κοινωνικού συνόλου των περιουσιακών στοιχείων υπό την ευρεία έννοια, για τα οποία οι κατηγορούμενοι δεν είναι σε θέση να αποδείξουν ότι προέρχονται από νόμιμες πηγές. Είναι λίγο-πολύ μια νέα μορφή οικονομικής ποινής που αποσκοπεί στην οικονομική εξόντωση των μεγαλεμπόρων και διακινητών του λευκού θανάτου. Πράγματι, οι εσωτερικοί νομοθέτες αποκτήσαν τη δυνατότητα, μαζί με τις ποινές που συνεπάγονται τη στέρηση της ελευθερίας των υπευθύνων, να αποστερούν και το υλικό κίνητρο του μεγάλου και εύκολου κέρδους από το οργανωμένο έγκλημα.

Τρίτον, από τη διατύπωση των διατάξεων της Συμβάσεως της Βιέννης συνάγεται σαφώς ότι ο εσωτερικός νομοθέτης οφείλει να προσαρμόσει και να μεταβάλει αρκετές νόρμες της ποινικής δικονομίας που υπάρχουν και ακολουθούνται εδώ και πολύ καιρό. Το έργο της κατηγορούσας αρχής στην ατράνταχτη και σχολαστική απόδειξη όλων των στοιχείων του ποινικού αδικήματος καθίσταται πολύ ευκολότερο. Είναι σαφές ότι οι συντάκτες του κειμένου της Συμβάσεως υιοθέτησαν την αρχή αυτή, παρακάμπτοντας τη μόνιμη και βολική επωσό των συνηγόρων στις μεγάλες οινικές δίκες για ναρκωτικά που επιμένουν στην άνευ παραμικράς αμφιβολίας εξακρίβωση της υπάρξεως άμεσης σχέσεως μεταξύ ενός κατηγορουμένου και του εγκλήματος για το οποίο κατηγορείται: «καλά όλα αυτά, αλλά στοιχεία έχετε;»

Ο κοινοτικός νομοθέτης που στηρίχθηκε στο γράμμα και πνεύμα της Συμβάσεως της Βιέννης τονίζει στο άρθρο 1 της οδηγίας 92/308/ΕΟΚ ότι «η γνώση η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία των πράξεων... ,μπορεί να συνάγονται από τις πραγματικές περιστάσεις». Επίσης οι συντάκτες του κειμένου της Συμβάσεως εξουσιοδοτούν τον εσωτερικό νομοθέτη να θεσπίσει την κατάσχεση των στοιχείων και αρχείων των τραπεζικών συναλλαγών των κατηγορουμένων και επιπλέον να φροντίσει ώστε οι πληροφορίες αυτές να τηρούνται σε τέτοια μορφή ώστε να είναι χρήσιμες για τις δικαστικές και διωκτικές αρχές.

Οπωσδήποτε οι κατηγορούμενοι θα προτιμούσαν να μην υπήρχαν αυτές οι μεταβολές και οπωσδήποτε αρκετοί προβάλλουν ένσταση αντισυνταγματικότητας σε ορισμένα ποινικά σημεία του νόμου για το ξέπλυμα. Γεγονός είναι ότι στις ΗΠΑ και σε άλλες χώρες όπου έγινε αυτό, οι συντάκτες της Συμβάσεως έχουν επικρατήσει. Προέχει το συμφέρον της ποινικής δικαιοσύνης και της κοινωνίας.

Τέταρτον, η καινούργια αυτή νομοθεσία ποινικού δικαίου απαιτεί την υποχρεωτική συνεργασία του χρηματοπιστωτικού κόσμου που αναλαμβάνει πλέον το έργο της προλήψεως και της αποφασιστικής συνδρομής στην καταστολή του εγκλήματος της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Τα κράτη που έχουν υπογράψει και επικυρώσει με νόμο τη Σύμβαση της Βιέννης υποχρεούνται:

1)Να ποινικοποιήσουν την πρακτική του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και να εξασφαλίσουν ότι, όχι μόνο οι κύριοι(principals) ή πρωτεύοντες κατηγορούμενοι, αλλά και εκείνοι που βοηθούν εν γνώσει τους στη διάπραξη αυτού του ποινικού αδικήματος, περιλαμβάνονται στον ορισμό του.

2)να θεσπίσουν κανόνες για την έκδοση σε άλλα κράτη των κατηγορούμενων για ξέπλυμα.

3)Να θεσπίσουν διατάξεις και μηχανισμού για την ιχνηλάτιση, το πάγωμα των λογαριασμών και τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων από τα ναρκωτικά.

4)να επιτρέψουν στις αρμόδιες δικαστικές αρχές να διατηρήσουν ή να προβαίνουν στην κατάσχεση βιβλίων και στοιχείων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

5)Να θεσπίσουν διατάξεις που να επιτρέπουν τα δικαστήρια σε μια χώρα να εκδικάζουν υποθέσεις ξεπλύματος με διεθνείς διαστάσεις.

6)Να επιτρέπουν την ελεγχόμενη παράδοση ναρκωτικών για το σκοπό επιτεύξεως καλύτερων αποτελεσμάτων των αρμόδιων διοικητικών αρχών.

7) Να συνεργάζονται στενά, το ένα κράτος με τα άλλα σε θέματα οινικού δικαίου, είτε σε διμερή είτε σε πολυμερή βάση⁵⁹

58. Βλ. το επίσημο κείμενο της Συμβάσεως, που υιοθετήθηκε και από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και ισχύει από την 11^η Νοεμβρίου 1990: Publication E.qi.XI.6 United Nations, New York. 1991

59. Εκτός από την ανταλλαγή πληροφοριών, την αμοιβαία δικαστική συνδρομή σε έρευνες, διώξεις και δικαστικές διαδικασίες, την έκδοση εγκληματιών κλπ., στο άρθρο 9 της Συμβάσεως της Βιέννης(βλ. ν 1990/91.) θεσπίζονται πολλές άλλες μορφές διεθνούς συνεργασίας

4.2.2. Ο Κώδικας Συμπεριφοράς της "Επιτροπής της Βασιλείας» και η πρακτική της τραπεζικής εποπτείας»

Τον Δεκέμβριο του 1988, η επιτροπή Cooke⁶⁰ της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements- BIS),την οποία αποτελούν οι εκπρόσωποι των κεντρικών Λοιτραπεζών Βελγίου-Λουξεμβούργου, Καναδά, Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας, Ιαπωνίας, Κάτω Χωρών Ολλανδίας, Σουηδίας, Ελβετίας, ηνωμένου Βασιλείου και ΗΠΣ, διατύπωσε επίσημα τις κύριες αρχές συναλλακτικής συμπεριφοράς, που πρέπει να ακολουθούν οι τράπεζες σε ολόκληρο τον κόσμο, προκειμένου να πείσουν τη δίνη κοινότητα ότι δεν αποτελούν άσυλο παράνομων και δεν χρησιμοποιούνται ως «πλυντήρια βρώμικου χρήματος».

Παρά το γεγονός ότι η «Δήλωση Αρχών της Βασιλείας»⁶¹ δεν συνιστά αυτό κα' αυτό δεσμευτικό νομικό κείμενο, έχουν μέχρι σήμερα χρησιμοποιηθεί στη πράξη διάφοροι τρόποι και συνδυασμοί που καθιστούν υποχρεωτική την τήρηση των αρχών και των κανόνων αυτών, επαπειλώντας σε αντίθετη περίπτωση μέχρι και με διοικητικές κυρώσεις(Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία).⁶²

Στο προοίμιο, αναφέρεται χαρακτηριστικά από την Επιτροπή ότι «εγκληματείς και συνεργάτες τους χρησιμοποιούν το οικονομικό σύστημα προς διενέργεια πληρωμών και μεταφορές κεφαλαίων από ένα λογαριασμό σε άλλο, προς απόκρυψη της πηγής και του πραγματικού (οικονομικού) δικαιούχου (beneficial owner) και για την αποθήκευση τραπεζογραμματίων μέσω θυρίδων ασφαλείας. Αυτές οι ενέργειες αναφέρονται συνήθως ως «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες». Τονίζεται δε ότι «οι τραπεζικοί επόπτες και ελεγκτές αναλαμβάνουν έναν ρόλο γενικότερης σημασίας για να ενθαρρύνουν ηθικά πρότυπα επαγγελματικής συμπεριφοράς μεταξύ τραπεζών και άλλων οικονομικών ιδρυμάτων» και ότι «ένας από τους βασικούς στόχους της Επιτροπής είναι η επίτευξη διεθνούς συμφωνίας σε μια δήλωση αρχών οι οποίες δέον να ακολουθούνται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα», γνωστά σαν κριτήρια «γνώρισε τον πελάτη σου» (know your customer).

Ως το κυριότερο όπλο κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, θεωρείται η ακεραιότητα της διεύθυνσης της κάθε τράπεζας και η ακλόνητη αποφασιστικότητα της να αποτρέψει την συνεργασία του ιδρύματος με εγκληματίες ή τη χρησιμοποίησή της σαν κανάλι νομιμοποίησης εσόδων εγκληματικών πράξεων. Τα βασικά στοιχεία του Κώδικα Αρχών της Βασιλείας μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- 1) Η εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη. Οι διοικήσεις των τραπεζών πρέπει να καταβάλλουν προσπάθειες για την εξακρίβωση της πραγματικής ταυτότητας των υποψηφίων πελατών και ιδιαίτερα των δικαιούχων λογαριασμών και θυρίδων ασφαλείας. Οι τράπεζες θα πρέπει σύμφωνα με την Επιτροπή να απέχουν από συναλλαγές κατά τις οποίες οι πελάτες τους δεν παρέχουν ικανοποιητικές αποδείξεις για την ταυτότητά τους.
- 2) Η συμμόρφωση με διατάξεις δικαίου. Οι τράπεζες δεν πρέπει να προσφέρουν υπηρεσίες ή συνδρομή σε συναλλαγές για τις οποίες έχουν βάσιμους λόγους να υποθέσουν ότι σχετίζονται με δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ακόμα και εάν πρόκειται για παραβίαση διάταξης αλλοδαπού δικαίου.
- 3) Συνεργασία με τις αρχές που έχουν την ευθύνη εφαρμογής της νομοθεσίας. Οι τράπεζες πρέπει να συνεργάζονται πλήρως με τις αρμόδιες εθνικές αρχές μέχρι τον βαθμό που τους επιτρέπεται από τις εθνικές διατάξεις τις σχετικές με το τραπεζικό απόρρητο. Όταν οι αρμόδιοι τραπεζικοί υπάλληλοι υποπτεύονται ότι τα κατατεθειμένα χρήματα προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα ή οι σκοπούμενες συναλλαγές αποβλέπουν στην διάπραξη παρανόμων πράξεων, τότε οφείλουν σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές διατάξεις να σταματήσουν τις σχέσεις με τέτοιους πελάτες ή να κλείσουν τους σχετικούς λογαριασμούς και
- 4) Η συμμόρφωση προς τις Αρχές του κώδικα. Οι τράπεζες πρέπει να καθιερώσουν πρόσθετους κανόνες εσωτερικού ελέγχου με τη δημιουργία κατάλληλων διαδικασιών για την εξασφάλιση της εξακρίβωσης των πελατών τους και τη δημιουργία κατάλληλης αρχειοθέτησης και να επεκτείνουν τον μηχανισμό εσωτερικών ελέγχων ως αποτελεσματικό μέσο εξακρίβωσης της τήρησης των Αρχών του κώδικα.

Παρά το γεγονός, ότι αυτές οι «αρχές επαγγελματικής δεοντολογίας» της Επιτροπής της Βασιλείας αντιπροσωπεύουν την πρώτη αποτύπωση δήλωσης διεθνούς οικονομικού οργανισμού αναφορικά με τους ελέγχους σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οργανισμούς για την αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές

δραστηριότητες, η υλοποίηση τους συναντά στη πράξη πολλές δυσχέρειες, καθώς συχνά προβάλλει η ανάγκη διευκρίνισης πολλών σημείων των σχετικών προτάσεων, όπως πχ με ποιο τρόπο θα είναι σε θέση να γνωρίζουν οι τράπεζες – ιδιαίτερα μετά την απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και της κίνησης κεφαλαίων στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Εσωτερική αγορά- ότι το αντικείμενο ορισμένων συναλλαγών προέρχεται μερικώς ή καθ' ολοκληρίαν από εγκληματικές δραστηριότητες.

Η Επιτροπή η εξέδωσε τελικά το 1997 έναν «Πυρήνα Αρχών για Αποτελεσματική Τραπεζική Εποπτεία» (Core Principles for Effective Banking Supervision) ως ελάχιστη προϋπόθεση για έναν αποτελεσματικό μηχανισμό κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

60.Γνωστή ως Επιτροπή της Βασιλείας (Basle Committee) ή ως «Επιτροπή Τραπεζικών Κανονισμών και Εποπτικών Διαδικασιών» (Basle Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices) ιδρύθηκε το 1975 από την Ομάδα των δέκα πλέον βιομηχανικών χωρών

61. “Basle Statement of Principles concerning the prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money laundering” της επιτροπής της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών για την τραπεζική εποπτεία (12 Δεκεμβρίου 1988)

4.2.3. Διεθνής Αστυνομία – Interpol

Ένας από τους πιο δραστήριους και σίγουρα από τους πιο αποτελεσματικούς Διεθνείς Κυβερνητικούς οργανισμούς (International Governmental Organizations) IGO;s) στον πόλεμο κατά της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η Διεθνής αστυνομία γνωστή ως “Interpol” (International Criminal Police Organization) ο οποίος ιδρύθηκε το 1914 και εδρεύει στο Παρίσι. Ο οργανισμός αυτός χρησιμοποίησε ήδη από το 1972 την ανίχνευση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ως όπλο κατά του οργανωμένου εγκλήματος.

Η Interpol αποτελώντας έναν από τους κεντρικούς άξονες διεθνούς συνεργασίας και χαρακτηριζόμενη από μια αξιοθαύμαστη σύμπνοια των μελών της στην αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, εστίασε το ενδιαφέρον της – κυρίως μέσω της ομάδα εργασίας «Καραϊβικής και Λατινικής Αμερικής»- στον τραπεζικό τομέα, καθώς και στις παρενέργειες της δραστηριότητα του οργανωμένου εγκλήματος και της οικονομικής εγκληματικότητας. Το έτος 1984, η ίδια ομάδα εργασίας εκπόνησε πρότυπο σχέδιο νομοθεσίας σχετικά με το πάγωμα των λογαριασμών και την κατάσχεση φακέλων κατά τη διάρκεια του ερευνητικού και προανακριτικού έργου, Το σχέδιο έγινε αποδεκτό από τη γενική συνέλευση της Interpol και έχει μέχρι σήμερα υιοθετηθεί από περισσότερα από είκοσι μέλη της.

Το μοντέλο της Interpol παρουσιάστηκε ως πρότυπο για τη θέσπιση εθνικών νομοθετικών διατάξεων και υιοθετήθηκε πέραν των μελών της από μια σειρά άλλων διεθνών οργανισμών όπως το Συμβούλιο Τελωνειακής Συνεργασίας (Customs Cooperation Council- C.C.C.) και το Ταμείο του ΟΗΕ για τον έλεγχο του Εθισμού από ναρκωτικά (United Nations Fund for Drug Abuse Control(UNFDSV) ⁶³. Interpol λαμβάνει επίσης μέρος στις συνεδριάσεις του FATF (Financial Action Task Force). Συνέχεια αυτής της δράσης, υπήρξε η σύσταση της ομάδας (Fonde Provenant de Activities Criminelles),με αποστολή την ανάλυση οικονομικών πληροφοριών που συλλέγονται από τα κράτη μέλη της Interpol, για την όσο το δυνατό καλύτερη κατανόηση της δομής και των δραστηριοτήτων του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων των δικτύων διακίνησης ναρκωτικών και τον συντονισμό του έργου των διωκτικών αρχών.

Το έτος 1988, έθεσε σε ενέργεια σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες για τις αστυνομικές αρχές των χωρών της Καραϊβικής και της λατινικής Αμερικής με τη χρηματοδότηση του ΟΗΕ, ενώ επεξεργάστηκε τις αρμοδιότητες του “FOPAC”, έτσι ώστε να λειτουργήσει ως ένα διεθνές κέντρο επεξεργασίας οικονομικών πληροφοριών και ως αρωγός διεθνών οικονομικών ερευνών.

Σε διαρκή βάση η ομάδα FOPAC, έχει επιφορτισθεί με τέσσερα βασικά καθήκοντα: (α) την ενημέρωση και έκδοση του ενημερωτικού βιβλίου αναφοράς Financial Assets Program Encyclopedia, (β) την έκδοση του τετραμηνιαίου δελτίου της FOPAC, τη διατήρηση επαφών με εξειδικευμένες εθνικές και διεθνείς υπηρεσίες, όπως με την ομάδα FATF, “Financial Crimes Enforcement Network” των ΗΠΑ και με Ενώσεις Τραπεζών, όπως με την Ένωση Ευρωπαϊκών Τραπεζών (Financial Crimes Enforcement Network” των ΗΠΑ και με Ενώσεις Τραπεζών, όπως με την Ένωση Ευρωπαϊκών Τραπεζών (European Bank Federation) και (γ) την ανάπτυξη προγραμμάτων καταπολέμησης της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες για ενδιαφερόμενα κράτη, εξαιρούμενων των πρώην κομμουνιστικών⁶⁴.

Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων και η ρευστή κατάσταση που ακολούθησε, είχε ως αποτέλεσμα να ανοιχθούν θαυμάσιες νέες προοπτικές για τους δράστες της νομιμοποίησης εγκληματικών εσόδων, αφού εκπληρώνονται στη προκειμένη περίπτωση οι βασικές προϋποθέσεις για μια ανεξέλεγκτη δράση:

Ανυπαρξία ή εμβρυακή κατάσταση των δομών του ιδιωτικού τομέα και του τραπεζικού συστήματος,

Ανυπαρξία νομοθεσίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,

Παντελής έλλειψη «σκληρού» συναλλάγματος και

Οι ιδιωτικές αρχές και τραπεζικό προσωπικό που αδυνατούν λόγω έλλειψης κάθε είδους εκπαίδευσης και ενημέρωσης να εμποδίσουν ή ακόμα και να ληφθούν τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες⁶⁵.

Παρά τις δεδομένες διαφορές μεταξύ των συστημάτων της κάθε χώρας, οι παραπάνω συνθήκες χαρακτηρίζουν το σύνολο των χωρών αυτών με συνέπεια να έχει καταστεί μόνιμη πηγή ανησυχίας για τις κυβερνήσεις των νεότευκτων αυτών δημοκρατιών(τουλάχιστον γι' αυτές που δεν έχουν οι ίδιες αναμιχθεί στο ξέπλυμα χρήματος), όπως και για τις κυβερνήσεις των δυτικών χωρών, φοβούμενες ότι το οργανωμένο έγκλημα θα αποκτήσει τον έλεγχο των τραπεζών και άλλων σημαντικών τομέων των χρηματοπιστωτικών συστημάτων των χωρών αυτών, πριν καν δημιουργηθεί οπωσδήποτε μηχανισμός ελέγχων και εποπτείας.

Διαβλέποντας τους κινδύνους αυτούς η Interpol έκανε δεκτά ως μέλη χώρες του πρώην ανατολικού συνασπισμού, όπως την Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων κρατών (πρώην ΕΣΣΔ), τη Πολωνία και τη Τσεχία και Σλοβακία (διαδόχους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας), επεκτείνοντας συνεχώς την επιρροή της και αυξάνοντας σταθερά τα κονδύλια που προορίζονται για τη καταπολέμηση της νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ⁶⁶. Κατά την 64^η ετήσια συνέλευση της τον Οκτώβριο του 1995 στο Πεκίνο η Interpol κάλεσε για πρώτη φορά στα ογδόντα ένα χρόνια λειτουργίας της τα 176 κράτη μέλη της να προσαρμόσουν τους ελέγχους κατά της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στα διεθνή πρότυπα, προτρέποντας ταυτόχρονα να θεσπίσουν νόμους οι οποίοι:

Θα ποινικοποιηθούν τη νομιμοποίηση των εσόδων απ' όλα τα σοβαρά εγκλήματα,

Θα επιτρέπουν τη δέσμευση των νομιμοποιούμενων εσόδων,

Θα υποχρεώνουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οργανισμούς να αναφέρουν ύποπτες συναλλαγές σε αρμόδιες διωκτικές αρχές,

Θα υποχρεώνουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οργανισμούς να φυλάσσουν τα στοιχεία των συναλλαγών για πέντε χρόνια,

Θα καταστήσουν δυνατή μία άμεση απάντηση σε αιτήσεις παροχής οικονομικών πληροφοριών άλλων κρατών μελών και

Θα επιτρέψουν την άμεση έκδοση προσώπων που κατηγορούνται για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

4.2.4. Οι σκοποί της Συμβάσεως του Στρασβούργου

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη νομιμοποίηση, την ανάχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι ανοικτή προς υπογραφή από τις 8 Νοεμβρίου 1990. Σε αντίθεση όμως με τη Σύμβαση της Βιέννης, το κείμενο της Συμβάσεως του Στρασβούργου τυπικά δεν ισχύει γιατί λίγα μόνο κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe) την έχουν αποδεχθεί και μεταξύ αυτών δεν είναι η Ελληνική Δημοκρατία. Ωστόσο, το κείμενο αυτό θεωρείται σαν ένα είδος «νομικού θησαυροφυλακίου», από το οποίο οι εθνικοί νομοθέτες μπορούν να αντλήσουν στο πλαίσιο της κοινής προσπάθειας που καταβάλλεται για τη θεσμική θωράκιση της διεθνούς κοινότητας προς καταπολέμηση της μάστιγας των ναρκωτικών και του ξεπλύματός του βρώμικου χρήματος μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η σπουδαιότητα και των δύο αυτών συμβάσεων αποδεικνύεται από το γεγονός ότι αποτελούν βασικές πηγές αναφοράς της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ «για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες».

Από τη μελέτη του κειμένου της Συμβάσεως του Στρασβούργου (1990) προκύπτει ότι δύο είναι οι βασικοί αντικειμενικοί σκοποί του. Κατά πρώτο λόγο, παρέχει τη δυνατότητα στον εθνικό νομοθέτη να θεσπίσει εναρμονισμένα μέτρα σε ότι, ειδικότερα, αφορά την κατάσχεση και τη δήμευση των χρηματικών μέσων που χρησιμοποιούνται στη διάπραξη εγκλημάτων ή που αποτελούν τις προσόδους από παράνομες ενέργειες. Δεύτερον, με τις ρυθμίσεις της συμβάσεως αυτής αποσκοπείται η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων δικαστικών, διοικητικών και διωκτικών αρχών στη μάχη κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τη λήψη νομοθετικών μέτρων για την έρευνα και την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που έχουν τέτοια προέλευση. Πρόσθετα στη δικαστική εξουσία και στις άλλες αρμόδιες αρχές να ερευνούν και να κατάσχουν έγγραφα, λογιστικά βιβλία, παραστατικά χρηματοπιστωτικών συναλλαγών χωρίς αυτό να προσκρούει στο τραπεζικό απόρρητο.

Η εναρμόνιση των ποινικών νομοθεσιών από την τελευταία αυτή άποψη θα ενισχύσει σημαντικά τη διεθνή συνεργασία. Αλώστε στη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών συνειδητοποιείται ολοένα και περισσότερο ότι το συμφέρον της κοινωνίας για την ανάχνευση και τιμωρία των εγκληματικών πράξεων, αλλά και την αποφυγή της καταδίκης αθώων, προέχει της προστασίας που παρέχει το τραπεζικό απόρρητο. Γι' αυτό πιστεύεται η ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία των κανόνων της Συμβάσεως του Στρασβούργου για τη

νομιμοποίηση, την αντίχρεωση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες θα συμβάλλει σημαντικά στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, αφού κατ' αυτόν τον τρόπο αυξάνονται οι δυνατότητες που παρέχονται στις αρμόδιες αρχές μέσω διεθνούς δικαστικής συνδρομής επί ποινικών κυρίως υποθέσεων.

Ως προς την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα αναφορικά με το τραπεζικό απόρρητο αρκεί εδώ να σημειωθεί ότι η νομοθεσία μας περιλαμβάνει αρκετές διατάξεις για τη διασφάλιση του συμφέροντος της κοινωνίας, ανάλογα με το αν πρόκειται για το γενικό ή επαγγελματικό τραπεζικό απόρρητο, ή για το απόρρητο των καταθέσεων.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη Σύμβαση του Στρασβούργου στη λήψη μέτρων που θα καθιστούν πιο αποτελεσματική την όλη διαδικασία της κατασχέσεως και δημεύσεως της περιουσίας που προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες. Η αρμόδια αρχή μιας χώρας που δέχεται μια αίτηση για κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων πρέπει να είναι υποχρεωμένη να εφαρμόζει την εκτέλεση της αποφάσεως που έχει ληφθεί από δικαστήριο της αιτούσας χώρας ή να υποβάλλει την αίτηση αυτή στην αρμόδια αρχή, προκειμένου να εκδοθεί η απόφαση για δήμευση. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να υπάρχει δικαστική απόφαση και όχι μια απλή αίτηση των διωκτικών αρχών προς τις αντίστοιχες αρχές της άλλης χώρας, με την οποία όμως ισχύει σχετική διμερής συμφωνία αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής.

4.3. Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ.

Στη συνέχεια, μετά την υπογραφή της Σύμβασης του Στρασβούργου στις 8 Νοεμβρίου 1990, εγκρίθηκε (: το Δεκέμβριο του 1990) από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με κάποιες τροποποιήσεις⁶⁷, η «Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την αποτροπή της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση των προσόδων από παράνομες δραστηριότητες» που – όπως ήδη αναφέρθηκε – είχε υποβάλει τον Απρίλιο του ίδιου έτους η Επιτροπή και αργότερα, δηλαδή στις 10 Ιουνίου 1991, εκδόθηκε η «Οδηγία του Συμβουλίου της 10^{ης} Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (91/308/ΕΟΚ)»⁶⁸. Ήδη από το προοίμιο της Οδηγίας γίνεται αναφορά στην ανάγκη να αναληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο δράση για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αφού το ενδεχόμενο λήψης μεμονωμένων μέτρων από τα κράτη μέλη, προκειμένου αυτά να προστατεύσουν το χρηματοπιστωτικό τους σύστημα, θα μπορούσε να οδηγήσει σε λήψη μέτρων που θα αντιβαίνουν προς την ολοκλήρωση της επιτυχίας της ενιαίας αγοράς. Παράλληλα, εκτιμάται ότι η καταπολέμηση

της νομιμοποίησης εσόδων πρέπει να γίνει κυρίως με ποινικές κυρώσεις και στο πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των δικαστικών και αστυνομικών αρχών. Μάλιστα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο σημείο αυτό για το ότι η αντίληψη αυτή έχει υιοθετηθεί, στον τομέα των ναρκωτικών, από τη σύμβαση των ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών (:«Σύμβαση της Βιέννης») και ότι η τελευταία έχει επεκταθεί σε όλες τις παράνομες δραστηριότητες από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την ανίχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες («Σύμβαση Στασβούργου»). Άλλωστε, γίνεται και ρητή αναφορά στο γεγονός ότι για τις ανάγκες της παρούσας Οδηγίας, ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει ληφθεί από τη Σύμβαση της Βιέννης, αλλά ενόψει του ότι το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν αφορά μόνο το προϊόν των εγκλημάτων που έχουν σχέση με την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, αλλά και το προϊόν άλλων παράνομων δραστηριοτήτων (όπως είναι το οργανωμένο έγκλημα και η τρομοκρατία), επιβάλλεται να επεκτείνουν τα κράτη μέλη, στο βαθμό που το επιτρέπει η νομοθεσία τους, τα αποτελέσματα της παρούσας Οδηγίας στο προϊόν και αυτών των δραστηριοτήτων, εφόσον το προϊόν αυτό είναι δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο νομιμοποίησης της οποίας δικαιολογείται η καταστολή.

Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι συγχρόνως εκτιμάται πως η ποινική αντιμετώπιση δεν πρέπει να αποτελέσει το μόνο τρόπο καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δεδομένου ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα μπορεί να διαδραματίσει εξαιρετικά αποτελεσματικό ρόλο (: με ευθεία παραπομπή μάλιστα τόσο στη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης της 27^{ης} Ιουνίου 1980, όσο και στη δήλωση αρχών που εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 1988 στη Βασιλεία από τις αρχές εποπτείας των τραπεζικών ιδρυμάτων της ομάδας των Δέκα⁶⁹, τις οποίες θεωρεί σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της πρόληψης της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες). Επισημαίνεται, εξάλλου, στο σημείο αυτό ότι στο προοίμιο της Οδηγίας γίνεται ρητά μνεία για το ότι τα μέτρα που θεσπίζονται από την Κοινότητα στον τομέα αυτό πρέπει να μην αντιβαίνουν προς τις άλλες δράσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια άλλων διεθνών φορέων και ότι στην προκειμένη περίπτωση, για κάθε δράση της Κοινότητας, θα πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι συστάσεις της ομάδας για την ανάληψη οικονομικής δράσης στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η οποία συνεστήθη τον Ιούλιο του 1989 από τη διάσκεψη κορυφής των επτά κυριότερων βιομηχανικών χωρών στο Παρίσι⁷⁰.

Σύμφωνα, τώρα, με το κείμενο της Οδηγίας⁷¹ :

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως: ...

- «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες»:

οι ακόλουθες εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις:

- η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του ότι προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του,

- η απόκτηση, η κατοχή ή χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα.

- η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρουν τα προηγούμενα τρία σημεία, η σύσταση οργανώσεως για τη διάπραξή της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξή της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης.

Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία των πράξεων που αναφέρονται στο παρόν εδάφιο μπορεί να συνάγονται από τις πραγματικές περιστάσεις.

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμη και αν οι δραστηριότητες, από τις οποίες προέρχονται τα προς νομιμοποίηση περιουσιακά στοιχεία, διαπράττονται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή τρίτης χώρας.

- «περιουσία»: περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, υλικά ή άυλα, καθώς και τα νομικά έγγραφα ή στοιχεία που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων,

- «παράνομη δραστηριότητα»: έγκλημα όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) της σύμβασης της Βιέννης, καθώς και κάθε άλλη δραστηριότητα, που ορίζεται ως παράνομη από κάθε κράτος μέλος για τις ανάγκες της παρούσας οδηγίας, ...».

Η Οδηγία αυτή συνδέεται με δύο ακόμη κείμενα⁷² : α) Με τη «Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Χώρο – Πρωτόκολλο 37 που περιέχει τον κατάλογο που προβλέπεται στο άρθρο 101 της

συμφωνίας»⁷³ και β) Με τη «Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Χώρο – Παράρτημα ΙΧ – Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες – Κατάλογος που προβλέπεται στο άρθρο 36 της συμφωνίας»⁷⁴.

Έκτοτε, η συγκεκριμένη Οδηγία θεωρείται ως ένα από τα βασικά διεθνή κείμενα στον τομέα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, παράλληλα με την προαναφερθείσα σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, που εκδόθηκε στη Βιέννη το 1988, την προαναφερθείσα σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Στρασβούργου του 1990, και τις προαναφερθείσες Σαράντα Συστάσεις της F.A.T.F.⁷⁵.

67. Βλ. αναλυτικά *Αλεξιάδη*, Η νομιμοποίηση των προσόδων του εγκλήματος, ό.π.

68. Βλ. το κείμενο της Οδηγίας (: Έγγραφο 391L0308) σε Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθμ. L 166 της 28/06/1991, σελ. 0077-0082 βλ. επίσης και http://europa.eu.int/eur-lex/el/lif/dat/1991/el_391L0308.html.

69. Πρόκειται για τη Δήλωση Αρχών της Βασιλείας (: Basle Statement of Principles concerning the prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money laundering»). Βλ. αναλυτικά γι' αυτήν Κάτσιου, Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ό.π., σελ. 171.

70. Πρόκειται για τις 40 Συστάσεις της F.A.T.F., για τις οποίες έγινε λόγος παραπάνω. Επομένως, ήδη από το προοίμιο της Οδηγίας, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η τελευταία λαμβάνει υπόψη της τα κείμενα της Σύμβασης της Βιέννης, των 40 Συστάσεων της F.A.T.F. και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης (: Σύμβασης Στρασβούργου) για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Βλ. και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ό.π., σελ. 382, υποσημ. 2.

71. Βλ. την κριτική ότι η πρακτική της Κοινότητας να εκδίδει Οδηγίες για την εναρμόνιση των επιμέρους εννόμων τάξεων των κρατών μελών, σε θέματα τυποποίησης εγκλημάτων, ήταν εκτός νομιμότητας σε *Καϊάφα-Γκιμπάντι*, Ευρωπαϊκή Σύγκλιση και ποινικό δίκαιο- Σύγχρονες εξελίξεις, ΠοινΔικ 2001, σελ. 1284 επ., ιδίως 1286. Ορθά επισημαίνεται, άλλωστε, από την ίδια ότι στη συγκεκριμένη Οδηγία παρατηρούμε αποφυγή της ρητής αναφοράς υποχρέωσης λήψης ποινικών μέτρων από τα κράτη μέλη, λόγω της έλλειψης ποινικής δικαιοδοσίας της Κοινότητας, ενώ στην Αιτιολογική Έκθεση προβαλλόταν φανερά αυτός ο στόχος.

72. Βλ. σε http://europa.eu.int/eur-lex/el/lif/dat/1991/el_391L0308.html.

73. Βλ. Έγγραφο 294^A0103 (38), Επίσημη Εφημερίδα αριθμ. L 001 της 3/1/1994, σελ. 0206-0206, ιδίως αριθμό 6 του Καταλόγου [: «Επιτροπή Επαφών για τη νομιμοποίηση Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες» (Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου)].

74. Βλ. Έγγραφο 294A0103 (59), Επίσημη Εφημερίδα L 001 της 3/1/1994, σελ. 0403-0416, ιδίως II.iii)23[: «391 L 308: Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10^{ης} Ιουνίου 1991, για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΕΕ αριθμ. L 166 της 28/6/1991, σελ. 77). Λεπτομέρειες όσον αφορά στη συμμετοχή των κρατών της ΕΖΕΣ σύμφωνα με το άρθρο 101 της συμφωνίας: Ένας εμπειρογνώμονας από κάθε κράτος της ΕΖΕΣ μπορεί να συμμετάσχει στις

περιγραφόμενες στο άρθρο 13 παράγραφος 1, σημεία α) και β) εργασίες της επιτροπής επαφών. Όσον αφορά στη συμμετοχή των εμπειρογνομόνων από τα κράτη της ΕΖΕΣ στις δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, σημεία γ) και δ), εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της συμφωνίας. Η Επιτροπή των ΕΚ γνωστοποιεί, σε εύθετο χρόνο, στους συμμετέχοντες την ημερομηνία της συνεδρίασης της επιτροπής και τους διαβιβάζει τα σχ. έγγραφα»].

75. Έτσι, ρητά και η *αιτιολογική έκθεση* της υποβληθείσας από την Επιτροπή «Πρότασης Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Οδηγίας 91/308 ΕΟΚ της 10^{ης} Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες», βλ. το κείμενό της σε http://europa.eu.int/eur-lex/el/com/dat/1999/el_599PC0352.html. – Επισημαίνεται, εξάλλου, από την *Καϊάφα-Γκμπάντι*, Ευρωπαϊκή Σύγκλιση και ποινικό δίκαιο, ό.π., σελ. 1286 και υποσημ. 19, το ότι για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος υπάρχει στον Ευρωπαϊκό χώρο η Οδηγία 91/308 και η σχετική Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης και πως «αυτή η διπλή ρύθμιση του θέματος έχει πρακτική αξία, γιατί αναφέρεται σε διαφορετικές έννοιες τάξεις, στις οποίες μπορεί να έχουμε και διαφορετικές ταχύτητες προόδου των σχετικών θεμάτων εξαιτίας των διαφορετικών νομικών εργαλείων της καθεμιάς».

4.4. Το Δίκτυο των Μονάδων Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών “Egmont groups of financial Intelligence units”

Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπήρξε μία πολιτική προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για περισσότερο από μία δεκαετία. Αρχικά, βασίστηκε στην αναγνώριση της αναγκαιότητας για προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τη «μόλυνση» των εγκληματικών εσόδων και στην αναγκαιότητα συνδρομής στις προσπάθειες της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, οι πρακτικές καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, οι πρακτικές καταπολέμησης προσαρμόστηκαν και επεκτάθηκαν, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στις Η.Π.Α. 2001, στην αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2001 απαίτησε από όλα τα κράτη μέλη να ορίσουν αρχές (Μονάδες Χρηματοπιστωτικών - *FIUs*) για την συλλογή και ανάλυση πληροφοριών με στόχο να παράξουν υπηρεσίες πληροφοριών με στόχο την αποκάλυψη των συνδέσμων μεταξύ των υπόπτων συναλλαγών και της υποκρυπτόμενης εγκληματικής ή τρομοκρατικής δραστηριότητας. Σταδιακά το σύνολο των 25 κρατών μελών σύστησαν Μονάδες Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών (*FIUs*).

Ήδη πριν από την Κοινοτική Οδηγία είχε γίνει αντιληπτή η αναγκαιότητα ενός μηχανισμού για αυτοματοποιημένη ανταλλαγή οικονομικών πληροφοριών μεταξύ των Μονάδων Οικονομικών Πληροφοριών(*FIUs*). Μεταξύ των ετών 1998 και 1999, το Ολλανδικό Υπουργείο Δικαιοσύνης προχώρησε στη σύνταξη μίας μελέτης σκοπιμότητας για έναν τέτοιο

μηχανισμό. Η μελέτη απέδειξε ότι τεχνικά ήταν δυνατή η οικοδόμηση ενός πλήρως αποκεντρωμένου συστήματος για την ανταλλαγή οικονομικών πληροφοριών σχετικών με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, δηλαδή ενός συστήματος χωρίς κεντρική βάση δεδομένων (*database*). Προέκυψε δε, ότι οι ανταλλαγές πληροφοριών μπορούσαν να λάβουν χώρα σε πλήρη συμμόρφωση με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία. Τελικά, από τη μελέτη αποδείχθηκε ότι οι περισσότερες, αν όχι όλες, οι Μονάδες Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών (*FIUs*) των κρατών μελών θα ενσωμάτωναν την ιδέα ενός μηχανισμού ανταλλαγής οικονομικών πληροφοριών. Κάτι τέτοιο δεν συνέβη με την ελληνική Μονάδα Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών, διότι απλά δεν είχε ποτέ τη δομή και τον χαρακτήρα μίας τέτοιας μονάδας.

Μεταξύ 1999 και 2000, η Ολλανδική Μονάδα Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών ανέλαβε προπαρασκευαστικές δράσεις για το στήσιμο ενός πρακτικού συστήματος για συνεργασία μεταξύ των Μονάδων Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών, δηλαδή ενός *FIU.NET*. Μετά την υιοθέτηση των προτάσεων τους από το Συμβούλιο Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών, ένας αριθμός Μονάδων Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών ήρθε σε πλήρη συμφωνία σχετικά με τη σύσταση του *FIU.NET* και δεσμεύθηκαν να υποστηρίξουν την πρωτοβουλία και την οικοδόμηση ενός πιλοτικού δικτύου. Το δίκτυο σχηματοποιήθηκε, συνδέοντας αρχικά πέντε Μονάδες Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών, του Λουξεμβούργου, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Το δίκτυο έγινε επιχειρησιακό την 1^η Ιανουαρίου 2002. Κατά τη διάρκεια του 2002, δύο ακόμη Μονάδες Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών του Βελγίου και της Ισπανίας συνδέθηκαν με το δίκτυο. Μέχρι τα μέσα του 2004, έξι νέες Μονάδες Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών κρατών μελών και δύο Μονάδες υποψηφίων κρατών συνδέθηκαν με την αιγίδα του Προγράμματος *PHARE*.

Σήμερα, μέλη της πρωτοβουλίας είναι είκοσι τρία κράτη μέλη της ΕΕ: η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Δανία, η Εσθονία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Ουγγαρία, η Ιταλία, η Ολλανδία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Ισπανία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Ελλάδα παραμένει μέχρι σήμερα απύσχα.

4.4.1. Η Έννοια της Μονάδας Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών

Η ίδρυση μίας Μονάδας Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών (F.I.U) αποσκοπεί στην συλλογή και ανάλυση των αναφορών συγκαλυμμένων και ύποπτων συναλλαγών, στην έρευνα συναλλαγών που εμφανίζουν ενδιαφέρον σχετικά με πιθανές δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό καλείται να συνεργαστεί με αντίστοιχες Μονάδες Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών άλλων χωρών και να προσφέρει οικονομικές πληροφορίες στις αστυνομικές και άλλες αρμόδιες διωκτικές αρχές στο πλαίσιο της ανακριτικής διαδικασίας για πιθανές δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης τρομοκρατικών οργανώσεων

Αν θελήσουμε να δώσουμε ένα ορισμό για την Ανεξάρτητη Αρχή για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης των Εσόδων από Εγκληματική Δραστηριότητα (Μ.Χ.Π.) μπορούμε συνοπτικά να πούμε ότι «είναι μία κεντρική, εθνική υπηρεσία (Αρχή), η οποία είναι υπεύθυνη για την συλλογή, ανάλυση και ενημέρωση των αρμόδιων αρχών πληροφορίες οικονομικού και νομικού περιεχομένου σχετικά με ύποπτες για νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων συναλλαγές και σχετικά με τις απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εγκληματικών εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας».

Η Μ.Χ.Π. πρέπει να αποτελεί μία απόλυτα εξειδικευμένη μονάδα που γενικά επιτελεί το ακόλουθο έργο: α) Εξειδικευμένες αναλύσεις οικονομικών αναφορών, β) Εντοπισμό κρουσμάτων νομιμοποίησης εγκληματικών εσόδων και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, γ) Ανταλλαγή και διάχυση πληροφοριών μεταξύ του χρηματοπιστωτικού τομέα και μεταξύ των διωκτικών αρχών και των κρατικών υπηρεσιών, δ) Επιμόρφωση των στελεχών και του προσωπικού του χρηματοπιστωτικού τομέα σχετικά με την νομιμοποίηση των εγκληματικών εσόδων και την εφαρμογή του εθνικού κανονιστικού πλαισίου, ε) Εποπτεία και επίβλεψη της συμμόρφωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα και των λοιπών αποδεκτών του εθνικού νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, στ) Ενημέρωση των πολιτών για τα χαρακτηριστικά και τους κινδύνους της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

4.4.2. Η Αποστολή της Μονάδας Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών

Η Μ.Χ.Π. δεν είναι διωκτική, ούτε εισαγγελική, ούτε καν οιωνοί εισαγγελική αρχή. Έργο της είναι να προσφέρει μία ροή πληροφοριών προς τις διωκτικές αρχές μετά από σχετική ανάλυση και αξιολόγησή τους εκ μέρους της. Προσφέρει άκρως εξειδικευμένες υπηρεσίες και απαιτεί προσωπικό από ειδικούς στο πεδίο της οικονομικής ανάλυσης και καταπολέμησης της

απάτης. Ιδανικοί για τη στελέχωση της θεωρούνται οι νομικοί, οι φοροτεχνικοί, οι λογιστές και οι οικονομικοί αναλυτές. Επιπλέον είναι απαραίτητο τα στελέχη να παρακολουθούν τακτικά διεθνή συνέδρια και συναντήσεις με άλλες εθνικές μονάδες έτσι ώστε να γίνει δυνατή η ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύωσης.

Συγκεκριμένα: τα μέλη της θα πρέπει να διαθέτουν γνώσεις και εμπειρία σε υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, να είναι εξοικειωμένοι με το ειδικό διεθνές και εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Πέρα από την προ απαιτούμενη εμπειρία, τα αναγκαία προσόντα αφορούν και ειδικές γνώσεις σχετικά με τη μελέτη των διεθνών εξελίξεων του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τις μεθόδους, τις ακολουθούμενες τακτικές και τις εκφράσεις του. Επιπλέον, τα μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις ενδείξεις που χαρακτηρίζουν τις μεθόδους για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και να τις αξιολογούν με τρόπο, ώστε να προστατεύουν τους αναφέροντες τις ύποπτες συναλλαγές. Κατά συνέπεια η επιλογή της στελέχωσης της Μ.Χ.Π. μέσω μετακίνησης δημοσίων υπαλλήλων Υπουργείων ή άλλων Κρατικών Υπηρεσιών ακυρώνει οποιαδήποτε προοπτική ανεύρεσης ικανού αριθμού απόλυτα εξειδικευμένων στελεχών, οι οποίοι κατά κανόνα μπορούν να ανευρεθούν από την ελεύθερη αγορά και κυρίως από τα Πανεπιστήμια. Αυτή άλλωστε είναι η πρακτική που ακολουθείται στο σύνολο των Μονάδων Οικονομικών Πληροφοριών της ΕΕ καθώς και των ομοειδών υπηρεσιών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Η.Π.Α.⁷⁶ .

Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση της μονάδας, ο επικεφαλής της Μονάδας Χρηματοπιστωτικών Πληροφοριών θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμά «την ευρύτερη εικόνα» και να διαθέτει εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις επί του αντικειμένου, οι οποίες δεν αφορούν το συμβατικό δίκαιο (όπως το ποινικό) αλλά τις οικονομικές παραμέτρους του δικαίου, τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις και τις τεχνικές πλευρές του φαινομένου. Κατά συνέπεια η επιλογή για επικεφαλής της Μονάδας εν ενεργεία ή μη δικαστικών μπορεί να χαρακτηριστεί ως τουλάχιστον αντιπαραγωγική. Τέλος σε χώρες, όπου αντιμετωπίζονται έντονα προβλήματα με απάτες σε βάρος δημόσιων και κοινοτικών κονδυλίων καθώς και με φαινόμενα διαφθοράς θεωρείται αναγκαίο όπως η Μ.Χ.Π. είναι σε θέση να προσφέρει υποστήριξη και συμβουλευτικές υπηρεσίες τόσο στα Υπουργεία και στις κρατικές υπηρεσίες, τους υπουργούς αλλά και στον ιδιωτικό τομέα, σχετικά με τις τυπολογίες των πράξεων απάτης και

ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ένας τέτοιος ρόλος δικαιολογείται από την έλλειψη εμπειρίας και εξειδικευμένων γνώσεων στις κρατικές υπηρεσίες.

Μέρος των καθηκόντων του προσωπικού της Μ.Χ.Π. αφορά την συνειδητοποίηση ζητημάτων διαφθοράς που προκύπτουν από την ανάλυση των οικονομικών πληροφοριών που συλλέγουν σχετικά με πολιτικά πρόσωπα ή δημοσίους λειτουργούς. Είναι αναγκαία η ανάπτυξη στρατηγικών οι οποίες θα εξασφαλίζουν την ασφαλή και προσεκτική αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων καθώς και την προστασία του προσωπικού και των στελεχών της Μονάδας.

Ο ρόλος της Μ.Χ.Π. στην προστασία της εθνικής οικονομίας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός, όχι μόνο όσον αφορά τη φήμη της, αλλά και στο επίπεδο των δυνητικών επιθέσεων/παρεμβάσεων των δραστών της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και μεγάλης κλίμακας απάτης (βλ. χρηματιστήριο, ασφαλιστικά ταμεία κοκ.). Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προαναφερθείσα ύπαρξη εξειδικευμένων γνώσεων και εμπειρία στα στελέχη και το προσωπικό της Μ.Χ.Π. Μόνο με αυτό τον τρόπο μπορεί η Μ.Χ.Π. να εκπληρώνει τις προϋποθέσεις της από 13.07.2001 Δήλωσης Στόχων της Ομάδας των Μονάδων Οικονομικών Πληροφοριών *Egmont (Statement of Purpose of the Egmont Group of Financial Intelligence Units)*.⁷⁷

Κάθε Μ.Χ.Π. αποτελεί το όχημα για την εξασφάλιση μίας αδιάκοπης ανεπίσημης συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο. Πρέπει η δομή της να επιτρέπει την ταχεία και την κατά το δυνατόν απρόσκοπτη δράση. Σε κάθε περίπτωση η συνεργασία υπόκειται σε γενικές γραμμές στο πλαίσιο των επιμέρους διακρατικών συμφωνιών, κυρίως υπό μορφή *Memorandum of Understanding*. Η διεθνής συνεργασία ή αμοιβαία παροχή βοήθειας αφορά, κατ' αρχήν, τις διατάξεις παγώματος κεφαλαίων, κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων, εφαρμογή αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων, μεταφορά φυσικών και μαρτυρικών αποδεικτικών στοιχείων ή μεταφορά μαρτύρων. Πρόκειται για ένα σύστημα που υποστηρίζει όχι μόνο την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος αλλά και του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Στην πράξη λειτουργεί μέσω αμοιβαίων αιτημάτων μεταξύ των εθνικών Μ.Χ.Π., η ικανοποίηση των οποίων μπορεί να καθυστερήσει στο μέτρο που απαιτείται δικαστική διαδικασία.

76.Πρβλ. στην ιστοσελίδα www.egmontgroup.org.

77.Πρβλ. στην ιστοσελίδα www.egmontgroup.org

4.5.Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο

Κριτική αξιολόγηση του νόμου (2331/1995) για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα

Ο νεότευκτος νόμος για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι προφανώς αυστηρός, ιδιαίτερα σε σύγκριση με τη νομοθεσία των άλλων κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Καθυστέρησε να θεσπιστεί αλλά εμφανίζει στο ξεκίνημα της εφαρμογής του σχετική πληρότητα που παρέχει βάσιμες προσδοκίες για την αποτελεσματικότητά του.

Το οργανωμένο έγκλημα, το οποίο καλύπτει σε παγκόσμια κλίμακα το μεγαλύτερο ποσοστό της ιδιαίτερα επικίνδυνης εγκληματικότητας που αναπτύσσεται προπάντων στη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων, στη λαθρεμπορία ευρείας κλίμακας, στην εκβίαση και διάπραξη όλων των μορφών οικονομικών εγκλημάτων, είναι δύσκολο να καταπολεμηθεί μόνο με τις συνήθεις μεθόδους που προβλέπονται από τις ποινικές δικονομίες όλων των νομικών συστημάτων της υφηλίου. Η κατάργηση των περιορισμών και τεχνικών φραγμών στην ελεύθερη διακίνηση των προσώπων, των προϊόντων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, μαζί με τη μεγάλη ανάπτυξη των μέσων, της ταχύτητας και της πολυπλοκότητας των διεθνών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών παρέχουν στο οργανωμένο έγκλημα τη χρυσή ευκαιρία να διεισδύσει παντού και να επωφεληθεί όσο μπορεί και όπου μπορεί, εφευρίσκοντας διαρκώς τρόπους ώστε να διασφαλίζονται τα προϊόντα της δραστηριότητάς του.

Ο κυριότερος τρόπος προς διασφάλιση και περαιτέρω αξιοποίηση των εσόδων αυτών από εγκληματικές δραστηριότητες έγκειται στη δυνατότητα που παρέχει το τραπεζικό και το ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα για τη μεταμφίση και αλλαγή της ταυτότητάς τους, έτσι ώστε το βρώμικο αυτό χρήμα να «ξεπλυθεί» ή να νομιμοποιηθεί αποκτώντας κάθε φορά την επιθυμητή νομιμοφανή υπόσταση. Όπως τονίζονταν και στην εισηγητική έκθεση «μια χώρα που δεν έχει θεσπίσει ένα νομικό πλαίσιο που επιτρέπει την καταστολή και την πρόληψη αυτής της νομιμοποίησης εκτίθεται διεθνώς ως χώρα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Γι αυτό και όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης έχουν θεσπίσει παρόμοιες διατάξεις με τον εισαγόμενο προς ψήφιση νόμο. Η καταπολέμηση βέβαια του οργανωμένου εγκλήματος δεν μπορεί, από την άλλη πλευρά, να οδηγήσει σε απεμπόληση των δικαιωμάτων του κατηγορούμενου, που αποτελούν κατακτήσεις πολιτισμού.

Ο νόμος, παρά την αυστηρότητα που τον διακρίνει, εξασφαλίζει όλα τα δικαιώματα εκείνων που θα εμπλακούν στις διαστάσεις του. Εξασφαλίζεται έτσι η ισορροπία μεταξύ των αναγκών της ενίσχυσης της αξιοπιστίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της ασφάλειας των

συναλλαγών που αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της έννομης τάξης και της ατομικής ελευθερίας.

Το φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχει προσλάβει απειλητικές διαστάσεις και για ' αυτό απασχολεί, σε ολοένα εντονότερο βαθμό, τις κυβερνήσεις όλων των χωρών και ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και των άλλων χωρών – μελών του ΟΟΣΑ καθώς και τους υπεύθυνους δίνεις οργανισμούς: ΟΗΕ, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, παγκόσμια Τράπεζα, Συμβούλιο της Ευρώπης, Οργάνωση Αμερικανικών Κρατών, Interpol, Europol κ.α. Όλοι δέχονται ότι τόσο το έργο της πρόληψης όσο και το έργο της καταστολής της αντικοινωνικής πρακτικής της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι πολύ δύσκολο. Πρώτα από όλα απαιτεί τη συνεργασία αλλά και τις έντονες ενέργειες τραπεζικών, οικονομικών, διοικητικών και αστυνομικών μηχανισμών, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, πριν φτάσει να απασχολήσει τη Δικαιοσύνη, έργο της οποίας είναι η καταστολή. Γι' αυτό και οι συντάκτες του νομοσχεδίου για την αντιμετώπιση του προβλήματος της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, στην προσπάθειά τους να μεταφέρουν τους διεθνείς κανόνες στην εσωτερική έννομη τάξη, έδωσαν περισσότερη έμφαση στην πρόληψη, χωρίς όμως να παραβλέψουν την καταστολή.

Ο νόμος 2332/1995 «πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες...» θεσπίζει, για πρώτη φορά στη χώρα μας, ένα πλαίσιο διατάξεων και ένα πλέγμα υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, των μελών του χρηματιστηρίου και όλων των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που με τον άλφα ή βήτα τρόπο μπορούν να αποτελέσουν το μέσο γι' αυτή τη νομιμοποίηση ή το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι ο τραπεζικός κόσμος της χώρας που αναλαμβάνει μια σειρά επαχθών υποχρεώσεων, όχι μόνο δεν αντέδρασε, αλλά πρωτοστάτησε και πρωτοστατεί με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, στην όλη προσπάθεια για τη θέσπιση και εφαρμογή των διεθνών κανόνων για την πρόληψη της νομιμοποίησης των προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας. Έτσι ένας σημαντικός όρος για την αποτελεσματικότητα του νέου θεσμικού πλαισίου υπάρχει, κατ' αρχήν. Αλλά εδώ χρειάζεται μεγάλη προσοχή γιατί το πρόβλημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι σύνθετο και οι προϋποθέσεις επιτυχίας ενός προγράμματος πρόληψης και καταστολής είναι πολλές.

Όπως επισημαίνεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η δημιουργία ενός συστήματος για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία. Εκτός από την εκπόνηση νομοσχεδίων για την εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας,

προϋποθέτει την θέσπιση των αναγκαίων ποινικών διατάξεων, διοικητικών κανόνων και κατευθυντήριων γραμμών, την κατάλληλη προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου εφαρμογής του νόμου κοκ Απαιτεί επίσης, τη δημιουργία ειδικού φορέας συγκεντρώσεως, διερευνήσεως και αξιολογήσεως των πληροφοριών και στοιχείων και του προσωπικού των αρμοδίων αρχών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και την υιοθέτηση από αυτά διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας.

Αλλά και η καθαρώς νομική αντιμετώπιση του προβλήματος της νομιμοποιήσεως των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και στη χώρα μας, αναμένεται να παρουσιάσει δυσκολίες. Όλοι γνωρίζουμε ότι νομοθετήματα όπως αυτό, με το οποίο σκοπείται η καταπολέμηση μιας καινοφανούς εγκληματικής δράσεως, κινούνται στα όρια της συνταγματικότητας. Μέτρα που λαμβάνονται με γνώμονα το έννομο συμφέρον της κοινωνίας ιδίως για την πρόληψη και την καταστολή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος αγγίζουν, πλησιάζουν ή συγχέονται με την συνταγματικώς κατοχυρωμένη συμμετοχή στην οικονομική ζωή ή θίγουν καίρια καταστάσεις και πρόσωπα που ενεργούν με αδιαφανείς, αλληπάλληλες και διαπλεκόμενες δραστηριότητες, που εκ πρώτης όψεως θεωρούνται εκδηλώσεις προσωπικής ελευθερίας. Όπως επισημαίνεται και από τον πρόεδρο της ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής (Γ. Ρήγος, πρόεδρος εφετών): «...ακόμη και η στοιχειοθέτηση μιας έκνομης συμπεριφοράς ως εγκλήματος από αυτές που προβλέπονται στο νομοσχέδιο, είναι αναπόφευκτο να γίνεται με όρους που δεν είναι δυνατό να πληρούν με σαφήνεια απόλυτη τους ορισμούς του κλασικού ποινικού δικαίου. Για όλους αυτούς τους λόγους η εφαρμογή ενός τέτοιου νομοθετήματος δεν πρέπει να προβλέπεται απρόσκοπτη».

Ξεχωριστή προσοχή πρέπει να καταβληθεί οπωσδήποτε στη συγκρότηση και τη λειτουργία της Επιτροπής του άρθρου 7 που θα αποτελέσει τον κατεξοχήν φορέα της συντονισμένης αντιμετώπισεως του διεθνούς φαινομένου του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και στην Ελλάδα. Από την επιτυχή συγκρότηση, στελέχωση και λειτουργία του ειδικού αυτού κρατικού φορέα «θα εξαρτηθεί κυρίως η απαραίτητη διήθηση και αξιολόγηση των πληροφοριών- καταγγελιών για περιπτώσεις εγκληματικής δραστηριότητας, ώστε αφενός να μην παρεμποδίζεται η οικονομική ζωή και αφετέρου να διερευνάται γρήγορα και αποτελεσματικά κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να αρχίσει η αποκάλυψη τέτοιων εγκληματικών φαινομένων».

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εφαρμογή της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο για τη θέσπιση κανόνων δικαίου και την εφαρμογή προγράμματος πρόληψης και

καταστολής του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος από όλα τα κράτη – μέλη στην ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Τον Μάρτιο του 1990, όταν η commission διαβίβασε τη σχετική της πρόταση στο Συμβούλιο, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελούσε ποινικό αδίκημα μόνο σε ένα κράτος- μέλος και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της κοινότητας δεν υπόκεινταν σε κανένα κανόνα υποχρεωτικής εφαρμογής για την πρόληψη της αντικοινωνικής αυτής πρακτικής και για την εξασφάλιση της συνεργασίας τους με τις αρμόδιες διωκτικές, δικαστικές και εποπτικές αρχές σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο.

Είναι σημαντική, πράγματι, η διαπίστωση ότι και τα 15 κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως όχι μόνο έχουν ποινικοποιήσει το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, αλλά 12 από αυτά θέσπισαν ευρύ ορισμό του ποινικού αυτού αδικήματος. Αλλά και οι τρεις χώρες των οποίων ορισμός αυτός καλύπτει μόνο τα έσοδα από τη διακίνηση ναρκωτικών, σκοπεύουν να τον διευρύνουν σύντομα. Πάντως ο ελληνικός νόμος δίνει ίσως το πιο ευρύτερο ορισμό του ποινικού αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, περιλαμβάνοντας τις προσόδους, όχι μόνο από το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και όπλων, αλλά και από όλα τα σοβαρά οικονομικά εγκλήματα, από την αρχαιοκαπηλία, από εγκλήματα ιδιαίτερα απεχθή και επικίνδυνα για το κοινωνικό σύνολο όπως είναι η παράνομη αφαίρεση και μεταμόσχευση ανθρώπινων ιστών και οργάνων, η μεγάλη απειλή από το «θάψιμο» τοξικών αποβλήτων και από τις ιοντίζουσες ακτινοβολίες κοκ. Πρόβλεψη υπάρχει και για τους καταχραστές του δημοσίου, τα έσοδα από την κλοπή φορτίου πλοίου και τη λαθρεμπορία ευρείας εκτάσεως κατά τον Τελωνειακό Κώδικα.

Εκείνο που πρέπει να τονιστεί στο σημείο αυτό είναι ότι, με πιθανή εξαίρεση την Ιταλία, σε καμιά άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως στον ορισμό του ποινικού αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν περιλαμβάνεται η φοροδιαφυγή.

Από πλευράς συγκριτικού δικαίου, εξάλλου, πρέπει να εξαρθεί το γεγονός ότι σε ένα σύνολο 15 κρατών ισχύουν ήδη νομοθετικές διατάξεις που εφαρμόζονται στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος υπό την ευρεία έννοια: leasing, factoring, venture capital, ανταλλακτήρια συναλλάγματος ή εταιρίες underwriting, οργανισμοί που εκδίδουν πιστωτικές κάρτες, εταιρίες παροχής εγγυήσεων, επιχειρήσεις ασφαλειών ζωής, εταιρείες φυλάξεως και διαχείρισεως κινητών αξιών, εταιρίες διαμεσολαβήσεως στις διατραπεζικές αγορές κ.α.

Επιπλέον, κατά την πρώτη φάση εφαρμογής των κανόνων του κοινοτικού δικαίου για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, έξι τουλάχιστον κράτη – μέλη

εφαρμόζουν το σύνολο ή μέρος των νομοθετικών τους διατάξεων σε ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων και επαγγελμάτων που δεν εμπίπτουν στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Σύμφωνα με την πρώτη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι βασικοί τομείς που καλύπτονται είναι τα καζίνο και η κατηγορία των παιγνίων και στοιχημάτων, οι έμποροι αγαθών αξίας (ακίνητα, πολύτιμα μέταλλα, κοσμήματα και έργα τέχνης) και τα νομικά επαγγέλματα (δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, διαχειριστές ξένης περιουσίας, φοροτεχνικοί κ.α.)

Σύμφωνα με το άρθρο 12 της κοινοτικής οδηγίας, τα κράτη – μέλη πρέπει να μεριμνήσουν ώστε να επεκταθούν οι διατάξεις της, πέρα από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ‘και σε άλλα επαγγέλματα και άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων, που ασκούν δραστηριότητες οι οποίες είναι ιδιαίτερα επιδεκτικές ως προς το να χρησιμοποιηθούν για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες». Πιστεύεται ότι η ολοκλήρωση της επεκτάσεως αυτής του πεδίου εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι ζήτημα χρόνου, καθώς μάλιστα προς την ίδια κατεύθυνση πιέζει και η «ομάδα Κρούσεως» για την ανάληψη οικονομικής δράσεως του FATF (Financial Action Task Force on money laundering – GAFI, Groupe d’ Action Financiere).⁷⁸

Μια ακόμη διαπίστωση από την επισκόπηση της ενσωματώσεως και της εφαρμογής των Κανόνων της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ είναι ότι, σε όλα τα κράτη – μέλη ο εσωτερικός νομοθέτης υποχρεώνει τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να συνεργάζονται στενά με τις αρμόδιες αρχές για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και κατά συνέπεια προβλέπει την πλήρη άρση του τραπεζικού και επαγγελματικού απόρρητου για το λόγο αυτόν. Ωστόσο, στη διακριτική ευχέρεια του εσωτερικού νομοθέτη αφήνονται θέματα, όπως είναι η φύση και η οργάνωση των αρμόδιων αρχών για την παραλαβή των δηλώσεων που αφορούν ύποπτες συναλλαγές, οι συνθήκες κάτω από τις οποίες οι αρχές έχουν αρμοδιότητα να αναστείλουν μια ύποπτη πράξη και η κατανομή των πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων αρμοδίων αρχών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Οι συντάκτες της πρώτης εκθέσεως της Επιτροπής δέχονται ότι πραγματοποιήθηκε σημαντικό έργο εκ μέρους όλων των κρατών – μελών σε ότι αφορά τη θέσπιση σ’ αυτά ενός συστήματος για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σύμφωνα με τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου. Αλλά υπενθυμίζουν ότι

αυτό αποτελεί απλόν το ξεκίνημα και επιβάλλεται να καταβληθούν οι εξής προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο:

Πρώτον, να βελτιωθούν τα συστήματα ελέγχου ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος από όλους όσους υπάγονται το πεδίο εφαρμογής της κοινοτικής οδηγίας, δηλαδή τόσο από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, όσο και από τις επιχειρήσεις και επαγγέλματα που βρίσκονται έξω από τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Δεύτερον, να καθοδηγηθούν, να υποστηριχθούν και να ελεγχθούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί κατά την εφαρμογή των καταλλήλων διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και υποβολής των αναφορών ύποπτων συναλλαγών καθώς και για την κατάρτιση και εκτέλεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οποσδήποτε, η αποστολή αυτή προϋποθέτει την εκπόνηση γενικών κατευθύνσεων προσαρμοσμένων στις διάφορες μορφές χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων σε συντονισμό με τις αρμόδιες αρχές και τις επαγγελματικές ενώσεις.

Τρίτον, να συμβάλλουν στον ορισμό των κυρίων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και τον εντοπισμό των υπόπτων.

Τέταρτον, να ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων αρχών και οργανισμών που έχουν αρμοδιότητα στον τομέα της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεχίζει να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα ελέγχου της πλήρους και ορθής εφαρμογής της κοινοτικής οδηγίας με όλα τα κράτη – μέλη, συνεργαζόμενη στενά και με την «Ομάδα Κρούσεως» για την ανάληψη δράσεως στον τομέα της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Πράγματι, οι κανόνες της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ ασκούν έμμεσα επιρροή και στο εξωτερικό της κοινότητας. Αρκεί να σημειωθεί ότι όλες οι συμφωνίες συνδέσεως και συνάψεως εταιρικών σχέσεων η συνεργασίας που έχουν συναφθεί μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και των τρίτων χωρών περιλαμβάνουν ειδική ρήτρα σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Έτσι δημιουργείται το πλαίσιο συνεργασίας σ' αυτόν τον τομέα με στόχο τη θέσπιση κανόνων συγκρίσιμων με τους κοινοτικούς στα περισσότερα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Τσεχία, Σλοβακία, Πολωνία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία). Με αυτή την βάση παρέχεται ήδη τεχνική βοήθεια στις χώρες αυτές στο πλαίσιο του

προγράμματος PHARE για την καταπολέμηση των ναρκωτικών. Το σχέδιο που εκπονήθηκε αναμένεται να επεκταθεί και σε άλλες τέτοιες χώρες όπως είναι η Αλβανία, η Σλοβενία, η Εσθονία και η Λιθουανία. Τέλος ορθά επισημαίνεται ότι πέρα του πεδίου εφαρμογής της κοινοτικής Οδηγίας, η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού συστήματος για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος προϋποθέτει την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των κρατών- μελών στον αστυνομικό, δικαστικό και διοικητικό τομέα.

4.5.1. Ο νέος Νόμος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Ν 3691/2008)

Με το Ν 3691/2008(ΦΕΚ 166/Α' 5.8.2008), ενσωματώθηκε στη νομοθεσία μας η 3^η Οδηγία (2005/60/ΕΚ) για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αφού καταργήθηκαν ρητά οι προγενέστεροι δύο νόμοι (Ν2331/1995 και Ν 3424/2005), οι οποίοι αντίστοιχα είχαν ενσωματώσει στη νομοθεσία μας τις προηγούμενες 1^η και 2^η κοινοτικές Οδηγίες. Επίσης **με τον ίδιο Νόμο** ενσωματώθηκαν στη νομοθεσία μας και διατάξεις της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ ⁷⁹ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Δυστυχώς όμως, ο Έλληνας νομοθέτης δεν έλαβε υπόψη του όλα τα ζητήματα και προβλήματα που ανέδειξε η νομολογία, η επιστημονική κοινότητα αλλά και η Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος, σχετικά με την εναρμόνιση των διατάξεων της τρίτης Οδηγίας στην εσωτερική μας νομοθεσία, ώστε να φροντίσει να τηρηθούν ουσιαστικά οι αρχές της νομιμότητας και αναλογικότητας και να προβεί στην ομαλή προσαρμογή και ένταξη της Οδηγίας στη νομοθεσία μας, κατά τρόπο συμβατό με συνταγματικές και άλλες θεμελιώδεις αρχές, χωρίς να δημιουργούνται «μεταλλάξεις» και ρωγμές στο ποινικό μας σύστημα.

Ακολουθεί η αναλυτική παράθεση των γενομένων αλλαγών και τροποποιήσεων που επέφερε ο Ν 3691/2008 στις ποινικές διατάξεις της νομοθεσίας μας για το ξέπλυμα χρήματος και η παρουσίαση των ισχυουσών πλέον νέων ρυθμίσεων.

Βασικά αδικήματα

Με το Ν 3691/2008, ο όρος «βασικά εγκλήματα», που χρησιμοποιήθηκε από το Ν 3424/2005 για να χαρακτηρίσει τις πράξεις εγκληματικής δραστηριότητας, από την τέλεση των οποίων προέρχεται η «περιουσία» που αποτελεί περαιτέρω υλικό αντικείμενο των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων, αντικαθίσταται με τον όρο «βασικά αδικήματα». Το βασικό αδίκημα

είναι αυτό που παράγει την προς νομιμοποίηση περιουσία. Ως προς το προ ισχύον καθεστώς σημειώθηκαν οι ακόλουθες μεταβολές:

Καθορίστηκαν και πάλι ως «βασικά αδικήματα», συνιστώνται την έννοια της «εγκληματικής δραστηριότητας», αξιόποινες πράξεις δύο κατηγοριών:

1. Στην πρώτη κατηγορία καθορίζονται συγκεκριμένα αδικήματα ως βασικά αδικήματα, και κατηγορούνται σε σχετική λίστα (κατά το σύστημα που είχε εισαχθεί και με το Ν 3424/2005). Η νέα λίστα «βασικών αδικημάτων» περιλαμβάνει 17 αδικήματα, επαναφέροντας τη λίστα των ίδιων αδικημάτων που καθόρισε ο Ν 3424/2005, με την προσθήκη των αδικημάτων της ενεργητικής δωροδοκίας (άρθρο 235 ΠΚ) και της δωροδοκίας δικαστή (άρθρο 237 ΠΚ).

Κατά το άρθρο 3 του Ν3691/2008, ως εγκληματικές δραστηριότητες νοούνται η διάπραξη ενός ή περισσότερων από τα ακόλουθα αδικήματα που καλούνται εφεξής «βασικά αδικήματα»:

α) εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα(ΠΚ),

β) τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας 9άρθρο 187^Α ΠΚ)

γ) παθητική δωροδοκία(άρθρο 235 ΠΚ)

δ) ενεργητική δωροδοκία (άρθρο 236 ΠΚ)

ε) δωροδοκία δικαστή (237 ΠΚ)

στ) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323^Α ΠΚ)

ζ) απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386^Α ΠΚ)

η) σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ)

θ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20,21,22,και23 του Ν 3459/2006 «κώδικας νόμου για τα Ναρκωτικά (ΦΕΚ 103^Α)

ι) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του Ν 2168/1993 «Όπλα πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες κλπ» (ΦΕΚ Α 147),

ια)τα προβλεπόμενα στα άρθρα 53,54,55,61 και 63 του Ν 3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ Α 153)

ιβ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 3 του ΝΔ 181/1974 «περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών (ΦΕΚ 347 Α),

ιγ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παρ. 5,6,7 και 8 και στο άρθρο 88 του Ν 3386/2005 «είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια.

ιδ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 29 και 30 του Ν 3340/2005 «Για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης αγοράς» (ΦΕΚ Α' 112)

ιε) δωροδοκία αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο του Ν 2656/1998 «για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές»

ιστ) δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων ή των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται α) στα άρθρα 2,3 και 4 της Σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων ή των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν 2802/2000(ΦΕΚ Α' 47) στα άρθρα τρίτο και τέταρτο του Ν 2802/2000,

ιζ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 29 και 30 του Ν 3340/2005 «Για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης αγοράς (ΦΕΚ Α' Ν 2802/2000.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η λίστα περιλαμβάνει 17 βασικά αδικήματα, όμοια με τα αδικήματα της προηγούμενης λίστας των 16 αδικημάτων, αφού έγιναν τρεις διαφοροποιήσεις απαλείφθηκε η περίπτωση γγ' της παρ. α' του άρθρου 1 του προ ισχύοντος νόμου «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» ως πλεοναστικά αναφερόμενη και ήδη εμπεριεχομένη στο άρθρο 187^Α ΠΚ, περιλαμβάνοντας τις θεωρούμενες ως τρομοκρατικές πράξεις και τις πράξεις χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Προστέθηκαν, δε τα αδικήματα της ενεργητικής δωροδοκίας (236 ΠΚ) και της δωροδοκίας δικαστή (237 ΠΚ), ως περιπτώσεις δ' και ε' αντίστοιχα, μολονότι ΥΤ' δεν περιλαμβάνονταν στο κατατεθέν στη Βουλή κείμενο του Νομοσχεδίου.

Κάθε περιουσία, έσοδα και εν γένει πρόσοδοι που προέκυψαν άμεσα αιτιακά από τα βασικά αδικήματα αυτής της λίστας, και «νομιμοποιήθηκαν» (ξεπλύθηκαν) με τους τρόπους που προβλέπονται στο άρθρο 2 του Ν3691/2008, εντάσσονται στην έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ανεξαρτήτως του ποσού της περιουσίας που προέκυψε από την τέλεσή τους. Η διάκριση αυτή ίσχυε και υπό ο καθεστώς του Ν 3424/2005, ως προς τα βασικά αδικήματα της λίστας.

2. Στη δεύτερη κατηγορία (παρ. in του άρθρου 3 του Ν 3691/2008), βασικό αδίκημα αποτελεί, επίσης, και «**κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το όριο προκύπτει περιουσιακό όφελος**».

Η περίπτωση αυτή τέθηκε, σε αντικατάσταση της περίπτωσης ι' του άρθρου 1^α του προγενέστερου Ν 2331/1995, όπως η σχετική αυτή διάταξη αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 παρ. 1 του ν 3424/05 και περιλαμβάνει δύο αλλαγές:

Η προηγούμενη αντίστοιχη διάταξη, απαιτούσε ως προϋπόθεση χαρακτηρισμού ενός αδικήματος ως βασικού, να προέκυπε από την τέλεση του περιουσία τουλάχιστον 15.000 ευρώ (άρθρο 2 παρ. στοιχ. Α' του Ν 3424/2005). Η προ ισχύουσα αυτή ρύθμιση που αξίωνε το ελάχιστο όριο των 15.000 ευρώ, ώστε να θεωρείται ένα αδίκημα ως βασικό(ανεξαρτήτως του ότι αυτή η διάκριση δεν ίσχυε για τα αδικήματα της λίστας), ήταν εναρμονισμένη με το προοίμιο της 2^{ης} Οδηγίας που θεωρούσε ότι θα έπρεπε να αποτελέσουν βασικά αδικήματα και άλλες πράξεις, τιμωρούμενες με ελάχιστο όριο ποινής φυλάκισης άνω των έξι μηνών, από την τέλεση των οποίων προκύπτουν «ουσιώδεις πρόσοδοι».

Η απάλειψη αυτής της πρόσθετης υπόθεσης ενός ελάχιστου ορίου ποσού, διευρύνει αφόρητα και υπέρμετρα τα βασικά αδικήματα. Στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι η απαίτηση της προηγούμενης ρύθμισης να έχουν προκύψει έξοδα ύψους τουλάχιστον 15.000 ευρώ, δεν θα πρέπει να επαναληφθεί διάταξη, αφού δεν υπάρχει αντίστοιχη ρητή πρόβλεψη στην Οδηγία 2005/60/EK.

Μάλιστα η αιτιολογική έκθεση, για να αντικρούσει εύλογες ενστάσεις ως προς την ορθότητα της νέας ρύθμισης, να θεωρείται δηλαδή ένα αδίκημα ως βασικό αδίκημα και αν ακόμη προέκυπε ασήμαντη «περιουσία» από την τέλεση της «κάθε άλλης πράξης» που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης με ελάχιστο όριο άνω των έξι μηνών, προβάλλει τα ακόλουθα επιχειρήματα:

Πρώτον, ότι και ως προς τη λίστα των 17 αδικημάτων που θεωρούνται ως βασικά δεν τίθεται ελάχιστο όριο περιουσίας, προκειμένου αυτά να θεωρούνται ως βασικά αδικήματα και δεύτερον, ότι η αντιμετώπιση πράξεων νομιμοποίησης που προέρχονται από βασικά αδικήματα που απέφεραν προσόδους μικρής βαρύτητας, ήδη προβλέπεται και αντιμετωπίζεται με το νέο νόμο με μειωμένη ποινή, οπότε, κατά την εκτίμηση της αιτιολογικής έκθεσης, εκλογικεύεται η εισαγόμενη κατάργηση αυτής της προϋπόθεσης ενός ελάχιστου ποσού προκύψασας περιουσίας, ως προς την «κάθε άλλη πράξη».

Κατά την άποψη μας, η παρατιθέμενη επιχειρηματολογία της αιτιολογικής έκθεσης δεν είναι πειστική, προκειμένου να δικαιολογηθεί αυτή η τροποποίηση της προηγούμενης ρύθμισης. Ειδικότερα, το γεγονός ότι στην περίπτωση ης λίστας των 17 αδικημάτων του Ν 3691/2008, δεν τίθεται ως προϋπόθεση να προέκυψε ελάχιστο όριο περιουσίας, ώστε να θεωρούνται ως βασικά αδικήματα, οφείλεται στο γεγονός ότι αυτά τα αδικήματα εξ ορισμού θεωρήθηκαν ως σοβαρά, ανεξαρτήτως ποσού, και ως τέτοια θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν.

Αντίθετα, στην περίπτωση της «κάθε άλλης πράξης», η Οδηγία επαφίεται, ούτως ή άλλως στον εθνικό νομοθέτη και στις διαβαθμίσεις ορίων ποινών που αυτός έχει θεσπίσει στην ποινική του νομοθεσία, ώστε να εκτιμήσει τις προϋποθέσεις, υπό τις όποιες θεωρείται ως βασικό αδίκημα αυτή η «κάθε άλλη πράξη» (πλην λίστας), παρέχοντας, περαιτέρω, στον κάθε ενικό ποινικό νομοθέτη των 27 κρατών μελών τη δυνατότητα να θεσπίσει στην έννομη τάξη του ως βασικό αδίκημα και κάθε άλλο αδίκημα, ανεξαρτήτως προϋποθέσεων, εφόσον πληροί την έννοια του σοβαρού εγκλήματος, με τα κριτήρια του ποινικού του συστήματος. Όταν, λοιπόν, είναι δεδομένο ότι, με βάση το ποινικό μας σύστημα, η επιβληθείσα ρύθμιση να στοιχηθούμε με τον ορισμό του σοβαρού εγκλήματος για να χαρακτηρίσουμε μια πράξη ως βασικό αδίκημα, έχει διευρύνει υπέρμετρα και αφόρητα τα θεωρούμενα ως βασικά αδικήματα (λόγω πολλών πράξεων μικρής και μεσαίας βαρύτητας που απειλούνται με ελάχιστο όριο ποινής άνω των έξι μηνών), ο μοναδικός τρόπος εκλογίκευσης και περιστολής της εφαρμογής της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ήταν η καθιέρωση ενός ελάχιστου ορίου περιουσίας που προέκυψε, ώστε αυτές οι πράξεις να δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό τους, ως σοβαρών εγκλημάτων, ικανών να παραγάγουν ουσιώδεις προσόδους. Αυτό ακολούθησε ο Ν 3424/2005 και έθεσε το ελάχιστο αυτό όριο των 15.000 ευρώ, ως προς την προκύψασα περιουσία εκ του βασικού αδικήματος, συνειδητοποιώντας την υπέρμετρη και δυσανάλογη διεύρυνση των πράξεων που συνιστούν «εγκληματική δραστηριότητα», ώστε να περιστείλει, κατά το δυνατό, τις συνέπειες εφαρμογής μιας τέτοιας νομοθεσίας επί βασικών αδικημάτων καθημερινότητας.

Η ως άνω επιλογή του νομοθέτη του Ν 3424/2005 υπήρξε ρεαλιστική – τουλάχιστον ως προς το σημείο αυτό- με δεδομένο ότι, κατά τη νομοθεσία μας, αφενός μεν έχουν ποινικοποιηθεί καταχρηστικά συμπεριφορές για την επίτευξη διαφόρων σκοπιμοτήτων, ενώ δεν πρόκειται για γνήσιες και ποινικά αξιόλογες συμπεριφορές (κυρίως ποινικοποίηση για λόγους φοροεισπρακτικούς, αντιμετώπισης της εισφοροδιαφυγής και πλήθος άλλες), αφετέρου δε τα προβλεπόμενα πλαίσια ποινής είναι ιδιαίτερα υψηλά (τελείως δυσανάλογα με τα ισχύοντα σε πολλά κράτη μέλη, με δεδομένη μάλιστα τη δυνατότητα αναστολής και μετατροπής των

ποινών ύψους μέχρι και τριών ετών), ώστε η άμετρη και άκριτη μεταφορά της Οδηγίας στη νομοθεσία μας να διευρύνει αφόρητα και τελείως καταχρηστικά τα βασικά αδικήματα.

Σε διαφορετική περίπτωση, με δεδομένη την «ευρωπαϊκή τάση» (που ενδεχομένως εκφράζει κάποιο «μέσο όρο» των ποινικών προβλέψεων των νομοθεσιών των 27 κρατών μελών), να θεωρεί ως «σοβαρό έγκλημα» κάθε πράξη που τιμωρείται με ελάχιστο όριο ποινή φυλάκισης ανώτερης των έξι μηνών, θα πρέπει να επανεκτιμήσει ο Έλληνας νομοθέτης όλα τα προβλεπόμενα ελάχιστα όρια των ποινών που προβλέπονται για αδικήματα μικρομεσαίας βαρύτητας (ορισμένα εκ των οποίων δεν θα έπρεπε καν να τυποποιηθούν ως ποινικά αδικήματα), προκειμένου να αναπροσαρμόσει και επανεκτιμήσει ποια εξ αυτών θα πρέπει να επαπειλούνται με ένα τέτοιο ελάχιστο όριο ποινής φυλάκισης, ώστε αναλόγως να εμπίπτουν (αντικειμενικό «ευρωπαϊκό» κριτήριο) στην έννοια των σοβαρών εγκλημάτων. Η παθητική αφομοίωση επιβαλλομένων ρυθμίσεων και ένταξή τους στη νομοθεσία μας, χωρίς άλλη επεξεργασία, για μια ορθολογική προσαρμογή τους στην Ελληνική πραγματικότητα, αλλά και το ποινικό μας σύστημα, δημιουργεί σημαντικές ανατροπές και θα προκαλέσει σειρά νέων προβληματισμών και δυσχερειών εφαρμογής και της νέας νομοθεσίας.

Η επίκληση, λοιπόν, του επιχειρήματος ότι η αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων με μικρές πλημμεληματικές ποινές, αν τα έσοδα που προέκυψαν από αυτά τα βασικά αδικήματα δεν είναι μεγάλα, δεν είναι πειστική και ικανοποιητική, αφού, και αν ακόμη αυτές οι πράξεις δεν θα αποτελούσαν πράξεις νομιμοποίησης εσόδων), ούτως 'η άλλως είναι ήδη αξιόποινες (πολλές, μάλιστα, από αυτές καταχρηστικά) και αντιμετωπίζονται με μεγάλες ποινές φυλάκισης, ώστε να παρέλκει ο λόγος περαιτέρω τιμώρησης τους και ως αξιοποιώνων πράξεων νομιμοποίησης εσόδων.

Κατά εκτίμηση, η επελθούσα αλλαγή είναι δυσανάλογη με τη βαρύτητα που έχουν οι αντίστοιχες πράξεις, ώστε η εφαρμογή μιας τέτοιας δρακόντεια νομοθεσίας στις περιπτώσεις αυτές να είναι ιδιαίτερα επαχθής, με κίνδυνο να υπάρξουν σημαντικές παρενέργειες και επιπτώσεις.

Το ζήτημα δεν είναι μονοσήμαντο, όπως το εκτίμησε η αιτιολογική έκθεση, ώστε να αντιμετωπίζεται με την επιβολή μικρών ποινών για τη νομιμοποίηση εσόδων, προερχομένων από αντίστοιχα μικρομεσαία αδικήματα. Αυτό που δεν συνεκτιμήθηκε είναι το γεγονός ότι, με δεδομένο, πλέον, τον χαρακτηρισμό αυτών των αδικημάτων ως «βασικών αδικημάτων», εφαρμόζονται στις περιπτώσεις αυτές μια ολόκληρη σειρά άλλων συνεπειών και επιπτώσεων που προβλέπονται στη σχετική νομοθεσία που είναι ιδιαίτερα επαχθής και δρακόντεια,

αρμόζουσα μόνο σε βαριά εγκληματικότητα και όχι παραβατικότητα καθημερινότητας πχ επέμβαση της Επιτροπής του άρθρου 7, πάγωνα λογαριασμών, άρση απορρήτου, εφαρμογή επαχθών δικονομικών μέτρων, υποχρεώσεις υποχρέων προσώπων και μια ολόκληρη σειρά άλλων παραπλεύρων συνεπειών που συνεπάγεται η ένταξη αυτών των αδικημάτων στην έννοια των «εγκληματικών δραστηριοτήτων».

Η δεύτερη τροποποίηση που επέφερε ο Ν 3691/2008 στην παλαιότερη διάταξη είναι η προσθήκη ότι θεωρείται ως βασικό αδίκημα το «κάθε άλλο αδίκημα.. από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος». Η προσθήκη του στοιχείου αυτού (από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος), ώστε ένα αδίκημα να θεωρείται ως βασικό (συντρεχούσης και της άλλης προϋπόθεσης του ελάχιστου ορίου ποινής άνω των έξι μηνών φυλάκισης⁰, εκτός από επικίνδυνη ως προς το να παρερμηνευθεί και διευρυνθεί, η έννοια του βασικού αδικήματος, είναι και δογματικά ασυνεπής με τη διάταξη του άρθρου 2 του ίδιου νόμου που προσδιορίζει τις πράξεις της νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, δηλαδή από προηγούμενα τελεσθέντα βασικά αδικήματα. Το «υλικό αντικείμενο» για την εξ αντικειμένου συγκρότηση οποιασδήποτε μορφής αξιόποινης νομιμοποίησης εσόδων που περιγράφεται στο άρθρο 2, είναι η νομιμοποίηση (ξέπλυμα) κάθε «περιουσίας» που προέκυψε από την τέλεση ενός βασικού αδικήματος.

Ειδικότερα, νομιμοποιητική πράξη αποτελεί η μετατροπή ή μεταβίβαση «περιουσίας», η απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας, σχετικά με τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση «περιουσίας», η απόκτηση κατοχή ή χρήση «περιουσίας» κλπ Η περιγραφή των βασικών αδικημάτων που συνιστούν «εγκληματικές δραστηριότητες», γίνεται προκειμένου να προσδιορισθεί ότι οι πράξεις νομιμοποίησης εσόδων (ξέπλυματος) αφορούν τη νομιμοποίηση περιουσίας που άμεσα και αιτιακά προέκυψε από την προηγηθείσα πράξη τέλεσης ενός βασικού αδικήματος. Προϋπόθεση, λοιπόν, αξιολόγησης ενός αδικήματος ως βασικού, είναι το γεγονός ότι από την τέλεση του προέκυψε περιουσία, η οποία περαιτέρω, νομιμοποιείται από το δράστη ή τρίτο.

Επομένως η εισαγωγή από τον Έλληνα νομοθέτη στα βασικά αδικήματα (και μάλιστα μόνον σε αυτά της δεύτερης κατηγορίας και όχι της λίστας) του στοιχείου του προκύψαντος οφέλους, ενώ υλικό αντικείμενο της νομιμοποιητικής πράξης αποτελεί η «προκύψασα περιουσία» (και κατά τις 3 Οδηγίες), μόνο σύγχυση μπορεί να δημιουργήσει και να δώσει λαβή σε ανεπίτρεπτες διασταλτικές ερμηνείες. Άλλωστε, παρά το γεγονός ότι τέτοιο στοιχείο περιείχετο στις συστάσεις της FATF, οι οδηγίες δεν το υιοθέτησαν, κατά την τυποποίηση των

μορφών νομιμοποίησης εσόδων, ώστε η υπέρβαση των Οδηγιών, ως προς το σημείο αυτό να είναι αδικαιολόγητη.

78.Σημειώνεται κι εδώ ότι η μεγάλη αυτή ομάδα των διεθνών εμπειρογνομόνων δημιουργήθηκε από τον όμιλο των επτά πλουσιότερων κρατών της γης κατά τη διάσκεψη κορυφής που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι τον Ιούλιο του 1989 και εδρεύει στον ΟΟΣΑ. Περιλαμβάνει σήμερα τα ακόλουθα μέλη: Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ιταλία, Ιρλανδία, Ισλανδία, Ισπανία, Ιαπωνία, Καναδάς, Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Νέα Ζηλανδία, Συμβούλιο Συνεργασίας του κόλπου , Σιγκαπούρη, Σουηδία, Πορτογαλία, Τουρκία, Χονγκ-Χονγκ, Γ=Φιλανδία και ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συμμετέχουν με την ιδιότητα του παρατηρητή και όλοι οι διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται, μεταξύ άλλων με την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Διεθνές Νομισματικό ταμείο, η , το Παγκόσμιο Συμβούλιο Τελωνείων κα.

Το FAFT πραγματοποίησε σημαντικό έργο, τόσο με την εφαρμογή του προγράμματος στο οποίο περιλαμβάνονται 40 Συστάσεις προς τα μέλη του, όσο και ως ομάδα πίεσεως σε παγκόσμιο επίπεδο για τη λήψη θεσμικών και άλλων μέτρων για την καταπολέμηση του βρώμικου χρήματος. Αυτό καταδεικνύει τον ρόλο που διαδραματίζει και η κοινοτική οδηγία, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την εφαρμογή των συστάσεων του FAFT, οι οποίες τελούν ήδη υπό αναθεώρηση και συμπλήρωση μετά τη διαπίστωση της ολομέλειας και της Γραμματείας ότι, με εξαίρεση την Τουρκία, όλες οι άλλες χώρες έχουν λίγο πολύ συμμορφωθεί και έχουν θεσπίσει κανόνες υποχρεωτικής εφαρμογής για τη νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

79.Για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το ορισμό του πολιτικώς εκτιθέμενου προσώπου και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση βλ. ΕΕ L 214 της 4.8.2006, σελ. 29-34.

80.βλ. άρθρο 1 παρ. 1 ε' της Οδηγίας 2001/97/EK

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Φάσεις, μοντέλα και τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

5.1. Η νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων ως εξελικτική διαδικασία

Αντιμετωπίζοντας πλέον το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ως μία διεθνούς κλίμακας διαδικασία «ανακύκλωσης(recycling) βρώμικου χρήματος» με κύριο χαρακτηριστικό της τη μυστικότητα, είμαστε υποχρεωμένοι για τη κατά το δυνατό μεγαλύτερη κατανόηση της να καταφύγουμε στη μέθοδο ανάπτυξης μοντέλων. Η περιπτωσιολογική έρευνα αποδεικνύει, ότι κατά τη διεκπεραίωση της νομιμοποίησης των παρανόμων εσόδων, εμφανίζονται επαναλαμβανόμενα τελούμενες συγκεκριμένες πράξεις, γεγονός το οποίο μας επιτρέπει να τις συστηματοποιήσουμε σε ένα μοντέλο. Η λύση αυτή είναι προσφορότερη από τη απλή εκ παραλλήλου παράθεση των πραγματικών περιστατικών της κάθε υπόθεσης, αφού επιτρέπει αφενός μεν τη ταυτόχρονη επεξεργασία πολλαπλάσιων αντιπροσωπευτικών υποθέσεων και αφετέρου την βαθύτερη θεωρητική και συστηματική κατανόηση του φαινομένου.

5.2. Το τελεολογικό μοντέλο

Το τελεολογικό μοντέλο αναπτύχθηκε από τον Ελβετό Dr. Jug-Beat Ackermann⁸¹ σε συνεργασία με τον Αμερικανό καθηγητή Dr. James Preston και εστιάζει στους σκοπούς της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Το μοντέλο ξεκινάει από τη θέση, ότι για τη πραγμάτωση αυτών των στόχων είναι διαθέσιμοι μόνο ορισμένοι τρόποι δράσης. Εφόσον λοιπόν έχουν ορισθεί οι σκοποί και οι τρόποι δράσης, ο δράστης χρησιμοποιεί υφιστάμενους νομικούς και πραγματικούς ενισχυτικούς παράγοντες, οι οποίοι εξυπηρετούν το «καμουφλάρισμα» περιουσιακών στοιχείων. Κατόπιν αναλύονται και ορίζονται οι επιμέρους μέθοδοι νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε συνάρτηση με τους σκοπούς, τις δυνατότητες δράσης και τους διαθέσιμους ενισχυτικούς παράγοντες.

Το μοντέλο αυτό αναφέρεται κατά κύριο λόγο στις περίπλοκες εκφράσεις του φαινομένου στις ΗΠΑ και ιδιαίτερα στους μηχανισμούς του οργανωμένου εμπορίου ναρκωτικών, προσπαθώντας να ερμηνεύσει την σημασία της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσα στα πλαίσια της συνολικής οικονομικής πολιτικής του οργανωμένου εγκλήματος. Το μοντέλο περιλαμβάνει τρία επίπεδα:

1) Σκοποί της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:

- Ολοκλήρωση (μετατροπή/απόκρυψη)
- Επένδυση
- Φοροδιαφυγή, υπεξαίρεση φόρων, φορολογικές απάτες
- Χρηματοδότηση εγκληματικών πράξεων

2) Δυνατότητες δράσης:

- Εσωτερικό, εξωτερικό, υπεράκτια κέντρα (offshore- centers),
- Εταιρίες βιτρίνα, μεγάλες εταιρίες,
- Αξιογράφα, αποταμιευτικοί λογαριασμοί, εμπράγματα αξίες
- Μη υποβολή (δηλώσεων, εγγράφων)νόθευση εγγράφων
- Χρηματοδότηση εγκληματικών εναργειών, διαφθορά

3) Ενισχυτικοί παράγοντες:

- Διεθνής χαρακτήρας των δραστηριοτήτων, πλημμελής άσκηση οικονομικής εποπτείας και ανυπαρξία συντονισμού των αρμοδίων αρχών,
- Προστασία του απόρρητου, ο παράγοντας των υπεράκτιων οικονομικών κέντρων,
- Η απόκρυψη μέσω νομικών προσώπων, κατάτμηση και αλυσιδωτά αποτελέσματα (layering), παράγοντας διακοπής, παράγοντας πρόσμιξης, παράγοντας νόθευσης.
- Ηλεκτρονικό σύστημα πληρωμών.

Είναι φανερό, ότι με το μοντέλο αυτό καταβάλλεται προσπάθεια να εξεταστεί η νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από ένα ευρύ φάσμα εγκληματικών πράξεων και να διερευνηθεί σε συνάρτηση με τη συνολική οικονομική πολιτική του οργανωμένου εγκλήματος, η οποία έχει πολλές ομοιότητες με αυτή μίας πολυεθνικής εταιρίας. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα θα πρέπει να προσαρμοστεί στις σύγχρονες παγκόσμιες οικονομικό-πολιτικές συνθήκες, οι οποίες διαμορφώνουν και παραλλάσσουν τις παραπάνω φαινομενικά σταθερές παραμέτρους.

---

81. Σχετ. βλ. Ackermann J.B. ό.α.π. (1992) 1^ο μέρος σς 10επ.

5.2.1. Τα μοντέλα των φάσεων

Πρωταρχικός στόχος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα βρώμικου χρήματος) είναι η αποτροπή της αποκάλυψης και κατά συνέπεια της μεταμφίεσης περιουσιακών στοιχείων, όσον αφορά την (εγκληματική) προέλευση τους. Δεν είναι όμως ο μόνος. Δεδομένου ότι η απλή απόκρυψη τους δεν προσφέρει τίποτα στον δράστη, εφόσον δεν μπορεί να τα χρησιμοποιήσει ή να τα επενδύσει κατά βούληση, η πράξη αποσκοπεί ταυτόχρονα τόσο στην εξασφάλιση όσο και στη διατήρηση της «διαθεσιμότητας» αυτών των περιουσιακών στοιχείων για τον ίδιο, ενώ θα είναι αδύνατη η πρόσβαση για τις διωκτικές αρχές.

Εμπνευστής των μοντέλων των φάσεων είναι ο Ελβετός Paolo Bernasconi, πνευματικός πατέρας της σύνταξης και πρωτεργάτης της εισαγωγής διατάξεων στον ελβετικό Ποινικό Κώδικα σχετικά με την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μοντέλο διαχωρίζει το «ξέπλυμα» σε πρώτου και δευτέρου βαθμού⁸² περαιτέρω διακρίνει μεταξύ «χωρών του εμπορίου»(χώρα όπου γίνεται η κύρια πράξη και απ' όπου προέρχεται το βρώμικο χρήμα) και «χωρών του ξεπλύματος»(αναφερόμενος τόσο σε γνωστά μεγάλα χρηματο-οικονομικά κέντρα όσο και στους λεγόμενους φορολογικούς παράδεισους)⁸³

Με βάση αυτή την θεώρηση έγινε δυνατό να συγκεκριμενοποιηθούν τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά κάθε φάσης⁸⁴

1^η Φάση

Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων άμεσα προερχομένων από ποινικά κολάσιμες πράξεις

Κατά κανόνα πρόκειται για μετρητό χρήμα

Οι πράξεις συνίσταται κυρίως σε βραχυπρόθεσμες συναλλαγές.

Ο δράστης επιδιώκει να εμποδίσει την αναγνώριση των περιουσιακών στοιχείων

2^η Φάση

Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων προερχομένων αποκλειστικά από την τέλεση ποινικά κολάσιμων πράξεων.

Οι πράξεις συνίσταται κυρίως με μεσο- και μακροπρόθεσμες επιχειρήσεις.

Επιδιωκόμενος στόχος είναι η απόλυση του στίγματος της παρανομίας από τα εγκληματικής προέλευσης περιουσιακά στοιχεία, προσδίδοντας τους τον χαρακτήρα μίας νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας.

---

82. Bernasconi Paolo,.....διαχωρίζουν μεταξύ ξεπλύματος υπό την στενή και ξεπλύματος πο την ευρεία έννοια, (δ) Graber Chr., όαπ (1990), 1^ο Μέρος, σς 56 επ.

83. Bernasconi P., Σψησειζερισψηε Ερφαηρθνγεν ;o.a.p. (1978) s 168

84. Krey V/Dierlamm A., ό.α.π. (1992), σ 354

5.2.3. Το αμερικανικό μοντέλο των τριών φάσεων

Η Συστηματοποίηση η οποία φαίνεται ευρέως αποδεκτή τόσο από την αμερικανική όσο και από την ευρωπαϊκή θεωρία είναι αυτή η οποία προέκυψε από την σχετική έκθεση των τελωνειακών υπηρεσιών των ΗΠΑ⁸⁵ και στην οποία διακρίνονται τρεις φάσεις στη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:

Φάση τοποθέτησης (placement stage)⁸⁶ κατά το οποίο το ρευστό χρήμα, χωρίς να χρησιμοποιούνται ιδιαίτερες κινήσεις παραπλάνησης ή οικονομικοτεχνικοί ελιγμοί, διοχετεύεται και αναμιγνύεται με νόμιμα κεφάλαια ή απλά κατατίθεται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Το στάδιο αυτό συμπεριλαμβάνει και την «φυσική» διασυνοριακή μεταφορά χαρτονομισμάτων.⁸⁷

Φάση διαστρωμάτωσης συσσώρευσης (layering stage), κατά το οποίο με τη βοήθεια ενός σύνθετου πλέγματος παραπλανητικών μεταφορών (multiple transfers) και πολύπλοκων συναλλαγών (multiple transactions), γίνεται το πρώτο σημαντικό βήμα για την αποκοπή των παρανόμων εσόδων από την εγκληματική τους πηγή και την απόκρυψη της πραγματικής προέλευσης τους.

Φάση ολοκλήρωσης (integration stage), κατά το οποίο μετά την εξαφάνιση κάθε ίχνους που θα διευκόλυνε τις εποπτικές αρχές (audit trail), ολοκληρώνεται η ενσωμάτωση των περιουσιακών στοιχείων στο οικονομικό σύστημα έχοντας αποκτήσει πλέον νομιμοφάνεια.

Επηρεασμένο από την αμερικανική θεώρηση (placement, layering, integration) είναι και το μοντέλο «εργασίας» που επεξεργάστηκε το Financial Action task Force (FATF) της ομάδας των επτά πλέον αναπτυγμένων βιομηχανικών χωρών (Group of Seven – G7), και κατατέθηκε ως παράρτημα του πρώτου «προγράμματος των σαράντα σημείων(συστάσεων)» τον Απρίλιο του 1990, σύμφωνα με το οποίο η τεχνική της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχει μακρο-και μικροεπίπεδα. Στο μακροεπίπεδο ανήκουν οι φάσεις placement, layering και integration, εκ των οποίων η κάθε μία έχει άπειρες δυνατότητες εφαρμογών αλλά και μικρο- υποδιαιρέσεις. Και οι τρεις βασικές αυτές φάσεις μπορούν να λάβουν χώρα ως τελείως ξεχωριστά και ανεξάρτητα βήματα ή ακόμα και να παραληφθεί κάποιο από αυτά. Ο τρόπος και η μέθοδος εξαρτάται από τους διαθέσιμους μηχανισμούς και τις ανάγκες κάθε εγκληματικής οργάνωσης.

Η τοποθέτηση

Σ' αντίθεση με τη τάση αυτή που επικρατεί στις νόμιμες εμπορικές δραστηριότητες, όπου η χρήση ρευστού χρήματος πειθωριοποιείται συνεχώς⁸⁸ το μεγαλύτερο μέρος του όγκου των εσόδων από το (λιανικό) εμπόριο και τη διακίνηση των ναρκωτικών εξακολουθεί – και μάλλον θα συνεχίσει – να διοχετεύεται με τη μορφή ρευστού χρήματος (χαρτονομίσματα)⁸⁹ σε τραπεζικούς λογαριασμούς ή μέσω άλλων χρηματοπιστωτικών κλάδων, με στόχο να μετατραπεί σε νόμιμες αξίες και να ενσωματωθεί στο νόμιμο οικονομικό σύστημα. Οι αμερικανικές προσπάθειες για καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχουν επικεντρώσει τις προσπάθειες τους καταρχήν στους τακτικούς ελέγχους της διακίνησης ρευστού χρήματος, έχοντας θεσπίσει την υποχρεωτική αναφορά όλων των συναλλαγών πέραν των 10.000 δολαρίων ΗΠΑ. Στις προσπάθειες τους αυτές προσπαθούν να στρατεύσουν και άλλα οικονομικά κέντρα ανά τον κόσμο⁹⁰.

Το λογιστικό πρόβλημα του οργανωμένου εμπορίου ναρκωτικών είναι η ποσότητα του διαθέσιμου ρευστού χρήματος, αφού συσσωρεύονται τεράστια ποσά χαρτονομισμάτων, των οποίων αφενός μεν η μεταφορά αντιμετωπίζει τεράστιες δυσκολίες και αφετέρου βρίσκονται εκτεθειμένα στον κίνδυνο «κλοπής» ή «υπεξαίρεσης». Αποτελεί κατά συνέπεια άμεση προτεραιότητα των ενδιαφερομένων, η διοχέτευση του ρευστού στο νόμιμο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα του εσωτερικού ή του εξωτερικού, μέσω της μετατροπής/μεταμφίεσης του σε συνήθεις μορφές χρηματο-οικονομικών αξιών.

Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα τοποθέτησης⁹¹ μπορούμε να αναφέρουμε τις καταθέσεις μετρητών σε πιστωτικά ιδρύματα (με ή χωρίς τη συνδρομή υπαλλήλων), την (φυσική) εξαγωγή μετρητών καθώς και τη χρησιμοποίηση μετρητών για αγορά περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας, όπως ακινήτων, αντικειμένων (κυρίως τέχνης) και εταιρικών μεριδίων. Είναι προφανές, ότι μέσα στα πλαίσια της συνολικής προσπάθειας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αυτό το στάδιο θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμο⁹², αφού είναι εκείνο κατά το οποίο το εξωλογιστικό χρήμα να εντοπισθεί ευκολότερα, χαρακτηρίζοντας το μάλιστα ως «φάση υψηλής επικινδυνότητας»⁹³.

Έχει δε διαπιστωθεί ότι ακολουθούνται συγκεκριμένες πρακτικές, οι οποίες μπορούν να διακριθούν με γνώμονα, τόσο τη νομιμότητα ή μη του πεδίου όπου επιχειρείται η νομιμοποίηση, όσο και την εκάστοτε ακολουθούμενη τεχνική. Με την ολοκλήρωση της «τοποθέτησης», τα έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες δεν έχουν πλέον τη μορφή ρευστού χρήματος.

Η διαστρωμάτωση ή συσσώρευση

«Διαστρωμάτωση είναι ο διαχωρισμός των παράνομων εσόδων από τη πηγή τους, δημιουργώντας ένα πλέγμα οικονομικών συναλλαγών, σχεδιασμένο να καλύψει το εποπτικό ίχνος και να εξασφαλίσει ανωνυμία»⁹⁴.

Στη δεύτερη αυτή φάση, της διαστρωμάτωσης/συσσώρευσης⁹⁵, τα ήδη «τοποθετημένα» χρήματα μεταφέρονται σε μορφή λογιστικού χρήματος ή με μορφή πολύτιμων μετάλλων σε διεθνή οικονομικά κέντρα που εγγυώνται κινητικότητα (mobility) και διακριτικότητα(discretion). Πρόκειται για ένα περίπλοκο πλέγμα διαστρωματώσεων και (ηλεκτρονικών) μεταφορών του χρήματος, μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών, εταιριών-βιτρίνα και επενδύσεων με στόχο να καταστήσουν την ανίχνευση της προέλευσης του αδύνατη.

Σαν πρώτος σταθμός, προτιμούνται κατά κανόνα τα μικρά υπεράκτια(offshore) τραπεζικά κέντρα, από τα οποία μεταφέρουν τα κεφάλαια χρησιμοποιώντας συνηθισμένους τρόπους συναλλαγών στα κυριότερα παγκόσμια χρηματοπιστωτικά κέντρα, από τα οποία διαχέονται στη συνέχεια, μέσω της αλληπάλληλης μετακίνησης τους, σε περίπλοκα δίκτυα τραπεζικών λογαριασμών. Ως προκάλυμμα της δραστηριότητάς τους, οι δράστες χρησιμοποιούν σε ευρεία κλίμακα ένα «φίλτρο» από νομοθετικά ή εθμικά κατοχυρωμένα επαγγελματικά απόρρητα (δικηγορικό, τραπεζικό, χρηματιστηριακό κοκ), σε συνδυασμό με την τοποθέτηση υπεράκτιων εταιριών-σφραγίδα ως δικαιούχων των τραπεζικών λογαριασμών. Μέρος της φάσεως αυτής θεωρείται και η τυχόν επαναπώληση αντικειμένων ή εταιρικών μεριδίων.

Το στάδιο της ολοκλήρωσης

« Εάν η διαδικασία τοποθέτησης έχει επιτύχει, οι χειρισμοί ολοκλήρωσης επανατοποθετηθούν τα νομιμοποιούμενα στην οικονομία, με τρόπο ώστε να επανέλθουν στα οικονομικά συστήματα εμφανιζόμενα ως κανονικά επιχειρηματικά κεφάλαια»⁹⁶ .

Η διαδικασία της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ολοκληρώνεται⁹⁷, μόνο αφού τα περιουσιακά στοιχεία αποκτώντας νομιμοφάνεια, είτε επαναμεταβιβάζονται στη σφαίρα επιρροής του «οργανωτή», είτε διοχετεύονται σε μεσο-μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Είναι προφανές, ότι αυτή και μόνο η «απλή απόκρυψη» των παράνομων εσόδων θα εξυπηρετούσε κατ' αρχήν τον στόχο της προφύλαξης τους από τις διωκτικές αρχές. Τόσο όμως ο κίνδυνος της φυσικής τους απώλειας, όσο και η επιτακτική ανάγκη της επένδυσης των εσόδων αυτών, οδηγεί τους δράστες στη διοχέτευση και στην ενσωμάτωση τους στο νόμιμο

χρηματοπιστωτικό και οικονομικό σύστημα. Δεδομένου όμως, ότι για την εξασφάλιση των περιουσιακών αυτών στοιχείων, δεν αρκεί η απλή «κεκαλυμμένη τοποθέτηση»(hiding) τους σε κάποιο τραπεζικό λογαριασμό, ο τελικός στόχος της «απόκρυψης»(concealing) της εγκληματικής προέλευσης των χρημάτων τους και της νομιμοποίησης τους (laundering) εξυπηρετείται μόνο με τη συνεχή διοχέτευσή τους στις χρηματο-οικονομικές αγορές.

Η διαπίστωση αυτή μπορεί να βοηθήσει και στην οριοθέτηση της φοροδιαφυγής από τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, παρά το γεγονός ότι μεταξύ των στόχων που επιδιώκει ο δράστης, μετά την επίτευξη της νομιμοποίησης των εσόδων του από εγκληματικές δραστηριότητες, είναι – όπως άλλωστε και οι νόμιμοι επιχειρηματίες – η αποφυγή της απόδοσης των αναλογούντων φόρων, στόχος που εφόσον – ακόμη και μερικά επιτευχθεί – υποσκάπτει τις εθνικές οικονομίες και του προσδίδει ένα επιπλέον(αθέμιτο) πλεονέκτημα σε σχέση με τους λοιπούς νομοταγείς φορολογούμενους ανταγωνιστές στην αγορά. Σε κάθε πάντως περίπτωση, η φοροδιαφυγή προσφέρει μία διέξοδο για τις διωκτικές αρχές, όταν είναι δεν είναι σε θέση να στοιχειοθετήσουν την διάπραξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

85. U.S. Customs Service- office of Intellifence Headquarters, Money Laundering σχετ. και U.S.....Frankfurt a.M. 1992, σ.13

86. Το στάδιο τοποθέτησης(Pracement) ονομάζεται από τον Bersasconi “MMoney Laundering” από τον Preston “Financial Solution” και από τον Ackermann “Conversion”

87. “Placement is the physical disposal of proceeds derived from illegal activity”Bank of England, December 1990

88. Χαρακτηριστικά τα παραδείγματα της ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και των ΗΠΑ όπου το ποσοστό του ρευστού χρήματος στο σύνολο των χρηματικών συναλλαγών ανέρχεται στο 5% και στο 0,4% αντίστοιχα Fuelbbier A. WM 1990 σ. 2025.

89. Παρότι η διαπίστωση αφορά καταρχήν τη διακίνηση και την εμπορία των ναρκωτικών στα μεγάλα αστικά κέντρα των ΗΠΑ είναι βέβαιο ότι αντικατοπτρίζουν τόσο την ευρωπαϊκή όσο και κατ' επέκταση την ελληνική αγορά ναρκωτικών ουσιών.....The Drug-Money Hunt (21.09.1989) σ.22

90. Με το λεγόμενο “Kerry Amendment” (Sec.4702 Restrictions on laundering of US Currency) εξουσιοδοτήθηκε το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ όπως προσδέσει όλα τα ανασφαλή οικονομικά μέτρα στο σύστημα υποχρεωτικής καταγραφής όλων των συναλλαγών πέραν του ορίου των 10.000 δολαρίων ΗΠΑ με άμεση προτεραιότητα τη συλλογή σχετικών πληροφοριών.....αποβλέπει στην επιβολή κανονιστικών ρυθμίσεων σε παγκόσμια κλίμακα αγνοώντας τις κατά τόπους συνθήκες και προτεραιότητες.

91. “placement”

92. Ο Andelman θεωρεί ότι αποτελεί τη φάση κλειδί περιγράφοντας τη, ως αρχική κατάθεση / August 1994 σ99.

93. High Risk Phase Ackermann J-B, ό.α.π. (1992) σ. 14

94. Separating..... Ackermann J-B,ό.α.π. (1992) σ. 14-15

95. “layering”

5.3.Οικονομικές Μέθοδοι και Τεχνικές του Ξεπλύματος Βρώμικου Χρήματος

Με στόχο τη συγκεκριμενοποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι σημαντική η εποπτεία των μεθόδων και των τεχνικών που εφαρμόζουν οι δράστες του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Στο πρώτο στάδιο το χρήμα τοποθετείται μέσω Smurfinh⁹⁸ και Structurinh⁹⁹ στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα όπου μέσω ενός δεύτερου σταδίου εναλλασσόμενων συναλλαγών (διαστρωμάτωση) επενδύεται σε τρίτο στάδιο στην πραγματική οικονομία (ενσωμάτωση) Ενδεικτικά:

Στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Επενδύσεις στις αγορές κεφαλαίου- Οι δράστες επενδύουν τα εγκληματικά έσοδα σε χρηματοοικονομικά εργαλεία όπως σε μετοχές και ομόλογα, με σχετικά χαμηλό ή μηδαμινό επενδυτικό ρίσκο. Επιπλέον τέτοιες επενδύσεις είναι εύκολα και άμεσα ρευστοποιήσιμες με συναλλαγές το προϊόν των οποίων είναι κατά κανόνα δύσκολα ανιχνεύσιμο.

Τραπεζικές συναλλαγές- Ο δράστης μπορεί να καταθέσει μικρά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς. Στη συνέχεια οι καταθέσεις μπορούν να μεταφερθούν σε λογαριασμούς οποιαδήποτε αλλοδαπής τράπεζας. Όσο περισσότερες τέτοιες συναλλαγές (διαστρωματώσεις) τόσο πιο δύσκολος ο εντοπισμός της προέλευσης των χρημάτων.

Ανταποκριτικοί τραπεζικοί λογαριασμοί- Η παροχή τραπεζικών ανταποκριτών υπηρεσιών αφορά την παροχή υπηρεσιών από την τράπεζα ανταποκριτή την καλούσα τράπεζα. Με τη δημιουργία ενός ευρέως δικτύου ανταποκριτών σχέσεων μπορούν οι τράπεζες να διεκπεραιώνουν διεθνείς χρηματοπιστωτικές συναλλαγές σε δικαιοδοσίες όπου δεν έχουν φυσική παρουσία ή εκπροσώπηση. Οι υπηρεσίες συμπεριλαμβάνουν διαχείριση τοκοφόρων λογαριασμών σε διάφορα νομίσματα, ηλεκτρονική διεκπεραίωση εμβασμάτων, εκκαθάριση επιταγών, διεκπεραιωτικοί λογαριασμοί (payable-through accounts) και υπηρεσίες συναλλάγματος. Πρόκειται για υπηρεσίες που προσφέρονται ιδιαίτερα για δραστηριότητες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Αυτό οφείλεται στην έμμεση σχέση μεταξύ χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και του πελάτη (ιδιώτη ή νομικού προσώπου) που καθιστά την πιστοποίηση της ταυτότητας ή του συναλλακτικού προφίλ του πελάτη εκ μέρους της ανταποκρίτριας. Κατά συνέπεια η ανταποκρίτρια τράπεζα υποχρεώνεται να αφεθεί στη συνέπεια της τράπεζας – εντολέα για τη λήψη όλων των μέτρων της οφειλόμενης εποπτείας της κίνησης των λογαριασμών του πελάτη της.

Στο πλαίσιο των ανταποκριτικών σχέσεων τράπεζες διατηρούν στις ανταποκρίτριες τράπεζες τους τροφοδοτούμενους τραπεζικούς λογαριασμούς τους οποίους μπορούν οι δράστες να

χρησιμοποιήσουν για συναλλαγές και μεταφορές ποσών, μεταφέροντας εγκληματικά ποσά από τροφοδότες λογαριασμούς(λχ τροφοδότης λογαριασμός σε τράπεζα της Ουκρανίας της οποίας ο ανταποκριτής στην Ελλάδα είναι ελληνική τράπεζα στην οποία υπάρχει ο τροφοδοτούμενος λογαριασμός), χωρίς να υπέχουν υποχρέωση ειδοποίησης των αρμόδιων αρχών στη δώρα προορισμού.

Δανειοδοτήσεις χαμηλού ή μηδενικού επιτοκίου – με τον τρόπο αυτό οι δράστες μπορούν να μεταφέρουν μεγάλα ποσά μετρητών χωρίς να χρειάζεται να διατηρούν μεγάλες καταθέσεις σε κάποιο πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοδοτικό οργανισμό. Οι μικρές δόσεις αποπληρωμής του δανείου προστατεύουν τον δράστη από την υποχρέωση αναφοράς. Ο λήπτης του δανείου ο οποίος γνωρίζει την προέλευση των χρημάτων δεν πρόκειται να υποβάλει αναφορά ύποπτης συναλλαγής λόγω των χαριστικών όρων αποπληρωμής του δανείου.

Ασφαλιστική αγορά – Ένας από τους τρόπους εκμετάλλευσης της ασφαλιστικής αγοράς είναι η σύναψη ασφαλιστικών συμβολαίων αποταμίευσης ή ζωής μέσω κάποιου συνεργαζόμενου ή μη ενημερωμένου ασφαλιστικού συμβούλου. Τα συμβόλαια αυτά είτε κατά τη λήξη τους είτε με πρόωρη καταγγελία προσφέρουν στον ασφαλιζόμενο δράστη μεγάλα ποσά νομιμοποιημένων μετρητών. Σε περίπτωση ασφάλισης περιουσιακών στοιχείων ο δράστης, με στόχο να μην κινήσει υποψίες, προκαλεί τη ζημία μόνος του απαιτώντας στη συνέχεια αποζημίωση μικρότερη από την πραγματική αξία του ασφαλισθέντος. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται και το κέρδος του ασφαλιστή.

Ταξιδιωτικές Επιταγές (Travelers' cheques) – οι ταξιδιωτικές επιταγές μπορούν να αγοραστούν με εγκληματικά έσοδα και δεδομένου ότι δεν υπέχουν υποχρέωση αναφοράς κατά τη διασυνοριακή μεταφοράς τους. Οι επιταγές αυτές ρευστοποιούνται στη χώρα προορισμού. Το γεγονός ότι εκδότες των επιταγών αυτών είναι κατά κανόνα χρηματοπιστωτικοί οίκοι εγνωσμένης φήμης και φερεγγυότητας αποκλείει την έγερση οποιασδήποτε υποψίας.

Τραπεζικές επιταγές και τραπεζικές εντολές – Η χρήση αυτών των εργαλείων είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη αφού τέτοιου είδους μεταφορών κεφαλαίου δεν υπόκειται κατά κανόνα σε αναφορά ύποπτης συναλλαγής εφόσον δεν υπερβαίνει το προβλεπόμενο όριο.

Συλλογικοί λογαριασμοί – Βασιζόμενοι στην καλή επαγγελματική φήμη των επαγγελματιών μπορούν αυτοί οι λογαριασμοί να χρησιμοποιούν για μεταφορά ποσών με πολλαπλές συναλλαγές σε μεγάλο αριθμό τρίτων προσώπων που είναι συνεργάτες των δραστών.

E-money ή E-cash – η δυσκολία εντοπισμού του ηλεκτρονικού χρήματος που οφείλεται στις φυσικές ιδιότητες του ως ψηφιακό, ανώνυμο και άμεσα (ηλεκτρονικά) διαπραγματεύσιμο το καθιστά ιδιαίτερα ελαστικό στους δράστες του ξηπλύματος βρώμικου χρήματος¹⁰⁰ .

Ηλεκτρονική τραπεζική (E- banking) – Η μη αναγκαία φυσική παρουσία κατά τη διεκπεραίωση συναλλαγών ηλεκτρονικής τραπεζικής καθιστά την αναγνώριση της ταυτότητας του διεκπεραιωτή και τον εντοπισμό υπόπτων συναλλαγών ιδιαίτερα δύσκολη.

Ανταλλακτήρια συναλλάγματος – Πρόκειται είτε για τη χρησιμοποίηση μιας νόμιμης επιχειρηματικής δραστηριότητας σε συνεργασία με την ίδια είτε για τη χρησιμοποίηση μιας ίδιας επιχείρησης στην οποία εγγράφει όλα τα εγκληματικά έσοδα ως κέρδη από ανταλλαγή νομισμάτων. Παρά το ότι ο δράστης θα κληθεί να καταβάλει φορολογία για τα εμφανιζόμενα κέρδη, η μέθοδος αυτή είναι ιδανική για να δικαιολογήσει τη μεγάλη ρευστότητα ενώ η καταβολή φόρων προσδίδει ένα επιπλέον μανδύα νομιμότητας. Οι δραστηριότητες αυτές δεν έχουν σχέση με τη λεγόμενη μαύρη αγορά συναλλάγματος την οποία χρησιμοποιούν οι δράστες, καταβάλλοντας μεγάλες προμήθειες, τόσο για να αποφύγουν τους κινδύνους μεταφοράς όσο και εντοπισμού τους κατά την κατάθεση μεγάλων ποσών ξένου νομίσματος σε μετρητά.

Παράγωγα (Derivatives)- Τα χρηματοοικονομικά αυτά εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους δράστες για επένδυση των μετρητών σε εταιρίες εγνωσμένης εμπορικής φήμης. Και στην περίπτωση αυτή χρειάζεται η συνδρομή συνεργάτη τράπεζας ή χρηματιστηριακής εταιρίας. Παρά τον ιδιαίτερο αυξημένο κίνδυνο σε σχέση με παραδοσιακά χρηματοοικονομικά εργαλεία, η άμεση μετατρεψιμότητα και ρευστοποίησης τους τα καθιστούν ιδανικά μέσα νομιμοποίησης των εγκληματικών εσόδων.

Στην πραγματική οικονομία

Τυχερά παιγνίδια και καζίνο – Πρόκειται για τον τομέα που διακινεί σχεδόν αποκλειστικά μετρητά. Ο δράστης μπορεί να ελέγχει ο ίδιος το καζίνο και να εμφανίζει μεγάλα ποσά μετρητών ως κέρδη από εργασίες του καζίνο. Παρά τη δεδομένη φορολογική επιβάρυνση αυτή η δραστηριότητα προσφέρει στους δράστες ένα εξαιρετικό και απόλυτα νομιμοφανή τρόπο να νομιμοποιήσουν χρήματα εγκληματικής προέλευσης. Ο δράστης μπορεί και ως απλός παίκτης να ανταλλάξει ποσά με μάρκες τις οποίες θα τις αλλάξει πάλι σε μετρητά τα οποία θα καταθέσει στην τράπεζα του καζίνο λαμβάνοντας τραπεζική επιταγή που αποδεικνύει τη νόμιμη προέλευση των ρημάτων.

Απόκτηση ακινήτων – Ο δράστης επενδύει τα παράνομα έσοδα σε ακίνητα, τα οποία κατά κανόνα διατηρούν την αξία τους. Με τη συνεργασία μεσίτη, δικηγόρων και συμβολαιογράφου μπορεί να αναγραφεί στο συμβόλαιο μεγαλύτερο τίμημα από το πραγματικό ή και να πληρωθεί το όποιο τίμημα απολύτως τοις μετρητοίς παρά το ότι δεν δικαιολογείται από το οικονομικό προφίλ του αγοραστή. Η επαναπώληση του ακινήτου αποτελεί έναν εξαιρετικό τρόπο νομιμοποίησης του χρήματος, ιδιαίτερα μάλιστα με την αναγραφή ακόμη μεγαλύτερου τιμήματος. Την φορολογική επιβάρυνση αναλαμβάνει ευχαρίστως ο δράστης.

Ο τομέας εστίασης – Δεδομένου ότι οι συναλλαγές αυτού του οικονομικού τομέα χαρακτηρίζονται από τη χρήση μετρητών κάνει τις επιχειρήσεις εστίασης ιδιαίτερα ελκυστικές για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Κάνοντας τις κατάλληλες λογιστικές εγγραφές το νομιμοποιούμενο εγκληματικής προέλευσης χρήμα εμφανίζεται ως κέρδος.

Εικονικές συμβάσεις – Συνάπτοντας συμβάσεις με άλλες επιχειρήσεις, οι οποίες ελέγχονται από τους ίδιους, οι δράστες του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος καταφέρνουν και μειώνουν το δηλούμενο εισόδημα κάτω από τα όρια του αφορολόγητου ή σε όσο το δυνατό πιο χαμηλή φορολογική κλίμακα.

Εικονικές πωλήσεις και αγορές – Πρόκειται για μέθοδο που αφορά τιμολογήσεις αγοραπωλησιών με πλαστά νόμιμων εταιριών ή εικονικών εταιρών με στόχο την εμφάνιση νόμιμων πηγών προέλευσης εσόδων.

Η αγορά του χρυσού- ο χρυσός προσφέρει το πλεονέκτημα μιας μεγάλης αξίας σε ένα μικρό όγκο. Η αγοραπωλησία του χρυσού γίνεται σχετικά εύκολα σε παγκόσμια κλίμακα και διατηρεί την αξία του ανεξαρτήτως της μορφής του σε ράβδους ή σε κόσμημα. Κατά συνέπεια είναι πάντα ελκυστικός για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως εργαλείο μεταφοράς πλούτου, μεγάλης φυσικά ενσωματωμένης αξίας, εύκολης μετατρεψιμότητας σε μετρητό χρήμα και με δυναμική ανωνυμία στις συναλλαγές. Η χρησιμότητα του χρυσού είναι διττή είτε ως πηγή παράνομων εσόδων από το λαθρεμπόριο του (τα οποία εν συνεχεία νομιμοποιούνται) είτε ως αντικείμενο επένδυσης αγοράς με έσοδα από εγκληματικές πράξεις¹⁰¹.

Η αγορά διαμαντιών – Η καθιερωμένη ανωνυμία των εμπορών διαμαντιών αποτελεί ήδη το καλύτερο μέσο απόκρυψης των επενδύμενων σε διαμάντια παράνομων εσόδων. Για τα διαμάντια ισχύει ότι και για τον χρυσό με τη διαφορά ότι τα πρώτα μπορούν να διακινηθούν με πολύ μεγαλύτερη μυστικότητα και ευκολία λόγω του όγκου και του βάρους

τους¹⁰². Απόκτηση καταναλωτικών ειδών και ειδών μεγάλης αξίας/πολυτέλειας- Οι δράστες επενδύουν σε διαρκή καταναλωτικά αγαθά, αφού αυτά χωρίς να εγείρουν υποψίες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα διασυνοριακού εμπορίου και ως κέρδη νόμιμων συναλλαγών να δικαιολογούν την παρέλευση μεγάλων χρηματικών ποσών. Μια παρόμοια λογική χαρακτηρίζει και την απόκτηση ειδών πολυτέλειας(έργα τέχνης, αυτοκίνητα, σκάφη, κοκ) Τα αγαθά αγοράζονται είτε για προσωπική χρήση είτε για εξαγωγή. Η κοινώς παραδεκτή και αποδεκτή μεγάλη τους αξία καθιστά την απόκρυψη της προέλευσης μεγάλων χρηματικών ποσών ιδιαίτερα εύκολη και σχετικά ακίνδυνη. Η διακριτικότητα των επιχειρήσεων πώλησης τέτοιων ειδών εγγυάται αποφυγή περιττών ερωτήσεων.

Δήλωση ανύπαρκτων κερδών από επιχειρήσεις των οποίων οι συναλλαγές γίνονται κατά κανόνα με μετρητά. Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιεί επιχειρήσεις που από τη φύση τους εμφανίζουν έσοδα σε μετρητά όπως εστιατόρια, ηλεκτρονικά παιχνίδια και ανταλλακτήρια συναλλάγματος. Ελέγχοντας τέτοιες επιχειρήσεις μπορεί ο δράστης να καταθέτει μαζί με τις πραγματικές εισπράξεις και μεγάλα ποσά εγκληματικών εσόδων σε μετρητά χωρίς να εγείρει καμιά υποψία.

Άλλοι μέθοδοι και Τεχνικές

Λαθρεμπόριο συναλλάγματος – Η μέθοδος αυτή αναφέρεται στη φυσική διασυνοριακή μεταφορά χαρτονομισμάτων με στόχο την απόκρυψη της πηγής και του δικαιούχου. Οι δράστες εισάγουν παράνομα τα μετρητά σε χώρες με τη μεγαλύτερη δυνατό ανοχή σε τέτοιες πρακτικές και τα καταθέτουν σε υπεράκτιο τραπεζικό λογαριασμό, από τον οποίο μπορούν να επανεισάγουν το σύνολο ή μέρος των χρημάτων μέσω ηλεκτρονικού εμβάσματος.

Παράνομα τραπεζικά συστήματα και παρατραπεζικά δίκτυα¹⁰³ – Η λειτουργία τους αποτελεί αναμφισβήτητα μια διαρκή απειλή όχι μόνον για το νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα αλλά και για την εθνική ασφάλεια. Πρόκειται για ένα διαρκή αγωγό διακίνησης παράνομων κεφαλαίων, ναρκοχρημάτων και οικονομικών μέσων λογιστικής υποστήριξης τρομοκρατικών ομάδων εθνικής και διεθνούς εμβέλειας. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα σύστημα εκατέρωθεν καταβολής αποζημιώσεων με το οποίο αποφεύγονται οι κίνδυνοι της φυσικής διασυνοριακής μεταφοράς του χρήματος. Ο δράστης της νομιμοποίησης του εξωλογιστικού χρήματος καταθέτει στον παράνομο τραπεζίτη το ποσό έναντι ειδικής απόδειξης(κομμάτι χαρτί, χαρτονόμισμα σκισμένο στα δύο ή κάποια μάρκα, ο τραπεζίτης ειδοποιεί χρησιμοποιώντας κωδικοποιημένα τηλεφωνικά, τηλεγραφικά ή ηλεκτρονικά μηνύματα τον συνεργάτη του στη χώρα προορισμού, ο οποίος θα καταβάλλει με την παρουσίαση της ειδικής απόδειξης στον

καταθέτη το κατατεθειμένο ποσό στο εγχώριο νόμισμα, αφαιρουμένου του δικαιώματος ή της προμήθειας του. Ο συνδυασμός του άτυπου ελέγχου, της εμπιστευτικότητας, της ελάχιστης απαιτούμενης παροχής πληροφοριών αποτελούν ιδιαίτερα ελκυστικά χαρακτηριστικά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, τους δράστες ξεπλύματος βρώμικου χρήματος αλλά και για τους χρηματοδότες τρομοκρατικών πράξεων.

Εταιρίες βιτρίνα- Αυτές είναι επιχειρηματικές οντότητες χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο ή εμπορικό σκοπό και συστήνονται με αποκλειστικό στόχο την απόκρυψη του πραγματικού δικαιούχου των συναλλαγών, των περιουσιακών στοιχείων και των τραπεζικών λογαριασμών. Τις περισσότερες φορές τέτοιες εταιρίες έχουν έδρα δικαιοδοσίες με αυστηρό τραπεζικό απόρρητο και μάλλον χαλαρή εφαρμογή του πλαισίου καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Η νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων γίνεται είτε με τη μέθοδο του επαναδανεισμού (loan – bank) είτε με τη μέθοδο διπλής τιμολόγησης (double invoicing.)

Με τον επαναδανεισμό ο δράστης τοποθετεί κεφάλαια στην εταιρία βιτρίνα τα οποία στη συνέχεια δανείζει στον εαυτό του, χωρίς να είναι δυνατό να εξακριβωθεί ο πραγματικός δικαιούχος των υπεράκτιων λογαριασμών. Με διπλή τιμολόγηση ο δράστης αγοράζει ή ιδρύει μία εταιρία στη χώρα όπου «παράγονται» τα παράνομα κέρδη του και μια εταιρία στη χώρα όπου επιθυμεί να τα τοποθετήσει. Στη συνέχεια ο δράστης παραγγέλλει αγαθά ή υπηρεσίες από την εταιρία της χώρας προορισμού των παράνομων κεφαλαίων, οπότε προσφέρονται πλέον δύο επιλογές: είτε πληθωρίζοντας τη τιμή των αγαθών και των υπηρεσιών που τιμολογούνται οπότε και το επιπλέον ποσό είναι εκείνο που νομιμοποιείται, είτε εκδίδοντας εικονικά τιμολόγια οπότε ολόκληρο το ποσό είναι εκείνο που νομιμοποιείται και το οποίο κατατίθεται σε τραπεζικό λογαριασμό κάποιου χρηματο-οικονομικού κέντρου.

---

96. If the layering process has succeeded .....to be normal business funds: Bank of England ο.α.π.(1990) σ. 2.

97. “intergration”

98. Η μέθοδος μωρμηγκιού που συχνά αναφέρεται και ως structuring πρόκειται για μια ευρέως διαδομένη πρακτική, με την οποία διοχετεύεται το βρώμικο χρήμα στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατακερματίζοντας τον όγκο των χρημάτων σε πολλές συναλλαγές κάτω από το όριο αναφοράς (δήλωσης) ή αναγνώρισης.....Κάτσιος (1998) ό.π. σς 89 επ.

99. Ο όρος αναφέρεται στο «σπάσιμο» μεγαλύτερων ποσών σε μικρότερες καταθέσεις που επιτρέπει την παράκαμψη των απαιτήσεων του νόμου για αναφορά της συναλλαγής και έλεγχο των στοιχείων του πελάτη.

100. Για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω ηλεκτρονικού χρήματος προβλ. Lorenz Mueller (2007) ο.π. 6633 επ.

101. Σχετικά με την αντιμετώπιση του εμπορίου χρυσού στο πλαίσιο της καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος πρβλ. Κάτσιος(2004) Έκθεση προς το Υπουργείο Οικονομικών ΦΕΚ 947/23-6-2004), αδημοσίευτη.

102. σχετικά με την αντιμετώπιση του εμπορίου πολύτιμων μετάλλων και λίθων στο πλαίσιο της καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος πρβλ. ...Federal Register, vol. 70 no 110/09.06.2005 Rules and Regulations.

103. Κύριοι άξονες στα συστήματα .....αμοιβαία εμπειροσύνη

5.4. Τεχνικές ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στον τραπεζικό τομέα

Κατά τη μελέτη της τυπολογίας των μεθόδων και τεχνικών που εφαρμόζουν τα διάφορα δίκτυα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος εκείνο που έχει σημασία είναι η ενημέρωση και εξάσκηση της κρίσεως όσων έχουν επιφορτισθεί με την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας: τράπεζες και άλλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, αρμόδιες διωκτικές, δικαστικές και εποπτικές αρχές.

Η πρακτική του ξεπλύματος είναι παλαιά και λίγο- πολύ όλοι αντιλαμβάνονται γιατί ο κάτοχος χρήματος με παράνομη προέλευση επιδιώκει και κάνει ότι μπορεί προκειμένου αυτό να φαίνεται ότι προέρχεται από νόμιμη πηγή ή αιτία. Αλλά επιβάλλεται να τονιστεί ότι η πρακτική αυτή ποινικοποιήθηκε πρόσφατα στη χώρα μας και το ποινικό αδίκημα της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι από κάθε άποψη πολύ σοβαρό. Πρόσθετα, το μεγαλύτερο βάρος εφαρμογής του αυστηρού νόμου επωμίζονται οι διοικήσεις, τα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι των τραπεζών και λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι ο νέος κοινωνικός ρόλος του τραπεζικού και του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι πολύ δύσκολος και ότι δεν αρκεί μόνο η καλή πρόθεση για την εφαρμογή του νέου νόμου. Το φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχει διεθνή χαρακτήρα, είναι εξαιρετικά πολύπλοκο και αποτελεί τη σημαντικότερη επιχείρηση του οργανωμένου εγκλήματος που μισθώνει τις υπηρεσίες έμπειρων και ικανών επιστημόνων όλων των κλάδων των οικονομικών και νομικών σπουδών. Είναι λοιπόν προφανής η ανάγκη για ενημέρωση όλων μας και ιδιαίτερα για τη συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση των τραπεζικών στελεχών και υπαλλήλων καθώς και όλων όσων δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Από την άποψη αυτή, η καλύτερη προσέγγιση στο θέμα της προλήψεως είναι η ενίσχυση των γνώσεων και της κριτικής ικανότητας όλων και ιδιαίτερα όσων έρχονται σε κάποια συναλλακτική σχέση με την πελατεία τους είτε ως διευθυντικά στελέχη και μέλη συλλογικού οργάνου είτε ως υπάλληλοι πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Πράγματι, όλοι όσοι υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου έχουν καθήκον να ενημερώνονται και να έχουν τα μάτια τους και τα αυτιά τους ανοιχτά, για να είναι σε θέση να εντοπίσουν καταστάσεις και περιπτώσεις ξεπλύματος, ο καθένας στον τομέα του υπηρεσιακού του έργου.

Γι' αυτό το λόγο κρίνεται ενδεδειγμένο στα εκπαιδευτικά σεμινάρια, αντί να γίνεται απλή καταγραφή και απαρίθμηση των περιπτώσεων της δικαστηριακής πρακτικής και των υποθέσεων που απασχόλησαν τις διωκτικές αρχές, να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη του τρόπου εφαρμογής της συγκεκριμένης μεθόδου και τεχνικής ξεπλύματος σε κάθε τύπο χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας και συναλλαγής, από κάθε χρηματοπιστωτική επιχείρηση.

Όπως είναι φυσικό, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει πολλά τεχνικά σημεία και στην καθημερινή τραπεζική πρακτική εμφανίζονται διάφορες καταστάσεις και περιπτώσεις ύποπτων συναλλαγών ανάλογα με το αν πρόκειται για συναλλαγές σε ξένα νομίσματα ή συνάλλαγμα, ή για ασυνήθιστες τραπεζικές εργασίες, η για μεταφορές κεφαλαίων, για εργασίες πιστωτικών καρτών, ή για περιπτώσεις χορηγήσεως ή αποπληρωμής δανείων ή για την παροχή υπηρεσιών επενδυτικής τραπεζικής. Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζουν οι περιπτώσεις στις οποίες το ξέπλυμα διενεργείται με τη συνεργασία μνημόνων στελεχών και υπαλλήλων, ή όταν αυτοί πέφτουν θύματα εκβιασμού, ή όταν παρεμβάλλονται οι φορολογικού παράδεισοι. Ακολουθεί η παράθεση ορισμένων περιπτώσεων και τυπικών παραδειγμάτων ξεπλύματος στον αμιγή τραπεζικό τομέα.

1. Συναλλαγές σε εξωτερικό συνάλλαγμα

Δίκτυο διακινητών σε ευρωπαϊκή χώρα που πωλούσε σκληρά ναρκωτικά σε αλλοδαπούς είχε δημιουργήσει σε μια Τράπεζα λογαριασμούς που τους χρησιμοποιούσε για να μετατρέψει τα κατατεθειμένα ποσά σε δολλάρια. Η Τράπεζα παρατήρησε την ασυνήθιστη και μονότονη όσο και ασύμφορη συμπεριφορά των καταθετών αυτών και ανέφερε, όπως είχε υποχρέωση, την περίπτωση αυτή στον αρμόδιο φορέα. Αυτός ζήτησε από τη Τράπεζα να συνεχίσει τις συναλλαγές της με ύποπτους πελάτες, οι οποίοι συνελήφθησαν κατά το Οκτώβριο του 1994 ενάμιση χρόνο μετά την αναφορά. Μέχρι τότε είχαν ανταλλαγεί κεφάλαια συνολικού ύψους 100 εκατομμυρίων Δολλαρίων ΗΠΑ.

Τράπεζα ανέφερε ως ύποπτες συγκεκριμένες συναλλαγές σε συνάλλαγμα μεταξύ προσώπων από χώρες της Μέσης Ανατολής που διέμεναν σε δύο χώρες της Ευρώπης. Την αγορά συναλλάγματος ή την μετατροπή ξένων νομισμάτων ακολουθούσαν πολύ βραχυπρόθεσμες τοποθετήσεις και μεταφορές ποσών σε τράπεζες της Βόρειας Αμερικής. Η αναφορά αυτή ερευνήθηκε αλλά δεν προέκυψε τίποτε το συγκεκριμένο ή ενοχοποιητικό στοιχείο. Μετά από ένα χρόνο περίπου υποβλήθηκε άλλη αναφορά για την ίδια ακριβώς περίπτωση από άλλη τράπεζα που φυσικά δεν γνώριζε την υποβολή της πρώτης αναφοράς. Η έρευνα αυτή τη φορά

αποκάλυψε ότι ορισμένα άτομα είχαν κατηγορηθεί στη χώρα μας για παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών, οπότε από τις ανακρίσεις που συνεχίστηκαν τεκμηριώθηκε η ύπαρξη οργανωμένου δικτύου ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Τράπεζα παρατήρησε ότι κάποιος που δεν τηρούσε λογαριασμό σ' αυτήν αντάλλαζε συχνά αξιόλογα ποσά μετρητών σε δολάρια. Η Τράπεζα πληροφορήθηκε επίσης ότι αυτός τηρούσε λογαριασμό σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα και επειδή δεν έλαβε πειστική εξήγηση ανέφερε την περίπτωση αυτή στον κατά νόμο αρμόδιο φορέα που διαπίστωσε ότι ο συναλλασσόμενος είχε βαρύ ποινικό μητρώο διακινούσε ναρκωτικά σε ευρωπαϊκή χώρα.

Άλλη τράπεζα παρατήρησε ότι δύο άτομα που επισκέπτονταν τακτικά και πάντοτε ο ένας κατέθετε σε λογαριασμό τρίτου ξένα τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας αλλά σε μεγάλες ποσότητες, συσκευασμένα σε πρόχειρες βαλίτσες, χαρτοκιβώτια, πλαστικές σακούλες. Οι δύο επισκέπτες δεν τηρούσαν λογαριασμό στη συγκεκριμένη τράπεζα που ανέφερε τις βάσιμες υποψίες της 'όπως είχε υποχρέωση.

Πελάτης Τράπεζας αντάλλαζε με άλλον που δεν τηρούσε λογαριασμό σ' αυτήν σχεδόν κάθε ημέρα ποσά σε συνάλλαγμα που ήταν μεν κάτω από το όριο του νόμου, αλλά διαπιστώθηκε από τον εσωτερικό έλεγχο ότι μέσα σε λιγότερο από δύο μήνες είχαν γίνει 4 τέτοιες συναλλαγές συνολικού ύψους 450.000 USD.

2. Ασυνήθιστες ή περίεργες συναλλαγές

Πελάτης τράπεζας ελάμβανε σε πίστωση λογαριασμού του ασυνήθιστα μεγάλα ποσά από άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Ο ίδιος ζήτησε το άνοιγμα άλλου λογαριασμού καταθέσεων με χαμηλό επιτόκιο και όταν ρωτήθηκε γιατί δεν επωφελείται από την ύπαρξη άλλων λογαριασμών με σαφώς υψηλότερη απόδοση, άφησε να εννοηθεί ότι δεν ενδιαφερόταν για επενδύσεις και αποδόσεις, τα δε χρήματα που τροφοδοτούσαν τον λογαριασμό αυτό προέρχονταν από εξωτερικά εμβάσματα για πληρωμές προς επενδυτές σε καζίνο κάπου στη νότια Αμερική. Όταν το υπόλοιπο του λογαριασμού ανήλθε σε ασυνήθιστα μεγάλο ύψος, άρχισαν οι αναλήψεις μετρητών από τον ίδιο, ή έκδοση ταξιδιωτικών επιταγών για λογαριασμό του ή μεταφορές ποσών υπέρ μελών της οικογένειας του και ο λογαριασμός μηδενίστηκε μέσα σε τρεις εβδομάδες.

Αναφέρθηκε από πορτογαλική τράπεζα ότι σε υποκατάστημά της έγινε κατάθεση με μετρητά συνολικού ύψους δύο εκατομμυρίων δολλαρίων. Στη συνέχεια ζητήθηκε από την Τράπεζα να

μετατρέψει το λογαριασμό σε κατάθεση στο τοπικό νόμισμα και να εκδώσει επιταγή για ολόκληρο το ποσό.

Μικροκαταθέτης πιστωτικού ιδρύματος που διατηρούσε συνοικιακό μανάβικο άρχισε να δέχεται εμβάσματα από τη Νοτιοανατολική Ασία 50 ή 60 χιλιάδων δολλαρίων κάθε φορά. Όταν το υπόλοιπο του λογαριασμού του έφτασε το επιθυμητό ύψος ζήτησε από την Τράπεζα να μεταφέρει το κεφάλαιο αυτό σε ορισμένο λογαριασμό στην Ελβετία. Ο πελάτης αυτός παρουσίασε τιμολόγια και εξήγησε ότι με τα χρήματα αυτά θα πλήρωνε ορισμένες ευρωπαϊκές εταιρίες για μηχανήματα που είχε αγοράσει ο αδελφός του που είχε εγκατασταθεί στη Ινδία. Οι αρμόδιες αρχές διαπίστωσαν ότι κάτι τέτοιο δεν συνέβαινε.

Πελάτης που δήλωσε ότι είχε ατομική επιχείρηση (πλυντήριο ρούχων) άνοιξε τραπεζικό λογαριασμό με συνολικό ύψος καταθέσεων και αναλήψεων 10.000 δολλαρίων κατά μήνα. Ξαφνικά ο λογαριασμός του πιστώθηκε με ασυνήθιστα μεγάλα ποσά και μετά από αυτό το μηνιαίο ύψος καταθέσεων – αναλήψεων έφτανε τα 125.000 δολλάρια. Σε μερικούς μήνες ο πελάτης αυτός ζήτησε από την Τράπεζα να αναλάβει ένα εκατομμύριο δολλάρια σε πεσέτες. Η τράπεζα αρνήθηκε να τον εξυπηρετήσει και ανάφερε το γεγονός στον κατά νόμο αρμόδιο φορέα που διαπίστωσε ότι ο πελάτης είχε βαρύ ποινικό μητρώο από διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων και χρήση βίας.

Σε ακόμη περίπτωση, η έρευνα των αρμοδίων αρχών αποκάλυψε ότι μεγάλος διακινητής ναρκωτικών διαιρούσε τις εισπράξεις του σε μικρότερα από το όριο ποσά και χρησιμοποιώντας αρκετά άτομα με εμφάνιση τέτοια ώστε να μην κινούν υποψίες, αγόραζε επιταγές στον κομιστή. Τα ανώνυμα αυτά αξιόγραφα παραδίδονταν σε άλλους ενδιάμεσους και πάλι σε αξίες κάτω από το όριο του νόμου, προκειμένου να τα καταθέσουν σε διάφορα καταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που έπαιρναν την εντολή να πιστώσουν το λογαριασμό του διακινητή.

Εξακριβώθηκε σε πολλές περιπτώσεις στις ΗΠΑ ότι μεγάλα ποσά χρήματων προερχόμενα από εγκληματικές πράξεις σπάζονταν σε πολύ μικρά ποσά που καταθέτονταν υπέρ ενός συγκεκριμένου δικαιούχου. Σε μια περίπτωση διαπιστώθηκε ότι είχαν «ξεπλυθεί» σε 29 εκατομμύρια δολλάρια που είχαν συγκεντρωθεί με 40.000 συναλλαγές, από τις οποίες καμιά δεν ξεπερνούσε τα 600 δολλάρια.

Υποπτες μεταφορές κεφαλαίων

Έχουν καταγραφεί πολλές περιπτώσεις μεταφοράς κεφαλαίων από τράπεζες φορολογικών παραδείσων σε πιστωτικά ιδρύματα στην Ευρώπη, στα οποία οι ενδιαφερόμενοι δεν τηρούν λογαριασμούς. Γι' αυτό τα χρήματα αυτά κρατούνται σε συμψηφιστικούς λογαριασμούς (clearing accounts) που ανέρχονται σε μεγάλα ύψη και κατατίθενται για σύντομο χρονικό διάστημα. Το επόμενο βήμα είναι η ανάληψη των ποσών αυτών ή η εντολή στην Τράπεζα να τα μεταφέρει σε τράπεζα άλλου φορολογικού παράδεισου. Κατ' αυτόν τον τρόπο είναι αδύνατη η ιχνηλάτηση της πραγματικής προελεύσεως των χρημάτων αυτών, γιατί οι συμψηφιστικοί λογαριασμοί μηδενίζονται μέσα σε λίγες ημέρες, κατά τη διάρκεια των οποίων γίνονται αλληπάλληλες μεταφορές κεφαλαίων σε χρέωση και πίστωση αυτών των λογαριασμών.

Σε Τράπεζα της Αγίας Πετρούπολης έγινε κατάθεση του ποσού των 766.000 USD και την επόμενη μέρα δόθηκε εντολή μεταφοράς ολόκληρου του ποσού σε τράπεζα σκανδιναβικής χώρας με δικαιούχο εξαγωγική εταιρία στην ίδια χώρα. Από την Τράπεζα αυτή τα χρήματα μεταφέρθηκαν σε λογαριασμό προσώπου με ρωσικό διαβατήριο που τηρούνταν σε διαφορετική τράπεζα στην ίδια σκανδιναβική χώρα. Από εκεί το ποσό μεταφέρθηκε σε άλλη τράπεζα έως ότου να εισπραχθεί ολόκληρο στο εγχώριο νόμισμα από τον πελάτη με το ρωσικό διαβατήριο.

Διαπιστώνεται καθημερινά ότι οι διατραπεζικές ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων θα αποτελέσουν κύριο μέσο ξεπλύματος βρώμικου χρήματος εάν δεν ληφθούν διεθνώς αποτελεσματικά μέτρα για την καταγραφή των ονομάτων ή επωνυμιών του αποστολέα, του παραλήπτη και του πραγματικού δικαιούχου, του αριθμού της εντολής κλπ

Οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων (Electronic Fund Transfers, EFT), μέσω τηλεφωνικών γραμμών είναι εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να ιχνηλατηθούν. Ο αριθμός των συναλλαγών αυτών είναι τόσο μεγάλος ώστε είναι ουσιαστικά αδύνατη η όποια παρακολούθηση. Ο πελάτης δίνει οδηγίες στον προσωπικό του υπολογιστή για να πληροφορήσει τον υπολογιστή της Τράπεζας ότι αυτή πρέπει να μεταφέρει ένα χρηματικό ποσό από τον λογαριασμό του σε λογαριασμό άλλης Τράπεζας στο εξωτερικό. Ο υπολογιστής της Τράπεζας αναφέρει στον κεντρικό υπολογιστή του συστήματος που λειτουργεί από κοινού από όλες τις Τράπεζες και δίνει την εντολή του πελάτη να μεταφέρει το ποσό σύμφωνα με τις οδηγίες του.

Λαμβάνουν χώρα πολυάριθμες τέτοιες καταθέσεις και αναλήψεις ποσών που περνούν απαρατήρητες μολοντί αφορούν ξέπλυμα, λόγω του ότι δεν προηγείται καμιά παροχή στοιχείων ταυτότητας ούτε υποβάλλονται αναφορές από τις τράπεζες για ύποπτες συναλλαγές.

Αρκετά συχνά ο εσωτερικός έλεγχος αποκαλύπτει μεταφορές χρηματικών ποσών που εμφανίζονται ασυνεπείς με τη φύση του λογαριασμού κάποιου πελάτη ή με το είδος των επιχειρήσεών του. Έτσι, σε μια περίπτωση ένας μικρός έμπορος που δεν έκανε εξαγωγές ελάμβανε από το εξωτερικό μεγάλα χρηματικά ποσά και επισκέπτονταν την Τράπεζα τακτικά ρωτώντας με αδημονία εάν έφτασαν τα χρήματα. Όταν έφταναν έδινε αμέσως εντολή να μεταφερθούν σε πίστωση λογαριασμών άλλων εταιριών.

Τον Οκτώβριο του 1994 ανοίχθηκε λογαριασμός ταμειυτηρίου σε ευρωπαϊκή Τράπεζα και δηλώθηκε σ' αυτήν από τον καταθέτη ότι ο λογαριασμός αυτό θα πιστωνόταν με ποσό των 22 εκατομμυρίων δολλαρίων που αποτελούσε το προϊόν πωλήσεως ενός ξενοδοχειακού συγκροτήματος. Το μεγάλο αυτό ποσό θα μεταφερόταν μέσω SWIFT από την Ανατολική Ευρώπη. Μετά από λίγες μέρες ο καταθέτης ανέφερε ότι ποσό θα καταθέτονταν σε μετρητά μεταφερόμενα με courier. Η τράπεζα αναφέρθηκε στην αρμόδια αρχή και διαπιστώθηκε ότι ο συγκεκριμένος πελάτης είχε βαρύ ποινικό μητρώο και ότι επιχειρούνταν το στήσιμο δικτύου και το ξέπλυμα μεγάλων ποσών βρώμικου χρήματος.

4. Πιστωτικές κάρτες

Διαπιστώθηκαν περιπτώσεις εκδόσεως πιστωτικών καρτών από τράπεζες που λειτουργούν σε φορολογικούς παράδεισους και οι οποίες χρησιμοποιούνταν για την πληρωμή τόσο προσωπικών όσο και επιχειρηματικών εξόδων. Η εξόφληση των ποσών γίνεται από την άντληση χρημάτων σε λογαριασμούς που τηρούνται σε άλλη τράπεζα, έτσι ώστε οι προσωπικές δαπάνες να καταβάλλονται με ξεπλυμένα μετρητά.

Μια επενδυτική εταιρία πρόσφερε ένα πακέτο τριών διαφορετικών λογαριασμών ως εναλλακτική μορφή διαχειρίσεως διαθεσίμων. Συγκεκριμένα, επρόκειτο περί ενός λογαριασμού που περιελάμβανε τα ακόλουθα συστατικά στοιχεία: ένα Λογαριασμό Μετοχών (Securities Account), ένα κεφάλαιο (Fund) και ένα λογαριασμό Πιστωτικής Κάρτας (Credit Cart Account). Το όλο σχήμα λειτουργούσε ως εξής:

A) Ο λογαριασμός Μετοχών χρησιμοποιούνταν για την αγοραπωλησία μετοχών και δικαιωμάτων ή προαιρεσέων (options) είτε με την τεχνική των περιθωρίων (margin) είτε με βάση την πλήρη εξόφληση.

B) το κεφάλαιο αποτελούσε κατ' ουσία μια ανοικτού τύπου εταιρία επενδύσεων χαρτοφυλακίου που αποσκοπούσε σε υψηλή κερδοσκοπία, διατήρηση υψηλού βαθμού κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητα σε βραχυπρόθεσμους τίτλους αξιών. Το κεφάλαιο αυτό αξιοποιούσε τα υπάρχοντα πιστωτικά υπόλοιπα του προηγούμενου Λογαριασμού Μετοχών, επενδύοντας σε μετοχές του στην καθαρή αξία τους. Οι μετοχές αυτές πωλούνταν αυτομάτως προς αντίκρουση και κάλυψη έτσι των χρεωστικών υπολοίπων στον Λογαριασμό Μετοχών και στον Λογαριασμό Πιστωτικής Κάρτας.

Γ) Η κάρτα που δινόταν με τον τελευταίο αυτόν λογαριασμό ήταν προσωπική χρεωστική κάρτα, που χρησιμοποιούνταν για αγορές αγαθών, τη λήψη χρηματικών προκαταβολών ή για αναλήψεις από Αυτόματες Ταμειολογιστικές Μηχανές σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Μπορεί να παρατηρηθεί ότι η μορφή αυτή του λογαριασμού και το γεγονός ότι εκδίδονται μηνιαίες αναλύσεις του αφήνουν κάποιο «χάρτινο ίχνος». Υπάρχει όμως και το αναμφισβήτητο πλεονέκτημα για τους ξεπλυντές που έχουν τη δυνατότητα κατ' αυτόν τον τρόπο να έχουν πρόσβαση σε κεφάλαια λογαριασμών με τη χρήση πιστωτικών καρτών.

5. Δάνεια

Είναι γνωστές οι συναλλαγές που γίνονται κατά κανόνα από εξωχώριες ή υπεράκτιες εταιρίες (off-shore corporations, όπως πχ στην Ελλάδα του αν 89/1967). Ένας επενδυτής, για παράδειγμα, που έχει χρήματα παράνομης προελεύσεως σε τραπεζικό λογαριασμό στο εξωτερικό, αποφασίζει να προβεί σε επενδύσεις. Προς τον σκοπό αυτόν κάνει για αρχική κατάθεση με «καθαρά» χρήματα και να εξοφλήσει το ποσό της επενδύσεως δανείζεται από την τράπεζα όπου είναι κατατεθειμένο το βρώμικο χρήμα. Η απόδοση της επενδύσεως είναι το ποσό που ξεπλύθηκε, ενώ με διαδοχικές τέτοιες μεθοδεύσεις χάνονται τα ίχνη του χρήματος που έχει εγκληματική προέλευση.

Ημεδαπός έχοντας επιστολή πληρεξουσιότητας ζήτησε από τράπεζα Ευρωπαϊκής χώρας να αναλάβει ένα μεγάλο ποσό μετρητών από λογαριασμό που τηρούσε εκεί ένα μέλος της οικογένειάς του. Ο λογαριασμός είχε ανοιχθεί λίγες ημέρες νωρίτερα και δηλώθηκε ότι το ποσό αποτελούσε προϊόν δανείου από τράπεζα του εξωτερικού προς το σκοπό αναπτύξεως εμπορικών σχέσεων με χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Όταν όμως ο ενδιαφερόμενος για την

ανάληψη έμαθε ότι η υπόθεση αυτή θα αποτελούσε αντικείμενο έρευνας, ζήτησε ολόκληρο το ποσό να μεταφερθεί στη ξένη τράπεζα.

Πελάτης ευρωπαϊκής τράπεζας, από την οποία έλαβε δάνειο, ανέφερε σ' αυτήν ότι είχε μια δελεαστική προσφορά μέσω ενός φίλου επιχειρηματία του εξωτερικού για τη λήψη δανείου δεκαετούς διάρκειας και με πολύ χαμηλό επιτόκιο. Γι' αυτό ζήτησε από την τράπεζα να δεχθεί να επιστρέψει το ακριβότερο δάνειο και να του χορηγήσει τραπεζική εγγύηση για να επιτύχει το άλλο δάνειο από την αλλοδαπή τράπεζα. Εξακριβώθηκε ότι τα χρήματα του δανείου αυτού ήταν «βρώμικα».

6. Επενδυτικές εργασίες

Εξαγωγική – εισαγωγική εταιρία με έδρα την Ελβετία ελάμβανε παραγγελίες από την Ιαπωνία για είδη πολυτελείας. Για την πληρωμή τους χρησιμοποιούνταν χρήματα που έπρεπε να ξεπλυθούν. Έτσι με αυτά αγοράζονταν μερίδια συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (SICAN), που αργότερα πωλούνταν για να μεταφερθεί το προϊόν της εξαγοράς τους με δόσεις στον ειδικό λογαριασμό της εταιρίας σε ελβετική τράπεζα. Διευθυντικό στέλεχος της εταιρίας έκανε αναλήψεις για να πληρώσει, όπως ισχυριζόταν, τους προμηθευτές της εταιρίας. Οι επιταγές εκδίδονταν στο όνομά του και τις εξαργύρωνε με ένα συνάδελφό του. Στην πραγματικότητα τα ποσά αυτά ανήκαν σε δίκτυο ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που έκανε δήθεν εξαγωγές στην Ιαπωνία.

Πελάτης ευρωπαϊκής τράπεζας ζήτησε να ανοίξει προθεσμιακό λογαριασμό καταθέσεων 10 εκατομμυρίων δολαρίων για περίοδο 10 ετών. Ζήτησε επίσης κάθε χρόνο 10% των καταθέσεων αυτών να μεταφέρεται σε ξένες τράπεζες που θα τις δήλωνε στην Τράπεζα σε κατάλληλο χρόνο. Όταν ρωτήθηκε για την προέλευση των χρημάτων, δήλωσε ότι αποτελούσαν το προϊόν δανείου που έλαβε από τράπεζα της Ελβετίας.

Πελάτης που εξειδικεύεται στις αγοραπωλησίες χρυσού παρήγγειλε ποσότητες χρυσών λιρών, αγόραζε τα νομίσματα με «βρώμικο χρήμα» και μετά ακύρωνε την παραγγελία μολονότι αυτό είχε κάποιο κόστος. Στη συνέχεια ζητούσε επιστροφή των χρημάτων του με επιταγή σε φανταστικό όνομα. Κατ' αυτόν τον τρόπο ξέπλυνε συνολικά 5,1 εκατομμύρια δολάρια.

Έμποροι χρυσού κάλυπταν τη διακίνηση ναρκωτικών, εκτελώντας δήθεν παραγγελίες εμπόρων από τη Νότια Αμερική. Κύριος σκοπός των εικονικών συναλλαγών ήταν η έκδοση των αναγκαίων εγγράφων ώστε να διαξιολογούνται οι μεταφορές μεγάλων ποσών χωρίς να δημιουργούνται υποψίες.

7. Ξέπλυμα με την συνεργασία τραπεζικών στελεχών

Ένα διεθνές δίκτυο διακινητών ναρκωτικών κατόρθωσε να εισχωρήσει σε μια διεθνή τράπεζα και με τη βοήθεια ενός διευθυντή υποκαταστήματος εξαπάτησαν ένα σημαντικό πελάτη της μεταφέροντας από το λογαριασμό του ένα μεγάλο ποσό δολλαρίων σε λογαριασμό άλλης τράπεζας στην Νοτιοανατολική Ασία. Σημειωτέον ότι η απάτη αυτή ανακαλύφθηκε όταν η διεύθυνση της τράπεζας που έχει αρμοδιότητα για τον έλεγχο τέτοιων συναλλαγών ανέφερε στον αρμόδιο κρατικό φορέα ότι ο πελάτης έστειλε το ύποπτο έμβασμα.

Άτομο που δεν ήταν πελάτης εμφανιζόταν τακτικά στην τράπεζα φέρνοντας εσκούδος. Με τη βοήθεια ορισμένων υπαλλήλων της μετέτρεπε τα πορτογαλικά νομίσματα σε Γερμανικά Μάρκα και Ολλανδικά Φλορίνια, δηλώνοντας ότι χρειαζόταν αυτά τα νομίσματα για την αγορά αυτοκινήτων στη Γερμανία. Σε ένα διάστημα οκτώ μηνών το 1994 είχαν ξεπλυθεί πάνω από ένα εκατομμύριο δολάρια κατ' αυτόν τον τρόπο.

Σε ευρωπαϊκή χώρα ανακαλύφθηκε το 1993 το εξής σχήμα: διαφορετικοί κάτοχοι λογαριασμών κατέθεταν διάφορα ποσά «βρώμικου χρήματος» σε ξένα νομίσματα σε αρκετές τράπεζες. Οι πελάτες αυτοί ανήκαν σε δίκτυο οργανωμένου εγκλήματος και συνεργαζόμενοι με μεσίτη της τράπεζας που ήταν κατάλληλα μνημένος κερδοσκοπούσαν στην αγορά συναλλάγματος. Ο μεσίτης δεν ελάμβανε υπόψη τις ισχύουσες τιμές στην αγορά συναλλάγματος και με την συνεργασία άλλης τράπεζας ολοκληρώνονταν οι συναλλαγές σε βάρος της πρώτης τράπεζας. Όλες αυτές οι συναλλαγές γίνονταν μεταξύ των δύο τραπεζών μέσω τηλεγραφικών μεταφορών κεφαλαίων χωρίς να αφήνουν ίχνη.

Πρόεδρος πιστωτικού ιδρύματος που αντιμετώπιζε σοβαρά οικονομικά προβλήματα υπέκυψε στις πιέσεις οργανωμένου δικτύου διακινητών ναρκωτικών για να συνεργαστεί στο ξέπλυμα των εσόδων του. Ο πρόεδρος συνεργάστηκε για αρκετό καιρό στενά παρέχοντας διάφορες διευκόλυνση δανεισμού, τηλεγραφικών εμβασμάτων κ.λ.π., αλλά τελικά μετάνιωσε και αποκάλυψε στις αρμόδιες αρχές τις λεπτομέρειες της συνεργασίας του. Τελικά κατασχέθηκε και δημεύθηκε ποσό 53 εκατομμυρίων δολαρίων, ενώ διαπιστώθηκε ότι το συγκεκριμένο σχήμα ξεπλύματος είχαν εμπλακεί 17 τράπεζες, 21 άλλες εταιρίες και παραπέμφθηκαν στο δικαστήριο 44 άτομα.

Επισημαίνεται ότι σε αρκετές χώρες διαπιστώθηκε επίμονη προσπάθεια του οργανωμένου εγκλήματος στον τραπεζικό χώρο, είτε με την απόκτηση του ελέγχου τραπεζών, είτε με την εξαγορά συνειδήσεων, είτε με εκβιασμούς. Ένα από τα καθήκοντα του διευθυντικού στελέχους για την εφαρμογή του γράμματος και του πνεύματος του νόμου για το ξέπλυμα

βρώμικου χρήματος είναι και η αποτροπή υπάρξεως τέτοιων κρουσμάτων. Στις περιπτώσεις αυτές παρατηρείται συνήθως μεταβολή στη συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής κάποιου υπαλλήλου, όπως πχ είναι η πολυτελής διαβίωση του και αγορά ακριβών αυτοκινήτων κλπ ή αυτός αρνείται να πάρει άδειες διακοπών ή να κάνει ότι μπορεί να μη μετατεθεί ή προαχθεί και αναγκαστεί να αλλάξει υπηρεσία και τόπο εργασίας κοκ.

Υποψίες για την ενδεχόμενη συνέργεια τραπεζικού υπαλλήλου σε μια πράξη ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι δυνατό να δημιουργηθούν από πολλές εκδηλώσεις του μέσα και έξω από την Τράπεζα, αλλά η επιβεβαίωση των υποψιών αυτών απαιτεί πολύ προσεκτικό χειρισμό του θέματος και ύπαρξη ανάλογων εσωτερικών διαδικασιών και ικανής υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Πρόσθετη και ίσως καλύτερη διασφάλιση αποτελεί η προσεκτική επιλογή και εκπαίδευση όλων των υπαλλήλων και ιδιαίτερα εκείνων που τοποθετούνται σε θέσεις που αποτελούν στόχο και συγκεντρώνουν περισσότερο το ενδιαφέρον των ανθρώπων που επιδίδονται συστηματικά και οργανωμένα στο «ευγενές σπόρ» του ξεπλύματος χρημάτων. Εννοείται ότι το εξεταζόμενο θέμα προσλαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις όταν η διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος είναι μνημένη στο ζέπλυμα και τα διευθυντικά στελέχη γνωρίζουν και κατευθύνουν την όλη επιχείρηση ενταγμένα συνήθως σε ένα ευρύτερο διεθνές κύκλωμα που ξεκινά και καταλήγει στο οργανωμένο έγκλημα. Οι στατιστικές για το θέμα αυτό είναι ελάχιστες για να στηρίξουν γενικά συμπεράσματα, αλλά η πρώτη εντύπωση είναι ότι δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις πιστωτικών ιδρυμάτων που εξακριβωμένα βρέθηκαν να ξεπλύνουν συστηματικά βρώμικο χρήμα σε διάφορες χώρες, όχι μόνο στους γνωστούς φορολογικούς παράδεισους όπου το ευγενές σπορ εξυπακούεται, αλλά και στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες όπου λειτουργούν πολύ προηγμένες χρηματοπιστωτικές αγορές.

8. Παρτράπεζες

Σε πολλές χώρες και περιοχές του κόσμου λειτουργούν ανεπίσημα συστήματα τραπεζικών συναλλαγών με διάφορα ονόματα, όπως το Chip shop και Hawalla στην Άπω Ανατολή, το Chiti στην Ασία, το Stash House στην Αμερική, το Hundi στις χώρες της Μέσης ανατολής. Στηρίζουν τη λειτουργία τους στους οικογενειακούς δεσμούς και στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, πρακτικά ο τρόπος λειτουργίας τους δεν διαφέρει.

Όσοι νομιμοποιούν έσοδα εγκληματικής προελεύσεως μέσω μιας τέτοιας παρατράπεζας είναι σίγουροι ότι τα χρήματα που καταθέτει κάποιος σε έναν τέτοιο «τραπεζίτη» σε κάποιο μέρος του κόσμου θα παραδοθούν οπωσδήποτε ασφαλή στον παραλήπτη, έστω και αν αυτός

βρίσκεται στην άλλη άκρη της υφελίου, αρκετές φορές χωρίς να προηγηθεί φυσική μεταφορά τους.

Απλά ο «τραπεζίτης» αυτός που συνήθως λειτουργεί στο πατάρι ή στην αποθήκη κάποιου εστιατορίου ή καταστήματος κάποιου Ασιάτη στην Ευρώπη ή στην μερική ειδοποιεί άλλον «τραπεζίτη» της ίδιας οικογένειας στη χώρα πληρωμής του εμβάσματος, το οποίο καταβάλλεται όπως συμφωνείται. Αρκετές φορές πάλι δεν δίνεται απόδειξη, στον αρχικό καταθέτη ενώ άλλοτε δίνεται ένα είδος αποδείξεως, όπως ένα τεμάχιο χαρτονομίσματος ή μάρκες και τσιπς που με την παράδοση στον άλλο «τραπεζίτη» καταβάλλονται τα χρήματα στο εγχώριο νόμισμα μείον τα έξοδα. Κύριο χαρακτηριστικό των συστημάτων αυτών που έχουν μακρά παράδοση είναι ότι δεν γίνεται άμεση μεταφορά συναλλάγματος και ο συμψηφισμός ή η εκκαθάριση των λογαριασμών είναι καθαρή οικογενειακή υπόθεση. Πράγματι, το σύστημα αυτό των ασιατικών παρατραπεζών συνιστά ένα εξαιρετικά αποτελεσματικό δίκτυο μεταβιβάσεως χρηματικής αξίας απανταχού της γής¹⁰⁴.

Οι παρατρέπεζες δεν αποτελούν άγνωστο ή περίεργο φαινόμενο στις χώρες της Νότιας Ευρώπης. Συχνά στο παρελθόν έρχονταν στη δημοσιότητα στην Ελλάδα διάφορα κυκλώματα παρατραπεζικών δανεισμών και καταθέσεων σε «τραπεζίτες», όχι μόνο στην Αθήνα αλλά και σε αρκετές επαρχιακές πόλεις, όπως στα Γιάννενα, η Πάτρα, η Βέροια και αλλού. Δεν έλειψαν και οι περιπτώσεις δημιουργίας παρατραπεζών και απατών μέσα στις τράπεζες πράγμα που ντροπιάζει την τραπεζική οικογένεια. Γι' αυτό επιβάλλεται η καταβολή συνεχούς προσπάθειας για τη βελτίωση και σωστή εφαρμογή των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και τον αποκλεισμό ανθρώπων με ελαστική συνείδηση κατά την επιλογή και πρόσληψη του προσωπικού.

---

104. Δεν αποκλείεται η αξιοποίηση και της λειτουργίας και των υπηρεσιών των αναγνωρισμένων τραπεζών, όπως φαίνεται από το ακόλουθο παράδειγμα. Το 1992 διαλευκάνθηκε μια υπόθεση .....ναρκωτικών.....ανακάλυψη μεγάλου διεθνούς δικτύου ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

5.5. Νομιμοποίηση εσόδων μέσω του ψηφιακού κόσμου - κυβερνοχώρου

Η εμφάνιση και η διαρκής επέκταση του παγκοσμίου δικτύου και ιδιαίτερα του δικτύου internet ¹⁰⁵, ως το κυριότερο και πλέον διαδομένο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο (telecom network) του κυβερνοχώρου (cyberspace), αποτελεί το χαρακτηριστικότερο δείγμα των νέων τεχνολογιών, οι οποίες αδιαμφισβήτητα έχουν ήδη, και πρόκειται στο μέλλον με μεγαλύτερη ένταση να δημιουργήσουν νέες πολιτιστικές και συναλλαγματικές συνήθειες, και όλα τα προσδοκώμενα ευεργετικά αποτελέσματα και τι πιθανές παρενέργειες τους, με την έννοια της εκμετάλλευσης των απεριόριστων δυνατοτήτων του για την πραγμάτωση εγκληματικών στόχων: το πρόβλημα δεν εντοπίζεται τόσο στη δυνατότητα χρησιμοποίησης ενός παγκόσμιου εμβέλειας ηλεκτρονικού συστήματος πληρωμών – όπως το Internet- από εγκληματικά συμφέροντα, όσο στην αδυναμία εποπτείας του και εντόπισης των δραστών από τις εθνικές εποπτικές και διωκτικές αρχές. Πρόκειται για εξελίξεις που θέτουν τους νομοθέτες ενώπιον της αυξανόμενης σχετικότητας της εδαφικής κυριαρχίας και της αυξανόμενης σχετικότητας της εδαφικής κυριαρχίας και της κατά τόπο αρμοδιότητας μέσα σε μια ηλεκτρονικοί παγκόσμια αγορά.

Το νέο ηλεκτρονικό ρευστό σχήμα (E-cash)¹⁰⁶ σηματοδοτεί την έναρξη μιας διαδικασίας παγκόσμιας νομισματικής ενοποίησης, δίνοντας τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί τόσο από ιδιώτες, όσο και από εταιρίες για οποιουδήποτε είδους συναλλαγή, με λιγότερο κόστος και περισσότερη διακριτικότητα. Από την άλλη πλευρά πέραν των υπαρκτών κινδύνων μιας ανεξέλεγκτης ροής (E-cash), της πιθανότητας εξαφάνισης τεράστιων ποσών σε περίπτωση σοβαρής βλάβης του συστήματος και της διαγραφόμενης ανισορροπίας μεταξύ αυτών που έχουν και αυτών που δεν έχουν πρόσβαση στο δίκτυο, το (E-cash), αποτελεί μία νέα πρόκληση για τους δράστες της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες¹⁰⁷.

Πρόκειται για ένα νέο πεδίο με ανοικτή και απεριόριστη πρόσβαση σε κάθε χρήστη, του οποίου οι προσπάθειες κανονικοποίησης (regulation) θα έχουν καταλυτική επίδραση στη νομική αντιμετώπιση φαινομένων, τόσον όσον αφορά το πεδίο του εμπορικού όσο και του ποινικού δικαίου.

Παρά την απεριόριστη πρόσβαση στο δίκτυο και την ταχύτατη διασπορά πληροφοριών – χαρακτηριστικό το οποίο από μόνο του θα έδινε τη δυνατότητα άσκησης ελέγχων από τις αρμόδιες αρχές-, οι εξελιγμένες τεχνικές κρυπτογράφησης (encryption techniques)¹⁰⁸ καθιστούν εφικτή τη διατήρηση του απόλυτου προσωπικού απόρρητου, εξουδετερώνοντας κάθε δυνατότητα των αρών να αποκωδικοποιούν τα αποστέλλόμενα μηνύματα στις

περιπτώσεις υπονοιών για τέλεση εγκληματικών πράξεων¹⁰⁹. Ως επακόλουθο αυτών των εξελίξεων, έκαναν την εμφάνισή τους στην ορολογία οι όροι «ηλεκτρονικά μετρητά» (E-cash), «τραπεζική του κυβερνοχώρου» (cyberspace banking) και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω του κυβερνοχώρου» (cyberspace money laundering).

Οι τράπεζες και οι τραπεζικές εργασίες του κυβερνοχώρου

Τον Οκτώβριο του 1994 άρχισε τις εργασίες της η πρώτη τράπεζά του κυβερνοχώρου (cyber bank) , η First Virtual Holdings, με έδρα στο Σα γιέν του Ουαϊόμινγκ των ΗΠΑ, ενώ τον Μάρτιο του 1995 ξεκίνησε τις δραστηριότητες της η First bank of internet, με έδρα το Ντε Πλέινς του Ιλλονόις. Η πρωτοπόρος πάντως τράπεζα του κυβερνοχώρου, θεωρείται η security First Network Bank (SFNB), η οποία άρχισε τις δραστηριότητές της σε πλήρη ανάπτυξη τον Οκτώβριο του 1995. Μέσα στη πρώτη εβδομάδα λειτουργίας της (SFNB), ανοίχθηκαν περισσότεροι από πεντακόσιοι λογαριασμοί με συνεχώς αυξανόμενη τάση¹¹⁰.

Οι τράπεζες του κυβερνοχώρου δεν υπόκεινται στον κανονιστικό και εποπτικό ομοσπονδιακό ή πολιτειακό πλαίσιο, διαφέροντας ριζικά από τα συμβατικά τραπεζικά ιδρύματα των ΗΠΑ, δεδομένου ότι προσδιορίζουν διαφορετικά την έννοια των τραπεζικών συναλλαγών, δεν διαθέτουν καταστατικά ιδρύσεως εγκεκριμένα από τις αρμόδιες ομοσπονδιακές ή πολιτειακές αρχές και δεν υπόκεινται σε καθεστώς εγγύησης των καταθέσεων. Οι νεότευκτες αυτές τράπεζες, οι οποίες ήδη λειτουργούν και από τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (offshore financial centers) εκτός ΗΠΑ, χωρίς να υπόκεινται σε κάποιο κανονιστικό ή εποπτικό πλαίσιο, είναι οργανικά συνδεδεμένες με τραπεζικές εταιρίες Holdings ή με αναγνωρισμένα τραπεζικά ιδρύματα ή με ενώσεις (consortia) τραπεζών ή συμψηφιστικούς οίκους (clearing houses) όπως η Visa International, διεκπεραιώνοντας μεταφορές χρημάτων μέσω της τεχνολογίας των “έξυπνων καρτών” (smart cards), προσφέροντας με τον τρόπο αυτό επιπλέον ασφάλεια στους καταναλωτές τέτοιων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, πέραν αυτής που απολαμβάνουν οι συμβατικοί χρήστες του Internet.

Οι τραπεζικές υπηρεσίες του κυβερνοχώρου (cyber banking) αφορούν κυρίως πληρωμές για αγορές προϊόντων μέσω της συνεχώς αυξανόμενης αγοράς του Internet¹¹¹, ενώ οι τράπεζες του κυβερνοχώρου έχοντας ένα ευρύτατο πεδίο δραστηριοποίησης, ασχολούνται όλο και πιο έντονα με τον ρόλο του διαμεσολαβητή σε συναλλαγές που αφορούν αγοραπωλησίες αγαθών, λογισμικού, οικονομικών υπηρεσιών και πληροφοριών, με αποκορύφωμα την έναρξη αποδοχή καταθέσεων (deposit taking) , δραστηριότητα την οποία διαφημίζουν ήδη μέσω του δικτύου ¹¹².Πρόκειται για μια εξέλιξη που μπορεί να αποτελέσει την απαρχή μιας διεθνούς

διαστάσεων ανώνυμης ροής ρευστού χρήματος, η οποία θα επιτρέπει τη διασυνοριακή μετακίνηση δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, γεγονός που χωρίς αμφιβολία είναι σε θέση να προκαλέσει ανεξέλεγκτες καταστάσεις, τόσο στον τομέα των εθνικών νομισματικών και συναλλαγματικών πολιτικών, όσο και στα εθνικά ισοζύγια λογαριασμών, αποσταθεροποιώντας ακόμη και την υπόσταση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Επιχειρήσεις λογισμικού και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με παγκόσμια εμβέλεια όπως (Visa, Citibank, Microsoft και Digicash Cybercash Inc., ετοιμάζονται να χρησιμοποιήσουν τον κυβερνοχώρο δίνοντας τη δυνατότητα στους καταναλωτές να πληρώνουν για τις αγορές τους με κεφάλαια που θα αποθηκεύονται σε πλαστικές «έξυπνες κάρτες»(smart cards) ενώ άλλες θα προχωρούν στην εξέλιξη χρεωστικών καρτών υψηλής ασφάλειας, μέσω των οποίων θα μπορούν να γίνονται διαπροσωπικές πληρωμές μετρητών μέσω Internet. Τέλος η εταιρία Electronic Share Information Ltd εκδήλωσε ήδη ενδιαφέρον για λήψη άδειας από το αρμόδιο «Βρετανικό Επενδυτικό και Ασφαλιστικό Συμβούλιο» (British Security and Investment Board – SIB) για την έναρξη του πρώτου βρετανικού χρηματιστηρίου στο Internet¹¹³.

Η νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων μέσω του κυβερνοχώρου

Οι τράπεζες του κυβερνοχώρου δίνουν στους δράστες της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων τη δυνατότητα να μεταφέρουν τεράστια ποσά μετρητών χρημάτων. Η τίτλους κυριότητας πολύτιμων περιουσιακών στοιχείων με ταχύτητα, ασφάλεια και μυστικότητα ή αδιαφάνεια. Ενώ οι τραπεζικές υπηρεσίες που προσφέρονται στον κυβερνοχώρο δεν παρουσιάζουν εποπτικά προβλήματα όσο αυτές αφορούν πρόσβαση και συναλλαγές σε τραπεζικούς λογαριασμούς μονομίμως λειτουργούντων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι ανησυχίες σχετίζονται με υπεράκτιες τράπεζες¹¹⁴ ή μη τραπεζικά οικονομικά ή άλλα ιδρύματα και επιχειρήσεις¹¹³ του κυβερνοχώρου, τα οποία μπορούν να αποδέχονται και να μεταφέρουν περιουσιακά στοιχεία με μορφή κεφαλαίων ή εμπορικών αξιών χωρίς να υπόκεινται στις νόμιμες διαδικασίες ελέγχου και εποπτείας.

Οι υπεράκτιοι τόποι εγκατάστασης (locations) των τραπεζών του κυβερνοχώρου, καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την ανίχνευση των συναλλαγών για κανονιστικούς σκοπούς με τουλάχιστον τρεις τρόπους¹¹⁶:

- 1) Οι εκτός νομιμότητας τόποι εγκατάστασης των τραπεζών του κυβερνοχώρου προσφέρουν στους δράστες της νομιμοποίησης τη δυνατότητα της τοποθέτησης (placement) εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε εκ πρώτης όψεως νόμιμες

μορφές καταθέσεων και της συσσώρευσης των συναλλαγών για την απόκρυψη του πραγματικού δικαιούχου τους.

- 2) Οι τόποι εγκατάστασης μετακινούνται εύκολα με συνέπεια να μπορούν οι δράστες και οι παράνομες τράπεζες του κυβερνοχώρου να εκπέμπουν από διευθύνσεις φαντάσματα, γεγονός που θα καταστήσει την ανίχνευση τέτοιων συναλλαγών τόσο δύσκολη όσο και τις πλέον πολύπλοκες συσσωρεύσεις ηλεκτρονικών μεταφορών κεφαλαίων (multi=layer wire transfers)
- 3) Οι δυνατότητες των υπεράκτιων, ιδιαίτερα ευέλικτων και άμεσα προωθήσιμων εκπομπών αποτελούν ένα σοβαρότατο πρόβλημα και για τις φορολογικές αρχές, δεδομένου ότι οι συναλλαγές στον κυβερνοχώρο μπορούν να εμφανίζουν οποιονδήποτε τόπο προέλευσης και ότι, λόγω της παγκοσμιότητας του χώρου διεκπεραίωσης των συναλλαγών, οι δράστες της νομιμοποίησης αλλά και οι νόμιμοι συναλλασσόμενοι μπορούν να επιλέξουν ανάλογα με το είδος των συναλλαγών, τον πλέον ενδεικνυόμενο φορολογικά τόπο δημιουργώντας μια σειρά νέων προβλημάτων για τη διεθνή φορολογική πραγματικότητα.
- 4) Η ελκυστικότητα ενός τραπεζικού συστήματος του κυβερνοχώρου για τους δράστες της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι δεδομένη, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες που προσφέρει σε κάθε φάση της διαδικασίας:¹¹⁷

(α) Φάση τοποθέτησης (placement): Παρά το γεγονός ότι οι αμερικανικές τράπεζες του κυβερνοχώρου δεν δέχονται συμβατικές καταθέσεις έχουν τη δυνατότητα να δέχονται περιουσιακά στοιχεία σε μορφές holding και να μεταφέρουν ή να συμψηφίζουν περιουσιακά στοιχεία κατατεθειμένα σε διάφορες μορφές σε όλα τα μέρη του κόσμου. Οι δράστες έχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης δικών τους συστημάτων, παρακάμπτοντας τις παραδοσιακές εμπορικές τράπεζες, έτσι ώστε να μπορούν να δέχονται καταθέσεις μετρητών χρησιμοποιώντας την υποθήκευση ακινήτων ως εμπράγματα ασφάλεια για την εξόφληση βραχυπρόθεσμων δανείων (warehousing) ή άλλων αγαθών σε χονδρικές ποσότητες,

(β) Φάση διαστρωμάτωσης / συσσώρευσης (layering): Όσο περισσότερο είναι τα στρώματα από τα οποία περνούν τα κεφάλαια τόσο πιο δύσκολο είναι να εντοπισθεί ο πραγματικός δικαιούχος και η πηγή τους: τα ηλεκτρονικά μηνύματα (E-Mail), με τη συνδρομή των γραμμάτων κρυπτογράφησης κατά τις διατραπεζικές συναλλαγές του κυβερνοχώρου, δίνουν τη δυνατότητα στους δράστες να μεταφέρουν κεφάλαια καθημερινά και αδιάκοπα σε κάθε μέρος του κόσμου, καθιστώντας τελείως περιττή τη φυσική

μεταφορά κεφαλαίων, αφού δίνουν τη δυνατότητα μιας εύκολης πρόσβασης και διαχείρισης κεφαλαίων από και προς το εξωτερικό,

(γ) Φάση ολοκλήρωσης (integration): Μετά την συσσώρευση των κεφαλαίων, άλλες τεχνολογικές δυνατότητες του κυβερνοχώρου μπορούν αφενός μεν να επιτρέψουν μεταφορά ηλεκτρονικού χρήματος¹¹⁸ από πρόσωπο σε πρόσωπο χωρίς πλέον την ανάμιξη φυσικού μετρητού χρήματος (παρακάμπτοντας με αυτόν τον τρόπο την υποχρέωση αναφοράς) και αφετέρου χρησιμοποιώντας την ήδη εφαρμοσμένη τεχνολογία των «υπερέξυπνων καρτών»(super smart-card technologies) να μεταφέρουν μετρητά σε παγκόσμια κλίμακα μέσω της χρήσης των ATM's¹¹⁹

---

105. Παρά τη ραγδαία ανάπτυξη του σε παγκόσμια κλίμακα, σήμερα συμμετέχουν στο internet μόνο 100.000 επιχειρήσει. Ακόμα και στις ΗΠΑ την πλέον καλωδιωμένη κοινωνία παγκοσμίως λιγότερο από το 7% του συνολικού πληθυσμού είναι συνδεδεμένο ..... Summer 1997 s.70

106. Με την ανάπτυξη του E-cash ασχολούνται ήδη σήμερα μια σειρά εταιριών λογισμικού σε συνεργασία με εταιρίες του χρηματοπιστωτικού τομέα.....What's the color of Cyber money (27.02.1995) σς36 επ.

107. Σχετικά με τη δυνατότητα διείσδυσης στα δίκτυα των τραπεζών και παράνομης διακίνησης κεφαλαίων .....τις λεπτομέρειες των συντονισμένων διεθνών προσπαθειών των διωκτικών αρχών για την αντιμετώπισή τους.

108. Η προβληματική του ζητήματος βρέθηκε το έτος 1995 στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος με την υπόθεση Philip Zimmerman.....Cambridge, Massachusetts 1995

110. Το E-cash, προϊόν που αναπτύσσει η ολλανδική εταιρία Digi Cash, είναι μέσω ενός ηλεκτρονικού κρυπτογραφικού συστήματος ασφαλές από παρεμβάσεις τρίτων (κατασκόπους ή κλέφτες) αλλά ταυτόχρονα αποκρύπτει απόλυτα την ταυτότητα του δικαιούχου.....the internet Survey (1.07.1995), σ. 37

111.Στους πελάτες της SFNB παρέχονται τρέχοντες λογαριασμοί σε συνδυασμό με κάρτα αυτόματων συναλλαγών μια πιστωτική κάρτα Visa και δυνατότητες εξόφλησης των λογαριασμών.The Banker, December 1995 σ. 74-75.

112.Πρόκειται για κάρτες σαν τις γνωστές πιστωτικές, οι οποίες έχουν στην επιφάνειά τους ενσωματωμένες έναν ειδικό επεξεργαστή....ηλεκτρονικό χρήμα.

113.Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία το μερίδιο των ηλεκτρονικών αγορών μέσω τηλεόρασης .....The future of the Money (12 June 1995),σ.40

114.Hughes S.J. ....July 1995 σ.4

115. Hughes S.J.....The Economist August 23rd 1997 σ 59

116. Η τράπεζα (EUB), μέλος της Ένωσης Αμερικανικών τραπεζών με έδρα την Αντίγκουα της Καραϊβικής διαφημίζεται ως η πρώτη υπεράκτια τράπεζα .....σχετ. Money Laundering Alert, June 1996 σ 1,3.

117. Η εταιρία World Trade Clearinghouse Ltd, διαθέτει μέσω.....Patrolling the Black Holes of Cyberspace (12.06.1995) σ. 46

118.Hughes S.J. money Laundering Alert ο.α.π. (Ιούλιος 1995) σ. 4

119. Hughes S.J. money Laundering Alert ο.α.π. (Ιούλιος 1995) σ. 6

5.6. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω διαδικτύου τζόγου – καζίνο

Τα καζίνο

Έσοδα από την εμπορία και τη διακίνηση ναρκωτικών νομιμοποιούνται συχνά τόσο μέσω της διοχέτευσης τους από τα κλασικά παιχνίδια (ρουλέτα, black – Jack) όσο και από τα ηλεκτρονικά παιχνιδιών (fruit machines, slot machines) των καζίνο, αφού τα κέρδη απ' αυτή την κατηγορία ηλεκτρονικών μηχανημάτων είναι πρακτικά αδύνατο να προσδιορισθούν με κάποια ακρίβεια¹²⁰.

Ο δράστης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αγοράζει έναντι μετρητών μάρκες (chips) ή καταθέτει μετρητά στο ταμείο του καζίνο για μελλοντικά παιχνίδια. Ο δράστης αφού παραμείνει για κάποιο χρονικό διάστημα στους όρους του καζίνο παίζοντας ελάχιστα ή ακόμα και καθόλου, ξαναλλάζει τις μάρκες του ή κλείνει τον πιστωτικό του λογαριασμό στο ταμείο του καζίνο και ζητά από τα λογιστήριο να του εκδώσει μια επιταγή στο όνομά του ή στο όνομα κάποιου τρίτου προσώπου προφασιζόμενος λόγους ασφαλείας. Την επιταγή καταθέτει στη συνέχεια σε τραπεζικό του λογαριασμό. Στη περίπτωση που προκύψουν ερωτήματα, για τη προέλευση των χρημάτων, δηλώνεται ότι είναι κέρδη από το καζίνο, χωρίς να αποκλείεται και η συνεργασία των ιδιοκτητών ή του προσωπικού των καζίνο έναντι κάποιου ανταλλάγματος¹²¹. Η έκδοση από το λογιστήριο του καζίνο μιας επιταγής στο όνομα του παίκτη (δράστη) διευκολύνει στη συνέχεια την αξιόπιστη εμφάνιση του χρήματός ως «καθαρού».

Η μέχρι σήμερα ελλιπής εποπτεία των καζίνο και ο ορατός πλέον κίνδυνος να μετατραπούν σε υποχείριο του οργανωμένου εγκλήματος, στην προσπάθεια του να νομιμοποιεί όλο και μεγαλύτερα ποσά εξωλογιστικού χρήματος, έχει ήδη οδηγήσει ορισμένες χώρες αφενός στη θέσπιση ενός αυστηρού νομοθετικού πλαισίου¹²² και αφετέρου στην σύσταση ανεξάρτητων εποπτικών οργάνων με αυξημένες αρμοδιότητες στον τομέα¹²³. Αυτή όμως η τάση δεν αποτελεί τον κανόνα. Ενώ μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 30 οι περισσότερες αξιοπρεπείς χώρες απέφευγαν τη ανάμιξη τους στην αγορά των τυχερών παιχνιδιών, αφήνοντας τον επιχειρηματικό αυτό τομέα συγκεντρωμένες σε μεμονωμένες πόλεις (Las Vegas, Macao, monte Carlo), θεωρώντας τις παρενέργειες της βιομηχανίας του τζόγου (διαφθορά, οργανωμένο έγκλημα και αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις) δυσβάσταχτες και σε κάθε περίπτωση ανεπιθύμητες, σήμερα οι κυβερνήσεις στην προσπάθεια τους να προσελκύσουν κεφάλαια και επενδύσεις

πλειοδοτούν στην προσφορά κινήτρων για την προσέλκυση ενδιαφερομένων για ίδρυση καζίνο¹²⁴.

Η είσοδος όλων αυτών των χωρών στην αγορά του τζόγου εξηγείται από την ανάγκη τους για πρόσθετα έσοδα και από την διστακτικότητα τους για αύξηση της – άμεσης κυρίως – φορολογίας. Πρόκειται όμως για μια επιλογή «οικονομίας καζίνο» (casino economy) της οποίας τα αποτελέσματα θα οδηγήσουν σύντομα σε ανεξέλεγκτες κοινωνικές και οικονομικές καταστάσεις.

Καζίνο και κυβερνοχώρος

Τα πρώτα καζίνο του Internet ιδρύθηκαν ήδη (Αύγουστος 1995) σε φορολογικούς παράδεισους όπως τα νησιά της Καραϊβικής, όπου δεν μπορούν να ελεγχθούν από τις ομοσπονδιακές υπηρεσίες των ΗΠΑ. Πρωτοπόροι επιχειρηματίες, θέλοντας να βάλουν υποθήκη για μερίδιο στην παγκόσμια αγορά τυχερών παιχνιδιών του κυβερνοχώρου, ο τζίρος της οποία υπολογίζεται να ανέρχεται στις αρχές του 21 ου αιώνα στο ένα τις δολάρια ΗΠΑ, έχουν δημιουργήσει ζώνες καζίνο των οποίων τα δικαιώματα εκμετάλλευσης πωλούν ήδη και ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις¹²⁵.

Οι παίκτες ανοίγουν έναν λογαριασμό στο καζίνο και κάθε φορά που παίζουν αφαιρούνται ή προστίθενται χρήματα ανάλογα με το αν κερδίζουν ή χάνουν, στη ρουλέτα, το Black Jack ή στους «κουλοχέρηδες». Τα κέρδη τους ή – σε περίπτωση που επιθυμούν να κλείσουν το λογαριασμό τους – όλα τα χρήματα τους εμβάζονται ηλεκτρονικά σε λογαριασμό της επιλογής τους ή αποστέλλονται με επιταγή στη διεύθυνση τους.

Σε άλλους φορολογικούς παράδεισους ιδρύονται εταιρίες διαχείρισης διεθνών λαχείων.

Εταιρία με έδρα το Λιχτενστάιν και διακρατική υποστήριξη της τοπικής κυβέρνησης, προσφέρει από τις 3.10.1995 σε ενδιαφερόμενους μέσω του World Wide Web τη δυνατότητα να αγοράσουν – έναντι πέντε ελβετικών φράγκων έκαστο-δελτία συμμετοχής για την ηλεκτρονική κλήρωση ε κέρδη ύψους ενός εκατομμυρίου δολαρίων ΗΠΑ εβδομαδιαίως¹²⁶.

Όπως γίνεται αντιληπτό η μέχρι σήμερα αδυναμία εποπτείας και αστυνόμευσης στο πεδίο του κυβερνοχώρου, καθιστά τον αναπτυσσόμενο αυτό τομέα ένα ιδανικό χώρο για απάτες και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

120.Ο τζίρος των καζίνο στην Ελλάδα έφθασε στο πρώτο επτάμηνο του 1997 στα 200 δις δρχ. Και τα μικτά κέρδη στα 51 δις δρχ. ....Αναλυτικότερα για τα ηλεκτρονικά μηχανήματα αναψυχής βλ. 2^ο μέρος κεφ. V/I.

121. Ackermann J B   ό.α.π. (1992) σ. 26

122. Από το ελβετικό σχέδιο νόμου για την ίδρυση, λειτουργία και εποπτεία των καζίνο .... Harte Auflagen fur Spielbanken (26.05.1995) σ. 27

123. Στην Ελβετία προβλέπεται η σύσταση και η λειτουργία της επιτροπής καζίνο (26.05.1995) s.27

124. Η κυβέρνηση των Φιλιππίνων πρόσφατα ανακοίνωσε την ίδρυση του μεγαλύτερου καζίνο στον κόσμο στη Μαντίλα.....Fool's Gold (9.10.1995) σ 32επ

125.Πρόκειται για τον επιχειρηματία Waren Eugene με έδρα το Τορόντο .....(9-10-1995) σ. 37

126. Εφημ. «η καθημερινή» Τζακ ποτ στο Internet (8.10.1995)

5.7. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω κρυπτονομισμάτων Bitcoins

Σήμερα, τα κρυπτονομίσματα – όπως το bitcoin – χρησιμοποιούνται συνήθως σε μια ποικιλία εγκλημάτων στον κυβερνοχώρο. Τα Bitcoin χρησιμοποιούνται και στα δύο:

- εγκλήματα που ενεργοποιούνται στον κυβερνοχώρο, δηλαδή εγκλήματα που ενεργοποιούνται από υπολογιστές και το Διαδίκτυο (όπως η πειρατεία και το κακόβουλο λογισμικό). και
- Έγκλημα υποβοηθούμενο στον κυβερνοχώρο, δηλαδή εγκληματικές συμπεριφορές στις οποίες οι υπολογιστές και το Διαδίκτυο βοηθούν στη διάπραξη εγκλημάτων (όπως το εμπόριο ναρκωτικών σε διαδικτυακά φόρουμ)

Και στους δύο τύπους εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, το bitcoin μπορεί να θεωρηθεί ως παράγοντας ενεργοποίησης της ψηφιακής εγκληματικής επιχείρησης. Οι κύριοι υποκινητές της δημοτικότητάς τους μεταξύ των εγκληματιών του κυβερνοχώρου είναι ότι είναι εύχρηστοι, σχετικά ανώνυμοι και ότι η χρήση τους δεν εμποδίζεται από σύνορα ή νομοθεσία([Shcherbak, 2013](#) ; [Bryans, 2014](#)).

Σταθερά, το bitcoin έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί ζωτικό μέρος των εγκληματικών επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, τα θύματα ransomware πιέζονται να ανταλλάξουν τα λύτρα από νόμισμα fiat σε bitcoin και να μεταφέρουν αυτό το ποσό σε μια συγκεκριμένη διεύθυνση bitcoin που παρέχεται από τους εγκληματίες. Στις υπόγειες αγορές, μεγάλες ποσότητες αγαθών και υπηρεσιών – όπως ναρκωτικά, όπλα και επιθέσεις DDoS – αγοράζονται και πωλούνται χρησιμοποιώντας το bitcoin ως μέθοδο πληρωμής. Στις διαδικτυακές υπόγειες αγορές, τα bitcoin πρέπει επομένως να θεωρούνται ως το προτιμώμενο νόμισμα τους και πρόσφατα, οι εγκληματίες αρχίζουν να αγκαλιάζουν το bitcoin ως συνεργάτη στη στρατηγική τους για εξαργύρωση και ξεπλένουν χρήματα με τη βοήθεια του

Οι εγκληματίες χρειάζονται μια σταθερή στρατηγική εξαργύρωσης για το ξέπλυμα των εσόδων από εγκλήματα στον κυβερνοχώρο, σε αυτήν την περίπτωση το bitcoin, χωρίς να συνδέονται με το σχετικό έγκλημα ¹²⁷. Ένας κυβερνοεγκληματίας σπάνια ξεκινά την εξαργύρωση με bitcoins. Συνήθως, τα έσοδα του από εγκλήματα στον κυβερνοχώρο προέρχονται από νόμισμα fiat, όπως ευρώ ή δολάρια. Ανεξάρτητα από την πηγή, τη φύση και το μέγεθος των εσόδων από το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, το οικοσύστημα bitcoin χρησιμοποιείται ως μέρος της διαδικασίας ανωνυμοποίησης ή διαστρωμάτωσης που συνεπάγεται μια στρατηγική εξαργύρωσης. Ήδη κατά την ανταλλαγή αυτών των εσόδων με bitcoin, η διαδρομή των χρημάτων γίνεται [ασαφής](#)¹²⁸ :

Στο Dark Web, προσφέρονται υπηρεσίες για την ανωνυμοποίηση των bitcoin ακόμη περισσότερο, με την ανάμειξή τους ή, στην προκειμένη περίπτωση, με το ξέπλυμά τους. Δύο βασικά στοιχεία σε αυτό το «ξέπλυμα bitcoin» είναι οι μίκτες bitcoin και οι ανταλλαγές bitcoin.

Οι υπηρεσίες ανάμειξης Bitcoin είναι υπηρεσίες που στοχεύουν στην αποσύνδεση των bitcoin από την συχνά εγκληματική πηγή τους. Οι υπηρεσίες ανταλλαγής bitcoin είναι υπηρεσίες που στοχεύουν στην ανώνυμη μετατροπή των bitcoin σε χρήματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Σε αυτό το σημείο, εστιάζουμε στη χρήση του κρυπτονομίσματος bitcoin που διευκολύνει την εξαργύρωση και τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκλήματα στον κυβερνοχώρο. Μέχρι τώρα, υπάρχει λίγη πειραματική, εμπειρική έρευνα σχετικά με τη λειτουργία αυτών των μίκτη bitcoin, πόσο μάλλον διερευνητική έρευνα σχετικά με τη χρηστικότητα τους για στρατηγικές εξαργύρωσης. Το ξέπλυμα χρήματος δεν είναι νέο εγκληματικό φαινόμενο. Είναι ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο εγκληματικό φαινόμενο, με ενημερωμένο *τρόπο λειτουργίας* και εξελισσόμενα επιχειρηματικά μοντέλα ¹²⁹. Για την εγκληματική επιχείρηση, μια αξιοπρεπής στρατηγική εξαργύρωσης δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί. Τα έσοδα εγκλήματος χωρίς τα μέσα για τη νομιμοποίηση αυτών των εσόδων, θα καθιστούσαν την εγκληματική επιχείρηση ασύμφορη, εκτός εάν πραγματοποιείται καθαρά για δαπάνες για τον τρόπο ζωής. Παραδοσιακά, το ξέπλυμα χρήματος για το έγκλημα διευκολύνεται από τα μουλάρια, τους υπεράκτιους λογαριασμούς ή τα προϊόντα πολυτελείας, π.χ. τέχνη, σπίτια, βάρκες ή συνδυασμό αυτών. Οι εναλλακτικοί τρόποι πληρωμής, όπως η Western Union ή το Perfect Money, φέρεται να κατέχουν εξέχουσα θέση στα συστήματα ξέπλυματος βρώμικου χρήματος. Οι προπληρωμένες πιστωτικές κάρτες, οι δωροεπιταγές ή άλλα εύκολα ανταλλάξιμα αντικείμενα μη παραδοσιακής αξίας συνδέονται επίσης συχνά με το ξέπλυμα χρήματος για εγκληματικές δραστηριότητες. Σήμερα, οι λεγόμενες νέες μέθοδοι πληρωμής γίνονται πιο σημαντικός παράγοντας στα πραγματικά συστήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ¹³⁰.

Στην κατηγορία των νέων μεθόδων πληρωμής, ξεχωρίζουν τα κρυπτονομίσματα. Είναι εμφανής μια στροφή, κατά την οποία οι εγκληματίες χρησιμοποιούν πιο συχνά κρυπτονομίσματα για την εξαργύρωση προϊόντων εγκλήματος ¹³¹. Τα Bitcoins είναι επίσης μια δημοφιλής μορφή πληρωμής μεταξύ εγκληματιών ¹³². Αναφέρει ακόμη ότι το bitcoin «αντιπροσωπεύει πάνω από το 40 τοις εκατό όλων των αναγνωρισμένων πληρωμών από εγκληματίες σε εγκληματίες» σε έρευνες για εγκλήματα στον κυβερνοχώρο. Ο βαθμός στον

οποίο αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως απόδειξη ότι υπάρχει εισροή στη χρήση του bitcoin ως εξέχουσας «εγκληματικής» μεθόδου πληρωμής, μένει να φανεί.

Οι υπόγειες αγορές μπορούν να θεωρηθούν ως διευκολυντές για τη χρήση κρυπτονομισμάτων σε τρέχοντα και μελλοντικά σχήματα ξεπλύματος χρήματος. Αυτές οι υπόγειες αγορές είναι εύκολα προβάσιμες και κερδίζουν δημοτικότητα μεταξύ των (κυβερνο) εγκληματιών για την ανάπτυξη και την οργάνωση εγκληματικών δραστηριοτήτων. Η ανώνυμη περιήγηση έχει γίνει διαθέσιμη για το ευρύ κοινό χρησιμοποιώντας το πρωτόκολλο Tor (το onion router). Το σύστημα Tor δρομολογεί την κυκλοφορία του Διαδικτύου σε αρκετούς κόμβους Tor, κρυπτογραφώντας την ενδιάμεση κυκλοφορία δικτύου. Μόνο η διεύθυνση IP του προηγούμενου κόμβου Tor σε μια αλυσίδα είναι ορατή σε έναν υπολογιστή που συνδέεται. Επομένως, το Tor καθιστά δυνατή τη χρήση του Διαδικτύου χωρίς να αποκαλύπτει την αρχική διεύθυνση IP του υπολογιστή που χρησιμοποιείται για πρόσβαση στο Διαδίκτυο από έναν χρήστη υπολογιστή [2]. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε το λεγόμενο Dark Web, το οποίο προσελκύει αυξανόμενους αριθμούς εγκληματιών που αναζητούν τα πλεονεκτήματα της μεταφοράς των δραστηριοτήτων τους στο Dark Web. Η ποσοτική έρευνα στο Dark Web δείχνει ότι περισσότερο από το 50 τοις εκατό όλου του περιεχομένου στο Dark Web είναι παράνομο¹³³.

Οι εγκληματίες δημιουργούν ολόκληρα επιχειρηματικά μοντέλα και δημιουργούν μια εντελώς νέα, διαδικτυακή παραοικονομία. Έχει αναδυθεί μια παραοικονομία που βασίζεται στην αγορά και πώληση εγκληματικών τεχνικών και υπηρεσιών στο Διαδίκτυο. Αυτό το σύστημα αναθεώρησης μπορεί να θεωρηθεί ως το πιο σημαντικό στοιχείο του μηχανισμού φήμης στις υπόγειες αγορές, όπου οι υπηρεσίες ελέγχονται και επισημαίνονται ως επαληθευμένες και λειτουργικές, ως απάτη ή ως προσεκτικοί

Στη συνέχεια, η έρευνα δείχνει ότι αυτές οι αγορές χρησιμοποιούνται εκτενώς από εγκληματίες για να αγοράσουν και να προσφέρουν παράνομα αγαθά και υπηρεσίες. Έχει ήδη αναφερθεί ότι έχει προκύψει μια συγκεκριμένη παραοικονομία του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, όπου τα άτομα μπορούν να αγοράζουν και να προσφέρουν υπηρεσίες που διαδραματίζουν μια συγκεκριμένη λειτουργία στο πλαίσιο ενός συστήματος εγκλήματος στον κυβερνοχώρο. Για παράδειγμα, ορισμένοι εγκληματίες δημιουργούν το κακόβουλο λογισμικό που άλλα άτομα μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να μολύνουν τον υπολογιστή και να κλέψουν προσωπικές ή οικονομικές πληροφορίες. Πολλά από αυτά τα λογισμικά προσφέρονται στη συνέχεια ως «kit» στο Dark Web που τα άτομα μπορούν να αγοράσουν ή

να νοικιάσουν. Άλλα άτομα ειδικεύονται στο ξέπλυμα των εσόδων που αποκτώνται μέσω του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο προσφέροντας υπηρεσίες ανάμειξης bitcoin και υπόγειων ανταλλαγών προβλέπει ότι «άτομα με δεξιότητες υπολογιστών ή άλλες δεξιότητες που είναι πολύτιμες για εγκληματικές οργανώσεις αναμένεται να διαφημίσουν τις υπηρεσίες τους για πληρωμή σε κρυπτονομίσματα».

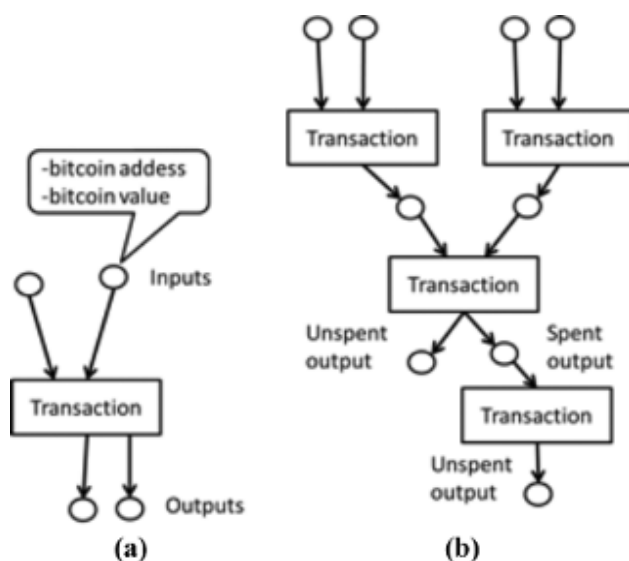
Τώρα μεταβαίνουμε στα χαρακτηριστικά του οικοσυστήματος bitcoin, για να καταστήσουμε σαφές γιατί και πώς το bitcoin διευκολύνει το ξέπλυμα του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο. Το Blockchain είναι το θεμέλιο του bitcoin. Το blockchain bitcoin λειτουργεί ως αποκεντρωμένη τράπεζα για το κρυπτονόμισμα bitcoin¹³⁴. Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες δεν είναι πλέον απαραίτητες στις διαπροσωπικές συναλλαγές με bitcoin. Ως αποτέλεσμα, οι συναλλαγές bitcoin πραγματοποιούνται απευθείας μεταξύ διευθύνσεων bitcoin¹³⁵. Υπό αυτή την έννοια, το blockchain μπορεί να θεωρηθεί ως δημόσια ορατή και επαληθεύσιμη λογιστική. Όλες οι συναλλαγές καταγράφονται στο blockchain και μπορούν να επιθεωρηθούν μέσω δημόσιων ιστότοπων, όπως το *blockchain.info* και άλλους ιστότοπους ανοιχτού κώδικα. Οποιοσδήποτε, οπουδήποτε, μπορεί να δει όλες τις συναλλαγές bitcoin από τη μια διεύθυνση bitcoin στην άλλη σε πραγματικό χρόνο. Το τρέχον υπόλοιπο του ποσού των bitcoin σε μια διεύθυνση bitcoin είναι επίσης ορατό στο blockchain. Παρά το ανοιχτό του σύστημα, το σύστημα bitcoin παρέχει όντως υψηλό επίπεδο ανωνυμίας. Ο λόγος για αυτήν την ανωνυμία είναι ότι οι διευθύνσεις bitcoin δεν καταχωρούνται σε ιδιώτες, σε αντίθεση με τους τραπεζικούς λογαριασμούς. Σε σύγκριση με τους αριθμημένους τραπεζικούς λογαριασμούς της Ελβετίας, η ίδια η διεύθυνση bitcoin λειτουργεί ως μοναδικό αναγνωριστικό και ο λογαριασμός είναι προσβάσιμος μόνο από τον κάτοχο που έχει τα στοιχεία σύνδεσης στο πορτοφόλι bitcoin. Ωστόσο, κανένα όνομα δεν συνδέεται με τη διεύθυνση και το πορτοφόλι bitcoin. Εκτός από τον υψηλό βαθμό ανωνυμίας του, το bitcoin βασίζεται στην άμεση δημιουργία νέων διευθύνσεων bitcoin. Αυτό σε αντίθεση με τους τραπεζικούς λογαριασμούς, οι οποίοι χρειάζονται χρόνο για να ρυθμιστούν, δίπλα στην υποχρεωτική καταχώριση προσωπικών στοιχείων για την ονομασία του λογαριασμού. Αυτό το επίπεδο ανωνυμίας εξηγεί γιατί το bitcoin έχει γίνει τόσο δημοφιλές σε παράνομες δραστηριότητες. Ωστόσο, το συνολικό σύστημα –από ποινική σκοπιά– έχει ένα «μειονέκτημα». Λόγω της ιδέας του blockchain, όλες οι ιστορικές πληροφορίες για οποιαδήποτε διεύθυνση bitcoin και πληροφορίες συναλλαγών είναι μόνο ένα κλικ μακριά για τις αρχές επιβολής του νόμου¹³⁶.

Μια συναλλαγή bitcoin αποτελείται από πολλά στοιχεία: έχει μία ή περισσότερες εισόδους, μία ή περισσότερες εξόδους και διατηρεί την κρυπτογραφική προστασία αυτών των

πληροφοριών. Κάθε είσοδος και έξοδος αποτελείται από μια διεύθυνση bitcoin και ένα ποσό bitcoin. Καθώς οι συναλλαγές bitcoin συνδέονται μεταξύ τους, κάθε είσοδος είναι αυτόματα έξοδος μιας προηγούμενης συναλλαγής. Με αυτόν τον τρόπο, η αξία μιας παραγωγής bitcoin μπορεί να εντοπιστεί σε προηγούμενες συναλλαγές.

Προφανώς, αυτό ενέχει έναν πιθανό κίνδυνο – από εγκληματική σκοπιά – καθώς η συναλλαγή που χρησιμοποιείται για την εξαργύρωση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο προχωρά, συνδέεται με συναλλαγές που σχετίζονται με παράνομη δραστηριότητα. Για παράδειγμα, οι συναλλαγές μπορεί ενδεχομένως να συνδέονται με τη λήψη λύτρων, την πώληση παράνομων αγαθών ή άλλα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο. Αυτός ο κίνδυνος είναι ο υποκινητής τεχνολογιών που έχουν σχεδιαστεί για να σπάσουν τον διακρατικό δεσμό μεταξύ της συναλλαγής bitcoin και της παράνομης δραστηριότητας.

Το Bitcoin φέρεται να έχει καθιερωθεί ως «ένα ενιαίο κοινό νόμισμα για τους εγκληματίες του κυβερνοχώρου εντός της ΕΕ». Το εικονικό νόμισμα παρέχει δυνητικά τα μέσα για το ξέπλυμα των εσόδων που αποκτήθηκαν χωρίς τις αυστηρές απαιτήσεις των (διεθνών) χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Συμπεραίνουμε ότι το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος με bitcoin είναι μια πρακτικά κατανοητή έννοια και έχει μεγάλο βαθμό ομοιότητας να ενσωματωθεί σε τρέχοντα και μελλοντικά συστήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Πρόσφατες υποθέσεις και εκθέσεις της Europol υποστηρίζουν το συμπέρασμα ότι τα bitcoin χρησιμοποιούνται για ξέπλυμα χρήματος από εγκληματίες του κυβερνοχώρου. Πιο συγκεκριμένα, η δυνατότητα μείωσης του κόστους του ξεπλύματος, παρέχοντας παράλληλα περισσότερη ανωνυμία, το καθιστούν μια ενδιαφέρουσα τεχνική ξεπλύματος χρήματος για εγκληματίες.

Bitcoin money laundering:
mixed results?

An explorative study on money laundering of
cybercrime proceeds using bitcoin

Rolf van Wegberg

Technische Universiteit Delft, Delft Netherlands, TNO, The Hague,
The Netherlands

Jan-Jaap Oerlemans

Netherlands Ministry of Security and Justice, The Hague, The Netherlands, and

Oskar van Deventer

TNO, The Hague, The Netherlands

127 [Levi, 2015](#)

128 [Europol, 2015c](#)

129 [Savona, 2014](#)

130 [Europol, 2015a](#) , [2015](#) HYPERLINK "<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JFC-11-2016-0067/full/html>" HYPERLINK "<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JFC-11-2016-0067/full/html>" HYPERLINK "<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JFC-11-2016-0067/full/html>"β , [2015c](#) ; [FATF, 2015](#)

131 [FATF, 2015](#)

132 [Europol \(2015b\)](#) ,II. 46

133 [Moore and Rid, 2016](#) ,II. 21

134 [Nakamoto, 2008](#)

135 [Decker and Wattenhofer, 2013](#)

136 [UNODC, 2014](#).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Φορολογικοί παράδεισοι και εξωχώρια ή υπεράκτια πιστωτικά ιδρύματα

6.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός, περιγραφή του φαινομένου

Οι offshore Companies μεταφράζονται στα ελληνικά ως εξωχώρια ή υπεράκτια ή ακόμη και υπερπόντια εταιρεία και ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια εταιρεία η οποία έχει έδρα σε έναν από τους φορολογικούς παραδείσους χωρίς απαραίτητα να εκτελεί κάποια δραστηριότητα στο συγκεκριμένο τόπο. Στη ελληνική επικράτεια έχει δοθεί από τον νομοθέτη ο ακόλουθος ορισμός για την offshore.

Η «εξωχώρια εταιρία» νοείται, κατά ρητή διατύπωση του Νόμου, η εταιρία εκείνη που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης»

Οι offshore εταιρεία είναι αναγνωρισμένη από το διεθνές δίκαιο ως ένα νομικό πρόσωπο που μπορεί να προβεί σε οποιαδήποτε μορφής δικαιοπραξία, έχει απεριόριστη διάρκεια ζωής εφόσον καλύπτει τις υποχρεώσεις τις επί του κράτους στο οποίο έχει γίνει η σύσταση της.

Ο σκοπός της δημιουργίας μια εξωχωριας εταιρείας είναι στη πλειοψηφία η μείωση των φορολογικών δαπανών μια εταιρείας στις διεθνείς δραστηριότητες τις αυτό είναι εύκολο να κατανοηθεί αν αναλογιστούμε ότι οι περισσότερες πολυεθνικές εταιρείες έχουν κάποια εξωχωρια εταιρεία στη κατοχή τους . Υπάρχει μια εσφαλμένη εντύπωση πως ο σκοπός των υπεράκτιων εταιρειών είναι η απόκρυψη οικονομικών κερδών από παράνομες δραστηριότητες π.χ. εμπόριο όπλων ,εμπόριο ναρκωτικών .Κάτι τέτοιο στη πραγματικότητα είναι σπάνιο καθώς η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που επιλέγουν τη σύσταση μια offshore είναι η φοροαποφυγή κάτι που δεν δηλώνεται όπως είναι λογικό στο καταστατικό τους.

Ο Όρος υπεράκτιες συνδέεται με τη σύγχρονη προέλευση του φαινομένου. Οι υπεράκτιες εταιρίες είναι αγγλοσαξονικής και κυρίως βρετανικής επινοήσεως και για το λόγο αυτό πολλές τέτοιες δικαιοδοσίες είναι παλαιές βρετανικές έποικες. Επινοήθηκαν για να τα αντιμετωπιστούν πολιτικοί κίνδυνοι κατά τη διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου αλλά γνώρισαν εκρηκτική ανάπτυξη παράλληλα με τη δημιουργία πολυεθνικών ίσως ορθότερα διεθνικών επιχειρήσεων.

Είναι απόλυτα εξακριβωμένο ότι σε ορισμένα νησιά και κρατίδια σ' ολόκληρο τον κόσμο, τα οποία παρέχουν απεριόριστα φορολογικά και άλλα κίνητρα και άπειρες άλλες τραπεζικές και

επιχειρηματικές διευκολύνσεις, ευδοκιμεί, υποβοηθείται και λαμβάνει χώρα ξέπλυμα βρώμικου χρήματος σε ευρύτατη έκταση. Πρέπει όμως να ομολογηθεί ότι στη σχετική βιβλιογραφία, ειδησεογραφία και αρθρογραφία επικρατεί μεγάλη σύγχυση εννοιών, πρακτικών, υποθέσεων και των επιμέρους ρυθμίσεων. Κατ' αρχήν, χρειάζεται να διευκρινιστούν σε κάθε περίπτωση τι εννοούμε ακριβώς με τους όρους φορολογικός παράδεισος και εξωχώρια ή υπεράκτια χρηματο-οικονομικά κέντρα και ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ τους, αν βέβαια υπάρχουν, τι υπηρεσίες και διευκολύνσεις παρέχουν σε κάθε περίπτωση. Πρόσθετα, επιβάλλεται να επισημανθούν, όχι μόνο οι όποιες θεσμικές ή ποιοτικές διαφοροποιήσεις υπάρχουν ανάμεσα τους, αλλά και ποια είναι εκείνα που δεν αξίζουν να δυσφημούνται ότι εξειδικεύονται στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και γι' αυτό χρησιμεύουν κυρίως ως άσυλα εγκλημάτων.

Δεν υπάρχει ενιαίος και πλήρης ορισμός. Η σχετική εγκυκλοπαίδεια ορίζει ότι φορολογικοί παράδεισοι είναι οι τόποι εκείνοι όπου δεν υπάρχει καμία φορολογική επιβάρυνση ούτε για τους ημεδαπούς ούτε για τους αλλοδαπούς, ή εκεί όπου μόνο τα αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα απολαμβάνουν πλήρους φορολογικής απαλλαγής ή αυτά έχουν πολύ μικρή φορολογική επιβάρυνση για τα κέρδη τους που πραγματοποιούν στο εξωτερικό, ή εκεί όπου ισχύουν ειδικά φορολογικά προνόμια για ορισμένους επιχειρηματίες και συγκεκριμένες συναλλαγές(Tax havens Encyclopedia, Butterworth;s)

Με βάση το φορολογικό κριτήριο η ίδια πηγή χωρίζει τους φορολογικούς παραδείσους στις εξής δύο κύριες κατηγορίες: Κύριοι ή σημαντικοί (principal) και οριακά (marginal). Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι ακόλουθοι φορολογικοί παράδεισοι: Aruba, Bahamas, Barbados, British Virgin Islands, Anguilla, Netherlands, Antilles, Turks and Cairos, Vanuatu, Costa Rica, Nevis, Panama, Hong Kong, Liberia, Liechtenstein, Luxembourg, Switzerland, Netherlands, Cyprus, Gibraltar, Isle of Man, jersey, Guernsey. Ως οριακοί φορολογικοί παράδεισοι αναφέρονται: Andorra, Malta, Israel, Ireland, Monaco.

Εξάλλου, ο όρος «εξωχώριες τραπεζικές εργασίες» (offshore banking) χρησιμοποιήθηκε αρχικά σε σχέση με τις δραστηριότητες τραπεζών που λειτουργούν σε ένα φορολογικό παράδεισο, αλλ' ούτε όλοι οι φορολογικοί παράδεισοι εξειδικεύονται ή ασχολούνται με εξωχώριες τραπεζικές εργασίες όπως π.χ. είναι η περίπτωση του Λινχεστάιν, του Λουξεμβούργου και της Λιβερίας. Από την άλλη πλευρά τέτοιες εργασίες υπάρχουν σε χώρες που δεν θεωρούνται φορολογικό παράδεισο όπως πχ είναι το Μοαχρέιν, η Σιγκαπούρη, η Μπανκονγκ, η Ν. Κορέα κα.

Κοινός παρονομαστής όλων αυτών των τραπεζικών επιχειρήσεων, δηλαδή τόσο των εξωχώριων τραπεζών όσο και των άλλων τραπεζών είναι ότι λειτουργούν υπό καθεστώς απόλυτου έως πολύ αυστηρού τραπεζικού απόρρητου, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τους πελάτες τους που δεν είναι κάτοικοι των εν λόγω φορολογικών παραδείσων ή υπεράκτιων χρηματοπιστωτικών κέντρων.

Είναι απαραίτητο, επίσης, να διευκρινιστεί ποιες είναι οι χώρες που υιοθέτησαν ειδικά φορολογικά καθεστώτα στην προσπάθειά τους να προσελκύσουν άμεσες επενδύσεις του ξένου κεφαλαίου και ποιες είναι οι χώρες που παρέχουν αδειδώς φορολογικά κίνητρα και άλλες διευκολύνσεις για να προσελκύουν αδιακρίτως αλλοδαπούς μη κατοίκους.

Τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πολύ γνωστών και επιτυχημένων εξωχώριων ή υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων είναι η εξασφάλιση απόλυτης εχεμύθειας στις συναλλαγές, η επικράτηση συνθηκών πολιτικής σταθερότητας και ασφάλειας, η σύγχρονη εμπορική νομοθεσία, τα φορολογικά πλεονεκτήματα, το χαμηλό λειτουργικό κόστος, η διαθεσιμότητα εξειδικευμένων συμβούλων στα χρηματοπιστωτικά και εταιρικά θέματα, καλές επικοινωνίες κ.ο.κ. Για το Jersey αναφέρεται για παράδειγμα, ότι άρχισε να δημιουργείται ως διεθνές χρηματοοικονομικό κέντρο από το 1960. Αρχικά εφαρμόστηκε πολιτική δημιουργίας θεσμικής υποδομής με τη ψήφιση νέων νόμων στους τομείς του τραπεζικού, εταιρικού και οικονομικού δικαίου, ενώ πρόσφατα το νησί αυτό απέκτησε και νομοθεσία για το ξέπλυμα χρημάτων. Σήμερα υπάρχουν σ' αυτό 77 τράπεζες με καταθέσεις 77 δισεκατομμυρίων στερλίνες, καθώς επίσης και 200 εταιρίες θεματοφυλακής (trust companies) με ενεργητικό 50 δισεκατομμυρίων στερλίνες.

Το καθεστώς του απόλυτου τραπεζικού απόρρητου

Στα εξωχώρια ή υπεράκτια κέντρα και στους φορολογικούς παράδεισους, το νομικό καθεστώς του απόλυτου τραπεζικού και φορολογικού απόρρητου αποτελεί κανόνα. Ισχύει πρώτα απ' όλα η απαγόρευση της αποκαλύψεως όλων των στοιχείων των τραπεζικών λογαριασμών: ονόματα δικαιούχων των λογαριασμών αυτών, ονόματα των τρίτων προσώπων που ωφελούνται από τις σχετικές συναλλαγές, διευθύνσεις, υπόλοιπα και κίνηση των λογαριασμών κ.λπ. Η παραβίαση της απαγορεύσεως αυτής συνιστά ποινικό αδίκημα στα περισσότερα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα και στους φορολογικούς παράδεισους. Αξίζει να σημειωθεί σχετικά και στις δύο περιπτώσεις χωρών ότι ισχύουν αρκετές παραλλαγές του τραπεζικού απορρήτου ως προς την αποκάλυψη των πραγματικών δικαιούχων των λογαριασμών.

Αρκετές χώρες καθιέρωσαν καθεστώς απόλυτης μυστικότητας προς όφελος των πραγματικών δικαιούχων, το οποίο επιτυγχάνεται με την έκδοση, κατά κανόνα, ανώνυμων μετοχών που κρατούνται από πληρεξούσιους ή θεματοφύλακες που είναι δικηγόροι. Το μόνο που απαιτείται καμιά φορά είναι να αναφέρονται οι αλλαγές στα διευθυντικά στελέχη που διαχειρίζονται αυτούς τους λογαριασμούς. Ομοίως οι απαιτήσεις της ντόπιας νομοθεσίας για τον έλεγχο των λογαριασμών των υπεράκτιων επιχειρήσεων μπορεί να είναι πολύ χαλαρές ή ανύπαρκτες, ενώ για τους μη κατοίκους δεν ισχύουν έλεγχοι ούτε στο εξωτερικό συναλλαγή. Ορισμένες από τις είδες αυτές χώρες παρέχουν πρόσθετες διευκολύνσεις μέσω των «ελευθέρων ζωνών» (free zones), όπου οι ξένοι εισαγωγείς δεν καταβάλλουν δασμούς. Συνήθως μέσα σε αυτές τις ελεύθερες ζώνες λειτουργούν πρακτορεία τραπεζών που δεν υπόκεινται στους κανόνες εποπτείας και ελέγχου που ισχύουν για τις εμπορικές τράπεζες που τα εγκαθιστούν. Τέλος, είναι αδύνατο να εξακριβωθεί ποιος είναι ο ιδιοκτήτης ή πραγματικός δικαιούχος των πολλαπλών αυτών διευκολύνσεων και ποιος έχει κάποια πρόσβαση στη χρήση των μυστικών λογαριασμών κλ.

Τα τελευταία χρόνια οι σχετικές προσπάθειες των διεθνών εμπειρογνομόνων του FATF άρχισαν να αποδίδουν καρπούς. Κατ' αρχήν, δημιουργήθηκε η ομάδα εποπτείας για τα εξωχώρια ή υπεράκτια κέντρα, το Off-shore Group of Banking Supervisors (OGBS), που υιοθέτησε τις 40 Συστάσεις του FATF και περιλαμβάνει τα ακόλουθα εξωχώρια κέντρα – μέλη: Κύπρος, Γιβραλτάρ, Guernsey, Jersey, Malta, Μαυρίκιος, Μπαχάμες, Μπαχρέιν, Χονγκ-Χονγκ, Isle of man, Lebanon, Singapore, Vanuatu, Cayman Islands, Bermuda, Barbados, Aruba, Netherlands Antilles.

Ακόμη και ο Παναμάς φροντίζει να συμπεριληφθεί στα εξωχώρια αυτά χρηματοπιστωτικά κέντρα, τα οποία έχουν δηλώσει ότι θα συμμορφωθούν με τη Σύμβαση της Βιέννης για τα ναρκωτικά και τις ψυχότροπες ουσίες, καθώς και με τις 40 Συστάσεις των διεθνών εμπειρογνομόνων του Financial Action Task Force. Τα κριτήρια για την αποδοχή και άλλων τέτοιων κέντρων στην παραπάνω ομάδα εποπτείας του OGBS είναι αρκετά αυστηρά. Πρόσθετα, το FATF έχει καταρτίσει σχετικό πρόγραμμα δράσεως και μελετά τη λήψη αρκετών άλλων μέτρων για την επίτευξη διαφάνειας και κάποιας πειθαρχίας στη δραστηριότητα πολλών άλλων φορολογικών παραδείσων ή υπεράκτιων κέντρων. Μεταξύ αυτών είναι το Ισραήλ, το Monaco, το Monte Carlo, η Andorra, η Λιβερία, το Λιχτενστάιν, η Σεούλ, η Sri Lanka, Labuan (Μαλαισία), Bangkok, Nauru, Anguilla, το Macau, η Taiwan κ.α.

Είναι γεγονός ότι κατά τη διάρκεια του 1980 και μέχρι σήμερα παρατηρείται το φαινόμενο πολλών χωρών που προσπαθούν να γίνουν ολοένα και πιο ελκυστικές προκειμένου να δεχθούν κεφάλαια που φεύγουν από άλλες χώρες για λόγους φοροδιαφυγής. Πράγματι, τεράστιοι όγκοι κεφαλαίων κινούνται προς τους φορολογικούς παράδεισους, χωρίς να δηλώνονται στις εθνικές φορολογικές αρχές. Κατά μεγάλο μέρος, αυτό το μαύρο χρήμα μεταφέρεται με τη μεσολάβηση τραπεζών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών στις χώρες εκροής για να επενδυθεί κατάλληλα εκεί όπου ισχύει απόλυτο φορολογικό και τραπεζικό απόρρητο. Αρκετές φορές τα κεφάλαια αυτά μεταμφιεζόμενα, ανάλογα με την περίπτωση, φαίνεται ότι περνούν από κάποιο φορολογικό παράδεισο, αλλά στην πραγματικότητα δεν γίνεται καμιά μεταφορά, δεδομένου ότι χρησιμοποιείται το κόλπο των εταιριών – μαϊμούδων που ανήκουν στους ίδιους ενδιαφερόμενους και με τις οποίες ανοίγονται λογαριασμοί στις εξωχώριες τράπεζες.

Ένα συνηθισμένο παράδειγμα είναι η περίπτωση χιλιάδων εξωχώριων εταιριών που τηρούν λογαριασμούς σε ελβετικές τράπεζες. Οι τραπεζικοί αυτοί λογαριασμοί ανοίγονται στο όνομα πχ μιας εταιρίας περιορισμένης ευθύνης με έδρα τον Παναμά. Μπορεί να είναι κάποιο ίδρυμα με έδρα το Λιχτενστάιν, η μπορεί να είναι γνωστά trusts με Γραφεία στα Νησιά της Μάγχης(Guernsey, jersey, Isle of Man).

Όπως ήδη σημειώθηκε, όλα σχεδόν τα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα και ιδιαίτερα οι αμιγείς φορολογικοί παράδεισοι προσελκύουν τα κεφάλαια που προέρχονται τόσο από τις παράνομες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και από τη μεγάλη φοροδιαφυγή, προσφέροντας ουσιαστικά φορολογικά κίνητρα και απόλυτη μυστικότητα και ασφάλεια. Πολλές από τις χώρες υποδοχής αυτών των κεφαλαίων, δεν έχουν άλλους οικονομικούς ή δημοσιονομικούς πόρους. Γι αυτό άρπαξαν την ευκαιρία όταν αντιλήφθηκαν το ρόλο που μπορούσαν να παίξουν στις διεθνείς μεταφορές κεφαλαίων. Κατ' αυτόν τον τρόπο ολόκληρο το σύστημα των κινήτρων και διευκολύνσεων στους φορολογικούς παράδεισους πήρε τέτοια μορφή και περιεχόμενο, ώστε να διευκολύνεται το οργανωμένο έγκλημα να διακινεί άνετα και ξεπλύνει το βρώμικο χρήμα.

Πιο συγκεκριμένα η διευκόλυνση αυτή αφορά τη διάπραξη των εξής ποινικών παραβάσεων:

Πρώτον, διακίνηση ναρκωτικών, πορνεία γυναικών και παιδιών, λαθρεμπόριο όπλων και άλλων πραγμάτων, μεταφορά λαθρομεταναστών από τρίτες χώρες, μεταφορά τοξικών αποβλήτων και απαγορευμένων χημικών ουσιών κα

Δεύτερον, απάτες δόλιες χρεωκοπίες υπεξαίρέσεις και γενικώς οικονομικά εγκλήματα, που είναι γνωστά και ως εγκλήματα λευκού κολάρου

Τρίτον, παραγωγές και εκβιάσεις καθώς και πρόσοδοι από τις δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος.

Τέταρτον, διαφθορά πολιτικών και δημόσιων υπαλλήλων

Με άλλη διατύπωση, όποια χώρα εφαρμόσει την αρχή του απόλυτου τραπεζικού και φορολογικού απόρρητου, με την έννοια ότι αυτή δεν αίρεται ούτε και προς το συμφέρον της κοινωνίας και της ποινικής δικαιοσύνης, μεταβάλλεται αναπόφευκτα σε άσυλο, όχι απλώς φοροφυγιάδων, αλλά και ανθρώπων που διαπράττουν κατ' επάγγελμα τα παραπάνω σοβαρά εγκλήματα. Έτσι, παραμένουν ατιμώρητοι οι υπηρετούντες το οργανωμένο έγκλημα το οποίο αποκτά μεγαλύτερη ισχύ και οικονομική δύναμη από τα νομιμοποιούμενα κεφάλαια που επενδύονται και ανακυκλώνονται συνεχώς.

6.2. Καθεστώς υπεράκτιων εταιριών στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τη σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών (1021764/10217/B0012/ΠΟΛ. 1041/ 05-03-2003) και κατ' επέκταση σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία, κάθε υπεράκτια εταιρεία θα πρέπει να πληροί κριτήρια:

- Ο εκδότης του φορολογικού στοιχείου δεν θα πρέπει να είναι ο παραγωγός κατασκευαστής του προϊόντος, αλλά θα πρέπει να λειτουργεί μόνο ως μεσολαβητής-κατασκευαστής.
- Οι περισσότερες υπεράκτιες εταιρείες δεν διαθέτουν Αριθμό Φορολογικού Μητρώου, λόγω ανωνυμίας. Έτσι, τα εκδιδόμενα φορολογικά στοιχεία δεν αναγράφουν το Α.Φ.Μ. της εταιρείας σε αντίθεση με άλλους τύπους εταιριών.
- Η διεύθυνση της έδρας της εταιρείας που αναγράφεται είναι το «B.O.- Box Office», δηλαδή μία διεύθυνση γραμματοκιβωτίου. Παρόλα αυτά, υπάρχουν και ορισμένες περιπτώσεις, στις οποίες η εταιρεία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί υπεράκτια σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία.

Σε αυτές τις περιπτώσεις η ίδια εγκύκλιο αναφέρει ότι:

31 «Οι επιχειρήσεις που προμηθεύονται πάγια περιουσιακά στοιχεία έχουν την υποχρέωση να προσκομίσουν αποδεικτικά στοιχεία που θα τους ζητηθούν από τον έλεγχο». Σε αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία συμπεριλαμβάνονται:

- Ο ισολογισμός της εταιρείας, έτσι ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί η ύπαρξη δραστηριότητας των παγίων περιουσιακών της στοιχείων και του προσωπικού.
- Στοιχεία σχετικά με το απασχολούμενο προσωπικό, αλλά και τις εγκαταστάσεις της εν λόγω εταιρείας.
- Στοιχεία που προσδιορίζουν τη δραστηριότητα της εταιρείας
- Στοιχεία που προσδιορίζουν την ιθαγένεια των εταίρων, η οποία συνήθως αναγράφεται στο καταστατικό της εταιρείας.
- Στοιχεία που συσχετίζουν τους εκπρόσωπους και τους ενοικιαστές των κτιρίων που εκμεταλλεύεται η εταιρεία.

6.3.Πλεονεκτήματα υπεράκτιας εταιρείας

Στις μέρες μας είναι δυνατή η σύσταση μιας εξωχώριας εταιρείας χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες και πολλές διατυπώσεις. Η σκοπιμότητα της σύστασης μια εξωχώριας εταιρείας σε κάθε περίπτωση ποικίλει και αυτό δημιουργεί διάφορες μορφές και τύπους εταιρειών. Ο συνηθέστερος λόγος είναι η αποφυγή φόρων στρεφόμενοι σε κράτη με πολύ χαμηλές έως ελάχιστη φορολογία βεβαία αυτός ο λόγος δεν αναφέρεται όπως είναι λογικό στο καταστατικό τους. Η αποφυγή των φορολογικών επιβαρύνσεων γίνεται με την μεταφορά κερδών η εσόδων από χώρες με μεγάλους φορολογικούς συντελεστές σε χώρες με μικρότερους η σε πολλές περιπτώσεις μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές. Όπως καταλαβαίνουμε τα πλεονεκτήματα των offshore είναι κυρίως φορολογικά ωστόσο το απόρρητο και η ανωνυμία που εξασφαλίζεται για τους μέτοχους και τους πραγματικούς ιδιοκτήτες έρχονται να προσδώσουν ένα ακόμη μεγαλύτερο πλεονέκτημα στις εξωχωριες εταιρείες.

*« Η ανωνυμία είναι ένα πλεονέκτημα σημαντικό σε ορισμένες περιπτώσεις , που διασφαλίζεται με το σύστημα των nominees third party directors, κάτι που διασφαλίζεται με το σύστημα των nominees third party directors, κάτι που συνήθως εξασφαλίζεται από τον φορέα που επιμελήθηκε την ίδρυση. Ο διευθυντής μπορεί να είναι φυσικό η άλλο νομικό πρόσωπο , που εμφανίζεται στις εξωτερικές σχέσεις ως ο εκπρόσωπος της εταιρείας. Έξαλλου το σύστημα μπορεί να ενισχυθεί και με τους μέτοχους. Η ανωνυμία των μετοχών shareholders εξασφαλίζεται συνηθέστατα με την παράλληλη ίδρυση ενός υπεράκτιου εμπιστεύματος (offshore trust). στο όποιο trustees είναι οι μέτοχοι, που έχουν κατά νόμο

κυριότητα (legal ownership) και εμφανίζονται ως προς τις έξω συναλλαγές που διενεργούνται προς όφελος των αληθινών μετοχών (beneficiaries), των οποίων τα δικαιώματα εξασφαλίζονται με το ιδρυτικό έγγραφο του trust (Trust Deed). Η ιδιωτική αυτονομία επιτρέπει την απολύτως ελεύθερη διαμόρφωση των εσωτερικών σχέσεων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η προστασία των τρίτων. Έτσι, είναι δυνατό να προληφθούν καταστατικά διαφορετικές κατηγορίες μετοχών, με διαφορετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, κατηγορίες μετοχών που στη πραγματικότητα θα λειτουργούν ως επενδυτές».

Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα δίνεται στη περίπτωση μεταγενέστερης μεταβίβασης ακίνητου καθώς δεν καταβάλλονται φόροι κληρονομιάς, μεταβίβασης καθώς και φόρος γονικής παροχής. Για να γίνει η μεταβίβαση ενός ακίνητου το οποίο ανήκει σε μια υπεράκτια εταιρεία αρκεί να μεταβιβασθούν ή να πουληθούν οι μετοχές. Με αυτό το τρόπο αποφεύγεται όχι μόνο η καταβολή του φόρου αλλά και γενικά η εξακρίβωση για το ποιος είναι ο πραγματικός ιδιοκτήτης του ακίνητου καθώς η ανεύρεση του προσκρούει σε πολύ σημαντικές δυσχέρειες ως προς τη παροχή πληροφοριών από το κράτος που έχει συσταθεί η εξωχώρια.

**Ένα ακόμη πλεονέκτημα είναι ότι οι offshore εταιρείες δεν έχουν υποχρέωση να τηρούν βιβλία και στοιχεία στην Ελλάδα»

Εξάλλου έχοντας γίνει αρκετά γνώστες τα τελευταία χρόνια, υπάρχουν πολλοί λόγοι που επιχειρηματίες επιλέγουν την ίδρυση και επένδυση σε offshore εταιρεία αντί μιας οποιαδήποτε άλλης μορφής.

6.4. Παράγοντες που καθιστούν μια χώρα ιδιαίτερα ελκυστική για το ξέπλυμα παράνομων κεφαλαίων- Γενικές διαπιστώσεις

Οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό σύστημα, υποανάπτυκτο, αναπτυσσόμενο και αναπτυγμένο, σε ολόκληρο τον κόσμο, μπορεί να αποτελέσει στόχο του οργανωμένου εγκλήματος που μπορεί σήμερα να αποτελέσει στόχο του οργανωμένου εγκλήματος που μπορεί να διεισδύει άνετα και να το μετατρέψει σε κέντρο ξέπλυματος βρώμικου χρήματος. Δεν υπάρχει ακριβές μέτρο για τη στάθμιση του βαθμού εκθέσεως στον κίνδυνο αυτόν της προσβολής ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά γίνεται δεκτό ότι χαρακτηριζόμενα ως εξωχώρια ή υπεράκτια κέντρα και φορολογικοί παράδεισοι είναι εκτεθειμένα στους κινδύνους αυτούς κατά πολύ περισσότερο. Οι λόγοι γι' αυτό είναι προφανείς, προπάντων εάν ληφθούν υπόψη ορισμένοι παράγοντες που καθιστούν τις χώρες αυτές ιδιαίτερα ελκυστικές για την όλη διαδικασία της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες,

Είναι αναντίρρητο ότι εκεί όπου δεν υπάρχει νομοθεσία και πολιτική βούληση για τη λήψη μέτρων κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, παρέχονται πρόσθετες δυνατότητες και διευκολύνσεις, έστω και ακούσια, στις πολυεθνικές επιχειρήσεις των οργανωμένων δικτύων της παρανομίας που, όχι μόνο μπορούν να αναπτύξουν τη δραστηριότητά τους σ' ολόκληρη την υφήλιο, αλλά μπορούν να συνερίζονται μεταξύ τους σ' όλους τους τομείς της δραστηριότητάς τους. Μάλιστα δε η συνεργασία αυτή δεν αφορά μόνο τη διάπραξη εγκλημάτων αλλά και τη διενέργεια νόμιμων επενδύσεων, την αγορά αγαθών, την απόκτηση επιχειρήσεων ή συμμετοχών σε επιχειρήσεις κοκ.

Οι ισχυροί φορείς του διεθνούς οικονομικού εγκλήματος διαθέτουν, επιπλέον, άφθονα υλικά μέσα καθώς και την κατάλληλη οργάνωση και εξειδίκευση, απασχολούν πεπειραμένους και ικανούς επαγγελματίες το ξεπλύμα βρώμικου χρήματος και οπωσδήποτε γνωρίζουν όλες τις σημαντικές λεπτομέρειες για την καλύτερη εκμετάλλευση και αξιοποίηση των προσφερόμενων ευκαιριών.

Κύριο μέλημα των ενδιαφερομένων είναι να μην αφήσουν οτιδήποτε χάρτινο ίχνος και το ύψιστο αυτό πλεονέκτημα το συγκεντρώνουν γενικά οι χώρες που δεν έχουν πολιτικοποιήσει την αντικοινωνική πρακτική του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, δηλαδή η ευρεία κατηγορία των εξωχώριων ή υπεράκτιων κέντρων και φορολογικών παραδείσων, οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών, τα Βαλκανικά κράτη, οι περισσότερες τρίτες χώρες.

Πηγές: *Παμπούκης,2010 & ** 9 Ν. 3522/2006

Πηγές Νεγκάκης Χρήστος (2021) Πανεπιστημιακές Διαλέξεις στα πλαίσια του ΠΜΣ στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

PANDORA PAPERS

Εκατομμύρια έγγραφα που διέρρευσαν και η μεγαλύτερη δημοσιογραφική συνεργασία στην ιστορία αποκάλυψαν οικονομικά μυστικά 35 σημερινών και πρώην ηγετών του κόσμου, περισσότερων από 330 πολιτικών και δημοσίων αξιωματούχων σε 91 χώρες και εδάφη και μια παγκόσμια σειρά φυγάδων, απατεώνων και δολοφόνων.

Τα μυστικά έγγραφα αποκαλύπτουν υπεράκτιες συναλλαγές του βασιλιά της Ιορδανίας, των προέδρων της Ουκρανίας, της Κένυας και του Ισημερινού, του πρωθυπουργού της Τσεχίας και του πρώην πρωθυπουργού της Βρετανίας Τόνι Μπλερ. Τα αρχεία περιγράφουν επίσης τις οικονομικές δραστηριότητες του «ανεπίσημου υπουργού προπαγάνδας» του Ρώσου Προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν και περισσότερων από 130 δισεκατομμυριούχων από τη Ρωσία, τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Τουρκία και άλλα έθνη.

Τα αρχεία που διέρρευσαν αποκαλύπτουν ότι πολλοί από τους παίκτες ισχύος που θα μπορούσαν να βοηθήσουν να τερματιστεί το υπεράκτιο σύστημα αντίθετα επωφελούνται από αυτό - κρύβοντας περιουσιακά στοιχεία σε μυστικές εταιρείες και καταπιστεύματα, ενώ οι κυβερνήσεις τους κάνουν ελάχιστα για να επιβραδύνουν μια παγκόσμια ροή παράνομων χρημάτων που εμπλουτίζουν τους εγκληματίες και εξαθλιώνουν έθνη.

Μεταξύ των κρυμμένων θησαυρών που αποκαλύφθηκαν στα έγγραφα:

- Ένα πύργο 22 εκατομμυρίων δολαρίων στη Γαλλική Ριβιέρα – γεμάτο με έναν κινηματογράφο και δύο πισίνες – που αγοράστηκε μέσω υπεράκτιων εταιρειών από τον λαϊκιστή πρωθυπουργό της Τσεχίας, έναν δισεκατομμυριούχο που έχει καταδικάσει τη διαφθορά των οικονομικών και πολιτικών ελίτ.
- Περισσότερα από 13 εκατομμύρια δολάρια φυλάσσονται σε ένα μυστικό καταπίστευμα στις Μεγάλες Πεδιάδες των Ηνωμένων Πολιτειών από έναν γόνο μιας από τις πιο ισχυρές οικογένειες της Γουατεμάλας, μια δυναστεία που ελέγχει έναν όμιλο σαπουνιών και κραγιόν που κατηγορείται ότι βλάπτει τους εργαζόμενους και τη γη.
- Τρεις παραθαλάσσιες επαύλεις στο Μαλιμπού αγοράστηκαν μέσω τριών υπεράκτιων εταιρειών έναντι 68 εκατομμυρίων δολαρίων από τον βασιλιά της Ιορδανίας τα χρόνια

αφότου οι Ιορδανοί γέμισαν τους δρόμους κατά τη διάρκεια της Αραβικής Άνοιξης για να διαμαρτυρηθούν για την ανεργία και τη διαφθορά.

Τα μυστικά αρχεία είναι γνωστά ως [Pandora Papers](#) .

Η Διεθνής Κοινοπραξία Ερευνητικών Δημοσιογράφων απέκτησε το θησαυροφυλάκιο περισσότερων από 11,9 εκατομμυρίων εμπιστευτικών αρχείων και ηγήθηκε μιας ομάδας περισσότερων από 600 δημοσιογράφων από 150 ειδησεογραφικά πρακτορεία που πέρασαν δύο χρόνια εξετάζοντάς τους, ανιχνεύοντας δυσεύρετες πηγές και σκάβοντας σε δικαστικά αρχεία και άλλα δημόσια έγγραφα από δεκάδες χώρες.

Τα αρχεία που διέρρευσαν προέρχονται από 14 εταιρείες υπεράκτιων υπηρεσιών από όλο τον κόσμο που ίδρυσαν εταιρείες κέλυφος και άλλες υπεράκτιες γωνιές για πελάτες που συχνά επιδιώκουν να κρατήσουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες στη σκιά. Τα αρχεία περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις συναλλαγές σχεδόν τριπλάσιων νυν και πρώην ηγετών χωρών από οποιαδήποτε προηγούμενη διαρροή εγγράφων από υπεράκτιους παραδείσους.

Σε μια εποχή διευρυνόμενου αυταρχισμού και ανισότητας, η έρευνα των Pandora Papers παρέχει μια απaráμιλλη προοπτική για το πώς λειτουργούν το χρήμα και η εξουσία στον 21ο αιώνα – και πώς το κράτος δικαίου έχει καμφθεί και παραβιαστεί σε όλο τον κόσμο από ένα σύστημα χρηματοοικονομικού απορρήτου που επέτρεψε ΗΠΑ και άλλα πλούσια έθνη.

Τα ευρήματα της ICIJ και των συνεργατών της στα μέσα ενημέρωσης επισημαίνουν πόσο βαθιά μυστικά χρηματοοικονομικά έχουν διεισδύσει στην παγκόσμια πολιτική – και προσφέρουν πληροφορίες για το γιατί οι κυβερνήσεις και οι παγκόσμιοι οργανισμοί έχουν σημειώσει μικρή πρόοδο στον τερματισμό των υπεράκτιων οικονομικών καταχρήσεων.

Μια ανάλυση των μυστικών εγγράφων της ICIJ εντόπισε 956 εταιρείες σε υπεράκτιους παραδείσους που συνδέονται με 336 υψηλόβαθμους πολιτικούς και δημόσιους αξιωματούχους, συμπεριλαμβανομένων ηγετών χωρών, υπουργών, πρεσβευτών και άλλων. Πάνω από τα δύο τρίτα αυτών των εταιρειών ιδρύθηκαν στις Βρετανικές Παρθένες Νήσους, μια δικαιοδοσία γνωστή από καιρό ως βασικό γρανάζι στο υπεράκτιο σύστημα.

Τουλάχιστον 11,3 τρισεκατομμύρια δολάρια διατηρούνται «υπεράκτια», σύμφωνα με μελέτη του 2020 από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης που εδρεύει στο Παρίσι. Λόγω της πολυπλοκότητας και της μυστικότητας του υπεράκτιου συστήματος, δεν είναι δυνατό να γνωρίζουμε πόσο από αυτόν τον πλούτο συνδέεται με φοροδιαφυγή και άλλα

εγκλήματα και πόσο από αυτά αφορούν κεφάλαια που προέρχονται από νόμιμες πηγές και έχουν αναφερθεί στις αρμόδιες αρχές.

Η έρευνα των Pandora Papers αποκαλύπτει τους κρυμμένους ιδιοκτήτες υπεράκτιων εταιρειών, ινκόγκνιτο τραπεζικών λογαριασμών, ιδιωτικών τζετ, γιοτ, αρχοντικών, ακόμη και έργων τέχνης του Πικάσο, του Μπράνκσι και άλλων δασκάλων – παρέχοντας περισσότερες πληροφορίες από αυτές που είναι συνήθως διαθέσιμες στις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και στις κυβερνήσεις που δεν έχουν χρήματα.

Άνθρωποι που συνδέονται με τα μυστικά έγγραφα με υπεράκτια περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνουν τον σούπερ σταρ του κρίκετ της Ινδίας Sachin Tendulkar, τη ντίβα της ποπ μουσικής Shakira, το supermodel Claudia Schiffer και έναν Ιταλό μαφιόζο γνωστό ως "Lell the Fat One".

Η έρευνα για τα Pandora Papers είναι μεγαλύτερη και πιο παγκόσμια ακόμη και από την έρευνα- [ορόσημο](#) της ICIJ για τα [Panama Papers](#) , η οποία συγκλόνισε τον κόσμο το 2016, προκαλώντας αστυνομικές επιδρομές και νέους νόμους σε δεκάδες χώρες και την πτώση των πρωθυπουργών στην Ισλανδία και το Πακιστάν.

Τα Panama Papers προήλθαν από τα αρχεία ενός μόνο παρόχου υπεράκτιων υπηρεσιών: της Παναμαϊκής δικηγορικής εταιρείας Mossack Fonseca. Τα Pandora Papers ρίχνουν φως σε μια πολύ ευρύτερη διατομή των δικηγόρων και των μεσαζόντων που βρίσκονται στην καρδιά της υπεράκτιας βιομηχανίας.

Τα Pandora Papers παρέχουν περισσότερες από διπλάσιες πληροφορίες σχετικά με την ιδιοκτησία υπεράκτιων εταιρειών. Συνολικά, η νέα διαρροή εγγράφων αποκαλύπτει τους πραγματικούς ιδιοκτήτες περισσότερων από 29.000 υπεράκτιων εταιρειών. Οι ιδιοκτήτες προέρχονται από περισσότερες από 200 χώρες και εδάφη, με τα μεγαλύτερα στρατεύματα από τη Ρωσία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Αργεντινή και την Κίνα.

Τα 150 ειδησεογραφικά μέσα που εντάχθηκαν στην ερευνητική συνεργασία περιλαμβάνουν την Washington Post, το BBC, τον Guardian, το Radio France, το Oštro Croatia, το Indian Express, το The Standard της Ζιμπάμπουε, το Le Desk του Μαρόκου και το Diario El Universo του Ισημερινού.

Τα Pandora Papers παρέχουν λεπτομέρειες για δεκάδες εκατομμύρια δολάρια που μεταφέρθηκαν από υπεράκτιους παραδείσους στην Καραϊβική και την Ευρώπη στη Νότια

Ντακότα, μια αραιοκατοικημένη αμερικανική πολιτεία που έχει γίνει σημαντικός προορισμός για ξένα περιουσιακά στοιχεία.

Την τελευταία δεκαετία, η Νότια Ντακότα, η Νεβάδα και περισσότερες από δώδεκα άλλες πολιτείες των ΗΠΑ έχουν μετατραπεί σε ηγέτες στον τομέα της διαπραγμάτευσης χρηματοοικονομικού απορρήτου. Εν τω μεταξύ, οι περισσότερες προσπάθειες πολιτικής και επιβολής του νόμου των ισχυρότερων εθνών του κόσμου έχουν παραμείνει εστιασμένες σε «παραδοσιακούς» υπεράκτιους παραδείσους όπως οι Μπαχάμες, οι Κέιμαν και άλλοι νησιωτικοί παράδεισοι.

Οι ΗΠΑ είναι ένας από τους μεγαλύτερους παίκτες στον υπεράκτιο κόσμο. Είναι επίσης η χώρα που βρίσκεται στην καλύτερη θέση για να βάλει τέλος στις υπεράκτιες οικονομικές καταχρήσεις, χάρη στον τεράστιο ρόλο που διαδραματίζει στο διεθνές τραπεζικό σύστημα. Λόγω της θέσης του δολαρίου ΗΠΑ ως του de facto παγκόσμιου νομίσματος, οι περισσότερες διεθνείς συναλλαγές ρέουν μέσα και έξω από τις τραπεζικές εργασίες που εδρεύουν στη Νέα Υόρκη.

Οι αρχές των ΗΠΑ έχουν λάβει μέτρα τις τελευταίες δύο δεκαετίες για να αναγκάσουν τις τράπεζες στην Ελβετία και σε άλλες χώρες να παραδίδουν πληροφορίες για Αμερικανούς με λογαριασμούς στο εξωτερικό.

Ωστόσο, οι ΗΠΑ ενδιαφέρονται περισσότερο να αναγκάσουν άλλες χώρες να μοιράζονται πληροφορίες σχετικά με Αμερικανούς που κάνουν τραπεζικές συναλλαγές εκτός της θάλασσας παρά να μοιράζονται πληροφορίες σχετικά με χρήματα που διακινούνται μέσω τραπεζικών λογαριασμών, εταιρειών και καταπιστευμάτων των ΗΠΑ.

Οι ΗΠΑ αρνήθηκαν να συμμετάσχουν σε μια συμφωνία του 2014 που υποστηρίζεται από περισσότερες από 100 δικαιοδοσίες, συμπεριλαμβανομένων των Νήσων Κέιμαν και του Λουξεμβούργου, που θα απαιτούσε από τα αμερικανικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να μοιράζονται πληροφορίες που έχουν σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία των αλλοδαπών.

Χρόνο με το χρόνο στη Νότια Ντακότα, οι νομοθέτες της πολιτείας ενέκριναν νομοθεσία που συντάχθηκε από εμπιστευτικές προσωπικότητες του κλάδου, παρέχοντας όλο και περισσότερες προστασίες και άλλα οφέλη για πελάτες εμπιστοσύνης στις ΗΠΑ και στο εξωτερικό. Τα περιουσιακά στοιχεία των πελατών στα καταπιστεύματα της Νότιας Ντακότα έχουν υπερτετραπλασιαστεί την τελευταία δεκαετία στα 360 δισεκατομμύρια δολάρια.

<https://www.icij.org/investigations/pandora-papers/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διπλωματική εργασία μετά από λεπτομερή μελέτη και ανάλυση της επιλεγμένης επιστημονικής βιβλιογραφίας και αρθρογραφία, είναι δυνατόν να εστιάσουμε στη συμπερασματολογία.

Με βάση την ενδελεχή έρευνα που έχει διεξαχθεί, είναι φανερό ότι το φαινόμενο της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι εν εξελίξει και εν δυνάμει, με καλπάζοντες ρυθμούς. Βρίσκεται στο παρασκήνιο εδώ και δεκαετίες προκαλώντας επιπτώσεις σε οικονομία και κοινωνία.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει οδηγήσει τους εγκληματίες να εφευρίσκουν νέους τρόπους και τεχνικές ξεπλύματος μαύρου χρήματος τις περισσότερες φορές μη ανιχνεύσιμες. Το γεγονός ότι οι εγκληματίες μεταμφιέζουν τα χρήματά τους σε νόμιμα, ταλαντίζει όλες τις κοινωνίες παγκοσμίως οδηγώντας στην ανάγκη για συμφιλίωση ανάμεσα στα έθνη, ξεπερνώντας τις διαφορές είτε είναι θρησκευτικές, οικονομικές, πολιτικές κοκ στην συνεννόηση μεταξύ τους, για μια κοινή γραμμή αντιμετώπιση του προβλήματος.

Όπως ακριβώς εξελίσσεται η τεχνολογία έτσι ακριβώς θα έπρεπε να εξελίσσεται και η νομοθεσία. Νέοι εκσυγχρονισμένοι θεσμοί, νέοι νόμοι, μεγαλύτερη παρέμβαση του κρατικού φορέα, έτσι ώστε να πατάξει το φαινόμενο. Με αυτά τα μέτρα το φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος δε θα είναι πια μη ανιχνεύσιμο και θα έχει ξεκινήσει η καταπολέμησή του.

Περιορισμοί

Κατά τη διαδικασία συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας παρουσιάστηκαν περιορισμοί τόσο με τη θεωρητική βάση του φαινομένου όσο και με τις έρευνες σχετικά με τις νέες μεθόδους, αλλά και τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν για την κανονιστική συμμόρφωση.

Οι κύριοι περιορισμοί παρατηρούνται στην ελληνική βιβλιογραφία και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το φαινόμενο αυτό δεν απασχολούσε τόσο την Ελλάδα και έτσι η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία είχε κενά. Αυτό βέβαια άρχισε να αλλάζει λόγω της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας δημιουργώντας νέες τεχνικές ξεπλύματος βρώμικου χρήματος παρακινώντας έτσι όλη την Ευρώπη και όχι μόνο, να ασχοληθεί πιο σοβαρά με το θέμα. Παρόλα αυτά τα

περισσότερα ακαδημαϊκά άρθρα και μελέτες που έχουν γίνει στην Ελλάδα έχουν εκδοθεί τουλάχιστον μια δεκαετία πριν.

Τέλος ένας ακόμη περιορισμός εντοπίζεται στην ευρωπαϊκή βιβλιογραφία όσον αφορά περισσότερο έρευνες που αφορούν σε καινοτόμες τεχνικές που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες για να καλύψουν τα παράνομα έσοδα τους. Αυτό υποθέτουμε ότι ισχύει λόγω της παρανομίας και της μυστικότητας που διέπει τους εγκληματίες

Πηγές: Νεγκάκης Χρήστος (2021) Πανεπιστημιακές Διαλέξεις στα πλαίσια του ΠΜΣ στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική.

Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Σε επίπεδο μελλοντικής έρευνας θα μπορούσε να εξετασθεί σε βάθος το φαινόμενο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, έχοντας βάση τόσο τις μελέτες που έχουν αναπτυχθεί κατά καιρούς, την υπάρχουσα βιβλιογραφία, τα στατιστικά στοιχεία και τις σχετικές αναλύσεις όσο και τα νέα δεδομένα που προκύπτουν, καθώς το φαινόμενο αυτό παρουσιάζει εξέλιξη και διαχρονικότητα.

Εμβαθύνοντας θα ήταν πολύ σημαντικό να γίνουν εμπειριστατωμένες μελέτες γύρω από τις σύγχρονες μεθόδους ξεπλύματος βρώμικου χρήματος οι οποίες είναι συνυφασμένοι με τις αρχές της τεχνολογίας(διαδίκτυο, βιντεοπαιχνίδια, dark web).

Παράλληλα μια ακόμη ενδιαφέρουσα πρόταση θα μπορούσε να είναι και η έρευνα σχετικά με τη θεμελίωση σύγχρονων μεθόδων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ιδιαίτερα στην Ελλάδα, με έμφαση στον εκσυγχρονισμό κυρίως της ελληνικής νομοθεσίας, διότι στον τομέα αυτό δεν υπάρχει επάρκεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Δημήτραινας Γ. (2002) Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος

Κάτσιος Στ. (1998) Το οικονομικό έγκλημα στην Αρχιτεκτονική των Διεθνών Οικονομικών

Κάτσιος Στ. Ξέπλυμα Βρώμικου χρήματος : Η γεωπολιτική του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Συστήματος: Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Νεγκάκης Ι. Χ και Ταχυνάκης Π. (2015), Ελεγκτική και Εσωτερικός έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Τραγάκης (1996)«Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»

Τραγάκης Γ. «Η ποινικοποίηση της διεθνούς πρακτικής ξεπλύματος χρημάτων και η νέα χρηματοπιστωτική ηθική»

Κάτσιος Στ. Το οικονομικό έγκλημα στην αρχιτεκτονική των διεθνών οικονομικών σχέσεων

Τσιρίδης Πολυχρόνης Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν 3691/2008)

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

42.Pieth M.,”Gewinnabschopfung bei Betaubungsmitteldelikten:Zu Hinter-grunden und Risiken der neuen Gesetzgebung”,StV 1990,σς.558 επ. (σ. 561) Gilmore W.,”Money Laundering: The International Aspect”, The Gibraltar Lectures 1990 London 1991 , σς.1 επ.

.Intriago C. International Money Laundering, Eurostudy Publishers, London 1991,σς 16 επ.

Hughes S.J. money Laundering Alert

Ackermann J B

άρθρο 1 παρ.. 1 ε΄ της Οδηγίας 2001/97/EK

Αρθρογραφία

Κάτσιος(2004) Έκθεση προς το Υπουργείο Οικονομικών ΦΕΚ 947/23-6-2004).

Money Laundering Alert, άρθρο με τίτλο “FBI alarmed by rising organized crime acivity in Russia”, June 1994,

Συστάσεις FAFT

το κείμενο της Οδηγίας (: Έγγραφο 391L0308) σε Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών

Κοινοτήτων αριθμ. L 166 της 28/06/1991, σελ. 0077-0082 βλ. επίσης και http://europa.eu.int/eur-lex/el/lif/dat/1991/el_391L0308.html

http://europa.eu.int/eur-lex/el/lif/dat/1991/el_391L0308.html.

http://europa.eu.int/eur-lex/el/com/dat/1999/el_599PC0352.html

www.egmontgroup.org.

www.egmontgroup.org

Πηγές:

Παμπούκης,2010

Ν. 3522/2006